

Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied

Barbora Králičková

**Súťažné právo vo
vzájomných vzťahoch
verejného
a súkromného práva**

2020

Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied

Barbora Králičková

**Sút'ážné právo vo vzájomných
vzt'ahoch verejného
a súkromného práva**

Publikácia je výstupom riešenia projektu APVV-15-0456 s názvom **Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných odvetviach právneho poriadku** (Long-term and Recent Tendencies of Development of Positive Law in Selected Fields of Legal Order)

Recenzenti:

doc. JUDr. Katarína Kalesná, CSc.

Mgr. Lukáš Lapšanský, PhD.

© Barbora Králičková, 2020

© Ústav štátu a práva SAV, 2020

ISBN 978-80-973039-5-2 (e-pub)

Všetky práva vyhradené. Ani jednu časť publikácie nemožno reprodukovať, kopírovať, uchovávať či prenášať prostredníctvom elektronických, mechanických, rozmnožovacích či iných médií – bez predchádzajúceho písomného súhlasu autora.

Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied
Bratislava
2020

SÚŤAŽNÉ PRÁVO VO VZÁJOMNÝCH VZŤAHOCH VEREJNÉHO A SÚKROMNÉHO PRÁVA

BARBORA KRÁLIČKOVÁ

Bratislava 2020

Predslov

Súťažné právo ako súčasť slovenského právneho poriadku nie je izolovaným ostrovom a prirodzene vstupuje, zasahuje, dopĺňa právne vzťahy v rámci iných odvetví práva, prípadne aj okrajovo „koliduje“ s inými odvetviami súkromného aj verejného práva. Uvedená problematika je v súčasnosti diskutovanou oblasťou na európskej úrovni, a to v rámci rozhodovacej praxe európskych súdov aj činnosti Európskej komisie. Interakcia súťažného práva s inými právnymi odvetviami nie je v podmienkach slovenskej právnej vedy témou, ktorá by bola v súčasnosti predmetom rozsiahleho vedeckého výskumu. Vzhľadom na tento fakt je nevyhnutné venovať primeranú pozornosť tejto oblasti aj v rámci slovenského práva. Pri porovnaní súčasného stavu spracovania problematiky interakcie súťažného práva s inými právnymi odvetviami u nás a v zahraničí je zrejmé, že zatiaľ čo v zahraničí podlieha uvedená problematika komplexnému a dlhodobému výskumu, u nás okrem izolovaných publikácií chýba akékoľvek ucelené vedecké spracovanie tejto témy. Z uvedeného porovnania vyplýva, že je nevyhnutné vytvoriť v tejto oblasti kvalitný odborný výskum a základ aj v slovenskom právnom prostredí. Navyše, súťažné právo prechádza zásadnými zmenami predovšetkým v oblasti súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva. Zásadný vplyv na vnímanie súťažných vzťahov a uchopenie regulovania súťažných vzťahov v rámci zákonnej právnej úpravy v nadchádzajúcich rokoch bude mať aj hospodárska kríza spojená s pandémiou COVID-19.

Táto publikácia sa venuje súhrnnému pohľadu na súkromnoprávny charakter súťažného práva, pričom je zámerom ponúknuť ucelenú analýzu prieniku súťažného práva s inými súkromnoprávnymi odvetviami. Konkrétne témy, rozsah spracovania, štruktúra práce a zvolená systematika boli pozorne vybrané s cieľom upriamiť pozornosť na najvýznamnejšie aspekty interakcie súťažného práva ako verejnoprávneho odvetvia s vybranými súkromnoprávnymi odvetviami práva, a to tak z hľadiska európskeho práva, ako aj špecifik slovenskej právnej úpravy i praxe v tejto oblasti. Publikácia tiež predstavuje doplnenie a rozšírenie výsledkov vedeckého výskumu, spracovaných v základnej forme v rámci publikácie autorky Súkromnoprávne aspekty protimonopolného práva. Je zároveň nutné spomenúť, že na spracovanie témy sa nahládalo z pozície pohľadu súťažného práva voči iným právnym odvetviam. Keďže hlavným cieľom je predloženie komplexnej vedeckej práce, bolo nutné zvoliť osobitný prístup k spracovaniu uvedenej problematiky, ktorý sa následne odzrkadlil v systematike, ako aj metodológii práce. Osobitný prístup k spracovaniu uvedenej problematiky spočíva v skúmaní uvedenej problematiky prierezovo a z hľadiska viacerých úrovní. Zámerom tejto knihy je poukázať na všeobecnejšie teoretické aspekty vzájomného vzťahu súťaž-

Publikácia bola pripravená v rámci riešenia projektu APVV-15-0465 Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných odvetviach právneho poriadku.

ného práva a iných vybraných súkromnoprávných odvetní s dôrazom na vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva. Uvedený vzťah sa považuje za navzájom sa dopĺňajúci. Oba systémy právnej ochrany totiž sledujú, aj keď každý inými prostriedkami, rovnaký cieľ, ktorým je podpora inovácie, ekonomického rastu, súťaživosti a v dôsledku toho zlepšenie blahobytu konečného spotrebiteľa. Cieľom publikácie je preto poskytnúť v neposlednom rade obraz o spoločných a odlišných aspektoch oboch systémov právnej ochrany, o spoločných cieľoch aj možných konfliktoch uvedených právnych odvetví, čo môže byť prínosom publikácie vzhľadom na akútny nedostatok predovšetkým slovenskej literatúry zaoberajúcej sa týmto pohľadom na danú problematiku.

Ďalším čiastkovým cieľom, ku ktorému smeruje spracovanie uvedenej témy tejto publikácie, je napríklad analýza jednotlivých foriem porušenia súťažného práva v rámci vzájomného vzťahu súťažného práva a práva duševného vlastníctva, a to ako z hľadiska európskeho práva, tak aj slovenskej a českej právnej úpravy. V rámci uvedených častí knihy sú analyzované situácie, na základe ktorých môže dôjsť (a aj dochádza) prostredníctvom výkonu práv na predmety duševného vlastníctva k porušeniu súťažnoprávných predpisov s osobitným dôrazom na autorské právo. Osobitná pozornosť je v tomto smere venovaná oblasti zneužívania dominantného postavenia a okolnostiam, na základe ktorých dochádza k naplneniu znakov tohto protisúťažného konania prostredníctvom činnosti organizácií kolektívnej správy či uzatváraní protisúťažných licenčných zmlúv. Pozornosť výskumu sa orientuje aj na oblasť súkromnoprávného vymáhania súťažného práva ako nástroja na ochranu subjektov poškodených protisúťažným konaním podnikateľov, na aktivity Európskej komisie v tomto smere, stav súkromnoprávného vymáhania súťažného práva na Slovensku a viaceré návrhy de lege ferenda.

Keďže časť práce sa zaoberá uvedenou problematikou z hľadiska európskeho práva a podkladom na jej spracovanie boli zahraničné cudzojazyčné pramene, je nevyhnutné v tejto súvislosti uviesť, že v prípadoch nie celkom jednoznačného prekladu cudzojazyčných termínov do slovenského jazyka je v texte práce pre úplnosť a jednoznačnosť použitý aj cudzojazyčný termín.

Zámerom tejto publikácie je vytvorenie komplexného vedeckého základu, ktorý môže byť východiskom a impulzom hlbšieho vedeckého výskumu oblasti súkromnoprávných aspektov súťažného práva a jeho vzájomnej interakcie s inými právnymi odvetviami, s osobitným ohľadom na vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva. Uvedený vedecký základ môže byť následne platformou na možnú širšiu odbornú diskusiu týkajúcu sa uvedenej problematiky, predovšetkým z hľadiska aktuálneho stavu aj predpokladov vývoja uvedenej problematiky v budúcnosti na Slovensku aj v zahraničí. Cieľom systematického spracovania danej témy bolo nielen ponúknuť prehľad literatúry či teoretických vedeckých poznatkov, informácií a názorov, ale predovšetkým snaha o ponúknutie praktických riešení, ktorými sa môžu slovenská teória aj prax, predovšetkým slovenské legislatívne, rozhodovacie a súdne orgány inšpirovať.

Táto kniha by nevznikla bez pomoci a podpory všetkých, s ktorými som sa v ostatných rokoch pri rôznych príležitostiach v spojitosti so súťažným právom a právom duševného vlastníctva stretávala. Všetkým týmto vzácnym ľuďom preto patrí moje poďakovanie.

Moje poďakovanie zároveň patrí recenzentom tejto knihy, ako aj všetkým členom Ústavu štátu a práva SAV, bez pomoci ktorých by finálny text tejto knihy nemohol vzniknúť.

V Bratislave, 30. septembra 2020

Barbora Králičková

Obsah

Predslov	5
Zoznam skratiek a skrátených názvov	11
Úvod	13
1. Súkromnoprávne záujmy späté s právom duševného vlastníctva a pracovným právom v súťažnoprávných súvislostiach	15
1.1 <i>Súkromnoprávne prvky v súťažnom práve</i>	15
1.1.1 Ochrana súkromnoprávných záujmov spätých s duševným vlastníctvom v rámci zákonnej úpravy súťažného práva	15
1.2 <i>Súkromnoprávne prvky v pracovnom práve z hľadiska súťažného práva</i>	19
2. Všeobecné otázky úpravy vzájomného vzťahu práva duševného vlastníctva a súťažného práva	25
2.1 <i>Úvod</i>	25
2.2 <i>Teórie vzájomného vzťahu práva duševného vlastníctva a súťažného práva</i>	26
2.2.1 Teória prednosti súťažného práva	26
2.2.2 Teória aplikácie práva duševného vlastníctva na autonómnom základe ..	28
2.2.3 Teória neoprávneného použitia práva	28
2.2.4 Teória špecifického predmetu výlučného práva	29
2.2.5 Teória neodvedených práv (Theory of inherent rights)	30
2.3 <i>Právo duševného vlastníctva v. súťažné právo – konflikt alebo zbližovanie? ...</i>	30
2.3.1 Konflikt prostriedkov na dosiahnutie cieľov oboch právnych odvetví <i>per se</i>	32
2.3.2 Konflikt práva duševného vlastníctva a súťažného práva z krátkodobého hľadiska	33
2.3.3 Spoločný cieľ práva duševného vlastníctva a súťažného práva – úsilie o inováciu	34
2.3.4 Zbližovanie, harmónia alebo komplementarita medzi právom duševného vlastníctva a súťažným právom?	35
3. Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva z hľadiska európskeho práva	37
3.1 <i>Vplyv európskeho súťažného práva na právnu úpravu v Slovenskej republike</i>	37
3.2 <i>Majiteľ práva duševného vlastníctva ako podnik</i>	38
3.3 <i>Výmedzenie relevantného trhu</i>	39
3.4 <i>Formy nedovoleného obmedzovania súťaže</i>	40
3.4.1 Dohody obmedzujúce súťaž – analýza čl. 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie	40

3.4.2 Zneužívanie dominantného postavenia súťaž – analýza čl. 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.....	43
3.4.2.1 Limity posudzovania vplyvu práva duševného vlastníctva na vnútorný trh EÚ a možnosť konštituovania dominantného postavenia.....	45
3.4.2.2 Aplikácia článku 102 ZFEÚ na práva na predmety duševného vlastníctva.....	46
3.4.2.2.1 Prípád Magill.....	47
3.4.2.2.2 Prípád IMS- Health.....	64
3.4.2.2.3 Najnovšia judikatúra Súdneho dvora EÚ – prípad Microsoft.....	77
3.4.2.3 Doktrína unikátneho zariadenia (Essential facilities doctrine) a zneužívanie dominantného postavenia.....	84
3.4.2.3.1 Doktrína unikátneho zariadenia v európskom súťažnom práve.....	84
3.4.2.3.2 Vzostupy a pády doktríny unikátneho zariadenia.....	87
3.4.2.4 Kolektívna správa autorských práv.....	90
3.4.2.4.1 Kolektívna správa autorských práv v európskom súťažnom práve....	91
3.4.2.4.2 Aplikácia čl. 102 ZFEÚ na oblasť kolektívnej správy autorských práv.....	94
3.4.3 Decentralizačná reforma – nariadenie Rady č. 1/2003 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy a jeho vplyv na právnu úpravu SR.....	96
4. Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v slovenskom a českom právnom poriadku.....	99
4.1 <i>Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v slovenskom právnom poriadku.....</i>	<i>99</i>
4.1.1 Vývoj pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva.....	99
4.1.1.1 Vývoj súťažného práva a vzájomného vzťahu oboch odvetví práva v období do roku 1989.....	99
4.1.1.2 Vývoj súťažného práva a vzájomného vzťahu oboch odvetví práva po obnovení trhového prostredia.....	102
4.1.2 Vplyv európskeho práva na slovenský právny poriadok – zmena pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v súvislosti s potrebou harmonizácie národného právneho poriadku s právom EÚ.....	104
4.1.3 Súčasný pohľad na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva – dohody obmedzujúce súťaž a právo duševného vlastníctva.....	105
4.1.3.1 Legalita podmienok licenčnej zmluvy na predmety duševného vlastníctva.....	110
4.1.3.1.1 Licencie na predmety priemyselného vlastníctva.....	112
4.1.3.1.1.1 Bloková výnimka o transfere technológií.....	112
4.1.3.1.1.2 Legalita zmluvných ustanovení spadajúcich do rámca blokovej výnimky.....	114

4.1.3.1.2	Licencie na ochranné známky	114
4.1.3.1.3	Autorskoprávne licencie	116
4.1.3.1.4	Nevyužívanie a odmietnutie licencie.....	117
4.1.4	Zneužívanie dominantného postavenia a právo duševného vlastníctva...	119
4.1.4.1	Jednotlivé druhy zneužitia dominantného postavenia v oblasti duševného vlastníctva.....	120
4.1.4.1.1	Zápis ochrannej známky za účelom rozdelenia trhu	120
4.1.4.1.2	Podanie žaloby pre porušenie práva duševného vlastníctva.....	120
4.1.4.1.3	Odmietnutie udeliť licenciu každej tretej osobe.....	121
4.1.4.1.4	Diskriminačné odmietnutie licencie len pre niektoré tretie osoby	121
4.1.4.1.5	Dohoda o výhradnej licencií posilňujúcej trhovú dominanciu.....	122
4.1.4.1.6	Zneužívanie prístupu k unikátnemu zariadeniu.....	122
4.1.4.1.7	Neprimerané podmienky licenčnej zmluvy	127
4.2	<i>Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v českom právnom poriadku</i>	128
4.2.1	Vývoj pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva.....	128
4.2.1.1	Vývoj súťažného práva a vzájomného vzťahu oboch odvetví práva v období do roku 1989.....	128
4.2.1.2	Vývoj súťažného práva a vzájomného vzťahu oboch odvetví práva po obnovení trhového prostredia	129
4.2.2	Vplyv európskeho práva na český právny poriadok – zmena pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v súvislosti s potrebou harmonizácie národného právneho poriadku s právom EÚ.....	129
4.2.3	Súčasný pohľad na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva – dohody obmedzujúce súťaž a právo duševného vlastníctva.....	130
4.2.4	Zneužívanie dominantného postavenia a právo duševného vlastníctva...	134
4.2.4.1	Právna úprava pred novelizáciou.....	136
4.2.4.2	Právna úprava po novelizácii.....	138
5.	Právne prostriedky ochrany proti obmedzovaniu súťaže z hľadiska verejného a súkromného práva	140
5.1	<i>Verejnoprávne vymáhanie súťažného práva</i>	140
5.2	<i>Súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva</i>	141
5.2.1	Význam súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva	142
5.2.2	Právna úprava súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva v slovenskom právnom poriadku.....	143
5.2.3	Stav a vývojové tendencie súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva	148
5.2.4	Iniciatívy Európskej komisie v oblasti private enforcement – od Zelenej knihy k Bielej knihe.....	151
5.2.5	Budúcnosť súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva	156

Záver: zbližovanie alebo konflikt?	162
Zoznam bibliografie	170
Zoznam prameňov práva	178
Zoznam súdnych a úradných rozhodnutí	179
Zoznam bibliografie v elektronickej podobe	182
O autorke	183

Zoznam skratiek a skrátených názvov

Antitrust LJ	Antitrust Law Journal
Asociačná dohoda	Európska dohoda zakladajúca pridruženie medzi Slovenskou republikou na jednej strane a Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na strane druhej, č. 157/1998 Z. z.
Competition Policy Int'l	Competition Policy International
CMLRev	Common Market Law Review
č.	číslo
český ZOHS	zákon č. 143/2001 Sb. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene niektorých zákonů (zákon o ochrane hospodárskej súťaže) v znení neskorších predpisov
čl.	článok
Duke J. Comp. & Int'l L.	Duke Journal of Comparative and International Law
ECLR	European Competition Law Review
ed.	editor
eds.	editors (editori)
EIPR	European Intellectual Property Review
EL REV	European Law Review
ESD	Európsky súdny dvor (predchádzajúce označenie Súdneho dvora Európskej únie pred prijatím Lisabonskej zmluvy)
et seq.	et sequens (a nasledujúci)
EÚ	Európska únia
EWS	Europäisches Wirtschafts- und Steuerrecht
IIC	International Review of Intellectual Property and Competition Law
MLR	Modern Law Review
nariadenie č. 1/2003	Nariadenie č. 1/2003 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva

nariadenie č. 17	nariadenie Rady č. 17 (EHS) zo 6. 2. 1962 na vykonanie článkov 85 a 86 Zmluvy
Obchodný zákonník	zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
Občiansky zákonník	zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
PDV	právo duševného vlastníctva
pozn.	poznámka
RIW	Recht der Internationalen Wirtschaft
s.	strana
SD EÚ	Súdny dvor Európskej únie
smernica 2001/23/ES	smernica č. 2001/23/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov o zachovaní nárokov zamestnancov pri prevode podnikov, časti podnikov, závodov a časti závodov
smernica 77/187/EHS	smernica 77/187/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov o zachovaní nárokov zamestnancov pri prevode podniku, časti podniku alebo ich častí
SPS	Súd prvého stupňa
v.	versus
Zákonník práce	zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
Zb.	Zbierka
ZES	Zmluva o založení Európskeho spoločenstva z 25.3.1957 podľa znenia konsolidovaného v zmysle Amsterdamskej zmluvy a Zmluvy z Nice
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie z 30. 3. 2010 podľa znenia konsolidovaného v zmysle Lisabonskej zmluvy, Úradný vestník C 83
ZOHS	zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (na lepšie rozlíšenie od českej právnej úpravy sa používa aj termín slovenský ZOHS)
Z. z.	Zbierka zákonov Slovenskej republiky

(Niektoré skratky menšieho rozsahu použitia sú vysvetlené v príslušnej stati.)

Úvod

Hospodárska súťaž ako nevyhnutný predpoklad fungovania trhovo orientovanej ekonomiky má dvoch veľkých nepriateľov: prílišnú slobodu a nedostatok akejkoľvek regulácie a na druhej strane prílišnú reguláciu a obmedzovanie podnikateľskej slobody. Podnikatelia i spotrebitelia by si mali byť vedomí, že efektívna súťaž je jedným z najúčinnějších prostriedkov ochrany ich vlastných záujmov, a z tohto pohľadu je potrebné vnímať aj právo na ochranu hospodárskej súťaže pred jej nedovoleným obmedzovaním.²

Medzinárodné skúsenosti a prax potvrdzujú, že jedným z významných nástrojov vytvárania a udržiavania konkurenčného prostredia je uplatňovanie súťažných pravidiel ako prostredníctvom verejného, tak aj súkromného práva.

Kompetencie v oblasti verejného práva súvisiace s ochranou hospodárskej súťaže pred jej nedovoleným obmedzovaním v Slovenskej republike sú zverené Protimonopolnému úradu SR. Súčasne pri zabezpečovaní efektívnej aplikácie súťažných pravidiel súdy rozhodovaním v súkromnoprávných sporoch fyzických alebo právnických osôb, najmä v sporoch o náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušovania súťažných pravidiel podnikateľmi formou nezákonných dohôd obmedzujúcich súťaž alebo zneužívaním dominantného postavenia, dopĺňajú činnosť Protimonopolného úradu SR.

Treba pripomenúť, že hoci sa protimonopolné resp. súťažné právo zaraďuje medzi verejnoprávne odvetvia a Protimonopolný úrad SR sa v rámci svojej činnosti prioritne zaoberá ochranou verejnoprávných záujmov, treba dbať aj na to, aby nedochádzalo k porušovaniu záujmov súkromných subjektov a zachovávať aj súkromnoprávne záujmy. Cieľom tejto knihy je preto poskytnúť komplexný pohľad na vyvažovanie vzájomných vzťahov súťažného práva a iných odvetví práva, ktorý doposiaľ nebol u nás predmetom uceleného vedeckého výskumu. Stredobodom záujmu bude tá časť súťažného práva, ktorá sa zaoberá ochranou hospodárskej súťaže pred jej nedovoleným obmedzovaním.

Navyše, treba sa v tejto súvislosti sústrediť nielen na samo súťažné právo, ale žiada sa nahliadať na uvedené odvetvie práva v systémových súvislostiach iných právnych odvetví, ktoré vplývajú na uplatňovanie súťažného práva. Vzájomná interakcia súťažného práva s inými, predovšetkým súkromnoprávnymi odvetviami, je oblasťou, ktorá by nemala byť opomínaná z hľadiska závažných dôsledkov, ktoré prináša. Napriek tomu je, žiaľ, možné konštatovať, že na Slovensku v tejto oblasti chýba ucelený vedecký výskum a je akútny nedostatok odbornej literatúry analyzujúcej uvedenú tematiku.

² „Súťaž nemôže byť vojnou bez pravidiel; určité kritériá, zásady a limity musia byť rešpektované.“ P. Roubier. In *International Intellectual Property Law, New Developments*. Salzburg: Center for International Legal Studies, 1995, s. 145.

Uvedená problematika je v súčasnosti veľmi diskutovanou oblasťou na európskej úrovni, a to v rámci rozhodovacej praxe európskych súdov aj činnosti Európskej komisie. Európske právo a rozhodovacia prax európskych inštitúcií v určitých aspektoch dlhodobejšie a dôslednejšie reflektuje vzájomné pôsobenie súťažného práva a iných právnych odvetví. V tomto smere tak má čo jednotlivým národným právnym úpravám ponúknuť. Problematika vzájomného vzťahu súťažného práva a práva duševného vlastníctva či súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva v európskom kontexte je v súčasnosti nesmierne atraktívna a inšpiratívna ako pre právnych vedcov, tak aj právnych praktikov, pretože otvára nové možnosti nazierania na právnu reguláciu tohto vzťahu a možné návrhy riešení vyvažovania záujmov a cieľov v rámci uvedených právnych odvetví či v rámci vzniknutých vzťahov. Do úvahy je však potrebné zároveň vziať jednotlivé špecifiká národných právnych úprav, ako aj ich historický vývoj.

Súkromnoprávne aspekty súťažného práva sú dôležitou súčasťou celej mozaiky uvedeného právneho odvetvia a je nevyhnutné vnímať ich aj v širšom spoločenskom kontexte, pretože je jeho nezanedbateľnou súčasťou. Mnohé z aspektov, ktoré budú podrobne analyzované, sú smerované predovšetkým na ochranu tých subjektov, ktoré môžu byť v rámci trhovej súťaže negatívne dotknuté, a to najmä spotrebiteľov, drobných podnikateľov či zamestnancov. Hneď v úvode sa tak vynára viacero otázok, na ktoré sa publikácia snaží nachádzať odpovede: Ktoré súkromnoprávne aspekty je možné identifikovať v rámci súťažného práva? Má vzájomný vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva skôr charakter konfliktu, alebo možno nájsť ich spoločný cieľ, a tým je možné hovoriť o ich vzájomnom zbližovaní? Akým smerom sa uberal vývoj pohľadu na vzájomný vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva v minulosti a aký vývoj je možno predpokladať do budúcnosti v európskom kontexte, ako aj v slovenskom a českom právnom prostredí? Poskytuje právny poriadok ochranu aj subjektom na trhu, ktorých záujmy boli prostredníctvom protisúťažného konania podnikateľov poškodené, a ak áno, ktoré právne prostriedky na nápravu môžu uvedené subjekty využiť?

Cieľom systematického spracovania danej témy je nielen ponúknuť prehľad vedeckých poznatkov, názorov a aktuálneho stavu danej problematiky v rámci európskeho, slovenského a českého práva. Hlavným cieľom je však predovšetkým snaha o zodpovedanie uvedených otázok a ponúknuť praktických riešení, ktorými sa môžu slovenská teória aj prax, predovšetkým slovenské legislatívne, rozhodovacie a súdne orgány inšpirovať.

1. Súkromnoprávne záujmy späté s právom duševného vlastníctva a pracovným právom v súťažnoprávných súvislostiach

1.1 Súkromnoprávne prvky v súťažnom práve

Na súkromnoprávny charakter súťažného práva možno nazerať jednak cez individuálny záujem jednotlivca alebo skupín v spoločnosti, a jednak cez inštitúty súkromného práva. Individuálne záujmy majú vo vzťahu k záujmu verejnému sekundárny, nie však menejcenný význam. Súkromný záujem tu spočíva v prvom rade v slobode, vo voľnosti konania v oblasti hospodárstva. Je chránený priamymi zákazmi, stanovením povinností určitým subjektom. Ide napríklad o zákaz nepriemeraných obchodných podmienok a zákazy ďalších obsahových náležitostí dohôd obmedzujúcich súťaž. Treba však podotknúť, že demonštratívny výpočet takýchto zákazov, kombinovaný s abstraktnými pojmami, môže taktiež viesť k obmedzeniu súkromného záujmu. To, čo je súkromným záujmom, rozhodnú účastníci právneho vzťahu. Avšak za určitých okolností o tomto záujme v konečnom dôsledku môže rozhodnúť niekto tretí. V tomto kontexte sa má na mysli verejný orgán s kompetenciami na základe zákona, a to Protimonopolný úrad Slovenskej republiky (ďalej len Úrad)².

Súťažné právo na jednej strane prináša verejnoprávny prvok prostredníctvom inštitútov reprezentujúcich celospoločenskú zainteresovanosť v problematike, ako sú napr. správne sankcie – pokuty, posudzovanie koncentrácie verejnoprávnou autoritou, vzťah subordinácie. Na druhej strane zároveň spočíva na inštitútoch súkromného práva, ako je napr. zmluva a z nej plynúca ekvivalencia strán, zmluvná sloboda, ktorej existencia je samotným predpokladom jej regulácie.

1.1.1 Ochrana súkromnoprávných záujmov spätých s duševným vlastníctvom v rámci zákonnej úpravy súťažného práva

Z hľadiska právnej úpravy sú predpokladmi hospodárskej súťaže garancie ochrany vlastníckeho práva, slobody podnikania a zmluvnej slobody. Samy osebe však nepostačujú na elimináciu negatívnych vplyvov na hospodársku súťaž, najmä v bežných trhových podmienkach, kde na jednom trhu pôsobia popri sebe hospodársky nerovnako silné subjekty. Z tohto dôvodu plnia dôležitú úlohu právne predpisy zamerané na ochranu hospodárskej súťaže.

² Právnym predpisom, ktorý upravuje postavenie a reguláciu činnosti Protimonopolného úradu SR, je zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon o ochrane hospodárskej súťaže (ďalej ZOHS)³ ako verejnoprávny predpis poskytujúci ochranu predovšetkým trhovému prostrediu a zachovaniu hospodárskej súťaže zahŕňa vo svojich ustanoveniach aj pojmy a inštitúty súkromného práva ako napríklad vymedzenie subjektov, obchodné tajomstvo alebo licencie.

Ustanovenie § 2 ZOHS upravuje osobnú pôsobnosť zákona. Vymedzuje teda, pre ktoré subjekty sú ustanovenia tohto zákona záväzné a na konanie a činnosti ktorých subjektov ich možno aplikovať.⁴ Základnými predpokladmi hospodárskej súťaže sú existencia nezávislých subjektov na trhu a možnosť slobodného vstupu na trh, na ktorom prebieha voľná výmena tovarov. V trhovej ekonomike by mali byť tieto podmienky garantované a je úlohou štátu stanoviť právny rámec ekonomických vzťahov, zabezpečiť právnu istotu a ochranu v prípade porušenia práv.⁵ Osobná pôsobnosť je pomerne široká a zahŕňa dve kategórie subjektov. Sú to na jednej strane subjekty spadajúce pod pojem podnikateľ, zavedený na účely tohto zákona; na druhej strane sú to orgány štátnej správy pri výkone štátnej správy, obce a vyššie územné celky pri výkone samosprávy a pri prenesenom výkone štátnej správy a orgány záujmovej samosprávy pri prenesenom výkone štátnej správy. Orgány záujmovej samosprávy pri výkone samosprávy sú subsumované pod pojem podnikateľ. Subjekty označené pojmom podnikateľ budú podliehať všetkým ustanoveniam zákona a o ich právach a povinnostiach sa bude rozhodovať v konaní vedenom Protimonopolným úradom. Subjekty zahrnuté do druhej kategórie nesmú zjavnou podporou zvýhodňujúcou určitého podnikateľa alebo iným spôsobom obmedzovať súťaž. ZOHS zakotvuje aplikáciu súťažných pravidiel aj na podnikateľov, ktorí sú poverení na základe osobitných predpisov, ako je napríklad zákon č. 507/2001 o poštových službách, poskytovaním služieb vo verejnom záujme. Uvedený zákon sa však nebude na tieto subjekty uplatňovať, ak by jeho uplatňovaním tieto subjekty nemohli fakticky alebo právne plniť ich úlohy, ktoré predstavujú službu vo verejnom záujme a ktorá im vyplýva z osobitného predpisu. Takúto činnosť, resp. konanie, ktoré spôsobuje alebo môže spôsobiť obmedzenie súťaže, bude možné vyňať spod pôsobnosti tohto zákona iba za predpokladu, ak zabezpečenie poskytnutia služby vo verejnom záujme vyplývajúce z osobitného právneho predpisu nie je možné zabezpečiť inak ako spôsobom, ktorý predstavuje obmedzenie súťaže. Zabezpečenie verejného záujmu bude potrebné nadradit' nad záujem ochrany súťaže.

³ Zákon NR SR č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

⁴ Bližšie k osobnej pôsobnosti a deliktualnej zodpovednosti v súťažnom práve pozri aj KALESNÁ, K. Kto môže niesť zodpovednosť za porušenie súťažného práva? Právny obzor, 92, 2009, č. 2, s. 123 *et seq.*

⁵ ŽITŇANSKÁ, L. Podstata a predpoklady existencie hospodárskej súťaže. Právny obzor, 1996, č. 4, s. 5.

Pojem podnikateľ je v ZOHS vymedzený širšie ako v Obchodnom zákonníku⁶. Podnikateľom sú fyzické a právnické osoby, ich združenia a združenia týchto združení, ak ide o ich činnosti a konania, ktoré súvisia alebo môžu súvisieť s hospodárskou súťažou bez ohľadu na to, či tieto činnosti a konania sú alebo nie sú zamerané na dosiahnutie zisku. Protisúťažnými činnosťami týchto subjektov však môžu byť iba také ich konania a činnosti, ktoré sú v rozpore so ZOHS, najmä dohody obmedzujúce súťaž a zneužívanie dominantného postavenia, a v prípade obcí a združení obcí aj zjavná podpora zvýhodňujúca určitých podnikateľov alebo iné spôsoby, ktorými tieto obmedzujú súťaž. Podnikateľom na účely ZOHS je teda každý ekonomicky nezávislý subjekt s právnou subjektivitou, zameraný na výkon činností obchodného alebo výrobného charakteru a zúčastnený v trhových vzťahoch buď na strane ponuky, alebo dopytu. Pojem združenie sa na účely tohto zákona chápe v najširšom zmysle a zahŕňa najmä odvetvové zväzy, komory, živnostenské spoločenstvá alebo asociácie. Z hľadiska práva duševného vlastníctva je tiež dôležité, že v zmysle ZOHS sa za podnikateľa považuje aj vynálezca, pôvodca iných chránených priemyselných práv, autor literárnych, umeleckých alebo vedeckých diel ako aj umelec – interpret, a to aj vtedy, ak sú títo samostatne činní a nie sú činní ako zamestnanci. Ide najmä o prípady speňaženia ich diel, napr. prevodom ich práv na chránené predmety na iné osoby. Činnosti a konania týchto podnikateľov budú posudzované jednak z hľadiska porušovania zákonných ustanovení, a teda obmedzovania súťaže práve prebiehajúceho, už ukončeného, ako aj z hľadiska možného negatívneho dosahu ich aktivít na trh. Hlavným účelom tejto zákonnej úpravy je ochrana súťaže na trhoch tovarov proti jej obmedzovaniu, pričom obmedzením súťaže je predovšetkým vylúčenie existujúcich alebo možných súťažných aktivít, skutočné alebo možné zníženie rozsahu konkurenčnej aktivity či skresľovanie podmienok.⁷

Ustanovenia vzťahujúce sa na oblasť práv k duševnému vlastníctvu možno nájsť aj v ďalšej, druhej časti ZOHS, ktorá upravuje jednotlivé formy nedovoleného obmedzovania súťaže.

Z hľadiska dohôd obmedzujúcich súťaž ako jednej z foriem protisúťažných postupov je významné najmä ustanovenie §4 ZOHS. Dohodami obmedzujúcimi súťaž sú vo všeobecnosti dohody podnikateľov, zosúladené postupy podnikateľov a rozhodnutia združení podnikateľov, ktoré majú priamo za cieľ alebo ktorých následkom môže byť obmedzenie súťaže. Pokiaľ ide o právo duševného vlastníctva, sú to predovšetkým zmluvy o poskytovaní licencií na predmety priemyselného vlastníctva, v ktorých na jednej strane môže dôjsť k porušeniu vnútornej vyváženosti vzájomných záväzkov zmluvných strán a ktoré sú na druhej strane spôsobilé narušiť alebo obmedziť hospodársku súťaž. Majiteľ priemyselného práva má na základe jeho priznania ku všetkým ostatným subjektom monopolné postavenie,

⁶ Zákon NR SR č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

⁷ Dôvodová správa k zákonu č.136/2001 o ochrane hospodárskej súťaže.

pokiaľ ide o jeho využívanie.⁸ Je preto v rozpore s právnou úpravou, ak majiteľ tohto práva pri jeho prepožičiavaní na užívanie tretím osobám na základe zmluvy využíva, resp. zneužíva toto výsadné postavenie na to, aby si v zmluve vynútil niektoré podmienky navyše, ktoré nezodpovedajú vyváženosti práv a povinností v danom zmluvnom vzťahu a sú rovnako spôsobilé narušiť hospodársku súťaž.⁹ Aj keď je vecou individuálneho záujmu záujemcu o využitie priemyselno-právneho statku, aby si dohodol spravodlivú zmluvu, záujem na tom, aby prostredníctvom licenčnej zmluvy nebola narušená hospodárska súťaž, je záujmom verejným, a preto predmetom právnej úpravy v ZOHS. Dochádza tu teda k prelínaniu verejného a súkromného záujmu. Dlhodobá povaha licenčnej zmluvy, ktorá je daná trvaním a možnosťou predĺženia priemyselno-právnej ochrany na jeho predmet ju zaraďuje „do okruhu kartelovo právnych dohôd, aj keď nemožno povedať, že by jej primárnym zámerom bolo obmedzenie alebo vylúčenie súťaže na trhu, čo spravidla dôvodom kartelu je“.¹⁰ Z hľadiska obsahu a tiež zásady zmluvnej voľnosti pri jeho vytváraní bola preto licenčná zmluva podrobená ustanoveniu § 5 ZOHS, pokiaľ ide o jej platnosť. Uvedené ustanovenie pôvodného zákona č. 136/2001 Z. z. však bolo zrušené novelou zákona č. 204/2004 Z. z. s účinnosťou odo dňa nadobudnutia platnosti zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii.

Ustanovenie § 5 ZOHS pokladalo za zakázané, a teda neplatné, aj dohody o prevode práv a poskytnutí licencií na predmety priemyselného vlastníctva a dohody o poskytnutí práv na diela a výkony chránené autorským zákonom, a to v prípade, ak obmedzenia súťaže v nich obsiahnuté neboli nevyhnutné na ochranu existencie týchto práv. Išlo o také obmedzenia v licenčných zmluvách, ktoré prekračujú hranice legitímnej ochrany individuálnych práv ich držiteľov. Z uvedeného dôvodu možno za obmedzovanie súťaže považovať zmluvné poskytovanie výlučného práva na využívanie v čase, keď priemyselno-právna ochrana už zanikla. Podobne by boli kvalifikované snahy poskytovateľa licencie, aby sa nadobúdateľ zaviazal odoberať od poskytovateľa určité tovary, ak môže v zásade rovnaké zís-

⁸ Priemyselné práva sú súčasťou systému práv na duševné vlastníctvo a zahŕňajú priemyselné práva na výsledky tvorivej duševnej činnosti a práva na označenie, členenie na priemyselné vlastníctvo a literárne a umelecké vlastníctvo pochádza z francúzskej doktríny duševného vlastníctva a nachádza sa aj v názvoch základných medzinárodných dohovoroch pre oblasť duševného vlastníctva, ktorými sú Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel (1886) a Parížsky dohovor na ochranu priemyselného vlastníctva (1883). Porovnaj aj ŠKREKO, A. Priemyselné práva v informačnej a poznatkovo orientovanej spoločnosti. In ŠVIDROŇ, J. – ADAMOVÁ, Z. – ŠKREKO, A. – NÁVRAT, M. Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva. Bratislava : Veda – vydavateľstvo SAV, 2009, s. 468 *et seq.*

⁹ Otázkam vyvažovania záujmov bol pre porovnanie osobitne venovaný II. Česko-slovenský vedecký seminár o autorskom práve, ktorý sa konal 10. 6. 2010 v Bratislave. V tejto súvislosti pozri aj KRÁLIČKOVÁ, B. Autorskoprávna ochrana versus ochrana hospodárskej súťaže (nielen) vo svetle judikatúry komunitárnych súdov. In Právny obzor, č. 4, 2010, s. 390-398.

¹⁰ MUNKOVÁ, J. Práva k nehmotným statkům a hospodářská soutěž. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 1995, s. 35.

kat' na trhu výhodnejšie. Takúto podmienku by bolo možné v zmluve odôvodniť len v prípade, ak by tento záväzok podmieňoval náležité užívanie predmetu ochrany u nadobúdateľa.

Za zakázané sa považovali aj dohody, ktoré obsahovali obmedzenie nadobúdateľa práva alebo licencie z hľadiska množstva alebo ceny výrobku. Uvedené pravidlá sa obdobne vzťahovali aj na dohody o prevode práv a poskytnutí licencií na výrobnotechnické a obchodné poznatky a skúsenosti (know-how).

Spomínaným zákonom č. 204/2004 Z. z. bolo ustanovenie § 5 ZOHS zrušené. Túto zmenu zákonodarca v dôvodovej správe k návrhu zákona odôvodnil nadbytočnosťou ponechania samostatnej úpravy dohôd obmedzujúcich súťaž pre oblasť duševného vlastníctva, nakoľko zákaz aj takýchto dohôd obmedzujúcich súťaž vyplýva zo znenia § 4 ZOHS, ktorý upravuje túto formu nedovoleného obmedzovania súťaže.¹¹

1.2 Súkromnoprávne prvky v pracovnom práve z hľadiska súťažného práva

Spoločný prienik protimonopolného práva ako verejnoprávneho odvetvia práva so súkromným právom možno nájsť aj v oblasti pracovného práva. Jeden z pilierov protimonopolného, resp. súťažného práva vytvára aj problematika spájania podnikateľov vo forme fúzií či koncentrácií. Uskutočňovanie spoločného vnútorného trhu Európskej únie (ďalej EÚ) neprinieslo iba možnosť podnikateľov pôsobiť v rámci väčšieho geografického i právneho priestoru, ale aj zintenzívnenie hospodárskej súťaže medzi jednotlivými podnikateľmi v uvedenom trhovom priestore. Efektívna hospodárska súťaž má nepochybne veľa prínosov pre spotrebiteľov, najmä rast trhu, ekonomiky, ako aj zvyšovanie inovácie. Jej charakteristickou črtou je však aj odchod podnikateľov z trhu, a to z viacerých rôznych dôvodov.

V rámci fungujúcej hospodárskej súťaže sa na trhu uplatnia len najefektívnejší podnikatelia, preto je prirodzeným dôsledkom ukončenie činnosti na trhu menej efektívnych podnikateľov, resp. tých, ktorých produkty alebo služby neboli dostatočne atraktívne pre spotrebiteľov. Pre podnikateľov, ktorým hospodársky výsledok neumožňuje ďalej zotrvať a pôsobiť na trhu, je často východiskom (okrem radikálneho riešenia úplného ukončenia akejkoľvek činnosti) racionalizovať svoje štruktúry, osobitne vo forme spájania sa s inými podnikateľmi vo forme fúzií. Uvedené prevody podnikov alebo častí podnikov sú v ostatnom období pomerne častým javom, na ktorý vplýva aj hospodárska kríza. Len v roku 2010 v období pretrvávajúcej krízy hospodárstva posudzoval Protimonopolný úrad SR 53 prípadov koncentrácií podnikateľov.¹² Možno tak očakávať, že v období krízy hospo-

¹¹ Dôvodová správa k návrhu zákona č. 204/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže.

¹² Výročná správa Protimonopolného úradu SR za rok 2010, dostupná na <http://www.antimon.gov.sk/844/c-2010.axd>.

dárstva spôsobenej pandémie COVID-19 v roku 2020 bude situácia v najbližšej budúcnosti podobná. Vzhľadom na zákonné obmedzenie v ZOHS,¹³ v zmysle ktorého Protimonopolný úrad SR posudzuje len koncentrácie podnikateľov s určitým vplyvom na trhu a dosahujúcich určitý zákonom stanovený obrat, je možné usudzovať, že skutočný počet koncentrácií podnikateľov v SR bol ešte vyšší.

Podnikatelia, ktorí boli hospodárskou súťažou nepriamo donútení racionalizovať svoje štruktúry a prispôbiť sa spoločnému trhu, musia zároveň riešiť aj personálnu otázku. Prevody podnikov alebo ich častí sú častým faktorom, ktorý sa môže negatívne dotknúť zamestnancov uvedených podnikov. Štrukturálne zmeny spoločností často môžu viesť k zhoršeniu životných a pracovných podmienok zamestnancov predovšetkým v otázkach zachovania ich doterajších práv, prípadne aj ukončenia pracovného pomeru. Právna úprava však pamätá i na takeho situácie.

Cieľom nasledujúcej časti publikácie nie je poskytnúť vyčerpávajúci výklad právnej úpravy týkajúcej sa prevodov podnikov alebo častí podnikov, ale skôr iba základný prehľad súvisiaci predovšetkým s otázkou ochrany práv a povinností zamestnancov dotknutých prevodom podniku alebo časti podniku.¹⁴

Základom právnej úpravy uvedenej problematiky je tak zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len Zákonník práce), ako aj smernica č. 2001/23/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov o zachovaní nárokov zamestnancov pri prevode podnikov, časti podnikov, závodov a časti závodov (ďalej len smernica 2001/23/ES) ako základ európskej právnej úpravy tejto oblasti.

V rámci slovenskej právnej úpravy je základom regulácie oblasti prechodu práv a povinností z pracovnoprávnych vzťahov pri prechode podniku alebo časti podniku § 28 Zákonníka práce. V zmysle uvedeného paragrafu:

„(1) Ak sa prevádza hospodárska jednotka, ktorou je na účely tohto zákona, zamestnávateľ alebo časť zamestnávateľa alebo ak sa prevádza úloha alebo činnosť zamestnávateľa alebo ich časť k inému zamestnávateľovi, prechádzajú práva a povinnosti z pracovnoprávnych vzťahov voči prevedeným zamestnancom na preberajúceho zamestnávateľa.

(2) Prevod podľa odseku 1 je prevod hospodárskej jednotky, ktorá si zachováva svoju totožnosť ako organizované zoskupenie zdrojov (hmotné zložky, nehmotné zložky a osobné zložky), ktorého cieľom je vykonávanie hospodárskej činnosti, bez ohľadu na to, či je táto činnosť hlavná alebo doplnková.

(3) Prevodca je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá prevodom podľa odseku 2 prestáva byť zamestnávateľom.

¹³ Porovnaj § 10 ZOHS.

¹⁴ K tejto problematike pozri aj DOBEŠ, P. Několik poznámek k převodu (části) podniku. Právní rozhledy, 2007, 19, s. 707-713, GREGOROVÁ, Z. – GRULICH, T. – JÄGER, M. Přechod práv a povinností při převodu činnosti nebo úkolu zaměstnavatele. Právní rádce, 2009, 2, s. 42-46, ŠTEFKO, M. Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů ve světle judikatury Evropského soudního dvora, Acta Universitatis Carolinae, 2004, 3.

(4) Preberajúcim zamestnávateľom je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá prevodom podľa odseku 2 pokračuje ako zamestnávateľ voči preveđeným zamestnancom.

(5) Práva a povinnosti doterajšieho zamestnávateľa voči zamestnancom, ktorých pracovnoprávne vzťahy do dňa prevodu zanikli, zostávajú nedotknuté.“

Z uvedeného vyplýva, že Zákonník práce pamätá na postavenie zamestnancov dotknutých prechodom podniku alebo časti podniku a poskytuje zamestnancom ochranu v uvedenej situácii. Úpravu postavenia zamestnancov z hľadiska ich práv a povinností obsahuje konkrétne ustanovenie § 28 ods. 5. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že základným dôsledkom prevodu podniku, závodu alebo ich časti je z hľadiska pracovného práva prechod práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov na nového zamestnávateľa, a to ku dňu prevodu. V tejto súvislosti ide o práva a povinnosti zamestnancov, ktoré existovali ku dňu prevodu, pričom ich prevod nastáva automaticky zo zákona a nemôže byť podriadený vôli nadobúdateľa podniku resp. dohode zamestnancov.

V súvislosti s rozsahom prevádzaných práv sú predmetom prechodu všetky práva, ktoré patria zamestnancom z uzatvorených pracovných zmlúv alebo pracovnoprávnych vzťahov, ktoré existovali ku dňu prevodu.¹⁵ Rozhodujúcim momentom v tomto smere, v ktorom reálne prechádzajú práva a povinnosti z pracovnoprávnych vzťahov na nového nadobúdateľa, je okamih prevodu podniku alebo jeho časti. Táto skutočnosť je dôležitým prvkom ochrany zamestnancov a zákonodarca takouto úpravou zamýšľal zabrániť prípadom, aby nadobúdateľ podniku alebo jeho časti mohol odmietnuť ďalšie zamestnávanie zamestnancov alebo aby sa s predchádzajúcim vlastníkom podniku dohodol o vylúčení prevzatia zamestnancov. Je však dôležité pripomenúť, že ochrana poskytnutá Zákonníkom práce sa vzťahuje výlučne na zamestnancov, ktorí boli v okamihu prevodu podniku zamestnancami podniku.

V rámci európskej právnej úpravy je základom regulácie oblasti prechodu práv a povinností z pracovnoprávnych vzťahov pri prechode podniku alebo časti podniku smernica 2001/23/ES. Uvedená smernica bola v plnom rozsahu transponovaná do slovenského právneho poriadku, ktorý je tak v tejto oblasti plne harmonizovaný s európskym právom¹⁶.

¹⁵ Pojmy „prevod podniku“ a „prechod práv a povinností“ je nutné významovo rozlišovať. Prevodom podniku sa rozumie prevod hospodárskeho subjektu, ktorý si ponecháva svoju identitu v zmysle organizovaného zoskupenia zdrojov, ktorého cieľom je vykonávať hospodársku činnosť bez ohľadu na to, či je táto činnosť hlavná alebo doplnková. Súčasťou prevodu podniku je aj prechod práv a povinností z pracovnoprávnych vzťahov na nového nadobúdateľa. Pozri aj BARANCOVÁ, H. Európske pracovné právo. Prevod podniku. Bratislava : Sprint, 2007, s. 153.

¹⁶ Z hľadiska používanej terminológie je pojem „európske právo“ ekvivalentom pojmu „komunitárne právo“, ktorý možno nájsť v staršej literatúre, pochádzajúcej predovšetkým z obdobia pred nadobudnutím účinnosti Lisabonskej zmluvy.

Problematika prechodu práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov pri prechode podniku alebo časti podniku je zahrnutá v čl. 3 smernice 2001/23/ES, ktorý predstavuje jadro celej smernice a ktorý ustanovuje:

- a) práva a povinnosti prevádzateľa, vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu, ktorý existoval ku dňu prevodu, sa prevedú na nadobúdateľa,
- b) prevod nepredstavuje automaticky dôvod na prepúšťanie z práce zo strany prevádzateľa alebo nadobúdateľa,
- c) zástupcovia zamestnancov majú určité práva na informácie a poradenstvo.

V zmysle čl. 3 ods. 1 sa teda práva a povinnosti prevádzateľa, ktoré vyplývajú z pracovnej zmluvy alebo z pracovnoprávneho vzťahu, ktorý existoval ku dňu prevodu, z dôvodu tohto prevodu prevedú na nadobúdateľa. Smernica však zároveň zakotvuje, že členské štáty môžu ustanoviť, že po dni prevodu bude popri nadobúdateľovi aj prevádzateľ zodpovedný za záväzky, ktoré vznikli pred dňom prevodu na základe pracovnej zmluvy alebo pracovnoprávneho vzťahu existujúcich v deň prevodu.¹⁷

Pokiaľ ide o najdôležitejšie aspekty ochrany, ktoré Zákonník práce aj európska právna úprava zamestnancom priznáva, možno hovoriť o viacerých aspektoch.

Právna úprava v prvom rade priznáva zamestnancom **ochranu pred skončením pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa, resp. nadobúdateľa**. Niet pochybností, že uvedená ochrana je najdôležitejším aspektom a istotou, akú Zákonník práce v prospech zamestnancov poskytuje. Prevod podniku alebo časti podniku nemôže byť dôvodom na skončenie pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa. Uvedená podmienka však neznamena, že aj po prechode podniku musia byť zachované pracovné pomery zamestnancov, ktoré vznikli pred dňom prechodu. Ustanovenie § 28 však nebráni, aby v dôsledku prechodu podniku alebo jeho časti nedošlo k prepúšťaniu zamestnancov. Nadobúdateľ, ktorý vstupuje do práv a povinností predchádzajúceho zamestnávateľa, môže voči zamestnancom uplatniť výpoveď, nemôže to však urobiť z dôvodu prevodu podniku, ale z iných ekonomických, technických alebo organizačných dôvodov. Zákonník práce tak na jednej strane poskytuje ochranu zamestnancom pred prepúšťaním výlučne z dôvodu samotného prevodu podniku alebo časti podniku, na druhej strane však neobmedzuje nadobúdateľa uskutočniť po prevode podniku organizačné, resp. racionalizačné zmeny, ktorých konečným dôsledkom bude zníženie počtu zamestnancov.¹⁸

K uvedenej problematike sa v rámci svojej rozhodovacej praxe vyjadril aj Súdny dvor Európskej únie (ďalej SD EÚ). V tejto súvislosti SD EÚ rozhodol, že „ochrana zamestnancov pred prepúšťaním zo strany zamestnávateľa poskytovaná smernicou platí pre všetky situácie, keď sú zamestnanci podrobení prevodu chránení v určitej, aj keď obmedzenej miere pred prepúšťaním na základe vnútroštát-

¹⁷ BARANCOVÁ, H. op. cit., pozn. č. 13, s. 101.

¹⁸ BARANCOVÁ, H. Zákonník práce. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 163.

nych právnych predpisov, a to s tým dôsledkom, že takáto ochrana sa im nesmie odmietnuť alebo obmedziť len z dôvodu prevodu podniku alebo jeho časti¹⁹. Podľa názoru SD EÚ v rovnakom prípade oprávnenie na výnimky z ochrany pred výpoveďou zo strany zamestnávateľa je potrebné v zmysle čl. 4 ods. 1 smernice 77/187/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov o zachovaní nárokov zamestnancov pri prevode podniku, časti podniku alebo ich častí (ďalej len smernica 77/187/EHS) vykladať reštriktívne a členský štát ich nemôže uplatniť, ak zamestnanci dotknutí prevodom podniku využívajú určitú, aj keď len obmedzenú ochranu pred výpoveďou. Ochrana pred výpoveďou v tomto zmysle sa podľa názoru SD EÚ predpokladá už vtedy, ak národné právo pre prípad výpovede zamestnancom stanovuje výpovedné doby.²⁰ Zamestnanci, ktorí boli nezákonne prepustení z práce prevádzateľom krátko pred prevodom podniku a ktorých nadobúdateľ neprevzal, môžu podať proti nadobúdateľovi žalobu pre ich nezákonné prepustenie z práce.²¹

V rámci prevodu podniku alebo časti podniku by zároveň malo dôjsť k **prechodu určitej kvality pracovnoprávnych podmienok**. V prípade, ak dôjde ku skončeniu pracovného pomeru, pretože prevodom podniku alebo časti podniku došlo k podstatnej zmene pracovných podmienok v neprospech zamestnanca, považuje sa pracovný pomer za skončený na podnet zamestnávateľa.

V tejto súvislosti sú nepochybne jednou z najdôležitejších súčastí kvality pracovných podmienok mzdové podmienky zamestnancov. K zmene mzdových podmienok ako následku prevodu podniku alebo časti podniku sa v rámci svojej rozhodovacej praxe vyjadril aj SD EÚ. V tejto súvislosti konštatoval, že „ak sa prevodom zamestnancov nedodržia ich mzdové podmienky do takej miery, že táto zmena predstavuje podstatnú zmenu pracovných podmienok na ujmu zamestnanca, ktorého sa prevod podniku alebo časti podniku týka, ukončenie pracovnej zmluvy a pracovného pomeru z tohto dôvodu sa považuje za skončenie pracovného pomeru z dôvodu spočívajúceho v osobe zamestnávateľa v súlade s čl. 4 ods. 2 smernice 77/187/EHS“.²²

Na nadobúdateľa podniku alebo časti podniku prechádzajú okrem záväzkov z uzatvorených pracovných zmlúv aj **záväzky z uzatvorenej kolektívnej zmluvy**. Nadobúdateľ je tak v tomto zmysle povinný dodržiavať záväzky vyplývajúce z kolektívnej zmluvy uzatvorenej predchádzajúcim zamestnávateľom, pričom má uveďenú povinnosť až do výpovede kolektívnej zmluvy alebo do uplynutia jej platnosti, resp. do času nadobudnutia platnosti novej kolektívnej zmluvy.²³ Z hľadiska judikatúry SD EÚ sa tento rozhodovací orgán v prvom rade zaoberal právnymi otázkami súvisiacimi s problematikou pracovných podmienok a kolektívnych zmlúv. SD EÚ

¹⁹ Rozhodnutie ESD C-237/84 Belgicko v. Komisia.

²⁰ *Idem*.

²¹ Rozhodnutie ESD C-319/94 Dethier Equipment v. Komisia.

²² Rozhodnutie ESD C-478/03 Celtec v. Komisia.

²³ BARANCOVÁ, H. op. cit., pozn. č. 15, s. 162.

sa prikláňa k extenzívnemu poňatiu pojmu kolektívne zmluvy. Pod pojmom kolektívna zmluva sa v zmysle judikatúry SD EÚ chápu rôzne druhy kolektívnych zmlúv, ako aj podnikových dohôd. Rovnako širší výklad uplatňuje SD EÚ aj pri interpretácii pojmu pracovné podmienky. Pracovné podmienky vyplývajúce z kolektívnych zmlúv by sa mali vykladať v širšom zmysle, zachovávajúc účel ochrany zamestnanca pri prevode podniku, ktorého právna pozícia by sa nemala prevodom podniku zhoršiť v porovnaní s právnou pozíciou pred prevodom podniku.²⁴ Smernica 2001/23/ES poskytuje ochranu zamestnancom v tom smere, že sa zabezpečuje ďalšie dodržiavanie lehôt a podmienok zamestnania nadobúdateľom, dohodnutých v kolektívnej zmluve, len v záujme tých zamestnancov, ktorých podnik zamestnával už v čase prevodu, a nie v záujme osôb, ktoré boli prijaté po tomto dátume. Článok 3 ods. 3 smernice 2001/23/ES nezaväzuje nadobúdateľa, aby dodržiaval lehoty a podmienky dohodnuté v kolektívnej zmluve v záujme zamestnancov, ktorých podnik v čase prevodu nezamestnával.

Dôležitým aspektom, ktorý je potrebné vziať do úvahy, sú aj **práva zamestnancov týkajúce sa dávok v starobe, invalidite a dávok pozostalých z fondov podnikového doplnkového poistenia**. Predmetom prechodu práv a povinností v súvislosti s prevodom podniku, závodu alebo ich časti sú aj práva zamestnancov, ktoré im prislúchajú vo vzťahu k spomínaným dávkam v starobe, invalidite a dávkam pozostalých z fondov podnikového doplnkového poistenia. Do rámca uvedených dávok sa nezahŕňajú zákonné systémy sociálneho poistenia.²⁵ Uvedené oprávnenie zamestnancov je plne akceptované aj na európskej úrovni v rámci rozhodovacej praxe SD EÚ. V prípade *Belgicko v. Komisia*²⁶ SD EÚ konštatoval porušenie európskeho práva zo strany Belgicka, pretože belgické právne predpisy nechránili práva zamestnancov na dávky v starobe z fondov doplnkového poistenia.²⁷

Zároveň, pokiaľ ide o uvedené práva zamestnancov, podľa názoru SD EÚ „dávky uprednostneného starobného dôchodku, ako aj dávky na zlepšenie podmienok takéhoto uprednostneného dôchodku, vyplatené prepusteným zamestnancom, ktorí dosiahli určitý vek, ako tie, o ktoré ide vo východiskom konaní, nepredstavujú dávky pri veku, invalidite alebo pre pozostalých z podnikových alebo mimopodnikových systémov doplnkového zabezpečenia v zmysle čl. 3 ods. 3 smernice 77/187/EHS“.²⁸

Zamestnancovi prevádzaného podniku prislúcha ďalej aj **právo nepokračovať v pracovnoprávnom vzťahu po prevode podniku alebo jeho časti**. Zamestnanec, ktorý si neželá pokračovať v pracovnoprávnom vzťahu s nadobúdateľom, je oprávnený tento vzťah ukončiť. V posudzovaní prípadného odmietnutia zamestnanca pracovať pre nového zamestnávateľa po prevode podniku alebo jeho

²⁴ BARANCOVÁ, H. op. cit., pozn. č. 13, s. 106.

²⁵ *Idem*.

²⁶ Rozhodnutie ESD C-237/84 Belgicko v. Komisia.

²⁷ *Idem*.

²⁸ Rozhodnutie ESD C-164/00 Beckmann.

časti možno vidieť v rámci judikatúry SD EÚ určitý vývoj. V zmysle právneho názoru SD EÚ smernica 77/187/EHS síce umožňuje zamestnancovi pri prevode podniku alebo jeho časti pokračovať v pracovnom pomere u nového zamestnávateľa za tých istých podmienok, ktoré sú dohodnuté s predajcom, ale tento právny stav zamestnanca nezaväzuje pokračovať s nadobúdateľom v pracovnom pomere. Takáto povinnosť by porušovala základné práva zamestnanca, ktorý si môže vybrať svojho zamestnávateľa, nemusí sa viazať pracovať len pre jedného zamestnávateľa, ktorého si nezvolil.²⁹ Týmto rozhodnutím ustanovil SD EÚ dôležitú zásadu, a to, že odmietnutie zamestnanca pokračovať v pracovnom pomere voči novému zamestnávateľovi nie je v rozpore s účelom smernice o zachovaní nárokov zamestnancov pri prechode podniku alebo časti podniku.³⁰

Na záver možno konštatovať, že právna úprava pamätá aj na práva a oprávnené záujmy zamestnancov, ktorých sa môže prechod podniku alebo časti podniku dotknúť, a poskytuje im ochranu, aby sa ich prechod podniku dotkol čo možno najmenej negatívnym spôsobom.

2. Všeobecné otázky úpravy vzájomného vzťahu práva duševného vlastníctva a súťažného práva

2.1 Úvod

Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva (ďalej PDV) a súťažného práva je rozsiahle diskutovanou témou, a to na úrovni EÚ, ako aj na úrovni národných právnych poriadkov členských štátov EÚ. Na prvý pohľad sa môže zdať, že PDV a súťažné právo majú úplne opačné ciele, ktoré sa usilujú prostredníctvom právnej úpravy dosiahnuť, čo môže viesť k záveru, že tieto odvetvia práva sú vo vzájomnom rozpore. Tento pohľad však môže byť mätúci a je nesprávny, pretože v tejto súvislosti treba zvážiť všetky aspekty. V ďalšom texte budú analyzované otázky vzájomného vzťahu PDV a súťažného práva z hľadiska európskeho práva, ako aj z hľadiska národných právnych poriadkov členských štátov V4, zahŕňajúc osobitosti každého individuálneho právneho poriadku týchto štátov a posúdenia vzájomného vzťahu PDV a súťažného práva.

Idea rozporu medzi PDV a súťažným právom spočíva v historickom vývoji oboch právnych disciplín. Súťažné právo a PDV sa historicky vyvinuli ako samo-

²⁹ Rozhodnutie ESD C-139/91 Katsikas a iní.

³⁰ BARANCOVÁ, H. op. cit., pozn. č. 15, s. 164.

statné systémy práva, každý z nich má vlastné legislatívne ciele a vlastné metódy, ktorými sa usiluje o dosiahnutie týchto cieľov.³¹ Z tohto hľadiska ciele oboch systémov práva sú na prvý pohľad vo vzájomnom rozpore.³²

Cieľom PDV je snaha o podporu spoločenského vývoja prostredníctvom podpory tvorivej duševnej činnosti človeka a zároveň inovácií; práva na predmety duševného vlastníctva umožňujú ich nositeľom výlučné nakladanie s výsledkami ich tvorivej duševnej činnosti a zároveň im umožňujú vylúčiť tretie osoby z nakladania s týmito predmetmi. Nositeľom práv na predmety duševného vlastníctva je tak udelený „zákonný“ monopol pre nakladanie s takýmito predmetmi. Avšak, tento zákonný monopol môže za určitých špecifických okolností, predovšetkým v závislosti od dostupnosti substitučných produktov a služieb na relevantnom trhu, viesť k obmedzeniu súťaže na trhu a konštituovať dominantné postavenie v tom zmysle, v akom je definované v predpisoch súťažného práva.³³

Cieľom súťažného práva je zabezpečiť riadne fungovanie trhu ako aj efektívnu súťaž na ňom. Je nepochybné, že súťaž je hnacím motorom pre efektívne fungovanie trhu a zároveň zabezpečuje nesporný prínos aj pre spotrebiteľov, ktorý predstavuje ponuka čo najkvalitnejších výrobkov za čo najnižšie ceny. Spoločnosti vystavené súťažnému tlaku efektívne fungujúceho trhu majú väčšiu tendenciu investovať prostriedky do inovácií s cieľom získať, alebo posilniť si svoju trhovú pozíciu. Preto možno dospieť k záveru, že efektívna súťaž bezpochyby pôsobí ako impulz na podporu inovačného úsilia.

Základná otázka, ktorá bude analyzovaná v nasledujúcej časti, je, či súťažné právo a PDV sú principiálne v rozpore, alebo či na ne možno nahliadať ako na rôzne cesty vedúce k tomu istému cieľu.

2.2 Teórie vzájomného vzťahu práva duševného vlastníctva a súťažného práva

2.2.1 Teória prednosti súťažného práva

Teória, na základe ktorej by súťažné malo právo mať prednosť oproti PDV,³⁴ je spojená s doktrínou dokonalého a statického modelu súťaže. V zmysle tejto dok-

³¹ Pozri aj ANDERMAN, S.-D.(ed.): *The Interface between Intellectual Property Rights and Competition Policy*. Cambridge : Cambridge University Press, 2007, s. 1-3.

³² K rozporom vo vzájomnom vzťahu oboch právnych odvetví pozri aj DREXL, J. *Immaterialgüterrechte zwischen Innovationsförderung durch Monopole und Wettbewerbsbeschränkung*. In *Forschungsinstitut für Wirtschaftsverfassung und Wettbewerb* (ed.), *Innovation und Wettbewerb*, Referate des XLII.FIW-Syposions. Köln : Carl-Heymann-Verlag, s. 21-50.

³³ V tejto súvislosti bližšie PEEPERKORN, L. *IP Licenses and Competition Rules: Striking the Right Balance*. 26 *World Competition* 527-8 (2003).

³⁴ Uvedená teória bola podrobne rozpracovaná v publikácii A. Heinemana, porovnaj HEINEMANN, A. *Immaterialgüterrecht in der Wettbewerbsordnung*. Tübingen : Mohr Siebeck, 2002, s. 40 *et seq.* K teóriám vzťahu PDV a súťažného práva porovnaj všeobecne aj CHERPILLOD, I. *Copyright law/Competition law: conflict or convergence?* prednáška, zborník ALAI kongres

tríny sa predpokladá, že na trhu existuje dokonalá súťaž a prvoradou úlohou ekonomiky, ako aj súťažného práva, je zabezpečiť zachovanie súťaže na trhu.³⁵ Z hľadiska teórie prednosti súťažného práva je oblasť PDV podriadená súťažnému právu a podlieha kontrole v zmysle súťažnoprávných predpisov. Vzájomné postavenia oboch systémov práva, t. j. PDV a súťažného práva sa v zmysle tejto teórie odvíja od ich zaradenia v rámci systému práva; PDV predstavuje súkromnoprávne odvetvie práva určené na ochranu primárne súkromnoprávných záujmov, zatiaľ čo oblasť súťažného práva sa zaraďuje medzi verejnoprávne odvetvia s dôrazom na ochranu verejnoprávných záujmov. Z tohto hľadiska, keďže cieľom súťažného práva je ochrana verejnoprávných záujmov, uvedený primárny cieľ odôvodňuje a ospravedlňuje skutočnosť, že súťažné právo by malo byť nadriadené systému chrániacemu súkromnoprávne záujmy, teda systému PDV.

Z hľadiska súčasného nazerania na ciele a funkcie oboch systémov práva možno prísť k záveru, že uvedená teória je už v súčasnosti prekonaná. Tento záver odôvodňujú nasledujúce dve skutočnosti.

Na jednej strane je táto teória založená na definícii súťažného práva, ktorá sa vyvíjala a v súčasnosti sa chápe a je definovaná na základe dynamického modelu súťaže, nie na základe statického modelu a modelu dokonalkej súťaže. Model dokonalkej súťaže je cenný ako východiskový bod ekonomických teórií pri posudzovaní produktivity a efektivity zdrojov, je však veľmi nepravdepodobné nájsť v súčasnom svete štát, kde by existovala dokonalá súťaž. Súčasné ponímanie súťaže vychádzajúce z dynamického modelu súťaže sa chápe ako proces, na základe ktorého sú trhy vystavené neustálym zmenám v súvislosti s procesom inovácie, ktorý v konečnom dôsledku umožňuje zlepšenie kvality výrobkov a služieb a lepšie využívanie zdrojov, čo je nepochybne v prospech spotrebiteľov.

Na druhej strane je potrebné brať do úvahy širšie súvislosti ako len zaradenie PDV a súťažného práva medzi verejnoprávne, resp. súkromnoprávne odvetvia práva. Súťažné právo, ako aj PDV sú súčasťou toho istého právneho poriadku, z čoho vyplýva, že jedno z uvedených odvetví nie je možné nadradovať nad druhé.³⁶

2005, s. 513 *et seq.*

³⁵ Bližšie k modelom súťaže porovnaj JONES, A. – SUFRIN, B. *EU Competition law*. Oxford : Oxford University Press, 2011, s. 11 *et seq.*, MOTTA, M. *Competition Policy*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004, s. 18 *et seq.*, k slabým stránkam a prínosom dokonalého modelu súťaže pozri aj SCHERER, F.-M. – ROSS, D. *Industrial Market Structure and Economic Performance*. Houghton Mifflin, 1990, s. 29-30.

³⁶ K systematickému zaradeniu PDV pozri bližšie aj ŠVIDROŇ, J. *Právnohistorické a právnoteoretické základy práva duševného vlastníctva a jeho miesto v systéme slovenského práva*. In ŠVIDROŇ, J. – ADAMOVÁ, Z. – ŠKREKO, A. – NÁVRAT, M. *Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva*. Bratislava : Veda – vydavateľstvo SAV, 2009, s. 28 *et seq.*

2.2.2 Teória aplikácie práva duševného vlastníctva na autonómnom základe

Teória aplikácie práva duševného vlastníctva na autonómnom (resp. nezávislom) základe predstavuje protipól predchádzajúcej teórie prednosti súťažného práva. Vznikla vo švajčiarskom právnom prostredí ako tzv. *Eigenständigkeits-theorie*,³⁷ podľa ktorej neexistuje žiaden priestor na to, aby mohlo byť súťažné právo aplikované v oblasti PDV. Podkladom pre tento záver je výlučná povaha práv na predmety duševného vlastníctva, udelená ich nositeľom priamo prostredníctvom zákonnej úpravy; z tohto dôvodu je tak vylúčená paralelná aplikácia súťažného práva na oblasť PDV. Súťažné právo sa môže uplatniť len v prípade, ak sú naplnené podmienky na aplikáciu súťažnoprávných pravidiel mimo rámca PDV. V zmysle tejto teórie právo duševného vlastníctva samo osebe zahŕňa pravidlá, ktorých cieľom je vylúčiť možné zneužitie udelených práv.

Osobitne z hľadiska autorského práva nie je možné s touto teóriou úplne súhlasiť. Je nepravdepodobné, že právna úprava autorského práva bola striktne konštituovaná v zmysle zachovania súťažnoprávných pravidiel a ochrany hospodárskej súťaže, čo potvrdzuje aj existencia judikatúry predovšetkým európskych súdov týkajúca sa vzťahu autorského práva a súťažného práva. Na druhej strane skutočnosť, že právna úprava autorského práva stanovuje limity a mantinely pre účastníkov právnych vzťahov, neznamená, že by v rámci nej neexistoval žiaden priestor na aplikáciu súťažného práva. Navyše, výsledky tvorivej duševnej činnosti v oblasti autorského práva (či už ide o literárne dielo, výtvarné dielo alebo zvukový či obrazový záznam) sú uvedené na príslušný trh, čo samo osebe odôvodňuje možnosť aplikácie súťažného práva.

Uvedené dve teórie predstavujú striktný a hraničný pohľad na vzájomný vzťah a uplatnenie PDV a súťažného práva. Domnievame sa, že reálnejší pohľad na vzťah PDV a súťažného práva poskytujú nasledujúce tri teórie.

2.2.3 Teória neoprávneného použitia práva

V zmysle tejto teórie aplikácia súťažného práva bude odôvodnená v prípade, ak nositeľ práva na predmety duševného vlastníctva zneužije jemu udelené právo. Je však nutné poznamenať, že teória neoprávneného použitia práva by nemala byť vnímaná v tradičnom zmysle občianskeho práva. Je potrebné vnímať ju skôr z toho hľadiska, že aplikácia súťažného práva bude odôvodnená v prípade, ak nastane také uplatnenie práv priznaných systémom PDV, ktoré bude v rozpore so základnými cieľmi súťažného práva (predovšetkým s cieľom vytvorenia efektívneho a funkčného

³⁷ Teória bola prvýkrát rozpracovaná v publikácii ZSCHOKKE, J. Der Entwurf der Expertenkommission für ein Kartellgesetz und der gewerblichen Rechtsschutz. *Revue Suisse de la Propriété Intellectuelle*, 1960, s. 9 *et seq.*

ho vnútorného trhu v EÚ). O uvedenú teóriu sa vo svojej judikatúre opierajú v značnom rozsahu aj európske súdy³⁸ a je známa aj v americkom právnom prostredí.³⁹

2.2.4 Teória špecifického predmetu výlučného práva

Teória špecifického predmetu výlučného práva je založená na diferenciácii medzi **špecifickým predmetom** alebo **existenciou** práv na predmety duševného vlastníctva a **výkonom** týchto práv. Ako vyplýva z judikatúry európskych súdov, podstata tejto teórie spočíva v skutočnosti, že súťažné právo nie je oprávnené popierať samotnú existenciu práv na predmety duševného vlastníctva; je však aplikovateľné, ak ide o výkon práv na predmety duševného vlastníctva. Judikatúra európskych súdov naznačila limity a priestor na využitie tejto teórie, využíva sa predovšetkým v prípadoch, keď bolo nevyhnutné stanoviť limity v oblasti voľného pohybu tovaru a PDV, ako aj v prípadoch, v ktorých bolo potrebné riešiť vzťah medzi PDV a súťažným právom.⁴⁰

V súvislosti s touto teóriou je nutné poznamenať, že diferenciácia medzi existenciou a výkonom práv na predmety duševného vlastníctva nie je jasným prostriedkom na určenie limitov aplikácie súťažného práva. Uvedené rozlišovanie má skôr abstraktnú povahu. Je potrebné prihliadať v prvom rade na faktory, ktoré sú spôsobilé určiť, či má obmedzenie súťaže závažnú povahu alebo či má nositeľ práv na predmety duševného vlastníctva dominantné postavenia na trhu. Týmito faktormi sú predovšetkým trhový podiel, ktorým disponuje nositeľ práv na predmety duševného vlastníctva, existencia substitučných produktov na trhu, schopných konkurovať posudzovaným výrobkom, a existencia súťaže navzájom substitučných produktov na posudzovanom trhu. Posledným argumentom je aj skutočnosť, že aplikácia súťažného práva nemôže byť smerovaná výlučne *a priori*, ale je nevyhnutné posudzovať reálne a relevantné faktory na objektívne určenie toho, či sú spôsobilé vyvolať také účinky, čo vedú k obmedzeniu súťaže. V zmysle uvedených argumentov je potrebné uprednostniť prístup, ktorý nebude výhradne regulovať aplikáciu súťažného práva, ale bude prihliadať aj na osobitný charakter PDV.⁴¹

³⁸ Joined Case 56/64 a 58/64 Consten a Grundig v. Commission [1966] ECR 299, Case 24/67 Parke Davis [1968] ECR 81. Porovnaj aj BEIER, F. Gewerblicher Rechtsschutz und freier Warenverkehr im europäischen Binnenmarkt und im Verkehr mit Drittstaaten. GRUR Int. 1989, s. 603 *et seq.*

³⁹ V práve USA je táto doktrína aplikovaná na zneužitie práv v rámci autorského práva. Ako vyplýva z judikatúry, predovšetkým a rozhodnutia Alcatel USA, Inc. V. DGI Techs., Inc., 166 F.3d 772, 792 (5.th Cir.) [1999], nositelia práv nie sú oprávnení na také využitie práva, ktoré im zabezpečí exkluzivitu alebo monopol, ktoré by prekračovali im pridelené práva v zmysle autorského práva.

⁴⁰ Case 238/87 Volvo v. Commission [1988] ECR 6211. Uvedené rozčlenenie bolo prvýkrát aplikované v prípade 56/64 a 58/64 Consten a Grundig v. Commission [1966] ECR 299, aplikovala ho aj Európska komisia v prípade COMP/C2/38.014 IFPI Simulcast, OJ L 107/58 z 30. 4. 2003.

⁴¹ K teóriám vzťahu PDV a súťažného práva, predovšetkým k teórii neoprávneného použitia práva a teórii špecifického predmetu výlučného práva, porovnaj aj CHERPILLOD, I. Copyright law/ Competition law: conflict or convergence? prednáška, zborník ALAI kongres 2005, s. 513 *et seq.*

2.2.5 Teória neodvodených práv (*Theory of inherent rights*)

Podstatou teórie neodvodených práv (*Theory of inherent rights*, *Immanenztheorie*)⁴² je téza, že účinky aplikácie PDV, ktoré sú spôsobilé obmedziť súťaž na trhu, by nemali byť posudzované podľa súťažnoprávnej legislatívy do tej miery, do akej sú tieto účinky nevyhnutné pre samotné uplatnenie práv na predmety duševného vlastníctva, zakotvených v legislatíve.

V porovnaní s predchádzajúcou teóriou a s rozlišovaním medzi existenciou a výkonom práv na predmety duševného vlastníctva sa táto teória nesnaží abstraktným spôsobom definovať konanie, ktoré je ospravedlňiteľné a nespôsobuje účinky v zmysle obmedzenia súťaže. Naopak, podľa teórie neodvodených práv účinky, ktoré môžu obmedziť súťaž, je nutné analyzovať v konkrétnom prípade jednotlivito. Je potrebné vziať do úvahy aj špecifickú povahu PDV, za predpokladu, ak sú práva na predmety duševného vlastníctva vykonávané v súlade s cieľmi zakotvenými v právnej úprave.

Z uvedených predpokladov vyplýva, že v praxi pri posudzovaní konkrétnych prípadov by mali sudcovia detailne posúdiť účinky spôsobilé obmedziť súťaž, založené na kritériách v zmysle súťažného práva (účinky na trh, trhovú podiel posudzovaných súťažiteľov), avšak zároveň by mali akceptovať tie účinky, ktoré sú nevyhnutné pre samotnú aplikáciu práv na predmety duševného vlastníctva, zakotvených legislatívou. Požiadavka, aby takého obmedzenia bolo „nevyhnutné“, znamená, že by nemalo prekračovať zákonný výkon práv na predmety duševného vlastníctva; princíp „zákonného“ výkonu týchto práv tak priamo odkazuje istým spôsobom naspäť na teóriu neoprávneného použitia práva.

2.3 Právo duševného vlastníctva v. súťažné právo - konflikt alebo zbližovanie?

Na vymedzenie vzájomného vzťahu medzi právom duševného vlastníctva a právom proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže je dôležité najskôr bližšie vymedzenie oboch právnych odvetví.

Podľa Svetovej organizácie duševného vlastníctva sa duševné vlastníctvo vzťahuje na „výsledky tvorivého myslenia: vynálezy, literárne a umelecké diela, všetky označenia, názvy, vyobrazenia a dizajny používané v obchode.“⁴³ Podobne podľa definície Svetovej obchodnej organizácie (WTO) „práva na predmety duševného vlastníctva sú práva prislúchajúce jednotlivcom na výsledky ich tvorivej duševnej činnosti. Tvorcom patria práva zabrániť iným využívať ich vynálezy,

⁴² Bližšie k tejto teórii pozri HEINEMANN, A. op. cit., pozn. č. 31, s. 165 a 421 *et seq.*, ROTH, P. Die Vereinbarkeit von Auswertungsbeschränkungen im Filmlizenzverträgen mit deutschen und europäischen Kartellrecht. In REHBINDER, E.(ed.) Beiträge zum Film- und Medierecht, Festschrift für Wolf Schwarz. Baden-Baden, 1989, 85 *et seq.*

⁴³ Pozri stránku WIPO – <http://www.wipo.int/about-ip/en/>.

dizajny alebo iné výsledky tvorivej činnosti.⁴⁴ Tieto práva sa nazývajú právami duševného vlastníctva.⁴⁵

Pojem duševné vlastníctvo je bližšie vymedzený v Dohovore o zriadení Svetovej organizácie duševného vlastníctva, ktorý v článku 2 ods. VIII pod týmto pojmom označuje práva k literárnym a vedeckým dielam, k výkonu výkonných umelcov, zvukovým záznamom a rozhlasovému vysielaniu, k vynálezom zo všetkých oblastí ľudskej činnosti, k vedeckým objavom, priemyselným vzorom a modelom, k továrenským, obchodným známkam a známkam služieb, k obchodným menám a obchodným názvom, práva na ochranu proti nekalej súťaži a všetky ostatné práva vzťahujúce sa na duševnú činnosť v priemyselnej, vedeckej, literárnej a umeleckej činnosti.⁴⁶

Európske právo nemá stabilnú definíciu práva duševného vlastníctva či duševného vlastníctva samotného. Iba nariadenie č. 772/2004 ES o blokovej výnimke pre transfer technológií zahŕňa pod pojem duševné vlastníctvo najmä patenty, ochranné známky, vzory a autorské právo, predovšetkým softvér. Z judikatúry Súdneho dvora EÚ tiež vyplýva, že do pojmu priemyselné a obchodné vlastníctvo spadajú aj autorské právo (vec 55&56/80 Membran) aj práva na obchodnú firmu (vec 255/97 Pfeiffer Grosshandel).

V súlade s čl. 1 ods. 2 Dohody o obchodných aspektoch duševného vlastníctva (TRIPS), ktorej členmi sú aj štáty Európskej únie, duševné vlastníctvo zahŕňa autorské práva a práva príbuzné, ochranné známky, zemepisné označenia, priemyselné vzory, vynálezy, topografie polovodičových výrobkov, významné nezverejnené informácie – know-how, obchodné tajomstvo, goodwill.

Súťažné právo, pod ktorým sa na tomto mieste rozumie právo proti nedovolenému obmedzovaniu hospodárskej súťaže, sa označuje aj ako „súťažné právo v užšom zmysle slova“. Súťažné právo vytvára súbor právnych noriem, ktorých predmetom sú súťažné vzťahy medzi subjektmi pôsobiacimi na trhu a vstupujúcimi do súťažných vzťahov a upravuje podmienky, na základe ktorých sa tieto subjekty zúčastňujú súťažných vzťahov.⁴⁷ Súťažné právo sa vnútorne člení na právo na ochranu proti nekalej súťaži, ktoré upravuje zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov v § 44 – 55 a právo proti nedovolenému obmedzovaniu hospodárskej súťaže, ktorého právnu úpravu obsahuje zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov.

⁴⁴ Pozri stránku WTO – http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intell_e.htm.

⁴⁵ DAVIS, J. Intellectual property law. Oxford : Oxford University Press, 2005, s. 2.

⁴⁶ Zo slovenskej a českej literatúry bližšie pozri aj ŠVIDROŇ, J. Základy práva duševného vlastníctva. Bratislava : JUGA, 2000; ŠVIDROŇ, J. Právo duševného vlastníctva. In LAZAR, J. a kol. Občianske hmotné právo, 2. zväzok, III. Doplnené a prepracované vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2006; TELEČ, I. Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Brno : Masarykova univerzita – Právnická fakulta v nakladatelství Doplněk, 1994; TELEČ, I. Přehled práva duševního vlastnictví, 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva. Brno : Doplněk, 2002; TELEČ, I. Přehled práva duševního vlastnictví, 2. Česká právní ochrana. Brno : Doplněk, 2006.

⁴⁷ MUNKOVÁ, J. – SVOBODA, P. – KINDL, J. Soutěžní právo. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 25.

Uvedená diferenciácia v rámci súťažného práva nastáva podľa rozlišovania prevažujúceho záujmu, ktorý je predmetom ochrany. Ak je týmto záujmom súkromný záujem jednotlivých podnikateľov, ktorí sa na trhu stretávajú v rámci vzájomnej súťaže, ochranu tohto záujmu zabezpečuje právo na ochranu proti nekalej súťaži. Právo na ochranu proti nekalej súťaži tak podnikateľom poskytuje ochranu v ich vzťahoch s ostatnými podnikateľmi v horizontálnej úrovni v prípade, ak určité konanie konkurenčného podnikateľa vybočuje z rámca dovoleného konania. Právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže (synonymom je aj kartelové právo, protimonopolné právo, antitrustové právo či aj zjednodušene súťažné právo) poskytuje ochranu záujmu štátu v rámci ním deklarovanej hospodárskej politiky na zabezpečení existencie hospodárskej súťaže vôbec, aby súťaž nebola konaním podnikateľských subjektov obmedzovaná, vylúčená alebo inak skreslená. Ďalšia diferenciácia nastáva aj v rámci samotného práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže, ktoré je postavené na troch pilieroch. Z nich prvý obsahuje zákaz dohôd, ktoré negatívne ovplyvňujú alebo môžu ovplyvniť súťaž, druhý sa zaoberá dominantným postavením na trhu a formami jeho zneužitia a tretí upravuje spájanie podnikov ako preventívny nástroj ochrany súťaže. Protimonopolné právo zahŕňa aj pravidlá vzťahujúce sa na konanie orgánov verejnej moci, a to kontrolu verejnej regulácie trhu obmedzujúcej súťaž, kontrolu priznávania a výkonu výhradných alebo osobitných práv podnikom a kontrolu poskytovania štátnej pomoci.

Ak uvažujeme o konečných cieľoch PDV a súťažného práva (s prihliadnutím na ich historický vývoj ako samostatných odvetví práva), oba systémy práva majú rovnaký cieľ, ktorým je podpora inovácie, ekonomického rastu, súťaživosti a predovšetkým podpora blahobytu spotrebiteľov. Nie je však možné vylúčiť vzájomný konflikt oboch systémov práva, ktorý môže byť identifikovaný na dvoch úrovniach.

2.3.1 Konflikt prostriedkov na dosiahnutie cieľov oboch právnych odvetví per se

Potenciálny konflikt možno v prvom rade identifikovať, ak uvažujeme o *prostriedkoch*, ktoré PDV a súťažné právo uplatňujú na dosiahnutie svojich cieľov.⁴⁸

PDV tento cieľ dosahuje prostredníctvom výlučnej povahy práv na predmety duševného vlastníctva. Táto výlučnosť vychádza z vôle zákonodarcov jednotlivých štátov zakotvenej v zákonoch a je s ňou spojené oprávnenie nositeľov uvedených práv zabráňovať počas určitého obdobia, na určitom území a v určitom rozsahu tretím osobám vo využívaní výsledkov ich tvorivej duševnej činnosti. Dôvodom na priznanie uvedenej výlučnosti, ktorá je tiež charakterizovaná ako zákonný monopol, je podpora inovácií. Ak by neexistovala vopred garantovaná ochrana predmetov duševného vlastníctva a tretím osobám by sa tak umožnilo

⁴⁸ Pozri aj UTĚŠENÝ, P. Tržní moc a duševní vlastnictví v evropském soutěžním právu. Praha : C. H. Beck, 2005 s. 5 *et seq.*

participovať na snahe jednotlivých tvorcov bez vynaloženia potrebného času a investícií, mohlo by to viesť až k strate motivácie tvorcov na akúkoľvek budúcu inovačnú činnosť. Uvedené zdôvodnenie sa nazýva aj „objektívne ospravedlnenie“ duševného vlastníctva a je naň kladený dôraz najmä v anglosaskom právnom prostredí. Pre kontinentálnu Európu je typický dôraz na „súkromné ospravedlnenie“ duševného vlastníctva, ktoré spočíva v garancii náležitej odmeny za úsilie a kreativitu tvorca a „vyjadruje tak mieru istej vďačnosti spoločnosti za odhodlanosť vstúpiť do inovačného procesu“.⁴⁹ Dôvody na ospravedlnenie výlučného charakteru práv na nehmotné statky sú rôzne; ich absencia by v každom prípade viedla k zastaveniu investícií do inovácie a následne k samotnému spomaleniu ekonomických procesov a k poškodeniu samotných spotrebiteľov.

Súťažné právo sa o dosiahnutie uvedeného cieľa usiluje prostredníctvom ochrany existencie hospodárskej súťaže. Vychádzajúc zo skutočnosti, že každá osoba, ktorá je nositeľom určitej moci, je viac či menej náchylná na jej zneužitie, prioritnou úlohou súťažného práva je pomocou normatívnej regulácie v čo možno najväčšej miere zabráňovať tomuto zneužitiu. V oblasti súťažného práva konkrétne ide o bližšiu úpravu kontroly, resp. zákazu zneužívania trhovej moci. Uvedená moc, charakterizovaná aj ako „dôsledok vynikajúceho výrobku, obchodnej prezieravosti alebo historickej náhody“,⁵⁰ poskytuje svojmu držiteľovi pomerne silné postavenie na trhu.

Existencia dominantného postavenie podnikateľa na trhu má z hľadiska súťažného práva značný význam. Zabrániť zneužitiu dominantného postavenia podnikateľa na trhu, ako aj sankcionovať ho, je jednou zo základných úloh súťažného práva. Zneužitie dominantného postavenia môže viesť k ohrozeniu základnej funkcie trhu, ktorou je zabezpečenie dostupnosti čo najkvalitnejších výrobkov za čo najprijateľnejšie ceny pre spotrebiteľov. Vo svetle tohto záveru je zneužitie dominantného postavenia spôsobilé privodiť ujmu priamo spotrebiteľom.

2.3.2 Konflikt práva duševného vlastníctva a súťažného práva z krátkodobého hľadiska

Druhou úrovňou, na ktorej možno identifikovať potenciálny konflikt medzi PDV a súťažným právom, je pôsobenie oboch právnych odvetví v krátkodobom hľadisku. Z tohto hľadiska vystupuje do popredia predovšetkým aspekt výlučnosti. V tejto súvislosti udelenie výlučných práv na predmety duševného vlastníctva môže vyústiť do obmedzenia súťaže na trhu. V žiadnom prípade však nie je možné vnímať stav, ktorý môže nastať, t. j. obmedzenie súťaže, ako zámerný cieľ,

⁴⁹ TRITTON, G. Intellectual property in Europe. London : Sweet & Maxwell, 1996, s. 381. Porovnaj aj SCHMIDT, H. Competition Law, Innovation and Antitrust. Edward Elgar, 2009.

⁵⁰ Rozhodnutie amerických súdov vo veci United States v. Grinell Corp. z roku 1966. In Antitrust Guidelines for the Licensing of Intellectual Property, 1995, bod 2.2.

ktorý by sa systém práva duševného vlastníctva usiloval dosiahnuť.⁵¹ Vychádzajúc z tejto premisy možno odvodiť, že z dlhodobého hľadiska udelenie výlučných práv je kľúčovým prostriedkom pre inovácie a intenzívnejšiu súťaž na trhu (predovšetkým na trhu tovarov).⁵² Podpora inovačného procesu (napriek všetkým jeho nesporným výhodám) by však nemala byť vnímaná ako ospravedlnenie obmedzenia súťaže v súvislosti s uplatnením práv na nehmotné statky. Tento pohľad by bol nesprávny a viedol by k zjednodušenému a chybnému záveru, že obmedzenie súťaže je ospravedlniteľné vzhľadom na potrebu inovácie. Treba totiž vziať do úvahy fakt, že zneužitie práv k nehmotným statkom – rovnako ako akýchkoľvek iných práv – nie je možné vylúčiť.⁵³ Súťažné právo by nemalo byť vnímané ako akási náprava či korektúra aplikácie PDV alebo ako prostriedok, prostredníctvom ktorého by bolo možné zmeniť širokú alebo úzku zákonnú úpravu vzťahov v rámci PDV v právnych poriadkoch.

2.3.3 Spoločný cieľ práva duševného vlastníctva a súťažného práva – úsilie o inováciu

Napriek rôznym cieľom PDV a súťažného práva ostáva otázkou, do akej miery sú (alebo by mali byť) obe právne odvetvia kompatibilné, pokiaľ ide o ich konečný cieľ. Ako vyplýva z predchádzajúceho textu, spoločným cieľom PDV a súťažného práva je podpora inovácie. Právna úprava by mala taktiež zodpovedať nasledujúcu otázku: Ak by malo súťažné právo taktiež podporovať inovácie, je následne možné, aby pozitívne účinky inovačnej činnosti, ktoré sa uplatnia až v budúcnosti, súviseli so súčasným pôsobením súťažného práva a uplatnením súťažnoprávnych predpisov? Na zodpovedanie tejto otázky Gallini a Trebilcock⁵⁴ formulujú tri tézy. Na vymedzenie týchto téz je nutné brať do úvahy tri rôzne účinky, ktoré môže mať súťažné právo na spoločenský prospech vyplývajúci z inovácií:

- a) zabezpečuje *ex ante* podporu procesu inovácie,
- b) ovplyvňuje *ex post* vstupy pre transfer nových technológií a produktov,

⁵¹ Bližšie ku konfliktu v tomto zmysle BARTON, J. Summary. In OECD, Competition Policy and Intellectual Property Rights. Series Roundtable on Competition Policy Nr. 18, DAFEE/CLP (98)18, 1998, s. 453; KIRCHNER, Ch. Patentrecht und Wettbewerbsbeschränkungen. In OTT, C. – SCHÄFER, H.-B. (eds.) Ökonomische Analyse der rechtlichen Organisation von Innovationen. Tübingen : Mohr Siebeck, 1994, s. 157.

⁵² Podrobnejšie k potrebe správnej vyváženosti medzi výkonnosťou oboch odvetví (efficiencies) pozri GALLINI, N. Aide-Memoire. In OECD, Competition Policy and Intellectual Property Right. Series Roundtable on Competition Policy Nr. 18, DAFEE/CLP (98)18, 1998, s. 395, 403.

⁵³ Porovnaj HEINEMANN, A. op. cit., pozn. č. 31, s. 26.

⁵⁴ GALLINI, N. – TREBILCOCK, M. Intellectual Properte Rights and Competition Policy: A Framework for the Analysis of Economic and Legal Issues. In GALLINI, N. – ANDERSON, R. (eds.) Competition Policy and Intelelctual Properte Rights in the Knowledge-Based Economy. Calgary : University of Calgary Press, 1998, s. 325 *et seq.*

- c) podporuje cenovú súťaž na trhu produktov, ktorý využíva nové produkty a procesy.

Z tohto východiska sú spomínané tri tézy vymedzené takto:

1. Právo duševného vlastníctva i súťažné právo by mali podporovať inováciu. Ak PDV nepostačuje na naplnenie tohto cieľa, malo by súťažné právo prostredníctvom svojej veľkorysej úpravy vypomôcť. Ak, naopak, účinky PDV zachádzajú príďaleko, malo by súťažné právo korigovať rámec jeho uplatnenia.
2. Obmedzenia, ktoré zamedzujú budúcej inovácii, by mali byť zakázané.
3. Vytváranie stimulov pre inovácie je úlohou PDV. Úlohou súťažného práva je dohliadať na efektívne fungovanie trhov. Avšak aj potenciálna súťaž by mala byť hodná ochrany.

Gallini a Trebilcock sa prikláňajú skôr k tretej téze, domnievam sa však, že vhodnejším záverom je skôr kombinácia prvej a tretej tézy, pretože nie je úplne možné odčleniť pôsobenie súťažného práva a PDV. Netreba zabúdať na konečný cieľ oboch právnych odvetví, ktorým je nepochybne podpora inovácie, aj keď prostriedky vedúce k tomuto cieľu sa môžu zdať v rámci oboch uvedených právnych odvetví protichodné.

2.3.4 Zbližovanie, harmónia alebo komplementarita medzi právom duševného vlastníctva a súťažným právom?

Napriek skutočnosti, že konečný cieľ PDV a súťažného práva je spoločný a oba sa tak navzájom dopĺňajú, nemožno vylúčiť ich vzájomný rozpor. Uvedený konflikt nastane na základe okolnosti, keď sa právo duševného vlastníctva ako zákonný (a zákonom „chránený“) monopol zmení na monopol trhový, s významným vplyvom na trh. Nositeľ práv na predmety duševného vlastníctva sa tak stane monopolistom s dominantným postavením na trhu a zároveň tak získa schopnosť, ktorá je typická pre každého nositeľa uvedeného postavenia, totiž: poskytovať menej a požadovať viac. Mať dominantné postavenie na trhu nie je samo osebe protiprávne a ani nezakladá porušenie súťažnoprávných predpisov v momente konštituovania takéhoto postavenia. Podľa názoru Európskej komisie samotná možnosť „byť veľký nie je hriech“.⁵⁵ Konflikt nastane až vtedy, keď majiteľ predmetu duševného vlastníctva túto schopnosť zneužije a zdanlivo pod zámienku legitímneho využívania výsledkov svojej inovačnej činnosti pristúpi ku konaniu, ktoré bude v rozpore so záujmami a predpismi súťažného práva. Na tomto základe tak súťažné právo začne plniť regulačnú funkciu a povedie k odňatiu toho, čo sys-

⁵⁵ The Comission: Competition Policy in the European Community. Publication Unit : Brussels, 1992, s. 3. In TURNBULL, S. Barriers to entry, Article 86 EC and the Abuse of a Dominant Position: An Economic Critique of European Community Competition Law. ECLR, 1996, 2, s. 102.

tém ochrany výsledkov tvorivej duševnej činnosti udeľuje. Na tomto mieste je zároveň nutné poznamenať, že nositeľ práv na predmety duševného vlastníctva primárne disponuje monopolom na určitý predmet duševného vlastníctva, napr. na vytvorené dielo alebo výkon. Tento **zákonný monopol** sa nesmie zamieňať s **monopolom na určitom trhu**, ako ho primárne chápe súťažné právo.

Podľa Európskej komisie *„práva na predmety duševného vlastníctva a komunitárne súťažné pravidlá ... zdieľajú ten istý cieľ, ktorým je podpora blahobytu spotrebiteľov a efektívna alokácia zdrojov. Inovácia predstavuje nevyhnutnú a dynamickú súčasť otvorenej a trhovo-súťažne orientovanej ekonomiky. PDV podporuje dynamickú súťaž prostredníctvom podpory súťažiteľov investovať do vývoja nových alebo zlepšených produktov alebo služieb. Rovnakú úlohu zohráva aj súťaž prostredníctvom vytvárania tlaku na súťažiteľov, aby svoje produkty alebo služby inovovali. Preto sú oba systémy, PDV aj súťažné právo, nevyhnutné na podporu inovácie a zabezpečenia jej súťažného uplatnenia.“*⁵⁶

Zjednodušene možno prísť k záveru, že PDV a súťažné právo sú dve časti toho istého právneho poriadku, a preto je nutné ich interpretovať konzistentným spôsobom. Z tohto hľadiska teória neoprávneného použitia práva a teória neodvodných práv umožňujú dostatočne flexibilný prístup na posudzovanie vzájomného vzťahu PDV a súťažného práva, ktorý berie do úvahy záujmy súťažného práva a ciele sledované prostredníctvom udelenia výlučných práv na predmety duševného vlastníctva a ochrany priznanej v zmysle PDV.

Abstraktný záver, že ochrana duševného vlastníctva a ochrana hospodárskej súťaže majú rovnaký cieľ, teda podporu inovácie, ekonomického rastu a prostredníctvom nich aj podporu blahobytu spotrebiteľov, by mal byť preukázaný v jednotlivých konkrétnych prípadoch, ktoré sú stále skôr sporadické a nie je ich veľa. Z týchto konkrétnych prípadov by mali byť odvodené aj základné pravidlá na úpravu vzťahu PDV a súťažného práva a ich vzájomných konfliktov, ktoré môžu vzniknúť. Spôsob, akým na národnej úrovni členských štátov EÚ je konflikt medzi PDV a súťažným právom riešený, závisí vo veľkej miere od úrovne ekonomického rozvoja jednotlivých štátov, ako aj od národných špecifik v rámci právnych poriadkov a právneho vývoja. Napriek tendencii čoraz väčšej integrácie PDV do systému súťažného práva (napr. prostredníctvom blokových výnimiek na úrovni európskeho práva), stále zostávajú nejasnosti vo vzájomnom prelínaní a hraniciach uplatnenia súťažného práva a PDV. Základnou a najdôležitejšou otázkou, ktorú by mali národné a regulačné systémy vždy brať do úvahy, je snaha o správne vyváženie medzi oboma systémami práva; vyvážiť na jednej strane výhody pre spotrebiteľov, ktorí môžu profitovať z nízkych cien, a na druhej strane výhody plynúce z technologických inovácií do budúcnosti.

⁵⁶ Guidelines on the application of Article 81 (3) of the EC Treaty to technology transfer agreements/ Oznámenie Komisie – Usmernenie o aplikácii čl. 81 (3) Zmluvy k dohodám o transfere technológií – Ú. v. EÚ C 101/2 z 27. 4. 2004, bod 7.

3. Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva z hľadiska európskeho práva

3.1 Vplyv európskeho súťažného práva na právnu úpravu v Slovenskej republike

Problematika ochrany hospodárskej súťaže sa považuje v rámci Európskej únie za mimoriadne dôležitú. Jedným zo základných cieľov Európskej únie v zmysle čl. 3 ods. 1 písm. b) Zmluvy o EÚ⁵⁷ je vytvoriť systém, ktorý na vnútornom trhu chráni súťaž pred jej porušením. Ochrana hospodárskej súťaže je jednou z najdôležitejších politík EÚ, v rámci ktorej vykonávajú európske orgány svoje právomoci nielen na úrovni tvorby všeobecne záväzných právnych predpisov, ale aj na úrovni prijímania individuálnych rozhodnutí o právach a povinnostiach, ktoré z týchto právnych predpisov vyplývajú nielen členským štátom, ale aj jednotlivcom.

V súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie sa európska právna úprava ochrany pred nedovoleným obmedzovaním hospodárskej súťaže stala neoddeliteľnou súčasťou slovenského súťažného práva. V dôsledku zásad prednosti a priameho účinku európskeho práva ustanovenia európskeho súťažného práva zakladajú svojim adresátom, subjektom slovenského práva, priamo práva a povinnosti. Relevantné právne predpisy slovenského a európskeho práva z obsahového hľadiska väčšinu práv a povinností subjektov súťažného práva upravujú rovnako. Osobitný význam bude mať európska právna úprava v prípadoch, v ktorých budú určité konanie relevantné predpisy európskeho a slovenského práva upravovať odlišne. Zároveň bude mať európska právna úprava význam aj v prípadoch, v ktorých bude určité konanie upravovať európske súťažné právo, ale nebude ho upravovať slovenské súťažné právo. Ako neoddeliteľná súčasť právneho poriadku SR poskytuje európske súťažné právo ochranu poškodeným subjektom aj v situáciách, v ktorých už túto ochranu slovenské súťažné právo nebude môcť poskytnúť.

Miesto európskeho súťažného práva v slovenskom právnom poriadku možno nájsť tak v hmotnom, ako aj v procesnom práve. Práva a povinnosti, ktoré európske súťažné právo zakladá priamo subjektom slovenského práva, budú predmetom konaní pred príslušnými slovenskými štátnymi orgánmi, či už v správnom konaní pred Protimonopolným úradom SR, alebo v občianskom súdnom konaní pred slovenskými všeobecnými súdmi.

Súťažné pravidlá obsiahnuté v zmluve pokrývajú dve oblasti – pravidlá aplikované na podnikateľské subjekty (čl. 101 až 106) a pravidlá vo vzťahu k členským

⁵⁷ Zmluva o fungovaní Európskej únie v znení Lisabonskej zmluvy, Úradný vestník C 83, 30. 3. 2010.

štátom (čl. 107 až 109). Presadzovanie týchto pravidiel je v kompetencii Európskej komisie. Jej rozhodnutia v záležitostiach hospodárskej súťaže sú preskúmateľné Všeobecným súdom na podklade žaloby, ktorá musí byť podaná v lehote dvoch mesiacov odo dňa oznámenia napadnutého rozhodnutia. O odvolaniach proti rozhodnutiam SPS rozhoduje Súdny dvor EÚ (ďalej SD EÚ).

Právna úprava súťaže v Zmluve o fungovaní Európskej únie v znení konsolidovanom Lisabonskou zmluvou pracuje s klasickými inštitútmi súťažného práva, medzi ktoré sa zaraďujú najmä dohody obmedzujúce súťaž a zneužívanie dominantného postavenia. Zmluva neobsahuje úpravu spájania podnikov, ktorá je obsiahnutá v osobitnom nariadení. Všeobecný charakter úpravy súťažného práva je v súlade s názorom, že nie je možné ani účelné právnymi predpismi postihnúť všetky typy konaní, ktoré môžu viesť k obmedzeniu hospodárskej súťaže. Na druhej strane však abstraktné poňatie súťažných predpisov núti k širokej konkretizácii najmä v rozhodovacej praxi, ktorá zasa môže spätne vplývať na rozvoj súťažnej normotvorby. Úloha tejto konkretizácie v podmienkach EÚ vo veľkej miere pripadá Súdnu dvoru EÚ a riešenia sú mnohokrát základom sekundárnej legislatívy, najmä jednotlivých vykonávacích nariadení. Okrem nariadení, smerníc a rozhodnutí v individuálnych prípadoch vydáva Komisia aj právne nezáväzné pramene, ako sú oznámenia (Notices) a usmernenia (Guidelines). Tieto môžu byť pre podnikateľov v praxi významnou pomôckou pri aplikácii súťažných pravidiel.

3.2 Majiteľ práva duševného vlastníctva ako podnik

Pojem podnik (angl. undertaking) sa v judikatúre Súdneho dvora EÚ chápe široko. Každý podnikateľský subjekt je v zásade kombináciou ľudských, hmotných a nehmotných činiteľov, ktoré sledujú určitý cieľ a slúžia na dosiahnutie nejakého obchodného zámeru počas dlhšieho obdobia.⁵⁸ Definícia podniku je založená najmä na jeho funkcii. Zahŕňa každý subjekt, ktorý vyvíja obchodné aktivity, i keď ide o verejnú inštitúciu, bez ohľadu na právnu formu a spôsob financovania.⁵⁹ Rozhodujúce je, aby podnik vykonával nezávislú hospodársku činnosť, napr. vyrábal alebo distribuoval tovar alebo služby. Takáto hospodárska činnosť musí byť vykonávaná s určitým stupňom pravidelnosti a dĺžkou trvania. Nie je pritom roz-

⁵⁸ Významné sú judikáty: ESD C-17/61 a C-20/61 vo veciach Klöckner a Hoesch, C-19/61 vo veci Mannesmann z 13. 7. 1962, SPS T-6/89 Enichem Anic zo 17.12.1991, T-11/89 Shell z 10. 3. 1992.

⁵⁹ Rozhodnutia ESD C-71/90 Höfner – Elser z 23. 4. 1991, C-159+160/91 Poucet zo 17. 2. 1993. V tejto súvislosti je zároveň nutné uviesť, že v porovnaní s európskou právnou úpravou používa slovenská právna úprava pojem „podnikateľ“. Z dôvodu jednoznačnosti sú v práci v príslušných častiach uvádzané pôvodné pojmy, ktoré jednotlivá právna úprava používa na vymedzenie osobnej pôsobnosti súťažnoprávných predpisov.

hodujúce, či sa táto činnosť vykonáva za účelom dosiahnutia zisku. Aj skupiny spoločností môžu byť považované za jeden podnik, ak sa takýmto spôsobom zúčastňujú obchodov. V prípade materských a dcérskych spoločností si status podniku v obchodných aktivitách dcérskej spoločnosti môže zachovať popri dcérskej spoločnosti aj materská, čo je dôležité najmä pri určovaní pasívnej legitimácie v potenciálnych sporoch.

Podnik je na účely európskeho súťažného práva charakterizovaný ekonomickou činnosťou a autonómnym správaním na trhu. Tieto podmienky spĺňa napr. v oblasti priemyselného vlastníctva majiteľ patentu (rozhodnutie Komisie vo veci 76/29 AOIP v. Beyrard) či majiteľ priemyselného vzoru (vec 238/87 Volvo v. Veng), v oblasti obchodného vlastníctva vlastník ochrannnej známky (vec 40/70 Sirena), v oblasti práv príbuzným autorskému právu výrobcu zvukových záznamov (vec 78/70 Deutsche Grammophon v. Metro), autorská ochranná organizácia (vec 125/78 GEMA), ako aj výkonný umelec (rozhodnutie Komisie vo veci 78/516 RAI v. UNITEL).

3.3 Vymedzenie relevantného trhu

Samotný pojem relevantný trh bližšie vymedzuje oznámenie Komisie o definícii relevantného trhu.⁶⁰ Uvedené oznámenie podlieha v súčasnosti verejnej konzultácii s cieľom preskúmať, či jeho aplikácia na trhu je účinná, efektívna a naďalej napĺňa účel. Výsledky verejnej konzultácie sa očakávajú v roku 2021, prípadné prijatie zmien v rámci revízie, resp. prijatia nového oznámenia Komisie sa očakáva v roku 2022. Z vymedzenia tohto pojmu v rámci európskeho práva vychádza aj slovenské súťažné právo. ZOHS vymedzuje relevantný trh v § 3 ods. 2 ako „priestorový a časový súbeh ponuky a dopytu takých výrobkov, výkonov, prác a služieb (ďalej tovar), ktoré sú na uspokojenie určitých potrieb z hľadiska užívateľa a vhodné alebo vzájomne zastupiteľné“. Ako kritérium vhodnosti, tak aj kritérium zastupiteľnosti z hľadiska uspokojenia určitej potreby užívateľa vyplývajú z judikatúry SD EÚ.⁶¹ Z oznámenia Komisie o definícii relevantného trhu bola do ZOHS prebratá definícia vzájomnej zastupiteľnosti tovarov a služieb (zastupiteľnosť z hľadiska ich charakteristík, ceny a účelu použitia – § 3 ods. 3), ako aj definícia priestorového relevantného trhu (územie s takými homogénnymi súťažnými podmienkami, že môže byť oddelené od ostatných území s odlišnými súťažnými podmienkami – § 3 ods. 4).⁶²

⁶⁰ ÚV ES C 372/97.

⁶¹ Rozhodnutie ESD vo veci Oréal 31/80.

⁶² Zo slovenských publikácií pozri aj VARGA, P. Relevantný trh ako kritérium pri uplatňovaní pravidiel na ochranu hospodárskej súťaže. Justičná revue, 58, 200ž, č. 6-7, s. 928-940.

3.4 Formy nedovoleného obmedzovania súťaže

3.4.1 Dohody obmedzujúce súťaž – analýza čl. 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

Napriek tomu, že cieľom tejto časti publikácie je poskytnúť ucelený pohľad na aplikáciu čl. 102 ZFEÚ, a predovšetkým analýzu možnosti konštituovania dominantného postavenia prostredníctvom výkonu práv na predmety duševného vlastníctva, je vhodné na tomto mieste pre úplnosť nevynechať aspoň stručný prehľad právnej úpravy zákazu dohôd obmedzujúcich súťaž, zakotveného v európskom práve v rámci čl. 101 ZFEÚ. Tento článok zakazuje všetky dohody medzi podnikmi, rozhodnutia združení podnikov a zosúladené postupy, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo za následok vylúčenie, obmedzovanie alebo narušanie hospodárskej súťaže na spoločnom trhu, a to najmä tie, ktoré:

- a) priamo alebo nepriamo určujú nákupné alebo predajné ceny alebo iné obchodné podmienky,
- b) obmedzujú alebo kontrolujú výrobu, odbyt, technický rozvoj alebo investície,
- c) rozdeľujú trhy alebo zdroje zásobovania,
- d) uplatňujú k obchodným partnerom rozdielne podmienky pri zhodných plneniach, čím ich znevýhodňujú v súťaži,
- e) viažu súhlas s uzavretím zmluvy na podmienku, že druhá zmluvná strana prijme aj ďalšie záväzky, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí s predmetom zmluvy nesúvisia.

Adresátmi zákazu sú podniky a združenia podnikov. Účelom čl. 101 je postihovať akúkoľvek kooperáciu medzi nezávislými podnikmi, ktorá vylučuje, obmedzuje alebo skresľuje súťaž. Aplikácia čl. 101 nie je obmedzená iba na zmluvy v zmysle obchodného alebo občianskeho práva. Možno ho aplikovať aj na tie formy kooperácie medzi podnikmi, ktoré boli dosiahnuté prostredníctvom rozhodnutí podnikateľských združení, alebo na celkom neformálne dohody medzi podnikmi. Komisia i Súdny dvor EÚ prijali veľmi širokú interpretáciu pojmov dohoda, rozhodnutie a zosúladený postup (*concerted practices*).

Základným cieľom je zabezpečiť, aby každý subjekt na trhu určoval svoje konanie nezávisle. Požiadavka nezávislého rozhodovania neznamená, že podniky sa nemôžu prispôsobovať existujúcemu či predpokladanému správaniu svojich konkurentov, ale zakazuje akýkoľvek priamy alebo nepriamy kontakt, ktorého cieľom alebo výsledkom je ovplyvnenie trhového správania konkurenčných podnikov.

Článok 101 sa uplatní na dohody medzi konkurenčnými podnikmi (horizontálne dohody), ako aj na dohody medzi podnikmi pôsobiacimi na rôznych úrovniach distribučného reťazca (vertikálne dohody). Tento princíp bol potvrdený kľúčovým rozsudkom Súdneho dvora vo veci *Grundig & Consten*.⁶³

⁶³ Rozhodnutie ESD z 13. 7. 1966 (C-56/64 a 58/64).

Článok 101 sa aplikuje na dohody, ktoré majú za cieľ alebo následok vylúčenie, obmedzenie alebo skreslenie súťaže na spoločnom trhu. Komisia tradične vykladala tento pojem extenzívne a prezumovala obmedzenie súťaže v prípadoch, v ktorých dohoda obmedzovala obchodnú slobodu ktorejkoľvek zo zmluvných strán. Extenzívny výklad pojmu obmedzenie súťaže medzi podnikmi (najmä vo vertikálnych, distribučných zmluvách) bol príčinou kritiky, ktorá viedla Komisiu k zmene jej súťažnej politiky.⁶⁴

Aplikácia čl. 101 je obmedzená na dohody, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi. Táto koncepcia vymedzuje hranicu aplikácie európskeho práva na jednej strane a národných právnych poriadkov členských štátov EÚ na strane druhej.⁶⁵ Podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ bude podmienka ovplyvnenia obchodu medzi členskými štátmi splnená za nasledujúceho predpokladu: musí byť na základe súboru objektívnych skutkových i právnych okolností s dostatočnou mierou pravdepodobnosti predvídateľné, že daná dohoda môže mať vplyv, priamy alebo nepriamy, skutočný alebo potenciálny, na priebeh obchodnej výmeny medzi členskými štátmi. Pre praktickú aplikáciu je dôležité, že obchod medzi členskými štátmi môže byť ovplyvnený i v prípade dohody medzi podnikmi z jedného členského štátu. Ovplyvnenie obchodnej výmeny však musí byť podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ citeľné.⁶⁶

Dohody zanedbateľného významu – pravidlo de minimis

Hoci čl. 101 ods. 1 nijako nekvantifikuje obmedzenie súťaže ako dôsledok zakázaného správania, Súdny dvor EÚ a Komisia v úmysle vylúčiť z dosahu zákazu zanedbateľné („bagateľné“) obmedzenia súťaže stanovili, že obmedzenie súťaže musí byť citeľné (angl. appreciable). Citeľnosť sa tak stala doplnkovým znakom skutkovej podstaty čl. 101 ods. 1. Citeľnosť sa pritom neposudzuje z hľadiska obmedzenia individuálnej slobody konania, ale z hľadiska vplyvu na súťaž a obchodnú výmenu medzi členskými štátmi. Komisia v tejto súvislosti publikovala oznámenie o dohodách zanedbateľného významu⁶⁷ obsahujúce kritériá, ktorých pomocou môžu podnikatelia sami posúdiť, či sa na ich dohodu bude vzťahovať zákaz čl. 101. Podľa oznámenia dohody obmedzujúce súťaž nebudú zakázané, ak súčet podielov všetkých na dohode zúčastnených podnikov neprevyšuje na príslušnom relevantnom trhu 10 % v prípade horizontálnych dohôd; pri vertikálnych dohodách je hranica trhového podielu na relevantnom trhu 15 %. Pravidlo de mi-

⁶⁴ Výsledkom reformy začatej publikáciou tzv. Zelenej knihy v januári 1997 bolo prijatie nových blokových výnimiek založených na posudzovaní skutočných dosahov dohôd na hospodársku súťaž.

⁶⁵ Výkladom koncepcie sa zaoberá usmernenie Komisie (ÚV ES C 101 z 27. 4. 2004).

⁶⁶ Rozhodnutie ESD C-5/69 vo veci Völk v. Vervaecke z 9. 7. 1969.

⁶⁷ Oznámenie Komisie o dohodách menšieho významu, ktoré významne neobmedzujú hospodársku súťaž podľa čl. 81 ods. 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (de minimis) ÚV ES C 368 z 22. 12. 2001.

nimis však nebude možné aplikovať v prípadoch najzávažnejších porušení hospodárskej súťaže, t. j. najmä dohôd o cenách, rozdelení trhu alebo obmedzení paralelného importu.

Systém výnimiek

Najdôležitejším právnym následkom porušenia zákazu dohôd obmedzujúcich súťaž je neplatnosť. Táto neplatnosť pôsobí absolútne a znamená, že zmluvy a rozhodnutia nevyvolávajú v právnych vzťahoch medzi zmluvnými stranami nijaké účinky. Podľa názoru SD EÚ je však aplikovateľnosť zákazu obsiahnutého v čl. 101 ods. 1 nevyhnutne podmienená okolnosťou, že nie je možné aplikovať ustanovenie o vyňatí zo zákazu na základe čl. 101 ods. 3 (ESD C-10/69 vo veci Portelange z 9. 7. 1969).

Správne chápanie dohôd obmedzujúcich súťaž vyžaduje vychádzať pri ich posudzovaní z článku 101 ZFEÚ ako celku, t. j. uvážiť aj možnosť výnimky zo zákazu podľa čl. 101 ods. 3. Tento odsek možno chápať ako negatívny predpoklad skutkovej podstaty zákazu. Podmienky, ktoré sú vymenované v čl. 101 ods. 3, musia byť splnené kumulatívne.

Prvá z podmienok je, že dohoda prispieva k zlepšeniu výroby alebo distribúcie tovaru alebo k podpore technického či hospodárskeho rozvoja a vyhradzuje spotrebiteľom primeraný podiel na výhodách z toho plynúcich. Dohoda musí mať jednak prvky racionalizácie, zároveň však musí byť zrejmé, že takáto racionalizácia nie je samoúčelná bez viditeľného efektu, či iba s efektom pre účastníkov dohody. Z praxe SD EÚ vyplýva, že verejný záujem pri zabezpečovaní riadneho fungovania súťaže musí prevládať nad záujmom súkromným, smerujúcim iba k účastníkom dohody. Obmedzenie vyplývajúce z dohody musí prinášať objektívny prospech, lebo iba ten môže vykompenzovať narušenie súťaže, ktoré dohoda spôsobuje.⁶⁸

Z judikatúry možno odvodiť pravidlá na konštatovanie, že dohoda nespĺňa podmienku na udelenie výnimky. Ak nie je v dohode presne definovaný rámec racionalizačného programu, ak z dohody nevyplýva presne zamýšľaný postup, ktorý má deklarované výhody preukazovať, ťažko predpokladať, že výnimka bude udelená. Skutočná racionalizácia musí z dohody vyplývať priamo, bezprostredne, často i výslovne.

Druhá podmienka je splnená vtedy, ak dohoda neukladá podnikateľom také obmedzenia, ktoré nie sú na dosiahnutie racionalizačného efektu nevyhnutné. Obmedzenia sa obvyčajne považujú za nutné, ak prospech nemôže byť dosiahnutý prirodzenými silami trhu, alebo keď by mohol byť dosiahnutý iba nákladnejšou alebo menej efektívnou cestou. Určité obmedzenia môžu byť nevyhnutné na to, aby stranám umožnili naplno rozvinúť vzájomnú spoluprácu, a tým dosiahnuť

⁶⁸ Rozhodnutia Komisie vo veci Bayer Gist 76/172 (ÚV ES L 30/13 1976) alebo Syntetic Fibres 84/380 (ÚV ES L 207/17 1985).

spoločný cieľ dohody. Takéto obmedzenia môžu zahŕňať záväzok strán nevykonávať výskum nezávisle alebo záväzok udeliť spoločnému podniku výhradné právo využívať výsledky výskumu.

Tretiu podmienku, podľa ktorej môže byť výnimka udelená len dohode, ktorá nevyklučuje súťaž vo vzťahu k podstatnej časti dotknutých produktov, treba posúdiť z hľadiska dvoch faktorov: súťaže medzi stranami dohody a súťaže s tretími stranami na trhu.

Výnimka podľa čl. 101 ods. 3 môže mať povahu jednotlivej alebo blokovej (skupinovej) výnimky. Blokové výnimky sa vzťahujú na väčší počet všeobecne definovaných dohôd. Z hľadiska právnej formy nemajú povahu individuálneho rozhodnutia, ale nariadenia podľa čl. 288 Zmluvy o EÚ. Nadobudnutím ich účinnosti sú dohody, ktoré spĺňajú predpoklady, vyňaté zo zákazu podľa čl. 101 ods. 1. Pri posúdení, či daná dohoda spĺňa alebo nespĺňa predpoklady stanovené v nariadení o blokovej výnimke, znášajú riziko správnosti posúdenia zúčastnené podniky. V tejto súvislosti nariadenia o blokových výnimkách, hoci si to nekladú za cieľ, majú aj určitý vplyv na štandardizáciu zmluvných záväzkov medzi podnikmi. Spoločným znakom všetkých nariadení je, že rešpektujú právnu techniku vytvorenú na základe splnomocňovacích nariadení Rady; teda obsahujú tzv. bielu listinu obmedzení súťaže, t. j. tých, na ktoré sa vzťahuje výnimka, a tzv. čiernu listinu obmedzení súťaže, pri ktorých je aplikácia nariadenia vylúčená. V súčasnosti platné blokové výnimky podliehajú revízii zo strany Európskej komisie, pričom výsledky verejnej diskusie v súvislosti s prehodnocovaním efektívnosti súčasnej právnej úpravy blokových výnimiek by mali byť známe v roku 2021.

3.4.2 Zneužívanie dominantného postavenia – analýza čl. 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

V zmysle tohto článku sa zakazuje, aby jeden alebo viac podnikov zneužívali svoje dominantné postavenie na spoločnom trhu alebo jeho podstatnej časti, ak to môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi. Podobne ako zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž v čl. 101 aj zákaz zneužívania dominantného postavenia má povahu generálnej klauzuly, ktorú dopĺňa demonštratívny výpočet jednotlivých spôsobov takéhoto zneužívania.⁶⁹

Právna úprava zákazu zneužívania dominantného postavenia na trhu je motivovaná tým, že neobmedzené uplatňovanie trhovej moci, vyplývajúce z určitého postavenia na trhu, by pre slobodný trh mohlo znamenať prinajmenšom také rizi-

⁶⁹ Zo slovenských publikácií zaoberajúcich sa touto problematikou pozri aj VARGA, P. Kritériá pre ukladanie pokút za porušenie súťažných pravidiel upravených v článkoch 81 a 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. *Justičná revue*, 61, 2009, č. 5, s. 673-698; VARGA, P. Poskytovanie zliav a zneužívanie dominantného postavenia v zmysle článku 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. *Justičná revue*, 60, 2008, č. 4, s. 631-644.

ká ako neobmedzená realizácia dohôd obmedzujúcich súťaž. Preto ZFEÚ v rámci súťažného práva zaraďuje systematicky za úpravu zákazu kartelových dohôd zákaz zneužívania dominantného postavenia na trhu. SD EÚ konštatoval (vo veci Continental Can C-6/72 z 21. 2. 1973), že – aj keď rôznym spôsobom – čl. 101 a 102 majú rovnaký cieľ, a to udržanie efektívnej súťaže na spoločnom trhu.

Individuálna trhová moc podniku nemusí nevyhnutne vzniknúť len neprirodenými zásahmi do trhu, ale, naopak, môže byť logickým vyústením súťažného procesu, v ktorom sa presadzujú silnejšie podniky na úkor slabších. Silnejšie podniky potom prirodzene smerujú k ďalšiemu rastu, a tým aj k posilňovaniu postavenia na trhu, čo za určitých okolností môže viesť až k monopolizácii. Aj z uvedených dôvodov zákaz v čl. 102 nesmeruje proti získaniu dominantného postavenia a ani ho nezakazuje. Predmetom zákazu je až zneužitie dominantného postavenia. Text čl. 102 neobsahuje taxatívny výpočet prípadov zneužitia a Európska komisia (ďalej Komisia) i SD EÚ sa prikláňajú k extenzívnemu výkladu pojmu zneužitie. SD EÚ v rozsudkoch jasne definoval, že zneužitie nie je zamerané iba na praktiky, ktoré môžu spôsobiť priamu ujmu spotrebiteľom, ale aj na tie, ktoré spôsobujú spotrebiteľom ujmu prostredníctvom vplyvu na štruktúru trhu.

Popri existencii dominantného postavenia sa na uplatnenie zákazu vyžaduje jeho zneužívanie a možnosť ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi. Môže ísť aj o situáciu, keď podnik s dominantným postavením na aspoň podstatnej časti spoločného trhu zamedzuje prístup na trh – hoci len v rámci jedného členského štátu za predpokladu, že toto jeho správanie môže mať vplyv na súťaž v rámci spoločného trhu. Túto podmienku treba chápať extenzívne. Do sféry európskeho práva tak spadá každé konanie dominantného podniku, ktoré môže narušiť voľnosť obchodu medzi štátmi, najmä uzatváraním sa národných trhov alebo pozmeňovaním štruktúry hospodárskej súťaže na spoločnom trhu. Vplyv treba chápať široko, berúc do úvahy primárny cieľ európskej úpravy zneužívania dominantného postavenia. Na rozdiel od analyzovaného čl. 101 ZFEÚ pri zákaze zneužitia dominance nepozná žiadne výnimky.

Rozhodujúcim pojmom pre aplikáciu čl. 102 je dominantné postavenie. To môže byť založené na kombinácii rôznych faktorov, ktoré jednotlivo nemusia byť dostačujúce. Najdôležitejšími faktormi sú trhový podiel podniku a štruktúra relevantného trhu. Trhový podiel nižší ako 25 % v zásade vylučuje dominantné postavenie; v rozhodovacej praxi Komisie je podnik považovaný za dominantný spravidla vtedy, keď jeho podiel na trhu presahuje 40 %. Podľa konštantnej judikatúry SD EÚ sú dôkazom dominantného postavenia obzvlášť vysoké trhové podiely (50 % a viac), okrem výnimočných okolností. Podnik s vysokým podielom na trhu možno považovať za dominantný iba vtedy, ak jeho podiel zostáva v rámci určitého obdobia stabilný. Rýchlo sa meniaci podiel na trhu môže naznačovať, že na danom relevantnom trhu nedisponuje žiadny podnik trhovou silou.

3.4.2.1 *Limity posudzovania vplyvu práva duševného vlastníctva na vnútorný trh Európskej únie a možnosť konštituovania dominantného postavenia*

Otázka, či možno uvažovať o aplikácii čl. 102 ZFEÚ aj na oblasť práv na predmety duševného vlastníctva, je opätovne diskutovanou otázkou.⁷⁰ Aplikácia európskeho súťažného práva na oblasť PDV naráža na dve prekážky. Na jednej strane je vhodné spomenúť chýbajúcu kompetenciu EÚ v oblasti PDV. Článok 345 ZFEÚ ustanovuje, že ZFEÚ ponecháva právnu úpravu oblasti práv na predmety duševného vlastníctva jednotlivých členských štátov nedotknutú. Na základe tohto ustanovenia sa vynárala otázka, či je európske právo oprávnené obmedziť, resp. ohraničiť uplatňovanie národných právnych úprav v oblasti PDV. Tieto prekážky boli prekonané prostredníctvom rozlišovania prijatom SD EÚ medzi existenciou a výkonom práv na predmety duševného vlastníctva⁷¹, pričom úprava samotnej existencie práv k predmetom duševného vlastníctva spadá do kompetencie jednotlivých členských štátov, výkon týchto práv však podlieha kontrole zo strany európskeho práva. Týmto spôsobom bola jednoznačne deklarovaná aplikovateľnosť a kontrola zo strany európskeho práva na výkon takýchto práv. Toto rozčlenenie - na existenciu a výkon práva - však bolo kritizované ako „prázdna formulácia“, nakoľko obsah práva je práve v jeho výkone.⁷² Táto formulácia avšak oprávňovala SD EÚ na konštatovanie, že práva na predmety duševného vlastníctva nie sú imúnne voči európskemu právu. Okrem toho, SD EÚ zdôraznil, že čl. 345 ZFEÚ

⁷⁰ Porovnaj TURNER, J.-D.-C. *Intellectual Property and EU Competition Law*. Oxford : Oxford University Press, 2010, s. 3 *et seq.*; EHLERMANN, C.-D. – ATANASIU, I. (eds.) *European Competition Law Annual 2005: The Interaction Between Competition Law and Intellectual Property Law*. Hart Publishing, 2007; FOX, E.-M. *Abuse of Dominance and Monopolisation: How to Protect Competition Without Protecting Competitors*. In EHLERMANN, C.-D. – ATANASIU, I.(eds.) *European Competition Law Annual 2003: What is Abuse of a Dominant Position?* Hart Publishing, 2006; VICKERS, J. *How Does the Prohibition of Abuse of Dominance Fit With the Rest of Competition Policy?* In EHLERMANN, C.-D., – ATANASIU, I. (eds.): *European Competition Law Annual 2003: What is Abuse of a Dominant Position?* Hart Publishing, 2006; AKMAN, P. *Searching for the Long – Lost Soul of Article 82 EC*. 29 *Oxford Journal of Legal Studies*, 2009, s. 269; EILSMANSBERGER, T. *How to Distinguish Good from Bad Competition under Article 102 EC: In Search of Clearer and More Coherent Standards for Anticompetitive Abuses*. *CMLRev* 129, 2005; FOX, E.-M. *We Protect Competition, You Protect Competitors*. 26 (2) *World Competition* 149, 2003; KORAH, V. *The Interface between Intellectual Property and Antitrust: the European Experience*. 69 *Antitrust LJ* 801, 2002; SHER, D. *The Last of the Steam – Powered Trains: Modernising Article 82*. *ECLR* 243, 2004; AKMAN, P. *The European Commission’s Guidance on Article 102 TFEU: From Inferno to Paradiso*. 73 *MLR* 605, 2010; VICKERS, J. *Market Power in Competition Case*. 2 *European Law Journal* 3, 2006.

⁷¹ Rozhodnutie EDS vo veci C- 56/64 a 58/64 *Consten a Grundig v. Komisia*.

⁷² Pozri aj DREXL, J. *Buchbesprechung von EBENROTH, C.-T., Gewerblicher Rechtsschutz und europäische Warenverkehrsfreiheit*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* 58 (1994), 165, IMMENGA, U. – MESTMÄCKER, E.-J. *Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen – Kommentar*. München, 2007, s. 52.

neumožňuje národným zákonodarcom použiť takéto prostriedky, ak by išlo o úpravu existencie práv na také predmety duševného vlastníctva, ktoré by boli v rozpore so zásadou voľného pohybu tovarov.⁷³ Najnovšie však prevláda domnienka, že SD EÚ sa zriekol rozčleňovania na *existenciu* a *výkon práv* na predmety duševného vlastníctva, pretože ho už vo svojej aplikačnej praxi dlhšie obdobie nepoužil.⁷⁴ SD EÚ sa však dosiaľ výslovne od tohto rozčleňovania nedištancoval.

V mnohých prípadoch však čl. 345 ZFEÚ už nepredstavuje prekážku. Niektoré práva na predmety duševného vlastníctva boli už na úrovni EÚ harmonizované, ako napr. oblasť ochranných známk alebo aj niektoré časti autorského práva. V týchto prípadoch niet dôvodu – na základe del'by kompetencií medzi EÚ a členskými štátmi – poskytnúť právam určitý minimálny stupeň ochrany. To, čo dosiahol zákonodarca na úrovni európskeho práva prostredníctvom sekundárnych právnych predpisov, nemôže uniknúť kontrole primárneho práva.⁷⁵

3.4.2.2 Aplikácia článku 102 ZFEÚ na práva na predmety duševného vlastníctva

SPS a SD EÚ bol vo viacerých dôležitých prípadoch konfrontovaný s otázkou, či možno prostredníctvom výkonu práva na predmety duševného vlastníctva porušiť čl. 102 ZFEÚ.

Prvými prípadmi boli prípady *Volvo* a *Renault*.⁷⁶ Rozhodnutiami vo veci *Volvo* a *Renault* vydanými v ten istý deň SD EÚ odpovedal na prejudiciálnu otázku, či odmietnutie udeliť licenciu môže predstavovať porušenie súťažného práva v zmysle čl. 102 ZFEÚ. Podľa týchto rozhodnutí odmietnutie udeliť licenciu zo strany nositeľa práva voči tretím osobám predstavuje základ výlučného práva, preto samotné odmietnutie udeliť licenciu nemôže predstavovať zneužitie práva v zmysle čl. 102 ZFEÚ. Uvedené zhodne platí aj pre nadobudnutie výlučných práv. V oboch prípadoch išlo o automobilové súčiastky, ktoré boli chránené dizajnom.⁷⁷ Volvo a Renault odopreli udeliť licencie na dovoz, vývoz, ako aj predaj dizajnovo chránených náhradných súčiastok nezávislým podnikateľom. Zneužitie práva v takomto prípade prichádzalo do úvahy podľa SD EÚ vtedy, ak by bol pri-

⁷³ Rozhodnutie ESD vo veci C-30/90 Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska v. Komisia z 18. 2. 1992, ods. 18.

⁷⁴ Pozri SCHWARZE, J.: Der Schulz des geistigen Eigentums im europäischen Wettbewerbsrecht – Anmerkungen zur jüngsten Entscheidungspraxis. Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht, 2002, 75, s. 79.

⁷⁵ Porovnaj HEINEMANN, A.: op. cit., pozn. č. 31, s. 199.

⁷⁶ Rozhodnutie ESD C-238/87 Volvo v. Veng z 5.10.1988, rozhodnutie ESD C-53/87 CICRA v. Renault z 5.10.1988.

⁷⁷ K tejto problematike pozri tiež DREXL, J. – HILTY, R., – KUR, A. Právna ochrana dizajnu náhradných dielcov a návrh Európskej komisie na doložku o opravách. In Duševné vlastníctví, 2006, č. 2, s. 17-22.

pojený ďalší element, napr. úmyselné odmietnutie dodávok nezávislým servisom, určenie neadekvátnej ceny náhradných dielov alebo zastavenie produkcie náhradných dielov pre model auta napriek tomu, že je súčasťou dopravy ešte veľký počet áut tohto modelu.

3.4.2.2.1 Prípady *Magill*

Niet pochybností o tom, že len málo z rozhodnutí prijatých európskymi rozhodovacími orgánmi od založenia Európskeho spoločenstva bolo takým častým predmetom diskusií a kritik ako rozhodnutie vo veci *Magill*. Dôvodom je aj skutočnosť, že tento prípad sa týkal takej úzko vymedzenej problematiky, akou je aplikovateľnosť európskeho súťažného práva na oblasť PDV, konkrétne na oblasť autorského práva.

Podstatou uvedeného sporu bolo posúdenie, v akom rozsahu môže výkon tohto práva (konkrétne odmietnutie udeliť licenciu na využívanie jeho predmetu) obmedziť súťaž na vnútornom trhu a podliehať tak čl. 102 ZFEÚ. Dôležitý vplyv pri posúdení súťažnoprávnej legitímnosti konania nositeľov autorských práv tomto prípade mala po prvýkrát aj doktrína unikátnych zariadení.

SD EÚ (resp. v zmysle pôvodného označenia pred prijatím Lisabonskej zmluvy ako ESD) svojím konečným rozhodnutím v tejto právnej veci nadviazal na svoje predchádzajúce úvahy v rozhodnutiach *Volvo* a *Renault* a vzhľadom na špecifiká uvedeného prípadu ich ďalej rozvinul. Uvedené rozhodnutie je významné z toho dôvodu, že SD EÚ v ňom prvýkrát naznačil a pripustil, že ako porušenie súťažných predpisov môže byť vnímané odmietnutie dodávok aj napriek neexistencii predchádzajúceho obchodného vzťahu, teda odmietnutie záujemcovi vstup na daný trh. Vzhľadom na to, že uvedený prípad má dôležitý význam ako z hľadiska jeho právnej stránky, tak aj pre nasledujúci vývoj vzájomného vzťahu súťažného práva a PDV, bude v nasledujúcej časti publikácie analyzovaný podrobnejšie.

a) Rozhodnutie Európskej komisie

Najskôr sa treba zaoberať predmetom právneho posúdenia v prípade *Magill*, ktorým boli tieto skutočnosti. V Írsku a v Severnom Írsku pôsobili tri hlavné televízne stanice, a to RTE, ITV a BBC, každá z nich pritom vysielala na dvoch televíznych kanáloch. Tieto televízne kanály boli dostupné väčšine domácností v Írsku a 30 až 40 % domácností v Severnom Írsku. V porovnaní s ostatnými členskými štátmi EÚ neexistoval v tomto období v Írsku a v Severnom Írsku na danom trhu žiaden časopis obsahujúci prehľad televízneho programu v týždňových intervaloch všetkých kanálov, ktoré mohla väčšina domácností sledovať. Každá z uvedených televíznych spoločností vydávala sama alebo prostredníctvom spoločnosti

zriadenej na tento účel výlučne časopisy obsahujúce televízne prehľady programov vysielaných na ich kanáloch. Popri prehľadoch programov boli súčasťou týchto časopisov aj krátke komentáre a články k vysielaným televíznym programom. Napriek tomu, že uvedené programové prehľady obsahovali iba základné informácie o vysielaní, ako sú kanál, dátum a čas, a teda neboli tak svojou povahou výsledkom tvorivej duševnej činnosti, považovali sa v zmysle britského a írského autorského zákona⁷⁸ za autorské diela a požívali plnú autorskoprávnú ochranu ako súborné diela. Na základe žiadostí jednotlivých periodík uvedené televízne spoločnosti poskytovali bezodplatné licencie na rozmnožovanie a rozširovanie televízných programových prehľadov. Takýmto spôsobom udelené licencie sa však obmedzovali výlučne na publikáciu prehľadu programov na jednotlivé dni, alebo v prípade štátnych sviatkov na publikáciu prehľadu programov na dva dni, pod podmienkou dodržania určitého rozsahu publikovaného prehľadu. Autorizovaní vydavatelia prehľadu programov boli na základe poskytnutej licencie zároveň oprávnení na publikáciu upútaviek týždenných programov. Je potrebné uviesť, že všetky tri televízne spoločnosti striktné dbali na dodržiavanie licenčných podmienok, pričom následkom porušenia podmienok bolo okamžité začatie súdneho sporu.

Írska spoločnosť Magill Tv Guide Ltd (ďalej Magill) mala záujem vyplniť túto medzeru na trhu a začala v Írsku a v Severnom Írsku vydávať televízny časopis, ktorý poskytoval informácie o programoch všetkých televízných kanálov. Na základe tejto skutočnosti televízne spoločnosti zažalovali Magill pre porušenie ich práva na rozmnožovanie a šírenie chráneného diela. Zároveň požadovali, aby sa Magill zdržala ďalšieho uverejňovania svojho televízneho časopisu. Írsky súd z dôvodu ochrany autorského práva žalobe televízných spoločností vyhovel. Medzitým však Magill podala na základe čl. 3 nariadenia č. 17 Rady (EHS) zo 6. 2. 1962 na vykonanie článkov 85 a 86 Zmluvy (ďalej nariadenie č. 17) sťažnosť na Európsku komisiu. Prostredníctvom tejto žiadosti sa Magill domáhala posúdenia, či odmietnutie televízných spoločností udeliť licenciu na poskytovanie informácie o programoch vysielaných počas jednotlivých týždňov predstavuje zneužitie dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ (resp. vtedy čl. 82 ZES).

Komisia po vykonaní rozsiahleho vyšetrovania dospela k záveru,⁷⁹ že odmietnutie poskytnúť licenciu v danom prípade bolo zneužitím dominantného postavenia televízných spoločností, pretože zabránilo zavedeniu nového výrobku, a to úplného televízneho programu, ktorý bol zo strany spotrebiteľov výrazne žiadaný. Komisia odmietla argument televízných spoločností, že ich konanie bolo odôvodnené z hľadiska autorskoprávnej ochrany. Podľa názoru Komisie autorské právo v tomto prípade predstavovalo nástroj zneužitia dominantného postavenia, ktorý

⁷⁸ Vo Veľkej Británii ním bol Copyright Act z r. 1956, v Írsku Copyright Act z r. 1963.

⁷⁹ Rozhodnutie Európskej komisie č. 89/205/EHS Magill TV Guide/ITP, BBC, RTE zo dňa 21. 12. 1988.

bol zo strany televíznych spoločností „spôsobom spadajúcim mimo rozsahu špecifického obsahu práva duševného vlastníctva“.

Znaky odôvodňujúce prijatie záveru o zneužití dominantného postavenia Komisia identifikovala v skutočnosti, že televízne spoločnosti si svojím správaním vyhradili trh týždenných televíznych programov. Uvedený trh predstavoval trh, kde by vo vzťahu k úplnému televíznemu týždennému programu mohla existovať efektívna súťaž. Uvedeným konaním televízne spoločnosti jednoznačne zneužili svoju trhovú dominanciu v zmysle čl. 102 ZFEÚ. Na základe uvedeného rozhodnutia uložila Komisia televíznym spoločnostiam, aby ukončili porušovanie čl. 102 ZFEÚ a poskytli tretím stranám na ich žiadosť a na nediskriminačnom základe týždenné programové prehľady súčasne s udelením licencie na ich rozmnožovanie a rozširovanie. Ak sa televízne spoločnosti rozhodnú licenciu poskytnúť, majú zároveň podľa Komisie právo na primeraný licenčný poplatok.

Z odôvodnenia rozhodnutia Komisie je zrejmé, že vychádzalo z dvoch základných oblastí.⁸⁰ V oboch oblastiach si možno všimnúť snahu Komisie o dosiahnutie kvalifikácie uvedeného výkonu autorského práva ako praktiky zneužívania dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ.

Prvou oblasťou bola predchádzajúca judikatúra, predovšetkým rozhodnutie SD EÚ vo veci *Volvo*, ktoré vyvolávalo od jeho prijatia isté znepokojenie. Dôvodom tohto znepokojenia bola skutočnosť, že prostredníctvom tohto rozhodnutia bolo umožnené právam na predmety duševného vlastníctva požívať imunitu vyplývajúcu z čl. 102 ZFEÚ. V danom prípade preto Komisia mala určité obavy, že by autorské právo bolo zo strany jeho nositeľov aplikované protisúťažným spôsobom bez toho, aby za svoje správanie boli sankcionovaní. Je otázne, do akej miery boli tieto obavy opodstatnené, keďže rozhodnutie vo veci *Volvo* jednoznačne naznačovalo, že výkon práv na predmety duševného vlastníctva môže za určitých okolností znamenať zneužívanie dominantného postavenia a že uvedené práva nie sú automaticky vyňaté spod pôsobnosti súťažného práva.

Druhou oblasťou, ktorú pri prijatí uvedeného rozhodnutia Komisia sledovala, bola možná aplikovateľnosť doktríny unikátnych zariadení aj na oblasť PDV. Doterajšia rozhodovacia prax sa totiž otázkou vnímania práv na predmety duševného vlastníctva ako potenciálnych unikátnych zaradení nezaoberala. Komisia prostredníctvom rozhodnutia vo veci *Magill* rozšírila rozsah použiteľnosti doktríny unikátnych zariadení aj na tieto práva, čo znamenalo jednoznačne krok vpred. Z uvedeného rozhodnutia je možné vidieť, že autorské právo predmetných televíznych spoločností k televíznym programom Komisia považovala za unikátne zariadenie pre trh televíznych programov, pričom autorské právo bolo prostriedkom televíznych spoločností na zabránenie iným spoločnostiam uviesť nový a vylepšený výrobok na trh. To by bolo v každom prípade na prospech spotrebiteľov.

⁸⁰ ANDERMAN, S. EC Competition Law and Intellectual Property Rights. The Regulation of Innovation. Oxford : Clarendon Press, 1998, s. 205-206.

V situácii, keď právo na predmety duševného vlastníctva získava charakter unikátneho zariadenia a odmietnutie udeliť licenciu znemožňuje potenciálnemu konkurentovi vstúpiť na trh, nútená licencia v spojení s poskytnutím primeraného autorského honoráru predstavuje podľa názoru Komisie adekvátne prostriedok na nápravu protiprávneho stavu.

Najvýznamnejším prínosom tohto rozhodnutia bola bezpochyby skutočnosť, že Komisia vôbec prvýkrát naznačila, akým spôsobom a na základe akých podmienok je možné založiť, resp. obnoviť predpoklady na vytvorenie systému efektívnej súťaže na trhu, ak nositeľ práva na predmet duševného vlastníctva odmietne udeliť na toto právo licenciu.

b) Rozhodnutie Súdu prvého stupňa (SPS)

Konanie pred európskymi súdmi sa začalo na základe žaloby podanej televíznymi spoločnosťami. SPS uvedenú žalobu zamietol a potvrdil rozhodnutie Komisie, pričom sa priklonil k názoru, že odmietnutie poskytnúť licenčnú zmluvu spoločnosti Magill predstavovalo na základe skutkových okolností prípadu zneužitie dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ.⁸¹

V zmysle rozhodnutia SPS, aj keď za existujúceho právneho stavu, stanovenie podmienok a spôsobu ochrany práv na predmety duševného vlastníctva je v kompetencii národných právnych úprav, výkon tohto práva zo strany jeho nositeľa by mal byť nevyhnutne obmedzený, ak sú ním dotknuté základné princípy európskeho práva, konkrétne princíp voľného pohybu tovaru a služieb a princíp zachovania slobodnej súťaže. Nadradenosť európskeho práva nad právom národným by sa tak mala prejaviť vždy, ak by uvedené princípy boli ohrozené v dôsledku nevhodnej aplikácie práv na predmety duševného vlastníctva. V dôsledku uvedeného by tak takáto aplikácia práva nemala požívať právnu ochranu a mala by byť sankcionovaná. SPS sa priklonil k názoru Komisie a judikoval, že náležitým prostriedkom na nápravu protiprávneho stavu by malo byť poskytnutie nútenej licencie, spojennej s povinnosťou úhrady primeraných licenčných poplatkov.

V odôvodnení rozhodnutia SPS si možno všimnúť snahu SPS vypomôcť si existujúcou judikatúrou opierajúcou sa o čl. 36 ZFEÚ (pôvodne čl. 30 ZES). Cieľom tohto článku je dosiahnuť súlad medzi národnými právnymi úpravami práv na predmety duševného vlastníctva a európskym právom a vylúčiť možnosť obmedzovania efektívnej hospodárskej súťaže a umelého rozdeľovania spoločného trhu. Z interpretácie tohto článku vzišla aj teória špecifického predmetu výlučného práva, analyzovaná v predchádzajúcich častiach práva, na základe ktorej boli

⁸¹ Rozhodnutie SPS vo veci T-69/89 Radio Telefís Eirann v. Komisia, vo veci T-70/89 The British Broadcasting Corp. v. Komisia a vo veci T-76/89 Independent Television Publications Ltd v. Komisia zo dňa 10. 7. 1991. Uvedené tri prípady boli rozhodnuté rovnakým senátom s podobným odôvodnením, z tohto dôvodu sú tieto rozhodnutia vnímané ako jeden celok a nie sú v odbornej literatúre analyzované oddelene.

v rozhodovacej praxi postupne vymedzené mantinely nevyhnutnej ochrany nositeľa práva na predmety duševného vlastníctva, ako aj prípustný výkon tohto práva takým spôsobom, aby nedochádzalo k neprimeranému obmedzovaniu voľného pohybu tovarov a služieb a efektívnej súťaže. SPS v rámci uvedeného rozhodnutia konštatoval, že ochrana špecifického obsahu práva v zásade oprávňuje nositeľa autorského práva vyhradiť si výlučné právo na reprodukciu diela a že výkon tohto výlučného práva ako takého nemožno považovať za konanie zakladajúce obmedzenie súťaže. Uvedená téza však neplatí a takého konanie bude možné považovať za obmedzenie súťaže, ak „je vo svetle okolností každého individuálneho prípadu zrejmé, že podmienky a spôsoby výkonu výlučného práva na rozmnožovanie a šírenie chráneného diela v skutočnosti sledujú cieľ, ktorý je zjavne v rozpore s článkom 86 ZES (súčasný čl. 106 ZFEÚ)“. V tejto situácii „výkon autorského práva už nezodpovedá základnej funkcii tohto práva v zmysle čl. 86 ZES, ktorou je zaistiť morálnu ochranu diela a odmenu za úsilie tvorca zároveň s rešpektovaním cieľov sledovaných predovšetkým čl. 86 ZES“. Uvedenú právnu analýzu podľa názoru SPS podporujú aj predchádzajúce rozhodnutia SD EÚ v prípadoch *Volvo* a *Renault*, v ktorých SD EÚ judikoval, že výkon výlučného práva, ktorý v zásade zodpovedá podstate príslušného práva k predmetu duševného vlastníctva, môže podliehať kontrole v zmysle čl. 102 ZFEÚ a následne byť zakázaný, ak zo strany dominantného podniku vykazuje isté znaky zneužitia. V prípade *Magill* SPS judikoval, že autorské právo na týždenné televízne programy ako predmet zákonom chráneného monopolu bolo zo strany televíznych spoločností aplikované nenáležitým spôsobom smerom k zabráneniu zavedenia nového výrobku, a to úplného týždenného televízneho programu, ktorý bol zo strany spotrebiteľov značne žiadaný a bol spôsobilý konkurovať televíznym časopisom vydávaným žiaľujúcimi televíznymi spoločnosťami. V dôsledku tohto správania, opierajúc sa o autorské právo, si televízne spoločnosti zabezpečili dominantné postavenie na odvodenom trhu, a to na trhu týždenných televíznych programov, čím vylúčili možnosť akejkolvek súťaže na tomto trhu. SPS pokladal ako významnú skutočnosť, že televízne spoločnosti bezodplatne autorizovali publikáciu prehľadu programov na jednotlivé dni a upútavky televíznych programov v tlači na území Írska a Veľkej Británie. Podľa SPS správanie týmto spôsobom – charakterizované bránením výroby a odbytu nového výrobku, ktorý bol zo strany spotrebiteľov žiadaný, na pridruženom trhu týždenných televíznych programov a tým vylučujúci akúkoľvek súťaž na tomto trhu výlučne za účelom udržania si monopolu žalobkyne – zjavne prekračuje hranice toho, čo je potrebné na realizáciu základnej funkcie autorského práva tak ako je prípustná európskym právom.

SPS ďalej uviedol, že odmietnutie poskytnúť tretej osobe licenciu na publikovanie týždenných televíznych programov podľa názoru súdu vykazovalo svojvoľný charakter, keďže nebolo ospravedlniteľné špecifickými potrebami v oblasti televízneho a rozhlasového vysielania, ani vlastnými požiadavkami nutnými na vydávanie televíznych časopisov. Televízna spoločnosť tak mala možnosť prispôso-

biť sa podmienkam trhu televíznych časopisov, ktorý bol otvorený súťaži, aby zabezpečila obchodnú životaschopnosť ňou vydávaných časopisov na trhu.

SPS rovnako uskutočnil komparáciu prípadov *Volvo* a *Magill* a dospel k záveru, že na rozdiel od názoru žalobkyne odmietnutie udeliť licenciu na publikovanie týždenných programových prehľadov bolo podľa názoru súdu odlišné od odmietnutia udeliť licenciu na výrobu a predaj náhradných dielov. Dôvodom bola skutočnosť, že v posudzovanom prípade boli cieľom a účinkom výlučného šírenia programových prehľadov vylúčenie akejkoľvek potenciálnej súťaže na odvodenom trhu informácií o vysielaných programoch, a to s účelom zachovať si dominantné postavenie na tomto trhu. Odmietnutie udeliť licenciu tretej osobe na jej žiadosť a na nediskriminačnom základe bolo podľa názoru SPS porovnateľné so svojvoľným odmietnutím výrobcov automobilov dodávať náhradné diely vyrábané v priebehu ich hlavnej činnosti, t. j. výroby automobilov nezávislým servisom pôsobiacim na odvodenom trhu údržby a opráv automobilov. Okrem iného v prípade *Volvo* tretia hypoteticky uvedená skutočnosť, ktorá by mohla zakladať kvalifikovanie výkonu výlučného práva ako zneužívanie tohto práva (t. j. rozhodnutie nevyrábať ďalej náhradné dielce na určitý model automobilu napriek tomu, že je ešte veľa vozidiel tohto modelu súčasťou dopravy), bola v zmysle názoru SPS podobná so zabránením zavedenia úplného týždenného televízneho programu. Dôvodom takéhoto posúdenia bola skutočnosť, že do úvahy nebol vzatý dopyt po tomto výrobku zo strany spotrebiteľov. V zmysle uvedených úvah dospel SPS k záveru, že správanie televíznych spoločností nebolo spojené s podstatou výkonu ich autorských práv. S prihliadnutím na všetky uvedené skutočnosti výkon autorských práv zo strany televíznych spoločností nemohol požívať ochranu európskeho práva, pretože bol v zjavnom rozpore so základnými princípmi ZFEÚ týkajúcimi sa voľného pohybu tovarov a slobodnej súťaže.

Rozhodnutie SPS vychádzalo z výkladu čl. 36 ZFEÚ, ktorý sa snaží o vytvorenie rovnováhy medzi dvomi záujmami: záujmom o zachovanie voľného pohybu tovarov a záujmom o ochranu práv na predmety duševného vlastníctva. Podľa názoru SPS výkon práva na predmety duševného vlastníctva, resp. nutný na ochranu špecifického obsahu práva garantovaného prostredníctvom čl. 36 ZFEÚ, nepožíva z hľadiska súťažného práva absolútnu ochranu a musí podliehať kontrole prostredníctvom čl. 102 ZFEÚ, ak je zjavne v rozpore s jeho cieľmi. V tejto situácii už výkon autorského práva nezodpovedá základnej funkcii tohto práva v zmysle čl. 36 ZFEÚ. Z týchto úvah je možné dospieť k záveru, že SPS naznačil, že nositeľ autorského práva majúci postavenie dominantného podniku môže svoje právo uplatňovať z hľadiska čl. 102 ZFEÚ len vtedy, ak zodpovedá jeho základnej funkcii. Výlučne v tomto prípade je výkon autorského práva vylúčený spod aplikácie súťažnoprávných predpisov. V zmysle vyjadrenia SPS je základnou funkciou autorského práva „zaistiť morálnu ochranu diela a odmenu za úsilie tvorcu“. V tejto súvislosti je nutné spomenúť, že pojem základnej funkcie použitý v rozhodnutí SPS, bol v rámci rozhodovacej praxe európskych súdov spomenutý vôbec po

prvýkrát. Rozdiel medzi týmto pojmom a pojmom „špecifický obsah“ nie je však vždy zrejmý. V zmysle úvahovej línie SPS je úloha základnej funkcie autorského práva redukovaná na meradlo protiprávnosti konania autora v zmysle súťažných predpisov, predovšetkým čl. 102 ZFEÚ. Jej účelom teda nie je stanoviť hranice nutnej ochrany autora z hľadiska možného narušenia voľného pohybu tovarov v zmysle čl. 36 ZFEÚ, ako je to pri špecifickom obsahu práva. V danom prípade bol výkon autorského práva z hľadiska základnej funkcie podľa názoru SPS značne excesívny. Podkladom k tomuto záveru boli rovnaké úvahy ako v prípade rozhodnutia Komisie, teda zabránenie uvedenia nového výrobku na trh, ktorý bol zo strany spotrebiteľov žiadaný, čoho dôsledkom bola celková monopolizácia odvođeného trhu. Uvedené konanie televíznych spoločností hodnotil SPS ako svojvoľné, keďže nebolo odôvodnené ani hlavnou a ani vedľajšou činnosťou televíznych spoločností a ich špecifickými potrebami na výkon autorského práva.

Proti zamietavému rozhodnutiu SPS sa odvolali spoločnosti ITP a RTE, t. j. dve z troch televíznych spoločností.

Treba tu pre úplnosť spomenúť aj stanovisko generálneho advokáta C. Gilmanna k podanému odvolaniu, v ktorom sa vyjadril k základnej otázke predmetného sporu, a to k vyváženiu dvoch protichodných záujmov, ktorými sú na jednej strane záujem o ochranu priemyselných a obchodných vlastníckych práv zakladajúcich sa na národných právnych poriadkoch, a na druhej strane záujem o fungujúcu a neobmedzenú hospodársku súťaž ako jednu z úloh zabezpečovaných Európskou úniou.

V zmysle stanoviska generálneho advokáta by sa nemalo prihliadať na rozhodnutie SPS a rozhodnutie Komisie by malo byť zrušené, pretože „účelom autorského práva je práve dať vlastníčkovi možnosť obmedzenia súťaže, a táto možnosť musí byť rovnako poskytnutá dominantnému vlastníčkovi“. Podľa jeho názoru Zmluva o založení Európskeho spoločenstva (v súčasnosti ZFEÚ) vychádza zo skutočnosti, že práva na predmety duševného vlastníctva môžu byť vykonávané, aj keď vedú k obmedzovaniu súťaže a vytvárajú prekážky v obchodovaní. V dôsledku uvedeného, ak je výkon daného práva nevyhnutný na to, aby bola naplnená základná funkcia tohto práva, tento výkon nemôže byť ovplyvnený pravidlami zakotvenými v ZFEÚ. V rámci svojho stanoviska však generálny advokát akceptoval skutočnosť, že čl. 102 ZFEÚ by mohol byť využitý ako možný právny nástroj regulácie a obmedzenia výkonu práv na predmety duševného vlastníctva, ktorý spadá mimo rámca špecifického obsahu týchto práv. Takýto postup by sa však mohol uplatniť len v prípade, ak odmietnutie licencie je spojené s existenciou „takých špecifických skutočností“, ktoré spôsobujú, že na uvedené konanie „už nie je možné nazerať výlučne ako na odmietnutie udeliť licenciu“. Odmietnutie poskytnúť licenciu, ktoré viedlo k zamedzeniu uvedenia nového produktu na trh, a to úplného týždenného televízneho programu na trh, nebolo v zmysle stanoviska generálneho advokáta tou špecifickou skutočnosťou, ktorá by odôvodňovala postih v zmysle súťažnoprávných predpisov. Právo odmietnuť udeliť licenciu

musí byť vnímané ako nevyhnutný prostriedok na zaistenie primeranej odmeny za tvorivé úsilie nositeľa autorského práva, a to aj v prípade, ak je výrobok podliehajúci autorskoprávnej ochrane nižšej kvality ako konkurenčný výrobok. Odmietnutie udeliť licenciu by sa mohlo považovať za konanie obmedzujúce súťaž v takom prípade, ak by nový výrobok nebol konkurenčným k výrobku nositeľa autorského práva, ak by licenčná politika tohto nositeľa vykazovala diskriminačné znaky (napr. nositeľ práva by selektoval osoby, ktorým licenciu udelí, teda by išlo o diskrimináciu na osobnom základe), alebo ak by licenčné poplatky požadované nositeľom práva boli neprimerané. V zmysle jednoznačného postoja generálneho advokáta nie je možné považovať za špecifickú okolnosť, odôvodňujúcu aplikáciu čl. 102 ZFEÚ skutočnosť, že výrobok sa vzťahoval aj na odvodený trh, a to do toho času, od ktorého bolo pre nositeľa autorského práva prirodzené tento trh využívať. Generálny advokát vo svojom stanovisku konkrétne uviedol, že „z môjho hľadiska je opak pravdou; ak je autorské právo použité ako prostriedok na to, aby zabránilo zavedeniu výrobku, ktorý je vytváraný prostredníctvom diela chráneného autorským právom a navzájom súťaží s výrobkami produkovanými samotnými vlastníkmi autorského práva. Napriek tomu, že výrobok je novší a lepší, záujmy spotrebiteľov by za takýchto okolností nemali ospravedlňovať zásah do špecifického obsahu autorského práva. Tam, kde je výrobok jeden z tých, ktoré v značnej miere uspokojujú rovnaké potreby spotrebiteľov ako výrobok chránený, záujmy nositeľa autorského práva majú veľký význam. Napriek tomu, že je trh obmedzovaný na ujmu spotrebiteľov, právo odmietnuť udeliť licenciu v takejto situácii musí byť považované za nevyhnutné, aby nositeľovi autorského práva zaručilo odmenu za jeho tvorivé úsilie.“

Z uvedeného vyplýva, že právny názor generálneho advokáta bol absolútne odlišný ako rozhodnutie Komisie a SPS. V zmysle jeho názoru má absolútnu prednosť ochrana autorského práva a záujmov jeho nositeľov, na ktoré je potrebné prihliadať. Výkon autorského práva, aj keď jeho dôsledkom je obmedzenie súťaže a obchodu, nemôže byť za normálnych okolností prostriedkom spôsobenia škody, ak je takýto výkon práva nevyhnutný na naplnenie samotnej základnej funkcie autorského práva. Korekcia výkonu autorského práva prostredníctvom súťažného práva nebola za daných okolností podľa názoru generálneho advokáta namieste. Skutočnosť, že výkonom autorského práva zo strany televíznych spoločností došlo k zabráneniu zavedenia nového výrobku na trh, nebol z pohľadu generálneho advokáta natoľko významný, aby odôvodňoval sankčný postih televíznych spoločností. Podľa názoru generálneho advokáta táto skutočnosť nevykazovala špecifický charakter, ak odmietnutie udeliť licenciu viedlo k zmareniu možnosti vzniku nového výrobku, ktorý by bol v súťažnom vzťahu s výrobkom televíznych spoločností. Súťažný charakter nového výrobku je pritom potrebné posudzovať z hľadiska toho, či je tento výrobok spôsobilý uspokojiť približne rovnaké potreby spotrebiteľov. Súhrnne povedané, tak v zmysle okolností uvedeného prípadu, keď nový výrobok mohol byť v konkurenčnom vzťahu k výrobku chránenému autor-

ským právom, obmedzenie trhu na ujmu spotrebiteľov bolo prevýšené záujmom o nevyhnutné zabezpečenie odmeny televíznym spoločnostiam za ich tvorivé úsilie. O odôvodnenosti uvedených záverov je však možné polemizovať. Autori, ako napríklad *Anderman*, sa k uvedeným záverom generálneho advokáta vyjadrujú kriticky. Uvedený autor upozorňuje predovšetkým na fakt, že generálny advokát „neberie do úvahy rozdiel medzi odmenou založenou na tvorivej ľudskej činnosti a odmenou založenou na výkone trhovej moci“.⁸² V zmysle tohto pohľadu tak generálny advokát opomenul zohľadniť skutočnosť, že napriek tomu, že programové prehľady boli predmetom autorského práva, nevykazovali výrazné znaky autorskoprávnej jedinečnosti, neboli teda výsledkom osobitnej tvorivej duševnej činnosti. Z analýzy skutkových okolností prípadu je zrejmé, že zdrojom odmeny televíznych spoločností nebolo autorské právo chrániace výsledok tvorivej duševnej činnosti, ale výkon tohto práva vymykajúci sa kontrole súťažných predpisov, ktorého dôsledkom bolo obmedzenie rozvoja sekundárneho, resp. odvodeného trhu v neprospech spotrebiteľov.

Na záver je tak možné závery generálneho advokáta zhrnúť; aplikácia čl. 102 ZFEÚ je tak odôvodnená v prípade, ak:

- výkonom autorského práva je sťažované zavedenie nesúťažného výrobku na trh;
- konanie nositeľa autorského práva vykazuje diskriminačné znaky;
- sú ním požadované neprimerané licenčné poplatky;
- a nie je preňho bežné využívať odvodený trh.

c) Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie (SD EÚ)

Rozhodnutím SD EÚ v uvedenej veci⁸³ však napriek právnomu stanovisku generálneho advokáta SD EÚ potvrdil predchádzajúce rozhodnutie Komisie a SPS o naplnení skutkovej podstaty zneužitia dominantného postavenia v zmysle čl. 102 písm. b) ZFEÚ. Zároveň sa v zmysle rozhodnutia SD EÚ priklonil k názoru o oprávnenosti Komisie požadovať od subjektov, ktoré porušia predpisy súťažného práva popri ukončení protiprávneho konania, aj poskytnutie nútenej licencie.

Zo záverov SD EÚ uvedených v rozhodnutí je dôležité na tomto mieste uviesť, že SD EÚ opäť pripomenul skutočnosť, že výlučné vlastníctvo práva na predmet duševného vlastníctva nezakladá samo osebe dominantné postavenie, ako aj to, že pri absencii zblíženia národných právnych poriadkov na európskej úrovni závisí stanovenie podmienok a spôsobu ochrany práv na predmety duševného vlastníctva od úpravy v jednotlivých národných právnych poriadkoch. S odkazom na rozhodnutie vo veci *Volvo* následne SD EÚ uviedol, že výlučné právo rozmnožovať autorsky chránené dielo je súčasťou výsad pridelených autorovi, takže odmietnutie udeliť licenciu na uverejnenie týždenných programov pokrytých týmto výluč-

⁸² ANDERMAN, S. op. cit., pozn. č. 75, s. 208.

⁸³ Rozhodnutie SD EÚ vo veci C-241/91 P a C-242/91 P *Radio Telefis Eirann a Independent Television Publications v. Komisia* zo 6. 4. 1995.

ným právom, aj keby bolo uskutočnené podnikom majúcim dominantné postavenie na trhu, by nemalo ako také zakladať zneužitie tohto dominantného postavenia. Zároveň sa však SD EÚ vyjadril, že v protiklade s názorom žalujúcich spoločností by bolo nesprávne domnievať sa, že konanie podniku s dominantným postavením na trhu predstavujúce výkon autorského práva, ktoré je podľa národných právnych predpisov absolútne legitímne, nemôže byť nikdy preskúmané z hľadiska jeho súladu, resp. nesúladu s čl. 102 ZFEÚ. Podľa názoru SD EÚ „výkon výlučného práva vlastníkom môže za výnimočných okolností predstavovať zneužívajúce konanie“. SD EÚ v rozhodnutí vymedzil tri okolnosti, keď existencia výnimočných okolností môže viesť k zmene kvalifikácie z konania súťažným právom dovoleného na konanie súťažným právom zakázané.

Prvou okolnosťou je prípad, keď odmietnutie poskytnúť základné informácie zo strany televíznych spoločností s dominantným postavením na trhu, odôvodnené autorskoprávnou národnou právnou úpravou, „zabránilo zavedeniu nového výrobku, úplného týždenného televízneho programového sprievodcu, ktoré žalobkyne neposkytovali a po ktorom existoval potenciálny dopyt zo strany spotrebiteľov“. SD EÚ s odkazom na predchádzajúce zistenia Komisie a SPS uviedol, že neexistovala „žiadna skutočná alebo potenciálna náhrada“ za tento výrobok. Prehľady televíznych programov, zverejňované na jeden, resp. dva dni v týždni, neboli dostatočnou náhradou za rozsiahly týždenný televízny programový prehľad, pretože spotrebiteľom neumožňovali vopred sa rozhodnúť, ktoré programy chcú sledovať. SD EÚ rovnako na podporu svojich záverov odkázal na predchádzajúce rozhodnutie SPS, v ktorého zmysle existoval po úplnom televíznom programovom prehľade „zo strany spotrebiteľov osobitný, stály a pravidelný potenciálny dopyt“.

Druhou okolnosťou je v zmysle rozhodnutia SD EÚ to, že uvedené odmietnutie „nebolo ospravedlnené ani z dôvodu televízneho vysielania, ani vydávaním televíznych časopisov“.

SD EÚ za tretiu relevantnú okolnosť následne považoval, že televízne spoločnosti si správaním „vyhradili sekundárny trh, teda trh týždenných televíznych programov, vylučujúc tým akúkoľvek súťaž na tomto trhu (...), pretože žalobkyne (t. j. televízne spoločnosti) odopreli prístup k základným informáciám ako nevyhnutnému prvotnému materiálu, potrebnému na vytvorenie takéhoto produktu“.

V prípade posúdenia oprávnenosti Komisie ukladať v zmysle čl. 3 nariadenia č. 17 nútenú licenciu, ktorú bude využívať súťažiteľ žiadajúci o prístup na trh vytváraný produktom chráneným národnými právnymi predpismi PDV, sa SD EÚ vyjadril, že aplikácia uvedeného článku sa vždy musí odvíjať od povahy zisteného porušenia práva a môže spočívať v príkaze na výkon určitých opomenutých činností alebo na určité plnenie, ako aj v zákaze pokračovať v určitej činnosti, ktorá je v rozpore s ustanoveniami ZFEÚ. V tomto prípade predstavuje v zmysle posúdenia SD EÚ uloženie povinnosti poskytnúť nútenú licenciu na nediskriminačnom základe spojené s podmienkou uhradiť primerané licenčné poplatky jediný možný prostriedok na ukončenie protiprávneho konania.

d) Zhrnutie

V zmysle rozhodnutí Komisie, SPS ako aj SD EÚ je možné z uvedeného prípadu vyvodiť nasledujúci súhrn.

Je nepochybné, že SD EÚ právnym názorom o nevyhnutnosti existencie určitých osobitných skutočností nutných pri kvalifikácii výkonu práva na predmety duševného vlastníctva ako konania v rozpore so súťažným právom, nadviazal na svoje predchádzajúce rozhodnutie vo veci *Volvo*. V porovnaní s tým prípadom však v prípade *Magill*, vzhľadom na skutkové okolnosti prípadu, SD EÚ aplikoval a analyzoval okolnosti, ktoré mohli založiť sankcionovanie nositeľa práva na predmet duševného vlastníctva priamo; nešlo len o hypotetický náčrt ako v prípade *Volvo*. Podľa názoru SD EÚ tak výkon národného autorského práva nemôže z hľadiska súťažného práva požívať absolútnu ochranu, ak je tento výkon sprevádzaný určitými okolnosťami, ktoré zabraňujú vytváraniu alebo zachovávaniu systému ochrany hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu. Riadne a efektívne fungovanie hospodárskej súťaže tak musí byť podľa SD EÚ jedným z nevyhnutných hľadísk pri posudzovaní ekonomického zhodnocovania výsledkov tvorivej ľudskej duševnej činnosti. Len takýmto spôsobom je možné zabezpečiť účinnú kontrolu vyváženosti oboch systémov právnej ochrany, t. j. na jednej strane prostredníctvom národných autorskoprávných predpisov a na druhej strane prostredníctvom základných princípov súťažného práva, zakotvených v ZFEÚ. Ak posudzovaný výkon národného práva na predmety duševného vlastníctva vystupuje nad rámec uvedených základných princípov, nepožíva podľa európskeho práva ochranu. Slobodná súťaž a jej efektívne fungovanie má v tomto prípade prednosť pred národnou právnou ochranou duševného vlastníctva. Nositeľ práva na predmet duševného vlastníctva je tak v rámci jeho výkonu pozbavený právnej ochrany, poskytnutej prostredníctvom národných právnych predpisov, a jeho konanie bude plne podliehať kontrole európskych súťažnoprávných predpisov zakazujúcich zneužívanie dominantného postavenia na vnútornom trhu.

Prípad *Magill* bol jednoznačne – vďaka neobvyklým okolnostiam – výnimočný. Napriek tomu, že autorské právo obvykle chráni výlučne originálne a jedinečné diela vyznačujúce sa určitým stupňom kreativity, v uvedenom prípade sa však konštatovalo, že chránené programové prehľady neboli obzvlášť výrazným výsledkom kreatívnej činnosti. Ich hlavným obsahom boli len faktické informácie o programoch jednotlivých televíznych spoločností. Problém monopolných práv na predmety duševného vlastníctva v programových prehľadoch tak nevyplýva z výlučnosti, ktorá je vlastná právam na predmety duševného vlastníctva, ale z veľmi silného trhového postavenia televíznych staníc, ktoré účinne blokovali možnosť súťaže medzi konkurenčnými vlastníkmi programových prehľadov.⁸⁴

⁸⁴ RIDYARD, D. Essential Facilities and the Obligation to Supply Competitors under UK and EC Competition Law. ECLR, 1996, 8, s. 446.

Ako uvádza aj *Ridyard*, konečné posúdenie prípadu vychádzalo zo skutočnosti, že chránené programové prehľady boli skôr dôsledkom hlavnej aktivity televíznych spoločností, ktorou bolo televízne vysielanie, než výsledkom tvorivej duševnej činnosti. Z tohto uhla pohľadu tak vydávanie uvedených prehľadov bolo až dôsledkom inej činnosti.⁸⁵ Zásah do predmetu duševného vlastníctva bol v tomto prípade oprávnený, pretože tu neexistoval iný zdroj požadovaných programových prehľadov. Televízne spoločnosti disponovali silným postavením na odvodenom trhu programových prehľadov, čo súviselo s uskutočňovaním ich hlavnej činnosti. Podstatou sporu tak nebol výlučný charakter práv na predmety duševného vlastníctva, ale možnosť tretích osôb, zamýšľajúcich vydávať konkurenčný televízny programový časopis, vstúpiť na trh programových prehľadov. Bez možnosti prístupu na tento trh tretie osoby nemohli realizovať publikačnú činnosť, pretože jej jediným zdrojom boli práve informácie o vysielaných programoch. Skutočnosť, že tieto informácie boli chránené autorským právom, mala v tomto zmysle skôr vedľajší význam. Za normálnych okolností autorské právo a jeho výkon nebránia efektívnej súťaži na trhu a nevedú k zablokovaniu celého trhového segmentu. Autorské právo obvykle nebráni súťaži na trhu medzi konkurujúcimi si nositeľmi autorského práva, vydavatelia môžu navzájom súťažiť poskytovaním atraktívnejších novín, románov atď., aj keď jednotlivé noviny alebo romány nemôžu byť duplikované.⁸⁶

Okolnosti v prípade *Magill* je však ťažké označiť za zvyčajné, resp. za bežný výkon autorského práva, ak predmet ochrany autorského práva a potenciálneho súťažného pôsobenia priamo vyplýval z vlastnej činnosti televíznych spoločností (televízne vysielanie), ktorá bola zo zákona pod ich výlučnou kontrolou. Autorské právo v programových prehľadoch bolo prioritne založené na existencii zákonného privilégia, resp. monopolu udeleného RTE ako vysielacej autorite. RTE mala nielen právo pripravovať programové prehľady podliehajúce autorskoprávnej ochrane, ale aj povinnosť akýmkoľvek rozumným spôsobom zvyšovať publicitu údajov o programoch vysielaných na základe tohto monopolu. Inak povedané, existencia autorského práva získaného len z dôvodu umožňovania vlastného výkonu služby vo verejnom záujme môže byť SD EÚ posudzovaná prísnejšie než autorské právo nadobudnuté vynaložením tvorivého úsilia.⁸⁷

SD EÚ sa však k tejto skutočnosti, ktorá môže mať závažný vplyv na oblasť činností smerujúcich k naplneniu určitého verejného záujmu, bližšie nevyjadril,

⁸⁵ Podľa názoru niektorých autorov dôsledkom rozhodnutia SD EÚ nebolo ohrozenie všeobecnej požiadavky na ochranu inovačnej činnosti; predovšetkým *Dolmans* uvádza, že „záujmy spoločnosti o inovačnú činnosť neboli zjavne zasiahnuté, pretože programová informácia bola iba vedľajším produktom hlavnej činnosti, a nútená licencia preto neodraďovala od vývoja programovej informácie v budúcnosti“. Pozri DOLMANS, M. Standards for Standards. *Fordam International Law Journal*, 2002, 1, s. 198.

⁸⁶ DOHERTY, B. Just What Are Essential Facilities. *CMLRev.*, 2001, vol. 38, no. 2, s. 403-404.

⁸⁷ GOYDER, D. G. *EC Competition Law*. London : Oxford University Press, 1998, s. 358.

čo z hľadiska jednoznačnosti právneho výkladu určite možno vnímať na tomto mieste ako negatívum.⁸⁸

Samotné rozhodnutie SD EÚ je zaujímavé hneď z viacerých dôvodov. Na úvod treba spomenúť predovšetkým určitú protichodnosť v hodnotení skutkových okolností a v prijatých záveroch. Napriek tomu, že SD EÚ – na rozdiel od SPS – odmietol považovať za dôvod trhovej dominancie televíznych spoločností autorské právo na programové prehľady, pri hodnotení skutkovej stránky veci uviedol, že odmietnutie sprístupniť informácie, ktoré boli používané na zostavovanie prehľadov televíznych programov, a ktoré bolo odôvodnené práve národnými autorskoprávnymi predpismi, predstavovalo zneužitie dominantného postavenia. Napriek tomu, že autorské právo teda nebolo základom na vytvorenie dominantného postavenia, záver o zneužívajúcom konaní už autorským právom, resp. jeho výkonom, odôvodnený bol. Z uvedených skutočností je zrejmé, že rozhodnutie SD EÚ je teda v tomto bode značne nepresvedčivé a je nepochybné, že môže vyvolávať isté obavy.

Špecifikom uvedeného rozhodnutia, pre ktoré ho možno podrobiť kritike, je aj značne všeobecné a vágne vymedzenie výnimočných okolností, na ktorých základe spôsobuje výkon autorského práva (inak plne akceptovaný európskym právom) nežiaduce účinky v podobe zneužitia dominantného postavenia na príslušnom trhu. V súvislosti s uvedenými výnimočnými okolnosťami rozhodnutie SD EÚ tak neposkytlo jednoznačnú odpoveď na nasledujúce otázky:

- kedy je možné kvalifikovať základnú informáciu ako dostatočne nevyhnutnú pre tretie osoby, ktoré majú záujem o vstup na sekundárny trh,
- akým spôsobom je hodnotený rozsah spotrebiteľského dopytu,
- kedy sa výrobok považuje za dostatočne nový,
- do akej miery musí byť sekundárny trh nevyužitý,
- aké sú možné dôvody objektívneho ospravedlnenia odmietnutia poskytnúť licenciu tretej osobe.

SD EÚ v rozhodnutí taktiež výslovne neuviedol, či je možné, aby bol za nový považovaný taký výrobok, ktorý by uspokojoval dopyt na novom trhu, alebo či postačuje, aby sa výrobok vzťahoval na určiteľný, avšak doteraz neuspokojený dopyt na už existujúcom trhu.⁸⁹

⁸⁸ Výnimočnú povahu okolností celého prípadu, ktoré v konečnom dôsledku viedli k preferovaniu záujmu chráneného súťažným právom prostredníctvom udelenia licencie, odôvodňuje taktiež záver SD EÚ a generálneho advokáta Jacobsa v rozhodnutí vo veci C-7/97 Oscar Bronner z 26. 11. 1998. Tieto okolnosti vyplývajú v zmysle stanoviska generálneho advokáta Jacobsa z nasledujúceho: „Po prvé, existujúce výrobky, a to individuálny týždenný sprievodca pre každú zo staníc neboli postačujúce, predovšetkým v porovnaní so sprievodcami existujúcimi v iných štátoch. Výkon autorského práva preto bránil potrebnému novému výrobku vo vstupe na trh. Po druhé, priznanie autorskoprávnej ochrany pre programové prehľady bolo ťažké ospravedlniť, ak ide o odmenenie alebo poskytnutie stimulu na tvorivé úsilie. Po tretie, ak je praktická životnosť programových sprievodcov relatívne krátka, výkon autorského práva poskytoval permanentnú bariéru pre vstup nového výrobku na trh.“

⁸⁹ *Faull a Nikpay* sa prikláňajú skôr k druhej z uvedených možností; vzhľadom na to, že úplný televízny programový sprievodca by súťažil s týždennými sprievodcami jednotlivých televíznych

SD EÚ zároveň neposkytol podrobnejší návod, ako riešiť prípady, keď nositeľ práva na predmet duševného vlastníctva v snahe vyhnúť sa svojej zodpovednosti v zmysle súťažného práva začne nový výrobok spotrebiteľom ponúkať sám. Uvedený nositeľ práva by sa mohol vyhnúť aplikácii čl. 102 ZFEÚ v prípade, ak by sa mu podarilo preukázať, že plánoval vstup na daný trh ešte skôr, ako ho tretia osoba požiadala o poskytnutie licencie. V prípade, ak by však zavedenie nového výrobku na trh bolo zjavnou rekciou na žiadosť o poskytnutie licencie, možno predpokladať, že Komisia posúdi uvedené správanie ako zámienku na vylúčenie nového výrobku z trhu, a teda ako konanie v rozpore s čl. 102 ZFEÚ.⁹⁰ Takéto riešenie oboch možných situácií sa javí ako vyvážené a akceptovateľné.

Dôvod, prečo SD EÚ charakterizoval uvedené výnimočné okolnosti len veľmi všeobecným spôsobom, môže byť spôsobený jeho vedomím, že príliš podobné vymedzenie týchto okolností by mohlo Súdnemu dvoru EÚ v budúcnosti vytvárať aplikačné limity a priveľmi ho zväzovať pri hodnotení ďalších prípadov. Súdny dvor EÚ bol pozorný pri zachovaní flexibility a sám seba v tomto prípade neobmedzil tak ako v prípade *Volvo*, v ktorom vymedzil iba tri okolnosti, ktoré by v prípade odmietnutia licencie mohli viesť k zneužitiu.⁹¹

SD EÚ vo svojom rozhodnutí výslovne neuviedol, či odmietnutie udeliť licenciu predstavuje protisúťažné konanie iba v prípade, ak k zabraňovaniu vstupu nového výrobku na trh a monopolizácii sekundárneho trhu dochádza súčasne, teda tieto výnimočné okolnosti musia existovať kumulatívne, alebo či sú alternatívne. Vo svetle jazykového výkladu možno prísť k záveru, že v zmysle judikátu SD EÚ musia byť tieto okolnosti splnené kumulatívne, čo vyplýva predovšetkým zo znenia vety: „Vo svetle všetkých týchto okolností SPS právne nepochybil, ak určil, že správanie odvolateľov bolo zneužívaním dominantného postavenia v zmysle čl. 86 Zmluvy.“

Niektorí autori v tejto súvislosti uvádzajú, že kombinácia výnimočných okolností nemusela byť v posudzovanom prípade nevyhnutná pre konečný záver o zneužití dominantného postavenia, ak už samotná prítomnosť nového výrobku na trhu, o ktorý mali spotrebiteľia záujem a ktorý televízne spoločnosti neponúkali, mohla viesť k udeleniu nútenej licencie.⁹² Naopak, podľa názoru iných autorov, rozhodnutie SD EÚ by malo byť interpretované v tom zmysle, že pre záver o naplnení znakov svedčiacich o zneužití dominantného postavenia postačuje, ak nosi-

spoločností, druhá z uvedených možností sa ukazuje ako pravdepodobnejšia. FAUL, J. – NIKPAY, A. *The EC Law of Competition*. London : Oxford University Press, 1999, s. 630.

⁹⁰ OPI, S. B. *The Application of the Essential Facilities Doctrine to Intellectual Property Licensing in the European Union and the United States: Are Intellectual Property Rights Still Sacrosanct?* *Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal*, 2001, no. 1, Autumn, s. 463.

⁹¹ VINJE, T. C. *The Final Word on Magill*. *EIPR*, 1995, Issue 6, s. 301. In SCHMIDT, H. *Article 82's „Exceptional Circumstances“ that restrict Intellectual Property Rights*. *ECLR*, 2002, Issue 5, s. 215.

⁹² ANDERMAN, S. *op. cit.*, pozn. č. 75, s. 210.

teľ práva je jediným zdrojom prvotného materiálu a prístup k tomuto materiálu je nevyhnutným na ďalšiu stranu.⁹³ Zabránenie zavedenia nového výrobku, nevyhnutná prítomnosť minimálne dvoch trhov a monopolizácia jedného z nich teda v zmysle tohto názoru nie sú pre uvedený záver nevyhnutné.

O tom, ktorá interpretácia uvedenej časti rozhodnutia je správna, bolo možné v čase jeho vydania len polemizovať. Predpokladalo sa, že uvedenú časť objasní ďalšia judikatúra SD EÚ. S odstupom času, ktorý uplynul od vydania uvedeného rozhodnutia SD EÚ, je však možné konštatovať, že následná rozhodovacia prax nepriniesla, žiaľ, toľko očakávané objasnenie niektorých problematických aspektov vyplývajúcich z uvedeného rozhodnutia.

V rámci vymedzenia tretej výnimočnej okolnosti SD EÚ odkázal vo svojom rozhodnutí na prípad *Commercial Solvents*,⁹⁴ v ktorom bola spoločnosť s uvedeným názvom, rovnako ako televízne spoločnosti, jediným zdrojom prvotného materiálu nevyhnutného na vytvorenie iného výrobku. Uvedeným odkazom tak SD EÚ nepriamo vyslovil aplikovateľnosť doktríny unikátnych zariadení aj v predmetnom prípade.⁹⁵ V prípade *Magill* tak bez uvedeného prvotného materiálu, navyše chráneného autorským právom, nemohol byť vydávaný týždenný televízny sprievodca. Pre každého, kto mal záujem pôsobiť na sekundárnom trhu týchto týždenných televíznych sprievodcov, autorskoprávne chránené informácie vytvárajúce programové prehľady predstavovali preto unikátne zariadenie. Zo znenia právnej vety rozhodnutia SD EÚ zakotvujúcej tretiu z výnimočných okolností, ako aj z predchádzajúcich častí rozhodnutia možno špecifikovať tieto podmienky použitia doktríny unikátnych zariadení:

- existencia faktického monopolu na hlavnom trhu;
- nevyhnutnosť prístupu k prvotnému materiálu pre vstup na odvodený trh;
- využitie tohto materiálu s cieľom vyhradiť si odvodený trh a vylúčiť na ňom akúkoľvek súťaž;
- neexistencia objektívneho ospravedlnenia pre správanie vedúce k uvedenému vyhradeniu trhu.

V uvedených podmienkach vyplýva, že doktrína unikátnych zariadení sa uplatní vtedy, ak sa preukáže existencia dvoch trhov, pričom využívaním unikátneho zariadenia na hlavnom trhu, napr. formou neposkytnutia licencie tretej osobe, dôjde k uzavretiu tohto trhu, a v dôsledku toho aj k monopolizácii odvodeného trhu. Televízne spoločnosti v tomto prípade požívali faktický monopol na hlavnom trhu (trh so základnými informáciami, ktoré slúžia na zostavovanie televíznych programových prehľadov) a tento monopol využili na vylúčenie akejkoľvek súťaže na odvodenom trhu, t. j. trhu s týždennými televíznymi sprievodcami. Monopolizá-

⁹³ GREAVES, R. *Magill est arrivé... RTE and ITP v. Commission of the European Communities*, ECLR, 1995, Issue 4, s. 246.

⁹⁴ Rozhodnutie ESD v spojených veciach C-6/73 a C-7/73 *Commercial Solvents* zo dňa 6. 3. 1974.

⁹⁵ DOHERTY, B. op. cit., pozn. č. 81, s. 413. Porovnaj aj UTĚŠENÝ, P. op. cit., pozn. č. 45, s. 115.

cia tohto druhého trhu nebola pritom zo strany televíznych spoločností odôvodnená s odkazom na autorské právo.⁹⁶

Bolo tiež dôležité vziať do úvahy, že hlavnou činnosťou televíznych spoločností bolo televízne vysielanie, z tohto pohľadu ich následné správanie neovplyvnilo túto činnosť, ale iba činnosť na sekundárnom trhu, ktorý uvedené spoločnosti ani nevyužívali, a ani nič nenasvedčovalo tomu, že by o to v budúcnosti mali záujem. Odmietnutím poskytnúť licenciu iba bránili tretiemu subjektu, t. j. spoločnosti *Magill*, uviesť nový výrobok na trh, ktorý dovtedy nebol obchodne využívaný. Uvedený výrobok bol pritom zo stany spotrebiteľov značne žiadaný. Spomenuté špecifiká prípadu *Magill* odlišujú od prípadu *Volvo*, v ktorom si výrobcovia automobilov s odvolaním sa na právo k priemyselnému vzoru chránili výlučne svoj hlavný trh, teda trh s výrobkom pokrytým ich výlučným právom, ktorý plne uspokojoval dopyt spotrebiteľov.⁹⁷

Z uvedeného rozhodnutia SD EÚ je zrejmé, že potvrdilo oprávnenosť nositeľa práva na predmet duševného vlastníctva, aby odmietnutím udelenia licencie vylúčil potenciálnych konkurentov zo súťažného pôsobenia na hlavnom, resp. rovnakom trhu, a tým uzatvoril tento trh pred vznikom novej súťaže na ňom. Týmto spôsobom je počas zákonom vymedzeného obdobia plne zaručená podpora inovácie a následná odmena za vynaložené tvorivé úsilie, ktoré viedlo ku vzniku výrobku alebo služby ponúkanej prostredníctvom nositeľa práva na predmet duševného vlastníctva spotrebiteľom.

SD EÚ v rozhodnutí vôbec nevzal do úvahy niektoré čiastkové analýzy a závery predchádzajúcich rozhodovacích orgánov, čo je iste zaujímavé. SD EÚ sa predovšetkým bližšie nevyjadril k snahe SPS zahrnúť do výkladu čl. 102 ZFEÚ aj niektoré prvky súvisiace s interpretáciou čl. 36 ZFEÚ (predchádzajúci čl. 30 ZES). V tomto bode v nadväznosti na svoje konštatovanie, že SPS s ohľadom na okolnosti prípadu dospel k správne mu záveru a nepochybil, ak konanie televíznych spoločností kvalifikoval ako zneužitie dominantného postavenia, iba uviedol, že „nie je preto nevyhnutné posúdiť odôvodnenie napadnutých rozhodnutí, ak je založené na uvedenom článku“. Uvedené je možné vnímať ako prvý krok k postupnému opusteniu teórie existencie a výkonu práva na predmety duševného vlastníctva a jeho špecifického obsahu, ako aj prechod k flexibilnejšiemu prístupu, založenému na existencii určitých výnimočných okolností. Uvedenú zmenu vnímania možno hodnotiť pozitívne, pretože striktná aplikácia doktríny existencie a výkonu práv na predmety duševného vlastníctva na prípady odmietnutia licencie by mohla viesť k riešeniu nezlučiteľnému so základnou povahou uvedených práv.

⁹⁶ REINDL, R. The Magic of Magill: TV Program Guides as a Limit of Copyright Law? IIC, 1993, s. 60-76.

⁹⁷ STERLING, J. A. World Copyright Law. London: Sweet & Maxwell, 1998, s. 630. Ako autor uvádza, „jadrom rozdielu je to, že vo veci Volvo existoval trh a vlastník ho zásoboval, zatiaľ čo v prípade Magill bol potenciálny trh s úplnými týždennými televíznymi prehľadmi a spotrebiteľský dopyt, ale vlastník tento trh nezásoboval a zároveň bránil iným, aby tak konali“.

Článok 36 ZFEÚ pripúšťa v prospech ochrany práv na predmety duševného vlastníctva výnimku zo zákazu prekážok voľného pohybu tovarov, a to pri splnení predpokladu, že uvedená výnimka v konkrétnom prípade nezakladá prostriedok svojvoľnej diskriminácie alebo zastretého obmedzovania obchodu medzi členskými štátmi. V situácii, keď je samotným účelom PDV dať nositeľovi možnosť obmedziť súťaž, bolo by ťažké určiť, v akom prípade odmietnutie udeliť licenciu nezakladá „zastrené obmedzenie súťaže“ v zmysle čl. 36 ZFEÚ.⁹⁸ Hodnotenie súťažnej stránky výkonu práva na predmety duševného vlastníctva v zmysle doktríny čiastočne založenej na výklade čl. 36 ZFEÚ by mohlo európske rozhodovacie orgány značne limitovať v riadnom posúdení jednotlivého prípadu a byť v konečnom dôsledku pre nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva menej priaznivé. SD EÚ tak uskutočnil krok správnym smerom, ak sa pri posudzovaní protisúťažných účinkov konania nositeľa práva na predmet duševného vlastníctva odpútal od doktríny existencie a výkonu práva na predmety duševného vlastníctva, a potvrdil výlučnosť regulačnej funkcie čl. 102 ZFEÚ.

SD EÚ sa v rozhodnutí taktiež vôbec nezaoberal názorom generálneho advokáta z jeho stanoviska, v ktorého zmysle odmietnutie udeliť licenciu tretej osobe, ktorá zamýšľa prostredníctvom chráneného výrobku vytvoriť konkurenčný výrobok, nie je zneužívajúcim konaním. Rovnako sa nevyjadril ani k zaujímavému záveru SPS, podľa ktorého odmietnutie zo strany žalobkyne autorizovať na základe žiadosti a na nediskriminačnom základe akejkolvek tretej osobe publikovanie programových prehľadov je preto porovnateľné so svojvoľným odmietnutím výrobcu automobilov dodávať náhradné dielce, vyrábané v priebehu jeho hlavnej činnosti výroby automobilu, nezávislému servisu vykonávajúcemu obchodnú činnosť na odvodenom trhu údržby a opravy automobilov.

Keďže okolnosti prípadu *Magill* boli, ako vyplýva z predchádzajúceho textu, pomerne neobvyklé, mohlo by sa zdať, že závery SD EÚ by mohli mať iba obmedzené aplikačné pôsobenie. Mohli by sa uplatniť predovšetkým v oblastiach, kde autorské právo nechráni tradičné predmety, ktoré sú výsledkom tvorivej duševnej činnosti, ale skôr priemyselne využiteľné informácie a štandardy nevyhnutné na výrobu a efektívne fungovanie výrobkov tretích osôb, ktoré sú z hľadiska svojho technického určenia predurčené na využívanie spolu s chráneným výrobkom. Pôjde zrejme predovšetkým o oblasť informačných technológií alebo telekomunikácií, kde je často nevyhnutné disponovať informáciami o rozhraní určitého systému, pozostávajúceho z viacerých samostatných, avšak kompatibilných produktov (napr. počítačové systémy). Z rozhodovacej praxe európskych orgánov vyplýva, že možnosť, aby uvedená informácia bola chránená prostredníctvom PDV, je už akceptovaná. Príkladom môže byť rozhodnutie Komisie z 24. 3. 2004 týkajúce sa spoločnosti Microsoft, ktoré bude bližšie popísané v ďalšej časti práce. Aj napriek uvedeným limitom aplikácie záverov rozhodnutia *Magill* je nutné uviesť, že ná-

⁹⁸ OPI, S. B. op. cit., pozn. č. 85, s. 456.

sledná európska rozhodovacia prax ukázala, že základné princípy uvedeného rozhodnutia, ktoré boli SD EÚ vymedzené veľmi všeobecne, môžu byť využité aj v iných než len výlučne informačných oblastiach.⁹⁹

Zo všetkých uvedených skutočností je možné formulovať záver, že rozhodnutie vo veci *Magill* jednoznačne naznačuje vo všetkých budúcich prípadoch nutnosť vychádzať zo všeobecného predpokladu, že disponovanie právom na predmet duševného vlastníctva samo osebe nezakladá zároveň dominantné postavenie na trhu. Nositeľ uvedeného práva je plne oprávnený za štandardných okolností rozhodnúť sa o spôsobe využitia tohto jeho práva, teda či napríklad poskytne alebo neposkytne tretej osobe na jej žiadosť licenciu. V uvedenom aspekte je tak rozhodnutie vo veci na ochranu tvorivej duševnej činnosti priaznivé a nepredstavuje preň hrozbu. Ak však uvedený nositeľ práva bude zjavne disponovať dominantným postavením, jeho rozhodnutie o udelení alebo neudelení licencie povedie k vylúčeniu nového súťažného výrobku či k vyhradeniu si aktivít na odvodenom trhu a nebude ho možné ospravedlniť inými cieľmi, takého rozhodnutie bude z hľadiska optiky súťažného práva považované za právom nedovolenú protisúťažnú prax.

3.4.2.2.2 Prípady IMS – Health

Dôležitým rozhodnutím, ktoré ovplyvnilo náhľad na vzájomný vzťah PDV a súťažného práva v oblasti udeľovania licenčných zmlúv, je rozhodnutie týkajúce sa správania spoločnosti IMS – Health. Bolo posudzované v rámci dvoch konaní vedených paralelne pred Komisiou, ako aj pred SD EÚ, a to z dôvodu žiadosti Zemského súdu vo Frankfurte (Oberlandesgericht Frankfurt/Main) o posúdenie niekoľkých predbežných otázok.

a) Rozhodnutie Európskej komisie

Rozsiahlym a podrobne zdôvodneným rozhodnutím v prípade IMS – Health¹⁰⁰ Komisia konštatovala porušenie čl. 102 ZFEÚ a rozhodla o uložení predbežných opatrení americkej spoločnosti IMS – Health. Uvedenými predbežnými opatreniami Komisia uložila tejto americkej spoločnosti, pôsobiacej v Nemecku prostred-

⁹⁹ Pozri BÄTH, U. Access to Information v. Intellectual Property Rights. EIPR, 2002, 3, s. 138-146, FARREL, J. – KATZ, L. M. The effects of Antitrust and Intellectual Property Law on compatibility and innovation. The Antitrust Bulletin, 1998, Winter, s. 609-651, WIELSCH, D.: Competition Policy for Information Platform Technology. ECLR, 2004, 2, s. 95-106.

O rozhodnutie vo veci *Magill* sa opreli nielen európske rozhodovacie orgány, ale aj niektoré národné súdy členských štátov. Napr. vo Veľkej Británii to boli prípady *Phillips Electronics NV v. Inman Ltd.*, *Phillips Electronics NV v. The Video Duplicating Company Ltd* a *Intergraph Corp. v. Solid Systems CAD*, rozhodnuté anglickými súdmi v roku 1998. Bližšie k uvedenému TRITTON, G. op. cit., pozn. č. 46, Second Edition, 2002, s. 849-850.

¹⁰⁰ Rozhodnutie Komisie č. 2002/165/ES vo veci NDC- Health / IMS – Health zo dňa 3. 7. 2001.

níctvom jej dcérskej spoločnosti, poskytnúť dvom ďalším spoločnostiam licenciu na využívanie predmetu autorského práva.

Pokiaľ ide o základné skutkové okolnosti prípadu, spoločnosť IMS – Health vytvorila v spolupráci s farmaceutickým priemyslom po dlhodobom vývoji na území Nemecka špeciálnu technológiu formátovania farmaceutických údajov s názvom 1860 Brick Structure. Táto štruktúra rozdelila územie Nemecka na viacero menších oblastí, ktoré zahŕňajú určitý počet lekární. Využitie uvedenej štruktúry umožnilo IMS – Health organizovať zber údajov o regionálnych farmaceutických predajoch. Na ich základe vypracovávala trhové štúdie analyzujúce predaj liečiv a aktuálne predajné trendy. Uvedený produkt následne predávala farmaceutickým spoločnostiam, ktoré potrebovali odhadnúť predajnosť svojich výrobkov a ich trhový podiel na lokálnej úrovni. Uvedená štruktúra bola nemeckými súdmi posúdená ako databáza disponujúca ochranou zo strany nemeckého autorského práva. Americká spoločnosť NDC Health a belgická spoločnosť AzyX sa s využitím alternatívnej štruktúry neúspešne pokúsili vstúpiť na trh služieb týkajúcich sa údajov o regionálnych predajoch, keďže potenciálni zákazníci – farmaceutické spoločnosti – neboli ochotné využívať nový a neznámy systém. Uvedené dve spoločnosti sa preto obrátili na IMS – Health so žiadosťou o udelenie licencie na využívanie štruktúry 1860 Brick Structure. IMS – Health však ich žiadosť odmietla s odôvodnením, že jej štruktúra je chránená autorským právom a že nie je jej povinnosťou udeliť licenciu na využívanie tejto štruktúry svojim konkurentom. IMS – Health zároveň podala na nemecké súdy na uvedené spoločnosti žalobu pre porušenie autorského práva a konanie naplňajúce znaky nekalej súťaže. Nemecké súdy žalobe vyhovelí a uvedeným spoločnostiam (vrátane dcérskej spoločnosti NDC Health, Pharma Intranet Information AG) zakázali využívať chránenú štruktúru a všetky štruktúry z nej odvodené. NDC Health sa následne obrátila so sťažnosťou na Komisiu, pričom podľa jej názoru spoločnosť IMS – Health zneužila odmietnutím udeliť licenciu svoje dominantné postavenie. Dôsledkom neposkytnutia licencie tak bola skutočnosť, že žiadna iná spoločnosť nemohla v dôsledku tohto správania súťažiť so spoločnosťou IMS – Health na území Nemecka. S odkazom na doktrínu unikátnych zariadení spoločnosť NDC Health uviedla, že IMS – Health bola povinná poskytnúť jej licenciu na využívanie chránenej štruktúry, pretože táto štruktúra bola nevyhnutná na fungovanie efektívnej súťaže na trhu služieb týkajúcich sa údajov o regionálnych predajoch. NDC Health preto požiadala Komisiu o vydanie predbežného opatrenia, ktoré by IMS – Health nariadilo udeliť licenciu na využívanie uvedenej chránenej štruktúry na základe trhovo primeraných podmienok.

Komisia definovala relevantný trh v tomto prípade ako nemecký trh so službami týkajúcimi sa údajov o regionálnych predajoch farmaceutických výrobkov, pričom postavenie IMS – Health na ňom charakterizovala ako celkom zreteľne dominantné. Komisia po vykonaní šetrenia vo veci dospela k záveru, že v uvedenom prípade existovali výnimočné okolnosti v zmysle rozhodnutí *Magill*

a *Oscar Bronner*. Štruktúra 1860 Brick Structure dlhodobou vyvíjaná spoločnosťou IMS – Health a chránená prostredníctvom PDV sa podľa názoru Komisie stala faktickým priemyselným štandardom na prezentáciu regionálnych údajov, od ktorých je farmaceutický priemysel značne závislý. Túto štruktúru považovala Komisia za nevyhnutnú na uskutočňovanie obchodnej činnosti a súťaže na relevantnom trhu, pretože za ňu neexistovala skutočná alebo potenciálna náhrada. Komisia svojím šetrením taktiež zistila, že pre podniky, ktoré mali záujem ponúkať v Nemecku služby týkajúce sa údajov o regionálnych predajoch, neexistovala reálna možnosť použiť namiesto chránenej štruktúry inú alternatívnu štruktúru, ktorá by neporušovala autorské právo IMS – Health. V danom prípade zároveň existovali zákonné a technické prekážky, ktoré sťažovali vytvorenie tejto štruktúry. Odmietnutie IMS – Health poskytnúť konkurentom licenciu na jej štruktúru viedlo k vylúčeniu akejkoľvek súťaže na relevantnom trhu, keďže bez možnosti prístupu k nej nebolo možné na tomto trhu súťažiť. Dôvody odmietnutia udeliť licenciu uvádzané spoločnosťou IMS – Health, ako napr. porušenie autorských práv zo strany NDC Health, popieranie platnosti autorskoprávnej ochrany zo strany NDC Health, suma ponúkaná za licenciu bola zanedbateľná, obvinenie z krádeže informácií zamestnancami NDC Health neboli podľa názoru Komisie dostatočné na objektívne ospravedlnenie konania spoločnosti IMS – Health. Okolnosti prípadu boli podľa Komisie veľmi podobné okolnostiam prípadu *Magill*. Používanie chránenej štruktúry spoločnosti IMS – Health bolo nevyhnutným vstupom, aby podniky mohli súťažiť na relevantnom trhu v Nemecku.

V uvedenom prípade existoval dôležitý rozdiel medzi výrobkom, ktorým sú služby týkajúce sa údajov o regionálnych predajoch, a štruktúrou, ktorá predstavuje súbor formátovaných údajov využívaných na poskytovanie uvedených služieb.

V súvislosti so špecifickými a výnimočnými okolnosťami, na ktorých základe bola chránená štruktúra vyvinutá a autorské právo na ňu uplatňované, nebolo možné dielo z dôvodov technických, zákonných a ekonomických prekážok replikovať. Napriek tomu, že Komisia „plne uznala základnú úlohu, ktorú práva na predmety duševného vlastníctva zohrávajú pri podpore inovácií a súťaže“, dospela k záveru, že okolnosti prípadu boli „extrémne špecifické. Na základe týchto okolností výlučné využívanie 1860 Brick štruktúry spoločnosťou IMS – Health je nástrojom na monopolizáciu trhu služieb týkajúcich sa údajov o regionálnych predajoch v Nemecku“.

Podľa názoru Komisie sa tak výkon autorského práva spoločnosťou IMS – Health spočívajúci v odmietnutí poskytnúť konkurentom licenciu na využívanie chránenej štruktúry považoval za zneužívanie dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ. Komisia s odkazom na rozsudok SD EÚ vo veci *Oscar Bronner* uviedla, že kritériami na založenie zneužitia dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ sú:

- ak odmietnutie prístupu k zariadeniu je spôsobilé odstrániť akúkoľvek súťaž na relevantnom trhu,
- takéto odmietnutie nie je možné objektívne ospravedlniť,
- samotné zariadenie je nevyhnutné na pokračovanie v obchodnej činnosti, pretože na trhu neexistuje za uvedené zariadenie žiadna náhrada.

Keďže boli uvedené kritériá podľa názoru Komisie v predmetnom prípade splnené, spolu s ďalšími podmienkami (pravdepodobnosťou vzniku vážnej a nenapraviteľnej škody žiadajúcemu subjektu alebo ujmu spôsobenou verejným záujmom) jednoznačne odôvodňovali záver o zneužití dominantného postavenia a nariadenie predbežného opatrenia. Komisia vyslovila obavy, že bez prístupu k uvedenej licencií by mohlo dôjsť k úplnému uzavretiu trhu pred novými potenciálnymi konkurentmi a k odstráneniu všetkých perspektív na vytvorenie súťaže na relevantnom trhu. Okrem iného tieto obavy odôvodňovala aj zložitá finančná situácia spoločností NDC Health a AzyX v uvedenom období a hrozilo, že v najbližšom období tieto spoločnosti budú musieť opustiť trh. Pravdepodobnosť, že IMS – Health získa stály monopol na trhu, viedla Komisiu k záveru, že jedinou možnou cestou ako zabrániť vzniku tejto situácie, je umožniť uvedeným spoločnostiam pokračovať v súťažnom pôsobení na trhu. Komisia preto IMS – Health uložila povinnosť poskytnúť spoločnostiam licenciú na chránenú štruktúru, a to na základe ich žiadosti a na nediskriminačnom princípe. Poplatok za licenciú mal byť podľa Komisie určený na základe dohody medzi IMS – Health a žiadajúcou stranou. V prípade, ak by dohoda v stanovenom čase nebola uzatvorená, výška poplatkov bude určená jedným alebo viacerými expertmi.

Proti uvedenému rozhodnutiu Komisie podala spoločnosť IMS – Health odvolanie na SPS a zároveň požiadala o pozastavenie predbežných opatrení. Prezident SPS svojimi dvoma príkazmi účinky rozhodnutia Komisie pozastavil. V prvom príkaze¹⁰¹ sa vyjadril predovšetkým k námietke IMS – Health, že Komisia nesprávne interpretovala rozsah kritérií vymedzených SD EÚ v rozhodnutí vo veci *Magill*. Vyjadril pochybnosti nad záverom Komisie, že SD EÚ vo veci *Magill* uznal, že na základe výnimočných okolností výkon výlučného práva odvodeného z autorského práva môže mať povahu zneužitia práva aj pri absencii ďalšieho zneužívajúceho konania, ak bráni zavedeniu nového výrobku. Uvedený názor potvrdil aj v druhom príkaze.¹⁰² Prezident ďalej v uznesení uviedol, že na prvý pohľad sa zdá, že odmietnutie udeliť licenciú spoločnostiam NDC Health a AzyX nebolo prostriedkom na vylúčenie možnosti zaviesť novú službu na odvodenom trhu, ale skôr na zabránenie uvedeným spoločnostiam poskytovať rovnakým potenciálnym zákazníkom služby týkajúce sa údajov o regionálnych predajoch založených na voľne dostupných údajoch.

¹⁰¹ Uznesenie prezidenta SPS vo veci T-184/01 R IMS – Health Inc. V. Komisia zo dňa 10.8.2001.

¹⁰² Uznesenie prezidenta SPS vo veci T-184/01 R IMS – Health Inc. V. Komisia zo dňa 26.10.2001.

Z rozhodnutia Komisie vyplýva, že cieľoví spotrebitelia – farmaceutické spoločnosti – požadovali údaje prezentované vo formáte štruktúry vyvinutej spoločnosťou IMS – Health. Na základe uvedenej skutočnosti tak Komisia dospela k záveru, že bez prístupu k tejto štruktúre konkurenti spoločnosti nemohli súťažiť na danom trhu. Podľa uznesenia prezidenta Komisia vo svojej analýze v podstate naznačuje, že bránenie vstupu nových konkurentov na trh prostredníctvom odmietnutia udeliť licenciu na právo k predmetu duševného vlastníctva môže znamenať zneužitie vtedy, ak títo konkurenti inak nemôžu vstúpiť na daný trh, pretože chránené dielo zakladá de facto priemyselný štandard. Prezident následne uviedol, že záver Komisie, podľa ktorého zabraňovanie zavedenia nového výrobku alebo služby, ktorý je spotrebiteľmi žiadaný, nie je nevyhnutnou súčasťou pojmového vymedzenia výnimočných okolností, „zakladá na prvý pohľad rozširujúci výklad tohto pojmu“. Prezident v tejto súvislosti uviedol, že Komisia sa zrejme snažila o objasnenie pojmu výnimočných okolností s odkazom na rozhodnutie vo veci *Oscar Bronner*. Napriek tomu, že výklad Komisie môže byť podľa jeho názoru správny, „existencia rozumných základov pre záver, že výnimočné okolnosti sú súbežné, nemôže byť vylúčená“. Prezident ďalej na podporu svojho stanoviska uvádza, že obmedzenie autorského práva len na právo na autorský honorár môže v zásade spôsobiť jeho nositeľovi vážnu a nenapraviteľnú škodu. V tejto súvislosti je potrebné priznať záujmom spoločnosti IMS – Health väčšiu váhu. Podľa prezidenta tu bol zreteľný verejný záujem spojený so snahou IMS – Health uplatniť autorské právo na ňou vytvorenú štruktúru a profitovať z jeho výkonu.

Spoločnosť NDC Health následne podala proti uvedenému uzneseniu prezidenta odvolanie na SD EÚ, ktorý dospel k záveru, že ochrana autorského práva spoločnosti IMS – Health bola v danom prípade oprávnená. SD EÚ tak potvrdil právnu analýzu veci prostredníctvom SPS.¹⁰³

Komisia dňa 13. 8. 2003 vydala rozhodnutie č. 2003/742/ES, ktorým zrušila svoje predchádzajúce rozhodnutie vo veci, ukladajúce IMS – Health poskytnúť jej konkurentom licenciu na využívanie chránenej štruktúry. Komisia svoje zrušujúce rozhodnutie odôvodnila skutočnosťou, že už neexistuje preukázateľná naliehavosť ochrany verejného záujmu na existencii súťaže a naliehavosť ochrany NDC Health pred vznikom nenapraviteľnej škody, aká existovala v čase vydania zrušeného rozhodnutia.¹⁰⁴ Uvedený prípad tak bol uzavretý. V tejto súvislosti je taktiež

¹⁰³ Uznesenie SD EÚ vo veci C-481/01 P(R) NDC Health Corporation a NDC Health GmbH & Co. KG/ IMS Health Inc. zo dňa 11.4.2002.

¹⁰⁴ Dôvodom uvedenej zásadnej zmeny v postoji Komisie boli dôsledky rozhodnutia Vrchného zemského súdu vo Frankfurte zo dňa 17. 9. 2002, ktoré umožnilo NDC Health vyvíjať za určitých podmienok podobnú štruktúru bez porušenia autorského práva. Uvedené rozhodnutie viedlo k tomu, že NDC Health uzatvorila s niekoľkými veľkými farmaceutickými spoločnosťami nové zmluvy, čo viedlo k zlepšeniu jej postavenia na trhu, resp. súťažných podmienok. Druhý z konkurentov IMS – Health, spoločnosť AzyX, ukončila činnosť na nemeckom trhu v marci 2003. Podľa jej vyjadrenia boli dôvodmi tohto kroku veľké straty spôsobené ťažkosťami vyplývajúcimi z právnej neistoty pri prenikaní na nemecký trh. Uvedená skutočnosť bola tiež

vhodné poznamenať, že stanoviská Komisie, SPS, ako aj SD EÚ preukázali, že oblasť hodnotenia výkonu práv na predmety duševného vlastníctva ich nositeľmi z pohľadu súťažného práva je skutočne diskutovanou a doposiaľ jednoznačne nevyjasnenou oblasťou.

b) Rozhodnutie SD EÚ a závery generálneho advokáta M. A. Tizziana

Konanie pred SD EÚ sa začalo na základe žiadosti Vrchného zemského súdu vo Frankfurte zo dňa 12. 7. 2001 o vydanie rozhodnutia o troch predbežných otázkach. Uvedené otázky vyvstali zo sporu medzi spoločnosťami IMS – Health a NDC Health vedeného pred nemeckými súdmi, ktorý sa týkal zákazu využívať chránenú štruktúru spoločnosťou NDC Health z dôvodu autorského práva spoločnosti IMS – Health na túto štruktúru.

Prvá otázka sa týkala posúdenia, či odmietnutie udeliť licenciu na užívanie štruktúry chránenej autorským právom zo strany dominantného podniku inému podniku, ktorý má záujem poskytovať tieto dáta v rovnakom členskom štáte na rovnakom trhu, avšak z dôvodu nepriazne potenciálnych užívateľov nemôže vyvinúť alternatívnu štruktúru, predstavuje zneužitie dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ.

Druhá otázka sa týkala toho, či je pre záver o zneužití dominantného postavenia významnou skutočnosťou to, že sa na vývoji chránenej štruktúry istou mierou podieľali aj potenciálni užívatelia, resp. klienti.

Tretiu otázku súd smeroval na zistenie vplyvu výdavkov (úsilia), ktoré by potenciálni užívatelia museli vynaložiť, aby si mohli kúpiť regionálne predajné štúdie vypracované na základe inej štruktúry než tej, ktorá je chránená autorským právom.

Ku všetkým uvedeným otázkam sa pred samotným rozhodnutím SD EÚ vyjadril aj generálny advokát Tizziano. Preto bude v nasledujúcej časti prezentované jeho stanovisko spolu so závermi SD EÚ vo veci.¹⁰⁵

SD EÚ aj generálny advokát sa najskôr zaoberali zodpovedaním druhej a tretej otázky, pretože obe predstavovali kritériá na zodpovedanie prvej otázky. Generálny advokát aj SD EÚ v úvahách zhodne vychádzali zo záverov rozhodnutia vo veci *Oscar Bronner*, ktoré vymedzilo kritériá na posudzovanie nevyhnutnosti konkrétneho výrobku alebo služby na výkon obchodnej činnosti podniku na určitom trhu, teda na aplikáciu doktríny unikátnych zariadení.

dôvodom na vydanie zrušujúceho rozhodnutia Komisiou, pretože udelenie nútenej licencie spoločnosti AzyX ako prostriedku na ochranu verejného záujmu na existencii fungujúcej súťaže už nebolo naliehavé.

¹⁰⁵ Rozhodnutie SD EÚ vo veci C-418/01 IMS – Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG zo dňa 29.4.2004, stanovisko generálneho advokáta M. A. Tizziana vo veci C-418/01 IMS – Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG zo dňa 2. 10. 2003.

Na účely uvedeného posúdenia je nutné určiť, či na trhu existujú alternatívne výrobky alebo služby, a zároveň, či tu existujú technické, právne alebo ekonomické prekážky, pre ktoré je všetkým ostatným podnikom majúcim záujem vstúpiť na trh znemožnené alebo ťažké vytvoriť alternatívne výrobky, resp. služby.

Podľa názoru SD EÚ je úlohou národných súdov toto posúdiť na základe predložených dôkazov.

S odkazom na závery generálneho advokáta následne SD EÚ uviedol, že pri posudzovaní je potrebné vziať do úvahy, či vysoká miera účasti farmaceutických laboratórií na zdokonalení štruktúry chránenej autorským právom mohla vytvoriť závislosť užívateľov od tejto štruktúry, a to predovšetkým z technického hľadiska. Z hľadiska týchto okolností je pravdepodobné, že uvedené laboratóriá by museli vyvinúť výnimočné organizačné a finančné úsilie, aby získali štúdie o farmaceutických predajoch na základe inej štruktúry. Dodávateľ tejto alternatívnej štruktúry by preto mohol byť nútený ponúkať také finančné podmienky, ktoré budú preňho ekonomicky nerentabilné.

S ohľadom na uvedené skutočnosti tak SD EÚ odpovedal na druhú a tretiu predbežnú otázku tak, že stupeň účasti potenciálnych užívateľov na vývoji chránenej štruktúry, a výdavky, ktoré by uvedení užívateľa museli vynaložiť na zakúpenie štúdií vypracovaných na základe alternatívnej štruktúry, sú rozhodujúcimi faktormi, ktoré je nevyhnutné vziať do úvahy pri posúdení významu štruktúry na fungovanie súťaže na relevantnom trhu. K rovnakému záveru dospel aj generálny advokát.

Pri posúdení prvej predbežnej otázky SD EÚ vychádzal z predchádzajúcich rozhodnutí vo veci *Volvo*, *Magill* a *Oscar Bronner*. Následne súd uviedol, že z uvedenej judikatúry vyplýva toto: aby odmietnutie podniku, ktorému prislúcha autorské právo poskytnúť prístup k výrobku alebo službe nevyhnutnej na uskutočňovanie určitej obchodnej činnosti, mohlo byť kvalifikované ako zneužívajúce, je potrebné kumulatívne splniť tri podmienky:

1. aby odmietnutie bránilo zavedeniu nového výrobku, ktorý je spotrebiteľmi žiadaný, 2. aby bolo neospravedlňiteľné,
3. aby bolo spôsobilé vylúčiť všetku súťaž na odvodenom trhu.

SD EÚ sa následne ku každej z uvedených podmienok vyjadril. Podľa jeho názoru z rozhodnutia SD EÚ vo veci *Oscar Bronner* vyplýva, že na posúdenie, či odmietnutie udeliť prístup k výrobku alebo službe nevyhnutnej na výkon určitej obchodnej činnosti predstavuje zneužitie dominantného postavenia, treba rozlišovať dva trhy.

Predovšetkým je potrebné vymedziť hlavný (upstream) trh, vytváraný uvedeným výrobkom alebo službou, a odvodený (downstream) trh, na ktorom sa uvedený výrobok alebo služba využíva na produkciu iného výrobku alebo na poskytovanie inej služby.

Ak má byť tento záver aplikovaný na okolnosti posudzovaného prípadu, je podľa názoru SD EÚ potrebné, aby národný súd stanovil, či chránená štruktúra

vytvára „upstream“, teda prvok nevyhnutný k „downstream“ dodávok dát o predajoch farmaceutických výrobkov v Nemecku. Ak výsledkom skúmania bude potvrdenie uvedenej skutočnosti, mal by národný súd následne posúdiť, či odmietnutie IMS – Health udeliť licenciu na využívanie chránenej štruktúry je schopné vylúčiť akúkoľvek súťaž na trhu poskytovania regionálnych predajných údajov o farmaceutických produktoch v Nemecku.

Pokiaľ ide o prvú z podmienok korigujúcich výkon autorského práva v prospech cieľov sledovaných súťažným právom, t. j. úsilie o zabránenie zavedenia nového výrobku, SD EÚ sa v argumentácii oprel o stanovisko generálneho advokáta. V prípade balansovania medzi záujmom o ochranu autorského práva jeho nositeľa na jednej strane a ochranou slobody súťaže na strane druhej, môže tento druhý záujem prevážiť len vtedy, ak odmietnutie udeliť licenciu bráni rozvoju odvodeného trhu v neprospech spotrebiteľov. Na základe tejto skutočnosti tak podľa názoru SD EÚ odmietnutie podniku s dominantným postavením poskytnúť prístup k výrobku chránenému autorským právom, ak je tento výrobok nevyhnutný pre pôsobenie na odvodenom trhu, môže byť posúdené ako zneužívajúce len v takejto situácii:

Ak podnik žiadajúci o poskytnutie licencie nezamýšľa sústrediť sa len na duplikovanie výrobkov alebo služieb, ktoré sú už ponúkané na sekundárnom trhu nositeľom autorského práva, ale má v úmysle produkovať aj nové výrobky alebo služby, ktoré nositeľ výlučného práva neponúka a ktoré sú zo strany spotrebiteľov žiadané. Či uvedené okolnosti boli naplnené aj v posudzovanom prípade, prináležalo v zmysle vyjadrenia SD EÚ posúdiť národnému súdu.

Pri posúdení ostatných podmienok nutných na záver o zneužití dominantného postavenia, SD EÚ opätovne uviedol, že závisí od posúdenia národným súdom, či s ohľadom na špecifiká každého prípadu existujú objektívne skutočnosti, ktoré by odmietnutie poskytnúť licenciu tretej osobe ospravedlňovali.

Vzhľadom na uvedené závery musí odpoveď na prvú predbežnú otázku podľa názoru SD EÚ znieť, že „odmietnutie podniku s dominantným postavením, ktorý je nositeľom práva k predmetu duševného vlastníctva, a to konkrétne k 1860 Brick štruktúre nevyhnutnej na zostavenie dát o regionálnych predajoch farmaceutických výrobkov, udeliť licenciu na využívanie tejto štruktúry inému podniku, ktorý má záujem dodávať uvedené dáta v rovnakom členskom štáte, zakladá zneužitie dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ, ak sú splnené nasledujúce podmienky:

- podnik, ktorý požaduje poskytnutie licencie, má v úmysle ponúkať na trhu na dodávanie uvedených dát nové výrobky alebo služby, ktoré nositeľ práva na predmet duševného vlastníctva neponúka a o ktoré majú spotrebiteľia záujem,
- odmietnutie nie je možné ospravedlniť objektívnymi okolnosťami,
- odmietnutie má takú povahu, že umožní nositeľovi práva na predmet duševného vlastníctva vyhradiť si trh na dodávanie dát o predajoch farmaceutických výrobkoch v danom členskom štáte vylúčením akejkoľvek súťaže na tomto trhu.“

c) Zhrnutie

Rozhodnutie SD EÚ je dôležitým krokom na riešenie problematiky vzájomného vzťahu ochrany inovačnej činnosti a samotnej existencie hospodárskej súťaže. Dôležitým krokom bolo prostredníctvom výkladu SD EÚ odstránenie neistoty strán, pokiaľ ide o povahu výnimočných okolností, ktorých prítomnosť v prípade odmietnutia udeliť licenciu je podkladom záveru o zneužití dominantného postavenia na trhu. Rozhodnutie Komisie vydané v paralelne vedenom konaní v tej istej veci ukázalo, že právne a ekonomické dôsledky, ktoré sú spojené s rôznym výkladom vo vzťahu k povahe uvedených výnimočných okolností, môžu byť pre nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva veľmi závažné.

SD EÚ výslovne a bez akýchkoľvek pochybností uviedol, že výnimočné okolnosti majú kumulatívny charakter. Uvedený záver je tak pre nositeľov uvedených práv určite krokom vpred z hľadiska ich právnej istoty, pretože výslovne stanovuje, že všetky tri výnimočné okolnosti musia byť splnené, aby nositeľ práva na predmet duševného vlastníctva v postavení dominantného podniku bol nútený poskytnúť na svoj chránený predmet licenciu. Očividnú snahu Komisie odpútať sa od nutnosti preukázať v prípadoch licenčného odmietnutia zabránenie zavedenia nového výrobku na trh a posudzovať uvedené prípady výlučne na základe aplikácie doktríny unikátnych zariadení, SD EÚ negoval. Uvedený prípad mal špecifickú povahu. Chránená štruktúra v ňom predstavovala faktický priemyselný štandard, od ktorého boli spotrebitelia značne závislí, a odmietnutie prístupu k uvedenej štruktúre (nevyhnutnej na výkon obchodnej činnosti na sekundárnom trhu) umožňovalo vylúčiť na trhu akúkoľvek súťaž.

Výklad Komisie v uvedenom prípade založený na predchádzajúcej judikatúre bol pomerne liberálny a zreteľne uprednostňoval súťažné právo na úkor ochrany tvorivej duševnej činnosti. Avšak ani táto špecifická povaha prípadu nepostačovala na zmenu náhľadu SD EÚ na prípad v prospech stanoviska Komisie. SD EÚ tak potvrdil, že využitie analýzy, stanovenej vo veci *Oscar Bronner*, nie je v prípadoch, v ktorých sa posudzuje uplatňovanie práv na predmety duševného vlastníctva, dostačujúca, resp. vyžaduje prihliadnutie na osobitosti týchto práv.¹⁰⁶ Naproti tomu v prípadoch odmietnutia dodávok postačuje pre záver o zneužití dominantného postavenia „len“ dôkaz o monopolizácii sekundárneho trhu, bez tohto, aby musel byť zároveň znemožnený

¹⁰⁶ Prezident SPS z odkazom na primárne právo a predchádzajúcu judikatúru uviedol: „Na začiatok je dôležité si uvedomiť, že verejný záujem vo vzťahu k vlastníckemu právu všeobecne a vo vzťahu k PDV osobitne, je výslovne vyjadrený v čl. 30 a v čl. 295 ZES. Výlučný fakt, že sa navrhovateľ dovoľával a sledoval presadenie svojho autorského práva v 1860 Brick štruktúre z ekonomických dôvodov, neznižuje jeho oprávnenie spoliehať sa na výlučné právo udelené národným právom pre samotný účel ziskovej inovácie.“ – Pozri uznesenie prezidenta SPS vo veci T-184/01 R IMS – Health Inc. V. Komisia zo dňa 26. 10. 2001. Uvedený záver následne pripomenul aj prezident SD EÚ, ktorý uviedol, že „ochrana práv na predmety duševného vlastníctva je vo verejnom záujme“. – Pozri uznesenie prezidenta SD EÚ vo veci C-481/01 P(R) NDC Health Corporation a NDC Health GmbH & Co. KG/ IMS Health Inc. zo dňa 11. 4. 2002.

vstup nového výrobku na tento trh. Avšak v prípadoch týkajúcich sa odmietnutia poskytnúť licenciu, tak ako to vyplýva z judikatúry SD EÚ, musí byť preukázané zabránenie vstupu nového výrobku na trh, ktorý bol spotrebiteľmi žiadaný. V tomto smere je však zo strany rozhodovacích orgánov nevyhnutná ešte ďalšia analýza v rámci ich aplikačnej praxe, bez ktorej je zložitá korektne posúdiť dôsledky trhov orientovaného správania nositeľa práv na predmety duševného vlastníctva.¹⁰⁷

Rozhodnutie SD EÚ je významné aj z hľadiska bližšej špecifikácie obsahu jednotlivých výnimočných okolností. Z rozhodnutia SD EÚ vyplýva dôležitý záver: aj napriek tomu, že chránený nehmotný statok predstavuje v konkrétnom prípade unikátne zariadenie, a odmietnutie prístupu k nemu môže viesť k vylúčeniu súťaže na sekundárnom trhu, nepostačuje to na kvalifikáciu konania ako zneužívanie dominantného postavenia. Inak povedané, skutočnosť, že určitý podnik – potenciálny konkurent – má záujem pôsobiť na sekundárnom trhu, na ktorom pôsobí dominantný nositeľ práva na predmet duševného vlastníctva, sama osebe neospravedlňuje nutnosť núteného poskytnutia licencie tomuto podniku. Odopretie vstupu takéhoto podniku na sekundárny trh a vylúčenie jeho súťažného pôsobenia na tomto trhu je ako také ešte prípustné. Rozhodujúcim faktorom je v tomto prípade až spotrebiteľ a jeho neuspokojené potreby. Ak správanie nositeľa práva na predmet duševného vlastníctva má taký charakter, že je môže spôsobiť spotrebiteľovi na sekundárnom trhu ujmu v podobe neuspokojenia jeho potreby, do popredia sa dostane záujem chránený súťažným právom. Uvedená situácia nastane podľa vymedzenia generálneho advokáta, ak „žiadajúci podnik na sekundárnom trhu zamýšľa produkovať výrobky alebo služby odlišnej povahy, ktoré, aj keď vstupujú do súťažného vzťahu s výrobkami alebo službami nositeľa práva na predmet duševného vlastníctva, zodpovedajú zvláštnym spotrebiteľským potrebám, ktoré nie sú uspokojené existujúcimi výrobkami alebo službami“. Snaha uvedeného podniku o kopírovanie existujúcich výrobkov alebo služieb, ktoré sú už ponúkané na sekundárnom trhu, ešte nie je dôvodom na zásah zo strany súťažného práva.

Podľa názoru SD EÚ je nevyhnutné, aby výrobok alebo služba, ktoré chce podnik žiadajúci o licenciu ponúkať na sekundárnom trhu, vykazoval v porovnaní s už ponúkanými výrobkami alebo službami charakter novosti. Zároveň je nevyhnuté, aby takýto nový výrobok alebo služba boli schopné uspokojiť osobitné potreby spotrebiteľov. Ak bude uvedenému podniku odmietnutím poskytnutia licen-

¹⁰⁷ Porovnaj NARCISO, A. *IMS Health or the question whether Intellectual Property still deserves a specific approach in a free market economy*. *Intellectual Property Quarterly*, 2003, no. 4, s. 462, FINE, F. *NDC/IMS: A Logical Application of the Essential Facilities Doctrine*. *ECLR* 457, 2002, GERADIN, D. *Limiting the Scope of Article 82 EC: What Can the EU Learn from the Supreme Court's Judgment in Trinko, in the Wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom?* 41 *CMLRev* 1526, 2004, CONDE GALLEGO, B. – RIZIOTIS, D. *IMS Health v. NDC Health*, 35 *IIC* 564, 2004, DERCLAYE, E. *The IMS Health Decision: A Triple Victory*. 27 *World Competition* 397, 2004, HULL, D. *Compulsory Licensing of IP Rights: The ECJ Judgement in the IMS Case*, *Competition Law Insight* 10, 2004, LOBER, A. *The IMS – Health Entscheidung der Europäischen Kommission: Copyright K. O.? GRUR Int*, 7, 2002.

cie bránené v uvedení nového výrobku alebo služby na trh, bude tak naplnená jedna z podmienok na kvalifikovanie konania ako zneužívanie dominantného postavenia; to následne odôvodní poskytnutie nútenej licencie.

Uvedené právne názory možno podľa názoru generálneho advokáta dedukovať už z predchádzajúcich rozhodnutí, napr. vo veci *Magill* či *Volvo*. V prípade *Magill* odmietnutie udeliť licenciu zabránilo zaviesť na trh týždenný televízny program, ktorý bol vďaka komplexnosti odlišný od programov ponúkaných nositeľmi autorského práva a ktorý by uspokojoval osobitné potreby spotrebiteľov. Naopak, v prípade *Volvo* uvedená podmienka splnená nebola. Registrovaný priemyselný vzor na časť karosérie vozidla mohol byť považovaný za vstup nevyhnutný na pôsobenie na trhu s originálnymi náhradnými dielcami. Generálny advokát však usudzuje, že SD EÚ nepovažoval odmietnutie poskytnúť licenciu za zneužívajúce konanie preto, lebo podnik žiadajúci o licenciu v podstate mal záujem len o kopírovanie výrobkov nositeľa chráneného priemyselného vzoru, a teda produkovať na ďalší predaj originálne náhradné dielce značky Volvo.

Pozitívum, ktoré vyplýva pre nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva z predmetného rozhodnutia, je istota objasnenia kritéria novosti v tom zmysle, že ochrana ich nehmotných statkov a vynaložených investícií nebude bezprostredne ohrozená. Treba to chápať tak, že nositelia týchto práv nebudú nútení svoje chránené statky v priebehu zákonnej doby ich ochrany sprístupňovať tretím osobám a umožniť im tak vstupovať do priamej súťaže. Dôležitou skutočnosťou bolo aj to, že ochrana práv bola ich nositeľom priznaná, aj v súvislosti s produktmi ponúkanými na báze chráneného nehmotného statku na sekundárnom trhu; a to vtedy, ak má konkurenčný produkt v podstate zhodnú charakteristiku a je spôsobilý uspokojiť rovnaké potreby spotrebiteľov.¹⁰⁸ Ak však môže byť z takého nehmotného statku tretími osobami vyvinutý nový produkt, ktorý by na sekundárnom trhu bol spôsobilý uspokojiť potreby spotrebiteľov, musí byť prístup k nemu (a následne trhu) prostredníctvom licencie umožnený.¹⁰⁹

Z uvedených záverov je zrejmé, že SD EÚ sa postojom v skúmaných otázkach snažil skôr o ochranu záujmov spotrebiteľov ako podporu činnosti jednotlivých súťažiteľov. Dôvodom tohto prístupu bolo vedomie nutnosti pristupovať k uvedenej problematike špeciálne, a to z hľadiska ochrany práv na predmety duševného vlastníctva. Tento prístup možno len uvítať, pretože svedčí o úsilí SD EÚ citlivo vyvážať záujmy dvoch dotknutých systémov ochrany aj so zreteľom na ochranu spotrebiteľov, ktorá má v EÚ už dlhodobu výraznú pozornosť, a to najmä aj v sú-

¹⁰⁸ ONG, B. Anticompetitive Refusals to Grant Copyright Licences: Reflection on IMS Saga. EIPR, 2004, 11, s. 506-507.

¹⁰⁹ KOELMAN, K. J. Copyright Law and Economics in the EU Copyright Directive: Is the Droit d'Auteur Passé? 35 IIC, 2004, 6, s. 622. Rozhodnutie SD EÚ tak sčasti potvrdilo, že autorské právo komplikuje do určitej miery prístup na trh. Vlastník je spôsobilý vylúčiť súťažiteľov z možnosti vyrábať a ponúkať (takmer) dokonalé substitúty. Nemôže však blokovat' akúkoľvek rozumnú alternatívu k jeho vlastnému produktu.

vislosti s najnovšími kodifikáciami občianskeho, resp. súkromného práva, ale i širšími európskymi harmonizačnými zámermi na tomto úseku.¹¹⁰

Napriek nepochybnému prínosu uvedeného rozhodnutia treba na druhej strane konštatovať, že SD EÚ neposkytol odpovede na niektoré praktické otázky, napr. súvisiace s vylúčením potreby nútenej licencie, ak dominantný podnik začne sám ponúkať nový produkt,¹¹¹ alebo aj so spôsobom posudzovania kritéria odlišnosti nového produktu, takisto s určením osoby, ktorá nesie dôkazné bremeno pri posudzovaní novosti výrobkov alebo služieb (či je ňou nositeľ práva k predmetu duševného vlastníctva, alebo potenciálny konkurent žiadajúci o licenciu), alebo aj s počtom spotrebiteľov, ktorých potreby neboli uspokojené.¹¹² Je škoda, že SD EÚ sa k týmto aspektom bližšie nevyjadril a neposkytol tak všetkým dotknutým subjektom návod, ako posudzovať výnimočné okolnosti, ktoré uvádza SD EÚ.

Rovnako ostáva nezodpovedanou otázka, či ponuka lepšieho, aj keď takmer identického, resp. porovnateľného produktu umožňujúceho poskytnúť spotrebiteľom rovnaký prospech, aký poskytuje chránený produkt nositeľa práva na predmet duševného vlastníctva, bude postačovať na prijatie záveru o novosti výrobku. V tejto súvislosti je nevyhnuté pripomenúť rozhodnutie Komisie, v ktorého zmysle by mal byť trh otvorený potenciálnym konkurentom prostredníctvom poskytnutia licencie už vtedy, ak chránené dielo zakladá fakticky chránený priemyselný štandard, bez ktorého konkurenti nemôžu vstúpiť na uvedený trh a pôsobiť na ňom. Samotná skutočnosť, že uvedení konkurenti zamýšľali ponúkať výlučne nové variácie rovnakej služby a na rovnakom trhu ako dominantný podnik, neospravedlňuje podľa Komisie odopretie prístupu na trh.¹¹³ Z hľadiska nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva by to však bol značne alarmujúci výklad. Aj keď rozhodnutie vo veci *Magill* nezakotvilo požiadavku úplnej novosti ponúkaného výrobku, možnosť otvorenia trhu už v prípade zamýšľanej ponuky modifikácie chráneného produktu možno považovať za nebezpečnú tendenciu. Jej dôsledkom by mohlo byť výrazné obmedzenie výlučného využívania výsledkov tvorivej duševnej činnosti. Novosť výrobku, t. j. týždenného televízneho programu v prípade *Magill*, bola odvodená od jeho úplného charakteru, ktorý bol pre spotrebiteľov výrazne prínosný. Uvedený charakter produktu následne viedol k vysokému dopytu zo strany spotrebiteľov po zavedení takéhoto produktu na trh. Je otáz-

¹¹⁰ Na porovnanie: osobitne otázkam vyváženia záujmov v autorskom práve bol venovaný II. česko-slovenský vedecký seminár o autorskom práve, ktorý sa konal 10. 6. 2010. Je mu monotematicky venované zborníkové vydanie *Právny obzor*, 2010, č. 4.

¹¹¹ STOTHERS, CH. *IMS Health and its Implications for Compulsory Licensing in Europe*. EIPR, 2004, 10, s. 471. Podľa názoru autora „potenciál pre downstream inováciu ostane obmedzený, ak tretie strany budú iba krátko schopné profitovať, ak vôbec, z ich inovácie“.

¹¹² Pozri aj LEBRUN, B. *IMS v NDC: Advocate General Tizziano's Opinion. Towards a Test for Mandatory Licensing?* EIPR, 2004, 2, s. 87. AITMAN, D. – JONES, A. *Competition Law and Copyright: Has the Copyright Owner Lost the Liability to Control his Copyright?* EIPR, 2004, 3, s. 142.

¹¹³ Rozhodnutie Komisie č. 2002/165/ES vo veci NDC- Health / IMS – Health zo dňa 3. 7. 2001.

ne, či uvedené kritériá (zlepšenie komfortu spotrebiteľov, racionalizácia činnosti a veľký dopyt) boli naplnené aj v prípade *IMS – Health* a či podobnosť ponúkanej služby napĺňa charakter novosti, resp. odlišnosti od už existujúcej služby.¹¹⁴

Do budúcnosti je určite žiaduce odstrániť uvedené nedostatky a spresniť kritériá na posudzovanie konkrétnych prípadov v tomto smere. Už v súčasnosti však možno dospieť k záveru, že napriek nutnosti posúdiť v konkrétnych prípadoch špecifické kritériá, bude rozhodujúcu úlohu pri takomto posudzovaní zohrávať spotrebiteľ, resp. miera poškodenia záujmov spotrebiteľov, čo koniec koncov vyplýva aj z právneho názoru SD EÚ v uvedenej veci.¹¹⁵

Z hľadiska špecifikovania výnimočných okolností je v uvedenom prípade dôležitý aj záver, že napriek skutočnosti, že sa všetky predchádzajúce prípady spojené s odmietnutím dodávok a licencie týkali len vertikálne integrovaných podnikov, ktoré zneužili svoje dominantné postavenie na hlavnom trhu s cieľom obmedziť súťaž na trhu odvodenom, zo súdnej rozhodovacej praxe nevyplýva, že na identifikáciu hlavného trhu musia byť chránené výrobky alebo služby ponúkané podnikom oddelene. Podľa názoru generálneho advokáta z prípadu *Magill* je možné dedukovať, že SD EÚ identifikoval trh s televíznymi programovými prehľadmi, aj keď neboli predmetnými televíznymi spoločnosťami autonómne predávané, ale boli len zdarma poskytované určitým periodikám, ktoré s televíznymi spoločnosťami nesúťažili. Na aplikáciu predchádzajúcej judikatúry tak podľa generálneho advokáta postačuje možnosť identifikácie, aj keď len potenciálneho hlavného (upstream) trhu. V tomto prípade je však podľa neho uvedená možnosť identifikácie myslená „v tom smere, že podnik v dominantnom postavení, ktorý tu pôsobí, sa rozhodne predmetné vstupy neponúkať autonómne, ale využiť ich výlučným spôsobom na odvodenom trhu obmedzujúc alebo odstraňujúc tak na tomto trhu akúkoľvek súťaž“.

Podmienky, na ktorých základe je možné uvedený trh identifikovať, SD EÚ aj generálny advokát následne zhodne vymedzili. Sú nimi nevyhnutnosť a aktuálny dopyt. Na tomto základe generálny advokát taktiež uviedol, že využitie záverov predchádzajúcej judikatúry na posudzovaný prípad nemôže byť vylúčené len na základe toho, že NDC Health ako podnik žiadajúci o udelenie licencie na využívanie chránenej štruktúry má záujem pôsobiť na rovnakom trhu ako nositeľ autor-

¹¹⁴ Porovnaj FINE, F. NDC/IMS: A Logical Application of Essential Facilities Doctrine. ECLR, 2002, 9, s. 466.

¹¹⁵ Narciso k rozhodnutiu Komisie taktiež uvádza, že sa nedostatočne zaoberala preukázaním skutočnosti, v akom rozsahu boli spotrebiteľia konaním spoločnosti IMS – Health voči jej konkurentom ovplyvnení, resp. že z jej prístupu k celej veci vyplývala snaha o ochranu výlučne len týchto konkurentov, nie základného účelu čl. 82 ZES, ktorých je ochrana hospodárskej súťaže a obzvlášť ochrana spotrebiteľov. Pozri bližšie NARCISO, A. op. cit., pozn. č. 78, s. 466. Naopak, Drexel uvádza, že odkaz SD EÚ na spotrebiteľov je v kontexte čl. 82 ZES vcelku prekvapivý, pretože podľa jeho názoru záujem o ochranu spotrebiteľov, aj keď môže byť jedným z cieľov sledovaných súťažným právom, nie je SD EÚ alebo Komisiou obvykle citovaný ako rozhodujúce kritérium na aplikáciu súťažného práva. Porovnaj DREXL, J. IMS Health and Trinko – Antitrust Placebo for Consumers Instead of Sound Economics in Refusal to Deal Cases. 35 IIC, 2004, 7, s. 802.

ského práva. Na rozdiel od SD EÚ generálny advokát uvažoval odvážnejšie. S prihliadnutím na okolnosti prípadu, keď chránená 1860 Brick štruktúra bola nevyhnutná na predaj štúdií o regionálnych predajoch farmaceutických výrobkov, nakoniec uzavrel, že bez akýchkoľvek pochybností je možné identifikovať hlavný trh na prístup k uvedenej štruktúre a odvodený trh na predaj štúdií.

Závery SD EÚ týkajúce sa druhej a tretej predbežnej otázky predstavujú významný príspevok na objasnenie kritérií, ktoré majú vplyv na posúdenie nevyhnutnosti chráneného predmetu pre možnosť vstupu na trh a komerčnú činnosť potenciálnych konkurentov. Napriek uvedeným pozitívam predmetnej časti rozhodnutia sa však možno stretnúť aj s názormi, ktoré odôvodnenosť záverov SD EÚ spochybňujú, predovšetkým v časti pojednávajúcej o kritériách nevyhnutnosti. V tejto súvislosti sa hlavne zdôrazňuje, že nie je jasné, prečo by mali spotrebiteľské preferencie a náklady spojené s výmenou, ktoré sú mimo kontroly dominantného podniku, rozširovať jeho povinnosti podľa čl. 102 ZFEÚ.¹¹⁶

Z hľadiska zhrnutia všetkých uvedených záverov možno konštatovať, že prezentované stanoviská nepredstavujú žiadny zásadný posun a novosť. Závery načrtnuté SD EÚ aj generálnym advokátom bolo možné formulovať už skôr, a to na základe dôsledného výkladu predchádzajúcej rozhodovacej praxe. Z tohto hľadiska tak načrtnuté teoretické východiská predstavujú skôr bližšie objasnenie a interpretovanie už predchádzajúcich, avšak nie vždy celkom jednoznačne interpretovaných záverov rozhodnutí, ako zásadný prelom v nazeraní na uvedenú problematiku. Hlavný trh nemusí byť nevyhnutne autonómne obchodne využívaný a stačí, ak sú zrejme také jeho kontúry, na ktorých základe je možné hovoriť o určitom stupni produkcie na danom hlavnom trhu, ktorá bude základom obchodnej činnosti na odvodenom trhu. Uvedený výslovný záver iste v budúcnosti prispeje k väčšej právnej istote strán. Rovnako k nej prispeje zaiste aj spresnenie podmienok, na ktorých základe je možné uvedený trh bližšie identifikovať.

3.4.2.2.3 Najnovšia judikatúra Súdneho dvora EÚ – prípad Microsoft

a) Rozhodnutie Komisie

Konanie vedené Komisiou proti spoločnosti Microsoft, ktoré sa skončili rozhodnutím o zneužívajúcej praktike, sa týkalo dvoch rôznych prípadov. V prvom

¹¹⁶ Pozri aj VÖLCKER, S. B. Developments in EC Competition Law in 2003: An Overview. CML-Rev., Volume 41, No. 4, s. 1058. Drexel v tejto súvislosti taktiež uvádza, že intenzívna kooperácia farmaceutických spoločností (spotrebiteľov) na vývoji chránenej štruktúry a ich zviazanosť s touto štruktúrou viedla k vzniku tzv. uzatváracieho (lock-in) efektu, ktorý uvedeným spoločnostiam bránil prejsť k inému subjektu (konkurentovi IMS – Health), ktorý mohol ponúkať lepší a inovatívnejší systém. Nedostatok substitučnej súťaže na sekundárnom trhu tak podľa uvedeného autora nebola spôsobená existenciou autorského práva spoločnosti IMS – Health k chránenej štruktúre, ale práve týmto efektom. Porovnaj DREXL, J. *Idem*, s. 802, 805.

išlo o viazanie produktu Windows Media Player s operačným systémom, ktorý však nebude predmetom ďalšej analýzy.

Prípád, ktorému sa budeme venovať, súvisí s problematikou zneužitia dominantného postavenia. Týka sa odmietnutia zo strany spoločnosti Microsoft poskytnúť konkurenčným softvérovým spoločnostiam informácie o rozhraniach jej produktov, aby mohli byť konkurenčné produkty kompatibilné s produktmi Microsoft.¹¹⁷ Konanie spoločnosti Microsoft vykazovalo znaky zneužívajúceho konania, pretože s ním bola spojená aj jej snaha o zmocnenie sa a posilnenie trhového postavenia aj na iných trhoch.

Pokiaľ ide o vymedzenie relevantných trhov, uvedený prípad sa týkal dvoch trhov, a to trhu operačných systémov a trhu správcovských serverov. Posledne uvedené sú servery, ktoré umožňujú v rámci jednej správcovskej siete preberanie dôležitých dát, umožňujú prenos dát a tlačí v rámci malej alebo stredne veľkej siete, ako aj autentifikáciu používateľov v rámci siete a autorizáciu používateľov. Microsoft vyvinul systém Windows 2000 ako operačný systém pre správcovské servery. V porovnaní s predchádzajúcimi staršími severmi uvedený server nedovoľoval žiadne kooperovanie s ostatnými operačnými severmi, takže žiaden iný server nemohol byť zapojený na uvedený systém.

Ako prvý krok Komisia skúmala postavenie spoločnosti Microsoft na trhu. Na trhu počítačových operačných systémov mala spoločnosť mimoriadne postavenie: jej trhovú podiel predstavoval v roku 2000 92 % a v roku 2002 dosiahol 94 %. Perspektívy do budúcnosti boli najviac na hranici 90 %. Uvedené údaje poukazovali na mohutné dominantné postavenie. K tomu bolo možné pripočítať aj výhody z tzv. installed base, sieťových efektov, ktoré ukladali predovšetkým producentom softvérových programov vytvárať programy kompatibilné s programom Windows, a následne tomu zodpovedajúce obmedzenia na trhu.

Na trhu správcovských serverov mala spoločnosť o čosi nižší trhovú podiel, a to v rozsahu 65 %. Aj tento trh vykazoval vplyv sieťových efektov, avšak nie takých silných ako v prípade trhu počítačových operačných systémov, ktoré súviseli predovšetkým s dostupnosťou podporného a obslužného personálu. Svoj záver o trhovej pozícii spoločnosti Microsoft na trhu správcovských systémov napokon Komisia odôvodnila pomocou úzkeho súvisu oboch trhov. S odvolaním sa na rozhodnutie SD EÚ vo veci Tetra Pak II Komisia uviedla, že medzi dvoma trhmi existuje úzky súvis, a na jednom z nich má súťažiteľ dominantné postavenie; aj správanie na odvodenom, resp. druhom trhu spadá do pôsobnosti článku 102 ZFEÚ.¹¹⁸ Komisia v tomto prípade vyzdvihla úzky súvis konštatovaním, že okruh zákazníkov je tu rovnaký a je pravdepodobné, že ten, kto si kúpi server, si zároveň kúpi aj počítač. Okrem iného tu možno identifikovať aj technickú súvislosť medzi oboma trhmi: osobný počítač a server sú časťami jednotného operačného systé-

¹¹⁷ Rozhodnutie Komisie vo veci Microsoft COMP/C-3/37.792 zo dňa 24. 3. 2004.

¹¹⁸ Rozhodnutie Komisie vo veci Microsoft COMP/C-3/37.792 zo dňa 24. 3. 2004, ods. 530.

mu, ktoré musia spoločne kooperovať. Uvedené skutočnosti zdôvodňovali technický súvis sui generis medzi serverom a osobným počítačom, ktorý umožnil spoločnosti Microsoft prostredníctvom obmedzenia kooperácie systémov posilniť svoje postavenie na trhu správcovských serverov.

Spoločnosť Microsoft sa zdráhala poskytnúť svojim konkurentom, ktorí vyvíjali konkurenčné operačné systémy pre správcovské servery, ako napr. spoločnosti Sun, informácie o jej vlastnom operačnom systéme. Toto konanie bolo považované za zneužívajúce. Uvedené informácie pozostávali z údajov o protokoloch používaných Windows správčovskými servermi a boli nevyhnutné na výrobu a predaj kompatibilných operačných systémov pre správcovské servery.

V tejto súvislosti bola pre Komisiu dôležitá skutočnosť, že spoločnosť Microsoft tieto kriticky dôležité informácie k svojmu predchádzajúcemu modelu, správčovskému serveru Windows NT, svojim konkurentom v minulosti bez problémov poskytla. Z uvedeného pre Komisiu jednoznačne vyplývalo prerušenie doterajších dodávateľských vzťahov, čo podľa názoru Komisie posudzovali európske sudy v rámci ich doterajšej rozhodovacej praxe ako priťažujúcu okolnosť. Odopretie zo strany spoločnosti Microsoft poskytnúť uvedené informácie prinášalo značné riziko, že bude z trhu správcovských serverov vylúčená akákoľvek súťaž. Uvedené nebezpečenstvo bolo možné – podľa názoru Komisie – dedukovať z nadmerne silného dominantného postavenia spoločnosti Microsoft na trhu operačných systémov pre osobné počítače a z významu, aký mala nevyhnutná kompatibilita operačných systémov so správčovskými servermi.

Microsoft v tejto súvislosti poukázal na iné možnosti, ktoré mohli jeho konkurenti použiť, aby dosiahli kompatibilitu svojich výrobkov. Mohli predovšetkým vybaviť osobné počítače dodatočným softvérom a tak umožniť ich kompatibilitu s operačným systémom konkurenčného serveru. Alternatívne mohli využiť reverse engineering (spätné zistenie údajov), aby mohli sami vyhľadať potrebné dôležité informácie.

Komisia na prvý argument spoločnosti Microsoft odpovedala konštatovaním, že vybavenie každého osobného počítača dodatočným softvérom by bolo veľmi nákladné a v zmysle dostupných informácií by i tak spôsobovalo problémy v kompatibilite s produktmi Windows. Uviedla aj tri argumenty v neprospech využitia systému reverse engineering. Po prvé, uvedený spôsob riešenia by bol neistý, pokiaľ ide o jeho šance na úspešný výsledok. Druhým argumentom bolo, že uvedený systém bol priveľmi nákladný na čas, čo bolo podľa názoru Komisie predovšetkým na dynamicky sa rozvíjajúcich trhoch nevýhodou. Po tretie, uvedený systém bol hodnotený ako nespoľahlivý, lebo Microsoft mohol kedykoľvek svoj program zmeniť a tak opäť obmedziť kompatibilitu produktov. Okrem uvedeného sa podľa názoru Komisie takýmto spôsobom vytvára tzv. lock-in efekt pre spotrebiteľov, čím je značne ovplyvnená možnosť konkurencie a inovácie.

V súvislosti s technickým rozvojom a prospechom pre spotrebiteľov, Komisia konštatovala, že prostredníctvom kompatibility sa vytvára priestor na inováciu

a vývoj produktov, ktoré budú schopné uspokojiť potreby spotrebiteľov. Podľa jej názoru budú spotrebiteľia brať do úvahy aj iné faktory ako kompatibilitu, a to spoľahlivosť a ponúkanú bezpečnosť produktov. Keďže Microsoft má absolútne dominantné postavenie na trhu operačných systémov pre osobné počítače, je v tejto situácii Windows považovaný za de facto štandard. V dôsledku toho by tak alternatívni poskytovatelia správcoských serverov v podstate „vymreli“ a ťažko by sa našiel priestor na motiváciu ďalej inovovať.

Komisia rovnako zamietla spoločnosťou Microsoft predložené odôvodnenie jej správania. Podľa názoru Komisie nebolo odvolanie na PDV prislúchajúce k programom dostatočným dôvodom, aby zakladalo vyňatie konania spoločnosti spod kontroly čl. 102 ZFEÚ. Nebezpečenstvo vylúčenia akejkoľvek súťaže na trhu správcoských serverov, spolu s negatívnymi účinkami takého správania na technický rozvoj a prospech spotrebiteľov, sú výnimočnými okolnosťami, ktoré nemôžu byť ospravedlnené alebo prevážené existenciou práv na predmety duševného vlastníctva ako takou. Spoločnosť Microsoft taktiež namietala, že povinnosť kompatibility poškodí a zníži jej motiváciu inovovať a vyvíjať nové produkty. Odpoveď Komisie v tomto smere bola jednoznačná a výstižná: podľa jej názoru skôr absencia kompatibility, spolu s neexistenciou súťažného tlaku, zníži motiváciu spoločnosti Microsoft na inováciu. Nebezpečenstvo výlučného imitovania produktov spoločnosti Microsoft ostatnými konkurentmi – ako následok zverejnenia informácií – neprichádza podľa názoru Komisie do úvahy. Využitie informácií a vytvorenie kompatibilných programov by si vyžadovalo značné investície, ktoré by sa súťažiteľom nevrátili naspäť výlučne prostredníctvom cenovej súťaže. Konkurenti spoločnosti Microsoft boli nútení ponúkať dodatočné nové vlastnosti produktov, aby mohli prežiť a obstať v súťaži.

Komisia sa rovnako vyjadrila k motívom spoločnosti Microsoft preniesť svoju trhovú pozíciu a moc, ktorou disponuje na trhu operačných systémov, aj na trh správcoských serverov. Podľa nej bolo cieľom spoločnosti Microsoft vylúčiť akúkoľvek konkurenciu na oboch trhoch vďaka úzkej prepojenosti oboch trhov, keďže osobné počítače potrebovali kompatibilný server a naopak.

b) Rozhodnutie SPS

Proti rozhodnutiu Komisie podala spoločnosť Microsoft odvolanie na SPS a zároveň požadovala pozastavenie výkonu rozhodnutia Komisie až do rozhodnutia SPS vo veci. Prezident SPS uznesením uvedenú žiadosť o odklad výkonu rozhodnutia zamietol.¹¹⁹ V uznesení o zamietnutí žiadosti argumentoval tromi predpokladmi, ktoré by museli byť naplnené, aby bolo možné povoliť odklad výkonu rozhodnutia. Uvedené predpoklady sú: naliehavosť veci, *fumus boni juris* (presumpcia dostatočného právneho základu) a zváženie záujmov. Pri posúdení pred-

¹¹⁹ Uznesenie prezidenta SPS T-201/04 R Microsoft v. Komisia zo dňa 22. 12. 2004.

pokladu *fumus boni juris* v rámci posúdenia Microsoft predložil prehľad rozdielov medzi rozhodnutím Komisie vo veci a medzičasom vydaným rozhodnutím SD EÚ vo veci IMS – Health. Na základe argumentov spoločnosti Microsoft v tejto otázke SPS akceptoval existenciu *fumus boni juris*. Žiadosť spoločnosti Microsoft o odklad výkonu rozhodnutia však bola i tak prezidentom zamietnutá, pretože sa nepotvrdil predpoklad naliehavosti veci. Prezident SPS sa skepticky vyjadril k argumentu spoločnosti Microsoft, že sprístupnenie informácií o rozhraní konkurenčným spoločnostiam môže spôsobiť spoločnosti Microsoft ujmu v prípade, ak sa SPS nestotožní so záverom Komisie a rozhodnutie Komisie zruší. Podľa názoru prezidenta SPS existujú prostriedky a cesty, ako možno sprístupniť uvedené informácie konkurentom tak, aby po prípadnom zrušení rozhodnutia Komisie uvedené informácie nemohli využiť vo svoj (v takom prípade neoprávnený) prospech. Spoločnosť Microsoft môže napríklad uložiť prostredníctvom uzatvorených licenčných zmlúv svojim konkurentom zmluvné pokuty, alebo v budúcnosti zmeniť protokoly svojich operačných systémov, vďaka čomu ich jej konkurenti nebudú môcť využívať.

V rozhodnutí SPS následne potvrdil rozhodnutie Komisie v plnom rozsahu, s výnimkou jediného bodu.¹²⁰ Okrem iného uviedol, že keďže sa štruktúra Windows stala de facto štandardom, je kompatibilita produktov jedinou cestou, ako udržať fungujúcu súťaž na trhu. Charakter zneužitia malo v tomto prípade správanie spoločnosti Microsoft spočívajúce v transfere trhovej moci z trhu operačných programov pre osobné počítače na trh správcovských serverov. Z tohto dôvodu nezohrávalo trhové postavenie na posledne uvedenom trhu rozhodujúcu úlohu pri kvalifikovaní konania ako zneužitie dominantného postavenia.

Spomenutým jediným bodom rozhodnutia Komisie, ktorý SPS nepotvrdil, bol príkaz, v ktorého zmysle malo byť dodržiavanie opatrení uložených spoločnosti Microsoft kontrolované prostredníctvom nezávislého úradu. Podľa názoru SPS uvedená podmienka zakladala prenos kompetencií Komisie na tretiu stranu, čo bolo v rozpore s ustanoveniami nariadenia č. 17 a zároveň nanajvýš sporné.

c) Zhrnutie

V rámci zhrnutia záverov rozhodnutia vo veci Microsoft je určite zaujímavé porovnať ich so závermi v prípade IMS – Health a zároveň uvážiť možnosť aplikácie kritérií v zmysle rozhodnutia IMS – Health na uvedený prípad.¹²¹

¹²⁰ Rozhodnutie SPS T-201/04 Microsoft v. Komisia zo dňa 17. 9. 2007.

¹²¹ K prípadu Microsoft pozri bližšie aj AHLBORN, C. – EVANS, D.-S. The Microsoft Judgement and its Implications for Competition Policy Towards Dominant Firms in Europe. 75 Antitrust LJ 887, 2008, ANDREANGELI, A. Interoperability as an “Essential Facility” in the Microsoft case – Encouraging Competition or Stifling Innovation. 34 EL REV 584, 2009; BEARD, D. Microsoft: What Sort of Landmark. 4 Competition Policy Int’l 33, 2008, HOWARTH, D. – McMAHON, K. Windows has performed an Illegal Operation: The Court of First Instance’s Judgement in

Z hľadiska aplikácie kritérií prípadu IMS – Health na prípad Microsoft Komisia nevylúčila možnosť existencie práva na predmet duševného vlastníctva spočívajúci v informáciách o rozhraní. Uvedený bod Komisia neskúmala a nechala túto otázku otvorenú. Túto skutočnosť možno vnímať na jednej strane ako nedostatok rozhodnutia Komisie, na druhej strane však aj ako určitú rozhodnosť Komisie zaobchádzať s právami na predmety duševného vlastníctva rovnako ako s vlastníckym právom všeobecne.¹²² Je však otázne, či možno aplikovať na uvedený prípad rozhodnutie SD EÚ vo veci IMS – Health predovšetkým z hľadiska požiadavky, aby odmietnutie udeliť licenciu zabráňovalo vytvoreniu nového produktu.

Na prvý pohľad spĺňa prípad Microsoft kritériá prípadu IMS – Health, pretože tu ide o odopretie zo strany nositeľa práva poskytnúť svojmu konkurentovi prístup k právom chránenému produktu, resp. k právu.¹²³ Žiadateľ musí prístup nevyhnutne potrebovať, aby mohol uviesť na trh nový produkt, ktorý zatiaľ nebol ponúkaný nositeľom práva. V tejto súvislosti však Komisia na žiadnom mieste rozhodnutia neodkázala na inovatívne znaky konkurenčných operačných systémov, ktoré nie sú k dispozícii v systéme Windows. Toto kritérium sa tak javí ako nenaplnené, avšak uvedený prípad, ako aj rozhodnutie Komisie nie sú v tomto smere jednoznačné.¹²⁴

V rámci konania pred SPS sa Komisia vyjadrila aj k argumentu spoločnosti Microsoft, že uvedené rozhodnutie zaostáva za najnovšou judikatúrou SD EÚ. Komisia v tejto súvislosti uviedla, že prostredníctvom SD EÚ stanovené predpoklady na nové výrobky majú za cieľ obmedziť produkty, ktoré budú predstavovať výrazné kópie produktov už poskytovaných nositeľom práv. V žiadnom prípade sa však v tejto súvislosti nemysleli všetky konkurenčné výrobky ako také. Postačuje, aby podstatné elementy posudzovaných produktov konkurentov obsahovali jednoznačný inovatívny vklad. Nie je nutné preukázať, že nový produkt pritiahne nových zákazníkov. Akýkoľvek iný výklad by odňal zodpoveda-

Microsoft v. Commission. ECLR 117, 2008; LAROCHE, P. The European Case at the Crossroads of Competition Policy and Innovation: Comment on Ahlborn and Evans. 75 Antitrust LJ 933, PARDOLESI, R. – RENDA, A. The European Commission's Case Against Microsoft: Kill Bill? 27 World Competition 513, 2004, VÖLCKER, S.- B. The Implications of Microsoft and IMS Health. Competition Law Insight 14, 2004.

¹²² HEINEMANN, A. Gefährdung von Rechten des geistigen Eigentums durch Kartellrecht? Der Fall „Microsoft“ und die Rechtsprechung des EuGH, GRUR, 2006, s. 705. Pozri aj HEINEMANN, A. Compulsory Licenses and Product Integration in European Competition Law – Assessment of the European Commission's Microsoft Decision. 63 IIC, 2005, s. 69.

¹²³ KÖRBER, T. Geistiges Eigentum, essential Facilities und „Innovationsmissbrauch“. RIW, 2004, s. 889.

¹²⁴ *Idem*, s. 890. V tejto súvislosti porovnaj aj GERADIN, D. Limiting the Scope of Article 82 EC: What can the EU learn from the US Supreme Court's Judgement in *Trinko* in the Wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom? CMLRev., 2004, s. 1 519-1 537, GITTER, D. Strong Medicine for Competition Ills: The Judgement of the European Court of Justice in the IMS Health Action and its Implications for Microsoft Corporation. 15 Duke J Comp. & Int'l L., 2004, 153, s. 189.

júcej judikatúre význam, pretože dotknutí nositelia práv na predmety duševného vlastníctva za normálnych okolností nemajú žiaden dôvod, aby dobrovoľne neposkytli licencie na výrobu im nekonkurenčných výrobkov. Rozhodujúca je novosť a odlišnosť nových produktov, ktorá je tým faktorom, ktorý môže ovplyvniť zákazníkov. Prezident SPS sa podľa očakávaní vyhol jednoznačnému výroku, avšak zopakoval stanovisko SD EÚ o podmienkach dispozície s nútenými licenciami. V porovnaní s predchádzajúcimi rozhodnutiami SD EÚ vo veci *Magill* a *IMS – Health* však prínosom rozhodnutia SPS bol fakt, že autorské práva spoločnosti Microsoft môžu byť uplatnené len ňou, čo doposiaľ nepotvrdil žiaden národný súd.

V rozsudku zo septembra 2007 následne SPS potvrdil snahu Komisie odpútať sa od úzko koncipovaného výkladu kritérií prípadu *IMS – Health*. Najskôr SPS konštatoval, že rozhodnutie o tom, či sú zdieľané rozhrania a protokoly chránené prostredníctvom práv na predmety duševného vlastníctva, nie je nevyhnutné. Avšak jedným dychom dodal, že s ohľadom na nejasnosti prípadu a s cieľom o ňom rozhodnúť bude vychádzať z predpokladu, že uvedené rozhrania a protokoly sú chránené. Vo vzťahu k predpokladom nutným na uloženie nútenej licencie v zmysle čl. 102 ZFEÚ predložila Komisia argument, v ktorého zmysle je akceptovanie jednotlivých špecifických okolností dôležitejšie ako striktné aplikovanie kritérií stanovených prípadom *IMS – Health*, lebo môžu byť diametrálne odlišné v každom jednotlivom prípade. Možno konštatovať, že SPS tak pri posudzovaní uvedených kritérií volil zlatú strednú cestu.

Na závery SPS je možné nazerať z dvoch uhlov pohľadu.

SPS na jednej strane potvrdil tézu, že zabraňovanie vytvoriť nový produkt nemôže byť jediným kritériom na posúdenie, či odopretie poskytnúť licenciu poškodzuje spotrebiteľov. Ako vyplýva zo znenia predmetného ustanovenia, môže škoda vzniknúť nielen pri obmedzení produkcie alebo trhov, ale aj technického rozvoja. V tomto zmysle tak konanie spoločnosti Microsoft bolo spôsobilé obmedziť technický rozvoj v neprospech spotrebiteľov.

SPS zároveň na druhej strane konštatoval, že potreba nového produktu je tu odôvodnená aj v užšom význame. Konkurenti spoločnosti Microsoft neboli ani v prípade poskytnutia informácií pre kompatibilitu produktov v takej situácii, ktorá by im umožňovala klonovať alebo kopírovať produkty spoločnosti Microsoft. Je zrejmé, že o uvedené ani nemali záujem, pretože ich jedinou možnosťou, ako prežiť a zotrvať na trhu, bolo vyvíjanie a ponúkание odlišných produktov. Potreba nových produktov by mala skôr motivovať konkurentov ako chrániť nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva. Motiváciu spoločnosti Microsoft inovovať je potrebné posudzovať z objektívneho hľadiska. V uvedenom prípade existovali výnimočné okolnosti, ktoré odôvodňovali poskytnutie nútenej licencie. Okrem iného taktiež spoločnosť Microsoft nepreukázala, že zverejnenie technických údajov o rozhraniach bude mať negatívny vplyv na jej motiváciu inovovať. Na porovnanie je taktiež nutné poznamenať, že zverejnenie obdobných informácií

v rámci konania vedeného proti spoločnosti Microsoft v minulosti v USA nemalo žiaden negatívny vplyv na jej motiváciu inovovať.

Pri otázke autorského práva sa zdá nepravdepodobné, že by sa rozhodnutie IMS – Health vzťahovalo na rozhodnutie vo veci Microsoft. V tejto súvislosti je možné uvedený záver dedukovať z čl. 6 smernice o ochrane počítačových programov,¹²⁵ ktorá výslovne dovoľuje možnosť zisťovať rozhrania, ak sú nevyhnutné pre kompatibilitu systémov. V tomto smere nie je možné vnímať rozhodnutie Komisie ako poskytnutie nútenej licencie na autorskoprávne chránený softvér, ale ako príkaz na poskytnutie informácií o rozhraniach. Konkurenčné spoločnosti boli koniec koncov oprávnené v zmysle čl. 6 smernice o ochrane počítačových programov zisťovať uvedené informácie aj samy a využívať ich v súlade s právom. Spoločnosť Microsoft bola v zmysle rozhodnutia Komisie povinná uvedené informácie sama zverejniť, využívanie rozhraní chránených autorským právom konkurenčnými spoločnosťami na účely kompatibility so systémami Microsoft, bolo tak či tak povolené. Autorské právo v tomto zmysle iste nedávalo spoločnosti Microsoft oprávnenie informácie utajovať, ale len oprávnenie ich exkluzívne využívať. V tomto zmysle tak na záver možno konštatovať, že rozhodnutie Komisie neznamenal žiaden zásah do práv spoločnosti Microsoft.¹²⁶

3.4.2.3 Doktrína unikátneho zariadenia (*Essential facilities doctrine*) a zneužívanie dominantného postavenia

3.4.2.3.1 Doktrína unikátneho zariadenia v európskom súťažnom práve

Doktrína unikátneho zariadenia sa sformovala začiatkom 20. storočia v rámci právneho systému USA. Ide o doktrínu, ktorá súvisí s konaním dominantného súťažiťľa na trhu vlastníaceho zariadenie nevyhnutné pre ostatných konkurentov na trhu, ktorý znemožní svojim konkurentom prístup k uvedenému zariadeniu. Cieľom uvedeného konania je vylúčiť akúkoľvek súťaž na trhu produktov alebo služieb, pre ktoré je uvedené zariadenie nevyhnutné. Prvýkrát bola uvedená doktrína spomenutá v rozhodnutí Najvyššieho súdu USA v prípade *Terminal Road Association of St. Louis* z roku 1912.

V zmysle súčasnej rozhodovacej praxe, ktorá bude popísaná v ďalšej časti publikácie, ako aj súvisiacej odbornej literatúry¹²⁷, je predpokladom na uplatnenie doktríny unikátneho zariadenia splnenie štyroch predpokladov:

¹²⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23.4.2009 o právnej ochrane počítačových programov.

¹²⁶ Pozri aj LEUPOLD, H. – PAUTKE, S. *IMS Health v. Microsoft – Befindet sich die Kommission bei kartellrechtlichen Zwangslizenzen (erneut) auf Konfrontationskurs mit dem EuGH?* EWS, 2005, 108, s. 133 *et seq.*

¹²⁷ HOLMES, W. *Antitrust Law Handbook*. Minnesota : St. Paul, 2002, s. 467 *et seq.*; SULLIVAN, L. – GRIMES, W. *The Law of Antitrust: an integrated Handbook*. Minnesota: St. Paul, 2006,

- vlastníctvo unikátneho zariadenia dominantným súťažiteľom,
- nemožnosť pre ostatných súťažiteľov vybudovať vlastné zariadenia,
- bránenie prístupu k zariadeniu zo strany dominantného súťažiteľa,
- únosnosť možného spoločného využívania zariadenia viacerými súťažiteľmi.

Pokiaľ ide o prax Komisie pri uplatňovaní doktríny unikátneho zariadenia, práve v rámci jej aplikačnej praxe bola táto doktrína po prvýkrát uplatnená v rámci európskeho práva. Išlo o tri prípady týkajúce sa prístupu k prístavom a podnikateľských aktivít v námornej doprave.¹²⁸ Podstatou všetkých prípadov bolo odmietnutie prevádzkovateľov prístavov umožniť prístup k prístavným zariadeniam podnikateľom v námornej doprave. Komisia kvalifikovala prístavy ako unikátne zariadenia pre súťaž na trhoch prepravných služieb. Následne vyslovila, že zamedzenie prístupu k uvedeným prístavom zo strany ich prevádzkovateľov a ich spoločné používanie ostatnými súťažiteľmi je možné považovať za zneužívanie dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ. Základom uvedeného konštatovania bolo rozhodnutie SD EÚ vo veci Commercial Solvents, z ktorého Komisia vyvodila povinnosť prevádzkovateľov prístavov poskytnúť konkurenčným podnikateľom prístup na nediskriminačnom základe.

V tejto súvislosti je zaujímavé, že v prvom z uvedených prípadov sa Komisia zachytila o trochu modifikovanú konštrukciu – o objektívnu zodpovednosť dominantného súťažiteľa na trhu ďalej neoslabovať už aj beztoho oslabenú súťaž na danom relevantnom trhu.¹²⁹ Avšak tento princíp i tak spojila s tézou, že vlastníci unikátneho zariadenia, ktorý využije svoje postavenie na trhu na to, aby si posilnil trhovú pozíciu na inom relevantnom trhu, porušuje čl. 102 ZFEÚ. Žiaľ, Komisia bola pri analýze uvedeného argumentu pomerne skúpa: konštatovala dominantné postavenie len na trhu prístavných zariadení, a nie na trhu transportných služieb. Rovnako vynechala bližšie vysvetlenie použitia zákazu ďalej neoslabovať už aj tak oslabenú súťaž na trhu bez toho, aby na ňom konkrétne určila dominantné po-

s. 124 *et seq.* Bližšie k doktríne unikátneho zariadenia pozri aj: AREEDA, P. Essential Facilities: An Epithet in Need of Limiting Principles. 58 Antitrust LJ 841, 1990, CAPOBIANCO, A. The Essential Facility Doctrine: Similarities and Differences between the American and European Approaches. 26 EL REV 548, 2001; DOHERTY, B. Just What Are Essential Facilities? 38 CMLRev 397, 2001, RIDYARD, D. Essential Facilities and the Obligation to Supply Competitors. ECLR 438, 1996; RITTER, C. Refusal to Deal and Essential Facilities: Does Intellectual Property Require Special Defence Compared to Tangible Property? World Competition (3) 281, 2005; TEMPLE LANG, J. The Principle of Essential Facilities in European Community Competition Law – The Position since Bronner. 1 Journal of Network Industries 375, 2000; COTTER, T.-F. Intellectual Property and Essential Facilities Doctrine. 44 The Antitrust Bulletin 211, 1999. Zo slovenských autorov porovnaj KALESNÁ, K. Doktrína unikátnych zariadení optikou komunitárneho a národného súťažného práva. Právny obzor, 90, 2007, č. 2, s. 91 *et seq.*

¹²⁸ Rozhodnutie Komisie 94/119/ES Prístav Rodby z 21. 12. 1993; Rozhodnutie Komisie 94/19/ES Sea Containers v. Stena Sealink z 21. 12. 1993; Rozhodnutie Komisie IV/34.174 B & I Line v. Sealink Harbours a Stena Sealink z 11. 6. 1992. 5 CMLRev., 1992, s. 255.

¹²⁹ Rozhodnutie Komisie IV/34.174 B & I Line v. Sealink Harbours a Stena Sealink z 11. 6. 1992.

stavenie podnikateľa. Taktiež súhra a súvis so zákazom prenosu trhovej moci na iný trh neboli bližšie objasnené. Okrem iného nestanovila ani žiadne kritériá, ktoré by bolo všeobecne možné použiť na doktrínu unikátneho zariadenia. Negatívom rozhodnutia je aj to, že Komisia nevysvetlila, ako ďaleko siaha povinnosť dominantného podnikateľa na trhu neoslabovať ďalej súťaž a či, resp. do akej miery, je uvedený podnikateľ povinný nechať bez povšimnutia vlastné záujmy.¹³⁰

V nasledujúcom neskoršie vydanom rozhodnutí Komisia uskutočnila krok vpred a deklarovala použiteľnosť čl. 102 ZFEÚ, aj keď sám prevádzkovateľ prístavu vôbec nebol činný v oblasti transportných služieb.¹³¹

Pokiaľ ide o prax európskych súdov pri uplatňovaní doktríny unikátneho zariadenia, SD EÚ aplikoval uvedenú doktrínu prvýkrát v prípade *Magill*, avšak bez výslovného označenia uvedenej doktríny v rozsudku. Z jeho znenia však niet pochybností, že SD EÚ rozhodol v predmetnej veci na základe tejto doktríny. Konkrétne to naznačuje nasledujúca stat': „Napokon je možné konštatovať, že žalobkyňa svojím správaním na odvodenom trhu (....) vylúčila akúkoľvek súťaž, keďže odoprela prístup k základným informáciám, ktoré predstavovali nevyhnutný východiskový materiál na vydanie uvedených programových sprievodcov.“¹³²

Zakrátko nato mal príležitosť zaoberať sa uvedenou problematikou aj SPS. Išlo o prípad *Ladbroke*.¹³³ Podstatou uvedeného prípadu bolo, že belgická spoločnosť Ladbroke pôsobiaca ako stávková spoločnosť požiadala organizátora konškých dostihov vo Francúzsku o poskytnutie licencie na prenos dostihov aj v Belgicku. Napriek tomu, že organizátor dostihov už udelil podobné licencie na prenosy v Nemecku a Rakúsku, udeliť licenciu spoločnosti Ladbroke odmietol. Komisia námietku spoločnosti Ladbroke zamietla, na čo sa následne spoločnosť obrátila so žalobou na SPS. SPS po preskúmaní okolností prípadu žalobu zamietol s odôvodnením, že zvukový a obrazový prenos nie sú nevyhnutnými predpokladmi na pôsobenie na trhu prijímania stávk, zákazníci môžu podávať stávky na výsledky francúzskych dostihov aj bez týchto predpokladov. SPS zároveň odmietol aj argument spoločnosti Ladbroke, v ktorého zmysle organizátor dostihov diskriminoval spoločnosť Ladbroke, keďže už v minulosti poskytol licencie na prenosy do Nemecka a Francúzska. SPS v tejto súvislosti uviedol, že uvedené trhy sú podľa názoru SPS geograficky odčleniteľné, takže záver o diskriminácii nie je možné prijať. SPS taktiež nevzal do úvahy argument spoločnosti Ladbroke, ktorým poukázala na podobnosť prípadu s prípadom *Magill*. Podľa názoru SPS uvedené prípady nie je možné porovnávať: v protiklade s prípadom *Magill* je v prípa-

¹³⁰ Porovnaj MALTBY, N. *Restrictions on Port Operators : Sealink / B & I – Holyhead*, ECLR, 1993, s. 223.

¹³¹ Rozhodnutie Komisie IV/35.388 *Irish Continental Group v. CCI Morlaix* zo 16. 5. 1995. 5 CMLRev., 1995, s. 177.

¹³² Rozhodnutie SD EÚ vo veci C-241/91 P a C-242/91 P *Radio Telefis Eirann a Independent Television Publications v. Komisia* zo 6. 4. 1995.

¹³³ Rozhodnutie SPS T-504/93 *Tiercé Ladbroke v. Komisia* z 12. 6. 1997.

de Ladbroke možné vykonávať činnosť na trhu aj bez poskytnutia zvukových a obrazových materiálov, ktoré nie sú nevyhnutné na fungovanie súťaže na trhu prijímania stávok.

V prípade *Oscar Bronner* SD EÚ podrobnejšie špecifikoval predpoklady, na základe splnenia ktorých môže byť dominantný súťažiteľ prinútený umožniť prístup k jeho unikátnemu zariadeniu.¹³⁴ Podstatou sporu bolo, že rakúsky vydavateľ denníka žiadal o prístup k systému doručovania tlače konkurenčného a zároveň dominantného vydavateľa s odôvodnením, že uvedený systém predstavuje unikátne zariadenie, bez ktorého nie je možné súťažiť na trhu vydávania tlače. Po odmietnutí konkurenčného vydavateľa takýto prístup umožnil následne obrátiť sa so žalobou o porušení čl. 82 ZES na rakúske súdy. Príslušný rakúsky súd sa obrátil na SD EÚ so žiadosťou o zodpovedanie predbežnej otázky, či uvedené odmietnutie prístupu k systému doručovania predstavuje zneužitie dominantného postavenia v zmysle čl. 82 ZES. SD EÚ v rámci uvedeného konania skúmal, či je odmietnutie prístupu spôsobilé vylúčiť akúkoľvek súťaž na trhu denníkov a zároveň, či je uvedený systém doručovania nevyhnutný pre pôsobenie konkurenčných vydavateľov na trhu. SD EÚ v uvedenej veci dospel k záveru, že konanie dominantného vydavateľa nie je možné kvalifikovať ako zneužitie dominantného postavenia s odôvodnením, že prístup k systému doručovania nie je nevyhnutný pre pôsobenie na trhu denníkov. V zmysle vyjadrenia SD EÚ existujú aj iné cesty, akými je možné dodať denníky zákazníkovi, napr. prostredníctvom kioskov, ktoré síce nebudú také efektívne ako systém doručovania, napriek tomu však v každom prípade nebude dôsledkom vylúčenie súťaže na trhu. Zároveň neexistujú žiadne technické, právne alebo hospodárske prekážky, pre ktoré by nebolo možné, napr. aj v spolupráci konkurentov, vytvoriť alternatívny systém doručovania. Uvedeným rozhodnutím sa tak SD EÚ po prvýkrát snažil o systematizáciu kritérií na využitie doktríny unikátneho zariadenia. Odopretie prístupu k unikátnemu zariadeniu má charakter zneužitia vtedy, ak je jeho cieľom vylúčiť akúkoľvek súťaž na odvodenom trhu, ak ho nie je možné objektívne ospravedlniť, ak je prístup k nemu nevyhnutný na výkon činnosti konkurentov a ak namiesto neho neexistuje žiadna skutočná ani potenciálna náhrada.

Uvedené prípady tak predstavovali základ na uplatnenie doktríny unikátneho zariadenia v rámci európskeho práva a je zrejmé, že uvedená doktrína je v rámci rozhodovacej praxe európskych súdov plne etablovaná a akceptovaná.

3.4.2.3.2 Vzostupy a pády doktríny unikátneho zariadenia

Ak ide o vymedzenie podstaty doktríny unikátneho zariadenia v európskom priestore, predovšetkým v rámci európskeho práva, základom jej aplikácie je nepo-

¹³⁴ Rozhodnutie SD EÚ C-7/97 *Oscar Bronner v. Mediaprint* z 26. 11. 1998.

chybne existencia dominantného súťažiteľa na trhu, ktorý kontroluje prístup k zariadeniu svojím charakterom unikátnemu, s cieľom vstúpiť na trh alebo udržať si na ňom svoje postavenie.¹³⁵ Pojem „zariadenie“ je potrebné vnímať v najširšom zmysle slova a zahŕňa všetky možné komponenty, hmatateľné či virtuálne, ktoré môžu byť využité pri výrobe produktu alebo poskytovaní služby;¹³⁶ nemožno ho teda chápať iba v užšom význame, ktorý má tradične napr. v patentovom práve.

Typickým príkladom unikátneho zariadenia môže byť napr. plynovod, ku ktorému prístup je nevyhnutný pre pôsobenie na trhu dodávok plynu. Výbudovanie viacerých plynovodov nie je v tomto prípade rentabilné. Uvedenú situáciu je možné charakterizovať ako prirodzený monopol.¹³⁷ V tejto súvislosti sa dajú vymedziť tri možnosti riešenia takej situácie. Prvou je umožniť jedinému súťažiteľovi, aby slobodne využíval svoje unikátne zariadenie, vďaka čomu budú maximalizované jeho zisky. Druhou alternatívou je stanoviť hornú hranicu cien určených uvedeným jediným súťažiteľom. Tretím riešením je umožnenie prístupu k zariadeniu aj iným konkurentom, vďaka čomu budú môcť aj ostatní konkurenti pôsobiť na trhu. Hlavným prínosom uvedeného tretieho riešenia je, že týmto spôsobom bude môcť byť kontrolovaná trhovými mechanizmami nielen cena, ale aj kvalita výrobkov, resp. služieb. Otvorenie trhu je v tomto zmysle jednoznačne efektívnejšie ako umelé kontrolovanie cien bez pôsobenia súťaže. Je však nutné spomenúť aj negatívum, ktoré môže nastať: zníženie motivácie konkurentov vyvíjať nové produkty, ktoré by potenciálne s pomocou inovácie úplne nahradili produkty dominantného súťažiteľa, resp. celý predmetný trh produktov. Treba tiež upozorniť, že ani umožnenie prístupu k unikátnemu zariadeniu by nemalo byť poskytnuté ľahkovážne, pretože dôsledkom môže byť práve zníženie miery inovácie.

Pri analýze doterajšej rozhodovacej praxe Komisie a európskych súdov je zrejmé, že pojem prirodzeného monopolu ako predpokladu na poskytnutie prístupu k unikátnemu zariadeniu doteraz nepoužili.¹³⁸ Z judikatúry však vyplýva, že uvedeným zariadením musí byť infraštruktúra alebo prístroj, ktoré sú dôležité pre ostatných súťažiteľov na trhu na to, aby mohli poskytovať svoje produkty alebo služby zákazníkovi. Je taktiež dôležité, že v tomto smere musí byť nevyhnutne pre ostatných súťažiteľov z prirodzených (napr. prírodných podmienok) alebo hospodárskych dôvodov nemožné vybudovať paralelné zariadenia. Rovnako je nevyhnutné, aby odmietnutie prístupu k unikátnemu zariadeniu nebolo možné objektívne ospravedlniť, pričom ako objektívne dôvody možno vziať do úvahy kapacitné alebo bezpečnostné obmedzenia.¹³⁹ Zo všetkých uvedených argumentov

¹³⁵ TEMPLE LANG, J. Anticompetitive Non-Pricing Abuses Under European and National Antitrust Law. In HAWK, B. (ed.) 2003 Fordham CLI, New York, 2004, s. 261.

¹³⁶ *Idem*, s. 262.

¹³⁷ SCHMIDT, I. Wettbewerbspolitik und Kartellrecht. Stuttgart, 2005, s. 36.

¹³⁸ Porovnaj aj MÄSMECKER, E. – SCHWEITZER, H. Europäisches Wettbewerbsrecht. München, 2004, s. 446.

¹³⁹ TEMPLE LANG, J. op. cit., pozn. č. 130, s. 272 *et seq.*

sa preto dá dedukovať, že doktrína unikátnych zariadení nájde uplatnenie predovšetkým v oblastiach telekomunikácií alebo energetického sektora, v ktorých jednoznačne chýba paralelná infraštruktúra k súčasne existujúcim sieťam.¹⁴⁰

Aplikácia doktríny unikátnych zariadení však prináša aj mnoho sporných a nejasných miest. Nejednoznačnosť spočíva predovšetkým v tom, že nie sú jasné hranice, či na kvalifikovanie konania ako zneužitia dominantného postavenia musí byť dominantný súťažiteľ na odvodenom trhu aj sám činný alebo nie. V prípade *Ladbroke* použil SPS v tejto súvislosti len veľmi nejasnú formuláciu, ktorá pripúšťa viacero možných výkladov. Nemožnosť aplikovať závery vyplývajúce z rozhodnutia *Magill* na okolnosti prípadu *Ladbroke* SPS zdôvodnil okrem iného aj tým, že spoločnosť *Ladbroke* nielenže nebola obmedzovaná v činnosti, ale bola dokonca dominantná na belgickom relevantnom trhu. V porovnaní s uvedeným neboli francúzske stávkové spoločnosti vôbec činné na belgickom trhu, preto nemohlo nevyužívanie ich práv na predmety duševného vlastníctva predstavovať žiadne zneužitie. Zároveň SPS konštatoval, že aj keby využívali svoje práva, i tak by nebolo možné hovoriť o zneužití. Uvedená formulácia zakladá dôvod na vyslovenie záveru, že zamedzenie obchodnej činnosti nemožno považovať za zneužívanie, ak súťažiteľ obmedzený v činnosti zároveň nepôsobí na odvodenom trhu.¹⁴¹ Uvedený pohľad je však možné hodnotiť ako vcelku nepresvedčivý. Nečinnosť francúzskej spoločnosti na belgickom trhu mohla zohrávať úlohu v prípade, ak by išlo o zneužívanie konanie vo forme diskriminácie. V prípade zneužitia dominantného postavenia v podobe odmietnutia prístupu k unikátnemu zariadeniu by to však nemalo zohrávať žiadnu významnú úlohu. V porovnaní s prípadom *Magill* je zrejmé, že televízne spoločnosti neboli taktiež činné na trhu týždenných programových prehľadov. Podstatnou skutočnosťou je, či bola činnosť na odvodenom trhu konaním dominantného súťažiteľa obmedzená, bez ohľadu na to, či z uvedeného stavu dominantný súťažiteľ nejakým spôsobom profitoval. Uvedené argumenty podporuje aj skutočnosť, že Komisia aplikovala doktrínu unikátneho zariadenia v jednom prípade týkajúceho sa prístupu k prístavom, aj keď prevádzkovateľ prístavu nemal k odvodenému trhu transportných služieb žiaden podnikateľský vzťah.¹⁴²

V súvislosti s aplikáciou doktríny unikátneho zariadenia je však nutné povedať, že v súčasnosti jej aplikácia naráža na oboch stranách Atlantiku na značnú kritiku. Dôvodom tohto stavu je, že doktrína umožňuje konkurentom využívanie cudzích zariadení a investícií a znižuje tak motiváciu súťažiteľov na vývoj vlastných inovatívnych produktov.¹⁴³ Uvedená skutočnosť zahŕňa dva aspekty: rešpektovanie vlastníctva ako súčasti trhového hospodárstva a inováciu ako výsledok motivácie súťažiteľov na získanie, resp. udržanie si postavenia na trhu. Rešpekto-

¹⁴⁰ EMMERICH, V. Kartellrecht. 10. Aufl., München, 2006.

¹⁴¹ DOHERTY, B. op. cit., pozn. č. 81, s. 411.

¹⁴² Op. cit., pozn. č. 124.

¹⁴³ AREEDA, P. – HOVENKAMP, H. Antitrust Law. New York, 2002, s. 172.

vanie vlastníctva je základným pilierom trhového hospodárstva – možnosť veci nerušene vlastníť a využívať ich je pre súťažiteľov motívom zúčastniť sa na hospodárskom živote. Konflikt medzi ochranou vlastníctva na jednej strane a ochranou hospodárskej súťaže, ktoré sa stretávajú v rámci uplatnenia doktríny unikátneho zariadenia je možné vymedziť aj ako konflikt medzi právom „mať“ a právom, resp. možnosťou „získať“.¹⁴⁴ Právo „mať“ je garantované ochranou vlastníckeho práva, rovnako dôležitá je však aj možnosť rastu súťažiteľov na trhu. V tomto zmysle tak možnosť rastu a ochrana vlastníctva sú vo vzájomnom konflikte,¹⁴⁵ ktorý sa prejavuje v rámci doktríny unikátneho zariadenia. Právo vlastníkov unikátnych zariadení „mať“ kolide so slobodou ostatných súťažiteľov „získať“, ktorú môžu rozvíjať prostredníctvom prístupu k unikátnemu zariadeniu a zúčastňovať sa súťaže na trhu. V tejto súvislosti treba tiež uviesť, že obava, že prostredníctvom aplikácie doktríny unikátneho zariadenia bude ohrozené súkromné vlastníctvo, nie je opodstatnená. Riešením uvedeného konfliktu je citlivé vyvažovanie záujmov v každom jednotlivom prípade, pričom vlastnícke právo ako také by nemalo mať a priori prednosť pred súťažným právom.

Ako vyplýva z uvedených skutočností, hranice a špecifiká aplikácie doktríny unikátneho zariadenia nie sú jednoznačné. Mnohé aspekty by bolo nutné bližšie objasniť, čo bude nepochybne úlohou rozhodovacej praxe súdov v budúcnosti. Od vývoja náhľadu na doktrínu unikátnych zariadení bude potom závisieť, či bude trendom jej vzostup, alebo skôr bude možné hovoriť o postupnom páde.

3.4.2.4 Kolektívna správa autorských práv

Z hľadiska európskeho súťažného práva sú organizácie kolektívnej správy práv dlhodobo v pozornosti rozhodovacích orgánov.¹⁴⁶ Uvedený fakt iste nie je žiadnym prekvapením, organizácie kolektívnej správy práv sú „vinné“ najmenej z porušovania dvoch „hriechov“ z hľadiska európskeho súťažného práva.

Po prvé, organizácie kolektívnej správy práv vznikajú a činnosť vyvíjajú v príslušnom národnom kultúrnom kontexte, zatiaľ čo hlavným cieľom európskeho súťažného práva je ekonomická integrácia národných trhov do jednotného vnútorného trhu EÚ.¹⁴⁷ Po druhé, organizácie kolektívnej správy sú organizácie umožňujúce autorom, výkonným umelcom, vydavateľom a pod. prostredníctvom licencií

¹⁴⁴ FIKENTSCHER, W. Wettbewerb und Gewerblicher Rechtsschutz. München, 1958, s. 209 *et seq.*

¹⁴⁵ FIKENTSCHER, W. Wirtschaftsrecht. München, 1983, s. 40 *et seq.*

¹⁴⁶ Pozri aj MESTMÄCKER, E. – J. Collecting Societies. In: In: EHLERMANN, C. – D. (ed.) European Competition Law Annual 2005: The Interaction between Competition law and Intellectual Property Law. Oxford: Hart Publishing, 2007, s. 343 *et seq.*

¹⁴⁷ WOOD, D. Collective Management and EU Competition Law. Prednáška v rámci 5th SGAE Conference on Intellectual Property, Competition and Collective Management, Madrid 12.-14.11. 2001, text dostupný na http://ec.europa.eu/comm/competition/speeches/text/sp2001_025_en.pdf.

udelit' oprávnenie na kolektívnu správu ich práv. Uvedená možnosť môže viesť nielen k dominantnej pozícii organizácií kolektívnej správy práv na trhu, ale aj k vytvoreniu právneho či faktického monopolu.¹⁴⁸ Na tieto otázky sa aj v slovenskom prostredí upozorňovalo už od začiatku transformačného procesu a obnovovania súťažného prostredia v súvislosti s aproximáciou nášho autorského práva s európskym právom po roku 1989.¹⁴⁹

Uvedené okolnosti spôsobili, že organizácie kolektívnej správy práv sa dlhodobo považujú zo strany európskych súťažných orgánov za „podozrivého“.¹⁵⁰ Dôkazom uvedeného prístupu je početná rozhodovacia prax Komisie aj SD EÚ, ktorá sa týkala širokého okruhu činnosti organizácií kolektívnej správy práv (poplatkov, správy práv, dvojstranných dohôd medzi organizáciami kolektívnej správy práv a pod.)

3.4.2.4.1 Kolektívna správa autorských práv v európskom súťažnom práve

Všeobecne možno povedať, že európske súťažné právo sa zaoberá osobitnou problematikou činnosti organizácií kolektívnej správy práv v troch oblastiach.

Prvou z nich je **vzťah medzi organizáciami kolektívnej správy práv a ich členmi**. V tejto súvislosti z rozhodovacej praxe vyplýva, že organizácie kolektívnej správy práv sa považujú za nositeľov dominantného postavenia oproti ich členom v zmysle čl. 102 ZFEÚ. Komisia v rámci rozhodnutia vo veci *GEMA* považovala za protisúťažné konanie organizácií kolektívnej správy práv to, že si vynucovali postúpenie všetkých práv zo strany ich členov, a zároveň považovala za protiprávne, ak organizácie kolektívnej správy práv odmietli udeliť členstvo zahraničným nositeľom práv.¹⁵¹ V prípade *BRT / Sabam* považoval SD EÚ za protisúťažné klauzuly, ktoré nútili členov previesť ich práva na organizácie kolektívnej správy aj na obdobie piatich rokov po tom, ako prestali byť členmi uvedených organizácií.¹⁵² SD EÚ výslovne uviedol, že ponechanie práv na obdobie piatich ro-

¹⁴⁸ Pozri aj TURNER, J. *Intellectual Property and EU Competition Law*. Oxford : Oxford University Press, 2010, s. 232 *et seq.*

¹⁴⁹ Bližšie ŠVIDROŇ, J. *Základy práva duševného vlastníctva*. Bratislava : Jura, 2000; pozri najmä pozn. č. 217 a jej kontext v rámci state *Náčrt súvislostí súťažného práva s právom duševného vlastníctva* a ďalšie bibliografické informácie tam uvedené (s. 214-218); predtým tiež zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie usporiadanej v roku 1996 v rámci IV. Lubyho právnických dní: ŠVIDROŇ, J. – VOJČÍK, P. (zost.) *Právo duševného vlastníctva v procese transformácie právneho systému – Recht des geistigen Eigentums im Prozess der Transformation der Rechtsordnung*. Bratislava : Vydavateľské oddelenie PraF UK, 1997.

¹⁵⁰ Porovnaj ALLENDESALAZAR, R. – VALLINA, R. *Collecting Societies: The Usual Suspects*. In EHLERMANN, C.-D. (ed.): *European Competition Law Annual 2005: The Interaction between Competition law and Intellectual Property Law*. Oxford : Hart Publishing, 2007, s. 371 *et seq.*

¹⁵¹ Rozhodnutie Komisie OJ L 134 [1971], následne rozhodnutie ESD C-125/78 *GEMA v. Komisia* z 18. 10. 1978.

¹⁵² Rozhodnutie ESD C-127/73 *BRT v. Sabam* z 27. 3. 1974.

kov sa považuje za „neférové“, a preto ho možno považovať za porušenie európskeho súťažného práva.

Všeobecne možno v tejto súvislosti konštatovať, že organizácie kolektívnej správy práv sú oprávnené ukladať svojim členom rôzne reštriktívne podmienky, avšak len do tej miery, aká je nevyhnutná pre samotnú činnosť organizácií.¹⁵³ Je však nutné, aby organizácie kolektívnej správy práv nelimitovali slobodu ich členov disponovať s ich dielami viac, ako je to potrebné na výkon činnosti organizácií, a taktiež nesmú diskriminovať svojich členov na základe rôznych kategórií spravovaných práv alebo národností nositeľov autorských práv.¹⁵⁴ Za zneužitie dominantného postavenia možno považovať aj vynucovanie postúpenia všetkých práv autorov a s pôsobnosťou pre všetky štáty sveta.¹⁵⁵

Druhou oblasťou je **vzťah medzi organizáciami kolektívnej správy a používateľmi diel**. Cieľom európskeho súťažného práva v tomto smere bolo zjednodušiť činnosť používateľov diel na vnútornom trhu a umožniť im maximálnu flexibilitu voľby medzi jednotlivými organizáciami kolektívnej správy práv. Za protisúťažné a porušujúce čl. 101 ZFEÚ sa v tejto oblasti považuje také konanie organizácií kolektívnej správy práv, ktorým odmietli zahraničným používateľom priamy prístup k ich repertoárom. Ukladanie vysokých administratívnych poplatkov môže byť tiež považované za zneužívanie dominantného postavenia.¹⁵⁶

Všeobecne sa prípady protisúťažného konania v tejto oblasti týkajú vo veľkej miere ukladaných licenčných poplatkov. V týchto súvislostiach môže organizácia kolektívnej správy práv zneužiť dominantné postavenie, ak:

- vyžaduje licenčné poplatky aj za diela, ktoré nie sú chránené autorským právom,¹⁵⁷
- požaduje úhradu licenčných poplatkov za záznamy uvedené na trh v inom členskom štáte EÚ s predchádzajúcim súhlasom autorov alebo výkonných umelcov prostredníctvom organizácie kolektívnej správy práv pôsobiacej v tomto štáte,¹⁵⁸
- požaduje vyššie poplatky za importované nahrávacie zariadenia než za zariadenia v štáte, v ktorom organizácia pôsobí,¹⁵⁹
- stanovuje licenčné poplatky odlišne pre komerčné televízne stanice a verejnoprávných vysielateľov pod podmienkou, ak uvedené odlišné stanovovanie nie je objektívne ospravedlniteľné v súvislosti s úlohami a spôsobom financovania verejnoprávných vysielateľov,¹⁶⁰

¹⁵³ Porovnaj *Idem*.

¹⁵⁴ Porovnaj rozhodnutie ESD C-125/78 GEMA v. Komisia z 18.10.1978, rozhodnutie ESD C-7/82 GVL v. Komisia z 2. 3. 1983, rozhodnutie Komisie COMP/C2/38.698 CISAC zo 16. 7. 2008.

¹⁵⁵ Porovnaj *Idem*.

¹⁵⁶ Rozhodnutie ESD C-395/87 Ministère Public v. Tournier z 13. 7. 1989.

¹⁵⁷ Rozhodnutie Komisie 71/224/ES GEMA z 2. 6. 1971.

¹⁵⁸ *Idem*.

¹⁵⁹ *Idem*.

¹⁶⁰ Rozhodnutie SD EÚ C-52/07 Kanal 5 v. STIM z 11. 12. 2008.

- požaduje neprimerane vysoké poplatky, predovšetkým ak sú zjavne vyššie ako poplatky požadované organizáciami kolektívnej správy práv v inom členskom štáte, pričom uvedený rozdiel nie je možné ospravedlniť objektívnymi odlišnosťami kolektívnej správy práv v dotknutých štátoch.¹⁶¹

Treťou oblasťou sú **vzájomné vzťahy medzi organizáciami kolektívnej správy práv**. Príkladom rozhodovacej praxe v tejto oblasti môže byť rozhodnutie Komisie vo veci *Simulcasting*.¹⁶² Výsledkom sporu bolo umožnenie vysielateľom, ak prenášaný signál pochádza z územia EÚ, obrátiť sa na ktorúkoľvek organizáciu kolektívnej správy práv lokalizovanú v rámci EÚ so žiadosťou o udelenie multi-teritoriálnej a multirepertoárovej licencie autorizujúcej vysielanie. Podstatnou zmenou tak bolo umožnenie národným organizáciám kolektívnej správy práv navzájom súťažiť. Dôsledkom uvedeného bolo, že organizácie kolektívnej správy práv sa stali navzájom substitučné. Prínosom európskeho súťažného práva tak v tomto smere nepochybne bolo zvýšenie možnosti výberu pre nositeľov práv medzi organizáciami kolektívnej správy práv.

Prípady zneužívajúceho konania organizácií kolektívnej správy práv v tejto oblasti sa môžu týkať viacerých aspektov. Vzájomné dohody o zastúpení medzi organizáciami kolektívnej správy práv sa samy osebe nepovažujú za protisúťažné, ak nie sú exkluzívne, t. j. ak organizáciám nie je uložená povinnosť nedojednávať dohody o zastúpení priamo s používateľmi v iných členských štátoch alebo odmietnutie tak konať na základe zosúladeného konania.¹⁶³

Zosúladené konanie organizácií kolektívnej správy práv odmietnuť udelenie licencie priamo offline používateľom v iných členských štátoch by však napĺňalo znaky porušenia v zmysle čl. 101 ZFEÚ. Ako protisúťažné môžu byť taktiež klasifikované aj teritoriálne obmedzenia. Podľa názoru Komisie konanie organizácií kolektívnej správy zakladá porušenie čl. 101 ZFEÚ formou zosúladenej praktiky spočívajúcej v limitovaní územia reprezentácie v rámci zmlúv o vzájomnej reprezentácii výlučne na domovský štát reprezentujúcej organizácie.¹⁶⁴ Zároveň Komisia považovala za protisúťažné aj obmedzenia v zmluvách o vzájomnom zastúpení súvisiace s akceptovaním členov, ktorí sú už členmi inej organizácie kolektívnej správy alebo štátnymi príslušníkmi štátu uvedenej organizácie kolektívnej správy.¹⁶⁵

¹⁶¹ Rozhodnutie ESD C-395/87 *Ministère Public v. Tournier* z 13. 7. 1989, rozhodnutie ESD spojené prípady C-110/88, C-241/88, C-242/88 *Lucazeau v. Komisia* z 13. 7. 1989, rozhodnutie SPS T-114/92 *BEMIM v. Komisia* z 24. 1. 1995.

¹⁶² Rozhodnutie Komisie 2003/300/ES *IFPI Simulcasting* z 8. 10. 2002.

¹⁶³ Rozhodnutie ESD C-395/87 *Ministère Public v. Tournier* z 13. 7. 1989, rozhodnutie ESD spojené prípady C-110/88, C-241/88, C-242/88 *Lucazeau v. Komisia* z 13. 7. 1989, rozhodnutie Komisie COMP/C2/38.698 *CISAC* zo 16. 7. 2008.

¹⁶⁴ Rozhodnutie Komisie COMP/C2/38.698 *CISAC* zo 16. 7. 2008.

¹⁶⁵ *Idem*.

3.4.2.4.2 Aplikácia čl. 102 ZFEÚ na oblasť kolektívnej správy autorských práv

V zmysle čl. 102 ZFEÚ je podnikateľovi v dominantnom postavení uložená povinnosť nenarúšať svojim konaním efektívnu súťaž na trhu. Otázkou je, ako uvedená povinnosť ovplyvňuje postavenie a činnosť organizácií kolektívnej správy práv.¹⁶⁶ V tomto kontexte je dôležité poznamenať, že v zmysle európskej judikatúry musí byť rozsah uvedenej povinnosti, uloženej podnikateľovi v dominantnom postavení posudzovaný vo svetle špecifických okolností každého prípadu.¹⁶⁷ Komisia neskôr v rámci rozhodovacej činnosti¹⁶⁸ k uvedenému doplnila, že rozsah špeciálnej povinnosti musí byť určený:

- vo vzťahu k stupňu dominancie, ktorý má posudzovaný podnikateľ na relevantnom trhu,
- s ohľadom na špecifiká relevantného trhu, ktoré môžu ovplyvniť posudzovanú súťažnú situáciu.

Pokiaľ ide o úroveň dominancie, ako už bolo uvedené, organizácie kolektívnej správy práv obyčajne disponujú dominantným postavením na relevantnom geografickom trhu alebo dokonca právnym či faktickým monopolom.

Z hľadiska jednotlivých špecifik, ktoré treba vziať do úvahy pri posudzovaní trhu a postavenia organizácií kolektívnej správy práv na ňom, prvou je skutočnosť, že organizácie kolektívnej správy práv spravujú autorské práva ich členov. Druhým špecifikom, ktoré musí byť z hľadiska aplikácie čl. 102 ZFEÚ na organizácie kolektívnej správy brané do úvahy, je vyváženosť všetkých relevantných záujmov.¹⁶⁹

SD EÚ vo svojom rozhodnutí týkajúcom sa jednej z veľkých oblastí pôsobenia organizácií kolektívnej správy poznamenal, že organizácie kolektívnej správy práv sú asociácie, ktorých cieľom je ochrana práv a oprávnených záujmov ich individuálnych členov predovšetkým k distribútorom hudobných diel, resp. k hudobnému priemyslu všeobecne.¹⁷⁰ V záujme zachovania vyváženosti záujmov

¹⁶⁶ Bližšie k problematike kolektívnej správy autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom s dôrazom aj na súťažnoprávnu problematiku pozri ADAMOVÁ, Z. Kolektívna práva autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom. In ŠVIDROŇ, J. – ADAMOVÁ, Z. – ŠKREKO, A. – NÁVRAT, M. Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva. Bratislava : Veda – vydavateľstvo SAV, 2009, s. 158 *et seq.*; UTĚŠENÝ, P. Autorské ochranné organizace ve světle antimonopolního práva v komunitární a české právní úpravě. In PRAVNIRADCE.IHNED.CZ, 2002, dostupné na http://ihned.cz/1-10078340-11908250-000000_save-67. Všeobecne k problematike kolektívnej správy autorského práva pozri HARMANOVÁ, D. Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským. Praha : Linde, 2000; TELEČ, I. – TŮMA, P. Autorský zákon. Komentář. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007; DIETZ, A. Copyright Law in the European Community. A comparative investigation of national copyright, with special reference to the provisions of the Treaty establishing the European Economic Community. Alphen aan den Rijn : SIJTHOFF & NOORDHOFF, 1978.

¹⁶⁷ Rozhodnutie ESD T-83/91 Tetra Pak International SA v. Komisia.

¹⁶⁸ Rozhodnutie Komisie COMP/C1/36.915 Deutsche Post AG z 25. 7. 2001.

¹⁶⁹ Rozhodnutie ESD C-127/73 BRT v. Sabam z 27. 3. 1974.

¹⁷⁰ Rozhodnutie ESD C-395/87 Ministère Public v. Tournier z 13. 7. 1989.

však SD EÚ v prípade SABAM II konštatoval, že obmedzenia s cieľom ochrany práv a oprávnených záujmov členov organizácií kolektívnej správy práv k hudobnému priemyslu nezakladajú porušenie čl. 102 ZFEÚ, ak sú v súlade s princípom proporcionality.¹⁷¹ Vyjadrené inými slovami, konanie organizácií nesmie prekročiť medze toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie legitímnych cieľov sledovaných organizáciou kolektívnej správy práv.¹⁷²

V zmysle uvedených skutočností sa tak organizácie kolektívnej správy môžu nájsť v delikátnej situácii. Na jednej strane nie je pre ne ničím nezvyčajným byť v postavení de facto monopolu, resp. v závislosti od členských štátov aj právnym monopolom. V súvislosti s osobitnou zodpovednosťou podnikateľa v dominantnom postavení je nutné, aby aj organizácie kolektívnej správy boli extrémne opatrné pri svojej činnosti a neprekročili limity stanovené čl. 102 ZFEÚ.¹⁷³

Na druhej strane treba zároveň doplniť, že SD EÚ potvrdil, že niektoré praktiky, ktoré by v zásade porušovali čl. 102 ZFEÚ, sú ospravedlnené vzhľadom na osobitnú charakteristiku činností a cieľov vykonávaných organizáciami kolektívnej správy práv. Aj v tomto prípade je však nevyhnutné, aby takéto aktivity organizácií kolektívnej správy práv boli v súlade s princípom proporcionality.¹⁷⁴

Pokiaľ ide o záver, ktorý možno z uvedených skutočností a z judikatúry európskych súdov vyvodiť, prvým a najočividnejším je to, že všeobecné princípy aplikácie čl. 102 ZFEÚ, ustanovené v rámci európskej judikatúry, nie sú automaticky aplikovateľné aj na organizácie kolektívnej správy práv. Ak nie je rozsah uplatnenia čl. 102 ZFEÚ vždy jasný podnikateľom v dominantnom postavení, dvojnásobne to platí o organizáciách kolektívnej správy práv. Všeobecné princípy platné na uplatňovanie európskeho súťažného práva a čl. 102 ZFEÚ osobitne, by mali byť aplikované na oblasť činnosti organizácií kolektívnej správy obozretne, berúc do úvahy ich osobitnú povahu, úlohy a vyvažovanie všetkých dotknutých záujmov. Keďže organizácie kolektívnej správy práv disponujú značnou trhovou silou, mali by byť predovšetkým opatrné pri posudzovaní dôsledkov ich činnosti a mali by sa snažiť zabezpečiť, aby akékoľvek obmedzenia vyplývajúce z ich činnosti bolo možné objektívne ospravedlniť.¹⁷⁵ Nejasnosť mantinelov aplikácie súťažného práva a najmä čl. 102 ZFEÚ na činnosť organizácií kolektívnej správy znamená nedostatok právnej istoty organizácií kolektívnej správy, čo následne vedie k problémom v praxi. V zmysle uvedeného tak možno očakávať, že organizácie kolektívnej správy ostanú „zvyčajným podozrivým“ pre európske súťažné právo aj naďalej.

¹⁷¹ Rozhodnutie Komisie COMP/C2/37.219 Banghalter & Honem Christo/SACEM („Daft Punk“) z 12. 8. 2002.

¹⁷² Rozhodnutie ESD C-127/73 BRT v. Sabam z 27. 3. 1974, rozhodnutie ESD C-395/87 Ministère Public v. Tournier z 13. 7. 1989.

¹⁷³ Pozri bližšie aj WHISH, R. Competition Law. Oxford : Oxford University Press, 2003, s. 189 *et seq.*

¹⁷⁴ Op. cit., pozn. č. 166.

¹⁷⁵ *Idem*

3.4.3 Decentralizačná reforma – nariadenie Rady č. 1/2003 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v čl. 81 a 82 ZES a jeho vplyv na právnu úpravu SR

Nariadenie Rady č. 1/2003 predstavuje komplexú procesnú normu pre aplikáciu klasických kartelovoprávných predpisov, teda čl. 101 a 102 ZFEÚ. Účinnosť nadobudlo dňa 1. mája 2004 pre všetky členské štáty a zrušilo predchádzajúcu úpravu obsiahnutú v nariadení č. 17/1962. Je vyvrcholením snáh na úrovni EÚ o modernizáciu súťažného práva. Účelom jeho prijatia bolo zefektívnenie kontroly kartelov a zjednodušenie administratívy pri uskutočňovaní tejto kontroly, predovšetkým s ohľadom na rozšírenie Európskej únie.

Najdôležitejšími zásadami novej úpravy sú:

- odstránenie notifikácií a ich nahradenie systémom legálnych výnimiek,
- vymedzenie vzťahu medzi európskym súťažným právom a národnými predpismi členských štátov v prospech absolútnej priority európskeho práva,
- vymedzenie kompetencií medzi Komisiou a národnými súťažnými orgánmi na základe vzájomnej spolupráce,
- zabezpečenie jednotnej rozhodovacej praxe systémom vzájomných konzultácií,
- zverenie priamej aplikácie článkov 101 a 102 ZFEÚ národným súdom,
- zlepšenie vymáhania pokút istou formou solidárnej zodpovednosti členov združenia podnikov za sankcie uložené združeniu.

Nariadenie odstránilo dovtedajší notifikačný systém a zaviedlo zásadu, že kartelové dohody, ktoré nespĺňajú predpoklady na udelenie výnimky podľa čl. 101 ods. 3, ako aj zneužívajú dominantné postavenie, sú zakázané bez toho, aby bolo potrebné predchádzajúce úradné rozhodnutie. Zmena teda priniesla priamu aplikovateľnosť čl. 101 ods. 3 a systém zákonnej výnimky zo zákazu kartelov.¹⁷⁶ Konania, ktoré spĺňajú podmienky aplikácie čl. 101 ods. 3, môžu byť bezprostredne účinné okamihom svojho uskutočnenia bez potreby úradného povolenia.

V rámci konania pri preskúmaní konkrétnej dohody dôkazné bremeno nesie zásadne ten, kto tvrdí, že došlo k porušeniu čl. 101 ods. 1, či už je to strana sporu alebo úrad. Naopak, dôkazné bremeno nesú podnik alebo združenie, ak uplatňujú vyňatie zo zákazu podľa čl. 101 ods. 3. Podnikatelia teda musia sami zisťovať (sebakontrola), či predpoklady na legálnu výnimku existujú.

Pokiaľ ide o vplyv nariadenia na hmotné právo členských štátov EÚ vrátane slovenského súťažného práva, nariadenie Rady č. 1/2003 posilňuje prednosť európskeho práva. Ak je dohoda obmedzujúca súťaž môže ohroziť obchod medzi členskými štátmi, a teda spĺňa podmienku pôsobnosti európskeho práva, musia národné orgány aplikovať čl. 101, a nielen svoje vnútroštátne právo. Protisúťažné

¹⁷⁶ Regulation 1/2003: a modernised application of EC competition rules. In Competition Policy Newsletter, 1/2003.

konanie môže byť postihnuté na základe národného práva iba vtedy, ak je zakázané podľa čl. 101. Naopak, národné právo nesmie ponechať nepostihnuté konanie, ktoré je v rozpore s čl. 101. Európske právo sa tak v každom prípade presadí. Len také konanie, ktoré má iba lokálny význam, je vyhradené aplikácii národného práva.

Podľa tohto režimu nesmú národné súdy vydať rozhodnutie, ktoré by bolo v rozpore s rozhodnutím Komisie a dokonca s rozhodnutím, ktoré Komisia iba zamýšľa vydať v začatom konaní. Súd v takýchto prípadoch môže predložiť predbežnú otázku a zistiť ovať platnosť, alebo aspoň výklad rozhodnutí Komisie prostredníctvom SD EÚ.

Rozdelenie kompetencií medzi Komisiou a národnými súťažnými úradmi sa zakladá na ich vzájomnej spolupráci, výmene informácií a vytvorení siete rozhodovacích orgánov, ktorá má zabezpečiť jednotnú aplikáciu súťažných pravidiel EÚ. V týchto vzťahoch má Komisia prednostné postavenie, čo sa prejavuje v dvoch smeroch. Predovšetkým v tom, že úrady sú povinné vopred informovať Komisiu o tom, že začnú konanie podľa čl. 101 alebo 102, resp. informovať pred ukončením konania formou stručného zhrnutia veci a zamýšľaného rozhodnutia. Prednostné postavenie sa prejavuje aj v tom, že keď začne konanie Komisia, ruší sa tým automaticky právomoc národného súťažného úradu.

Medzi jednotlivými vnútroštátnymi orgánmi navzájom a hlavne medzi nimi a Komisiou môže dochádzať ku konfliktom právomocí, pretože veľmi často budú skutkové podstaty presahovať pôsobnosť jednotlivých orgánov. Podľa oznámenia Komisie o spolupráci v rámci európskej súťažnej siete je vnútroštátny orgán príslušný na konanie pri splnení troch podmienok: prvou je, že dotknuté konanie má podstatný dosah na súťaž na jeho území, druhá, že tento vnútroštátny orgán je schopný vyriešiť celé narušenie súťaže a – to je tretia podmienka – môže zhromažďovať dôkazné prostriedky na preukázanie obmedzenia súťaže. Článok 13 nariadenia hovorí o možnosti zastavenia konania jedným úradom v prípade, že iný úrad sa vecou zaoberá.

Modernizácia európskeho súťažného práva znamená liberalizáciu posudzovania protisúťažných konaní, a teda oslabenie ochrany súťaže ako hlavného dôvodu zmien. Zmena koncepcie kartelovej kontroly sa dá vykladať ako prechod od zákazu samotného kartelu k zákazu len jeho zneužitia.¹⁷⁷

Právomoc na rozhodovanie súťažných vecí a jej rozdelenie medzi Komisiu a národné súťažné úrady je čiastočne upravená výslovne, čiastočne je potrebné odvodiť ju z obsahu nariadenia. Z tejto úpravy vyplýva zámer sústrediť v Komisii rozhodovanie o zásadných veciach.

Medzi právomoci Komisie patrí rozhodovanie v kartelových veciach podľa čl. 101 a 102 (kap. III., čl. 7) a vydávanie predbežných opatrení (čl. 8), rozhodovanie o prisľuboch záväzkov (čl. 9), o neuplatnení zákazu dohôd a zneužití do-

¹⁷⁷ TICHÝ, L. Změna paradigmatu evropského soutěžního práva a její význam pro Českou republiku. In Právní rozhledy, 2004, 12. ročník, č. 2, s. 69.

minantného postavenia (čl. 10), vyšetrovacie oprávnenia (kap. V, čl. 17), oprávnenie požadovať informácie (čl. 18 a 19) a vykonávať inšpekcie v podnikoch a iných priestoroch (čl. 20 a 21) a ukladanie pokút a pravidelných penále (čl. 23 a 24). Do právomoci Komisie patrí aj odňatie výhod blokovej výnimky v konkrétnom prípade (čl. 29).

Veľkú časť týchto právomocí majú aj národné súťažné úrady. Sú teda oprávnené rozhodnutím nariadovať ukončenie porušovania, predbežné opatrenia, prijímať prísluby záväzkov a ukladať pokuty a pravidelné penále.¹⁷⁸ Rovnako môžu rozhodnúť, že nie sú dané dôvody na začatie konania.

Súdy členských štátov sú oprávnené aplikovať čl. 101 a 102, a to tak v prípadoch, v ktorých rozhodujú ako odvolací orgán proti rozhodnutiu súťažného úradu,¹⁷⁹ ako aj v prípadoch, v ktorých rozhodujú o súkromnoprávných nárokoch jednotlivcov z porušenia európskych súťažných pravidiel (preambula, bod 7 a 8).

Nariadenie č. 1/2003 ukončilo okrem iného monopol Komisie na aplikáciu čl. 101 a 102. Jednotlivé súťažné úrady však pri aplikácii týchto článkov postupujú podľa národných procesných pravidiel a podľa národného práva tiež ukladajú aj pokuty. Veľmi významnou je preto požiadavka na zabezpečenie jednotnej aplikácie v rámci celej EÚ, k čomu majú napomôcť nové inštitúty, ako napr. Európska sieť súťažných úradov, možnosť a v niektorých prípadoch povinnosť prerokovať prípad pred Poradným výborom (čl. 14 nariadenia) a tiež stanovenie požiadaviek na sankcie za porušenie súťažných pravidiel ES.

Podľa nich musia členské štáty zabezpečiť, aby vnútroštátne sankcie za porušenie článkov 101 a 102 boli efektívne, proporcionálne a v dostatočnej miere odstrašujúce. Je potrebné, aby výška sankcií ukladaných jednotlivými súťažnými úradmi a Komisiou bola navzájom porovnateľná. Ak sa totiž prax ukladania pokút stane výrazne rozdielna pri podobných súťažných deliktach, bude to mať za následok možný vznik súťažných výhod niektorých podnikateľov pôsobiacich v rôznych členských štátoch. Taký postup by bol v rozpore s cieľmi a princípmi EÚ, aj so samotnou reformou európskych súťažných pravidiel, ktorej cieľom určite nebola partikularizácia uplatňovania čl. 101 a 102. Na druhej strane si tento problém netreba zamieňať s individualizáciou výšky pokuty v každom konkrétnom posudzovanom prípade.

¹⁷⁸ MUNKOVÁ, J. Reforma procesného predpisu pro aplikaci soutěžních pravidel ES. In *Právní rozhledy*. 2003, 11. ročník, č. 5, s. 231.

¹⁷⁹ O tom, že vzťah národných súťažných úradov a národných súdov pri posudzovaní súťažných prípadov nie je vždy jednoduchý, napriek tomu, že by mali sledovať spoločný cieľ – ochranu súťažného prostredia, svedčia mnohé prípady predovšetkým v slovenskom právnom prostredí. Pozri bližšie napr. FODOROVÁ, K. Problémy vyplývajúce z rozhodovacej praxe súdov v súťažnom práve SR. *Antitrust-Revue soutěžního práva (Revue of competition law)*, 2010, č. 1, s. 37 *et seq.*; NOSA, M.: *Vec AKCENTA CZ, alebo dokazovanie kartelu*. *Antitrust- Revue soutěžního práva (Revue of competition law)*, 2011, č. 4, s. 32 *et seq.*; ŠABOVÁ, Z. *Príbeh jedného znaleckého posudku alebo ako (ne)posudzovať margin squeeze*. *Antitrust- Revue soutěžního práva (Revue of competition law)*, 2010, č. 3, s. 29 *et seq.*

Samotné sankcie za porušenie súťažných pravidiel nie sú však jedinou formou postihu podnikateľov za protisúťažné konanie. Môže im byť uložené aj tzv. opatrenie na nápravu, ktorého cieľom je odstránenie vplyvov na súťaž. Nemožno zabudnúť ani na dosahy súkromnoprávnej povahy, t. j. možnosť byť žalovaný na všeobecnom súde o náhradu škody zo strany ostatných podnikateľov, ako aj spotrebiteľov. Na základe nového nariadenia majú podnikatelia i konečný spotrebiteľ právo žalobou sa domáhať priamo na národnom súde náhrady škody spôsobenej porušením európskeho súťažného práva.

4. Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v slovenskom a českom právnom poriadku

4.1 Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v slovenskom právnom poriadku

4.1.1 Vývoj pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva

4.1.1.1 Vývoj súťažného práva a vzájomného vzťahu oboch odvetví práva v období do roku 1989

Vývoj súťažného práva na území Českej republiky a Slovenskej republiky sa vyznačuje vzhľadom na spoločnú históriu (a jednotný vývoj v spoločnej Česko-slovenskej republike) až do roku 1989 zhodnou právnou úpravou, preto je vhodné priblížiť vývoj v oboch dnes už samostatných štátoch až do obdobia roku 1989 spoločne.

Rozhodujúcim medzníkom vo vývoji súťažného práva v Československej a po federalizácii predtým unitárneho štátu v Českej republike a v Slovenskej republike bola druhá svetová vojna so všetkými špecifikami, ktoré vznikli v súvislosti s rozdelením mocenských sfér vplyvu medzi víťaznými mocnosťami. V období konca 19. a začiatku 20. storočia boli kartely posudzované predovšetkým z ekonomického hľadiska a nemali vlastnú právnu úpravu. Na kartelové dohody sa nahliadalo ako na dovolené zmluvy, ktoré podliehali § 879 Všeobecného občianskeho zákonníka z r. 1811, ktorý považoval za neplatné zmluvy priečiace sa zákonnému zákazu alebo dobrým mravom. Bezprostredne v období po roku 1918 je možné nájsť v československom právnom poriadku niekoľko predpisov, ktoré zasahovali do slobody podnikania, predovšetkým v zásobovaní obyvateľov a tvorbe cien. Najvýznamnejším z nich sa stal zákon proti nekalej súťaži č. 111/1927 Sb., podľa

ktorého generálnej klauzuly boli posudzované aj mnohé prípady majúce kartelovú povahu.

Základy samostatnej úpravy práva hospodárskej súťaže boli u nás položené v právnom prostredí Československej republiky, a odvtedy sa u nás traduje koncepcia osobitnej úpravy práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže a práva nekalej súťaže.

Právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže bolo prvýkrát upravené zákonom č. 141/1933 Zb. o karteloch a súkromných monopoloch (kartelový zákon).¹⁸⁰ Koncepčným východiskom tejto právnej úpravy boli ekonomické úvahy, že kartel ako určitá dohoda o regulácii výroby a ceny nie je úplne škodlivý a neprínosný, pretože umožňuje aj menším podnikom uplatniť sa na trhu, a zároveň riadi združené podniky v smere hospodárskej výroby.¹⁸¹ Uvedený kartelový zákon predstavoval reflexiu na pozitívny prístup ekonómov vo vtedajšom období k otázke prípustnosti kartelových dohôd. Uzatváranie takýchto dohôd považoval za prípustné, ak účastníci kartelu dodržali určitý zákonom predpísaný postup pri jeho vytvorení a podmienkach jeho fungovania, a zároveň ak účastníci kartelu neprekročili určité hranice, ktoré vykazovali znaky zneužitia takto získaného postavenia. Ohrozený tu musel byť výlučne verejný záujem, čo bolo predpokladom začatia vyšetrovania vo veci a prípadného uloženia sankcie. Štát si v záujme ochrany pred zneužitím takýchto dohôd vyhradil právo dohľadu nad nimi. Kartelový zákon tak stanovil obsah kartelových dohôd, podmienky účasti v karteli, upravil podmienky a prípustnosť vystúpenia, ako aj posudzovanie účinkov týchto dohôd na oblasť cien. Konanie vo veciach kartelov bolo správnym konaním, súdny prieskum vydaných rozhodnutí bol zverený špeciálnemu kartelovému súdu.

Kartelový zákon nikdy nebol výslovne zrušený. No povojnový a najmä pofebruárový vývoj po roku 1950, charakteristický postupným prechodom k centrálne riadenej socialistickej ekonomike, vytváral čoraz menší priestor na jeho uplatnenie a postupne sa stal obsolétnym bez toho, aby bol formálne zrušený. V týchto abnormálnych trhových podmienkach prevzal funkciu právnej úpravy hospodárskej súťaže Hospodársky zákonník. Ten zakazoval organizáciám zneužívať hospodárske postavenie na získanie neoprávnených alebo neprimeraných výhod na úkor iných organizácií alebo na úkor spotrebiteľov.

Z hľadiska vývoja práva na ochranu proti nekalej súťaži sa na území Slovenskej republiky vyvinula osobitná právna úprava ochrany proti nekalej súťaži až po prvej svetovej vojne. Po zriadení československého štátu bol vydaný zákon č. 111/1927 Zb. na ochranu proti nekalej súťaži, ktorý obsahoval generálnu klauzulu vymedzujúcu všeobecnú podstatu konania nekalej súťaže, ako aj niektoré skutkové podstaty nekalosúťažného konania s občianskoprávnymi a trest-

¹⁸⁰ Porovnaj MUNKOVÁ, J. – KINDL, J. Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 6 *et seq.*

¹⁸¹ ENGLIŠ, K. Národní hospodářství. Praha : Orbis, 1946, s. 112 *et seq.*

noprávnymi sankciami. Tento vývoj nadväzoval na vývoj v medzinárodnej oblasti, kde došlo v roku 1900 v rámci bruselskej revíznej konferencie k zaradeniu do Parížskeho dohovoru nového článku na ochranu priemyselného vlastníctva. Tento článok ukladal členským štátom, medzi ktoré patrilo aj Československo, povinnosť zabezpečiť príslušníkom členských štátov účinnú ochranu proti nekalej súťaži.

Ďalší vývoj bol aj v tejto oblasti prerušený v roku 1948 násilným prechodom od trhového hospodárstva k administratívne direktívnemu hospodárstvu. V dôsledku tejto zmeny bol zákon č. 111/1927 Zb. zrušený Občianskym zákonníkom z roku 1950, ktorý zároveň zaradil do svojho obsahu, vzhľadom na záväzky štátu z Parížskeho dohovoru na ochranu priemyselného vlastníctva, generálnu klauzulu konania nekalej súťaže. Právna úprava oblasti práva na ochranu proti nekalej súťaži bola v rámci reformných snáh šesťdesiatych rokov zaradená do Hospodárskeho zákonníka (zák. č. 109/1964 Zb.).

Nasledujúcu etapu vývoja charakterizoval štátom riadený hospodársky systém založený na riadení prostredníctvom hospodárskych plánov, v ktorom nebolo žiadne miesto na akúkoľvek hospodársku súťaž. Toto obdobie trvalo plných 40 rokov od roku 1948 do roku 1989, pričom tento systém bol len na krátky čas prelomený v rokoch 1967 – 1969 pokusom o zavedenie zdokonaleného systému plánovaného riadenia. Krátke obdobie rokov 1967 – 1969 možno stručne charakterizovať ako snahu skĺbiť systém hospodárskeho plánovania s princípmi trhovej ekonomiky, podobne ako to bolo v tom období vo Francúzsku alebo Taliansku. Jedným z prvých pokusov o zmenu bolo napríklad zavedenie zákazu rajonizácie či umožnenie voľného výberu dodávateľa a odberateľa. Vládne nariadenie č. 100/1966 Sb., ktoré otvorilo priestor týmto reformným princípom, bolo novelizované vládou vyhláškou č. 169/1969 Sb., v ktorej boli zakotvené dve generálne klauzule zodpovedajúce súčasným článkom 101 a 102 ZFEÚ. Následne pripravovaný zákon o hospodárskej súťaži, ktorý zamýšľal spojiť ustanovenia týkajúce sa nekalej súťaže, ako aj protimonopolného práva, však už nebol nikdy prijatý. Obdobie normalizácie po roku 1970 z uvedených dvoch generálnych klauzúl „prežilo“ len ustanovenie o zákaze zneužívania dominantného postavenia, ktoré v § 119a Hospodárskeho zákonníka ako zákaz zneužívania hospodárskeho postavenia pretrvalo aj naďalej, avšak bez toho, aby bolo v praxi aplikované, ďalších takmer 20 rokov.¹⁸²

¹⁸² Blížšie najmä KNAP, K. Současný stav kodifikace práva hospodářské soutěže v Československu. In Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, 1970/I. K tomu tiež ŠVIDROŇ, J. Technická tvorba a právo na Slovensku v premenách šiestich desaťročí. In Právny obzor, 1008, č. 3. (pozn. č. 33 a jej kontext). Na dobové porovnanie pozri tiež RYBÁRIK, K. Využívanie vynálezov a socialistická súťaž. In Právny obzor, 1969, č. 6. K problematike nekalej súťaže a osobite reklame pozri aj VOZÁR, J – LAPŠANSKÝ, L. Reklama z pohľadu práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže. In Právny obzor, č. 6, 2004, s. 489-510, VOZÁR, J. Generálna klauzula nekalej súťaže. In Právny obzor, č. 3, 1999; VOZÁR, J. Reklama a právo. Bratislava : Veda, 1997.

4.1.1.2 Vývoj súťažného práva a vzájomného vzťahu oboch odvetví práva po obnovení trhového prostredia

Opätovné zavedenie trhov orientovaného hospodárskeho systému a ohlásenie počiatku ekonomickej reformy na 1. január 1991 si urýchlene vyžiadalo prípravu zákona na ochranu hospodárskej súťaže v prvej polovici roka 1990. Vzhľadom na európsky vývoj v náhlade na problematiku hospodárskej súťaže, najmä po založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva, bola zvolená cesta čo možno najužšej nadväznosti na pravidlá platné pre podniky v Zmluve o EHS.¹⁸³ Na legislatívny vývoj v období po obnovení trhového prostredia mali vplyv rôzne okolnosti, ako aj rozdelenie ČSFR a vznik Slovenskej republiky, prijatie Európskej dohody zakladajúcej pridruženie medzi Slovenskou republikou na jednej strane a Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na strane druhej (ďalej Asociačná dohoda)¹⁸⁴, ako aj samotná reforma súťažného práva v Európskej únii.

Právna úprava hospodárskej súťaže v Hospodárskom zákonníku bola zrušená zákonom č. 63/1991 Zb. o ochrane hospodárskej súťaže. Prijatie tohto zákona možno označiť za začiatok novej etapy vývoja práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže u nás.¹⁸⁵ Po relatívne dlhej odmlke sa ním do právneho poriadku zavádzajú pravidlá ochrany konkurencie. Prvý zákon na ochranu hospodárskej súťaže č. 63/1991 Zb. mal zmiešanú povahu, pretože okrem klasického obsahu súťažného predpisu vymedzoval aj určitý vzťah tejto úpravy k vtedy prebiehajúcej transformácii ekonomiky. Uvedený zákon mal nielen zabezpečovať ochranu súťažného prostredia (ktoré tu v predchádzajúcich 40 rokoch neexistovalo), ale v prvej fáze tiež napomáhať jeho opätovnému vytvoreniu. Preto namiesto predmetu úpravy definoval jej účel, ktorým okrem ochrany súťaže bolo vytváranie podmienok jej ďalšieho vývoja a pôsobenie proti vzniku a udržaniu monopolného alebo dominantného prostredia právnických a fyzických osôb pri ich podnikateľskej činnosti. V ustanoveniach okrem predmetu úpravy obsahoval aj úpravu osobnej a teritoriálnej pôsobnosti, zákaz kartelových dohôd s možnosťou povoliť výnimku, zákaz zneužitia dominantného postavenia, základnú úpravu kontroly fúzií, v tom čase v EHS novoupravenú, postavenie Protimonopolného úradu SR, úpravu vzťahu k súkromnoprávnym žalobám a Trestnému zákonu a prechodné ustanovenia s ohľadom na kartelové dohody, uzavreté pred nadobudnutím účinnosti zákona. Nadväznosť tohto zákona na európske súťažné právo sa obmedzila výlučne na ustanovenia platné pre podniky a na úpravu kontroly fúzií.

V podmienkach novovzniknutej Slovenskej republiky bol uvedený zákon v roku 1994 nahradený zákonom č. 188/1994 Z. z. o ochrane hospodárskej súťa-

¹⁸³ Čl. 85 a 86 Zmluvy o zriadení Európskeho hospodárskeho spoločenstva.

¹⁸⁴ Európska dohoda zakladajúca pridruženie medzi Slovenskou republikou na jednej strane a Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na strane druhej, č. 157/1998 Z. z.

¹⁸⁵ KALESNÁ, K. Právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže. Bratislava : Vydavateľské oddelenie PraF UK, 1995, s. 42.

že, ktorý nadobudol účinnosť 1. 8. 1994. Jeho prijatie bolo motivované najmä nedostatkami v právnej úprave, súvisiacimi aj s rozdelením štátu a vznikom Slovenskej republiky, potrebou upraviť právomoc Protimonopolného úradu SR pri získavaní podkladov a informácií od podnikateľov, ako aj potrebou zohľadniť neskoršie prijaté zákony, predovšetkým Obchodný zákonník. V porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou boli tiež vykonané viaceré koncepčné zmeny, ktoré ešte výraznejšie priblížili slovenskú právnu úpravu k európskemu právu. Právna úprava vychádzala z princípov obsiahnutých v čl. 85 a 86 ZES, z nariadení Rady EÚ a Komisie, ktorými sa spomínané články vykonávajú, ako aj zo súdnej praxe ESD. Zosilnenie tendencie harmonizácie práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže so zahraničnými právnymi úpravami, ktorá sa prejavila už v zákone č. 63/1991 Zb., vyplynulo z uzavretia Asociačnej dohody, ktorá ukladá požiadavku harmonizácie slovenského protimonopolného práva s právom EÚ v záujme dosiahnutia jeho plnej kompatibility s ním.¹⁸⁶

Potreba vypracovania nového zákona o ochrane hospodárskej súťaže vyplýva júca z aplikačnej praxe Protimonopolného úradu SR a súvisiaca tiež s potrebou ďalšieho zosúladenia s európskym súťažným právom v procese aproximácie nášho právneho poriadku, vyústila do prijatia nového zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže, ktorý nadobudol účinnosť 1. mája 2001. Nový zákon v zásade nemenil základnú koncepciu a štruktúru doterajšej právnej úpravy. Jedným z hlavných dôvodov vypracovania nového zákona bola potreba posilnenia nezávislosti Protimonopolného úradu SR, čo bolo dosiahnuté kreovaním Rady úradu ako kolektívneho orgánu rozhodujúceho o rozklade, ako aj úpravou spôsobu menovania a odvolávania predsedu Protimonopolného úradu SR. Bolo tiež potrebné aktualizovať niektoré ustanovenia jednak v nadväznosti na zmeny, ku ktorým dovtedy došlo v európskej legislatíve, jednak z vnútornej potreby Protimonopolného úradu SR objasniť v texte zákona niektoré predtým nedefinované pojmy.¹⁸⁷ Avšak už v čase prijatia tohto zákona v súvislosti s pripravovanou reformou európskeho súťažného práva sa predpokladala nutnosť jeho neskoršej novelizácie po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie. V rámci vývoja po novembri 1989, smerujúceho k obnove trhového hospodárstva, boli vytvorené predpoklady aj na obnovu zákonodarstva na ochranu proti nekalej súťaži, ktoré tvorí nevyhnutnú legislatívnu záruku riadneho fungovania trhového mechanizmu. Stalo sa tak zákonodarnou úpravou, ktorá systematický celok práva na ochranu proti nekalej súťaži zaradila do Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb. v ustanoveniach § 44 – 55.¹⁸⁸ Súčasná právna úprava vychádza zo skutočnosti, že v systéme trhového

¹⁸⁶ Dôvodová správa k návrhu zákona č. 188/1994 Z. z.

¹⁸⁷ Dôvodová správa k návrhu zákona č. 136/2001 Z. z.

¹⁸⁸ KNAP, K. – MUNKOVÁ, J. – TOMSA, M. Ochrana práv a zájmov podnikateľů v hospodářské soutěži. Ostrava : Montanex, 1993, s. 30; OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník – komentár. Bratislava : Iura Edition, 2005; SUCHOŽA, J. a kol. Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. Bratislava : Eurounion, 2003; DĚDIČ, J. a kol. Obchodní zákoník – komentár.

hospodárstva platí sloboda rozvíjania hospodárskej činnosti, avšak táto sloboda nesmie byť zneužívaná ani nekalou súťažou, ani nedovoleným obmedzovaním súťaže. Právo na ochranu proti nekalej súťaži vzniklo v oblasti súkromného práva a táto úprava je zahrnutá do Obchodného zákonníka. Právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže patrí prevažne do sféry verejného práva, a preto Obchodný zákonník odkazuje na právnu úpravu ochrany pred nedovoleným obmedzovaním hospodárskej súťaže obsiahnutú v osobitnom zákone č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže.

4.1.2 Vplyv európskeho práva na slovenský právny poriadok – zmena pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v súvislosti s potrebou harmonizácie národného právneho poriadku s právom EÚ

Nasledujúca etapa vývoja slovenského súťažného práva sa začala 1. apríla 2004, keď sa Slovenská republika stala členským štátom Európskej únie. Slovenská legislatíva sa o harmonizáciu slovenského súťažného práva usilovala dlhodobo, a to ešte pred tým, ako jej táto povinnosť vyplynula z Asociačnej dohody. Už dôvodová správa k samotnému zákonu č. 136/2001 Z. z. uvádza ako hlavný (nie však jediný) dôvod na vypracovanie nového zákona snahu o ďalšie zosúladenie slovenského súťažného práva s európskym súťažným právom.

Dňom vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie sa európske súťažné právo stalo súčasťou slovenského právneho poriadku. V tejto súvislosti sa harmonizačné snahy v tomto období sústredili predovšetkým na transponovanie relevantných ustanovení ZES, ako aj v tom období novoprijatého – z dnešného pohľadu veľmi dôležitého – nariadenia č. 1/2003 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v čl. 81 a 82 ZES (ďalej Nariadenie 1/2003). Spolu s nariadením č. 139/2004 ES o kontrole koncentrácií predstavovali tieto nariadenia zavŕšenie reformy súťažného práva, ktorú sa aj slovenský zákonodarcia snažil zosúladiť so slovenským právnym poriadkom. Uvedenou reformou súťažného práva sa európska právna úprava zmenila v smere decentralizácie rozhodovacích kompetencií na národné súťažné orgány, v ktorých kompetencii je rozhodovanie v jednotlivých prípadoch.¹⁸⁹ Dôsledkom tejto reformy, ktorá sa uplatnila aj v slovenskom súťažnom práve, je prelínanie nielen európskych súťažných predpisov s národnou právnou úpravou, ale aj prenikanie zásad rozhodovacej praxe Európskej komisie a európskych súdov do národnej judikatúry.

Obe nariadenia sa niesli v duchu reformy a liberálnejšieho prístupu k hodnoteniu ekonomického správania súťažiteľov na trhu, ktoré bude posudzované pred-

Praha : Prospektum, 1997.

¹⁸⁹ K tomu pozri aj PETR, M. Modernizace komunitárního soutěžního práva. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 50 *et seq.*

všetkým z hľadiska možného obmedzenia súťaže na trhu v konkrétnom prípade. Formálne posudzovanie ustúpilo do úzadia, aj keď prostredníctvom spomínanej reformy úplne zavrhnuté nebolo. Osobitný význam má v tejto súvislosti nariadenie č. 1/2003, ktoré odstránilo rôzne formálne postupy a povoloňacie konania v oblasti kartelových dohôd a posúdenie, či podnik koná v zákonných medziach alebo mimo nich, prenechalo samotným podnikom. Nahradenie kontroly *ex ante* kontrolou *ex post* je vyvážené novým postupom prijímania záväzkov podnikov na odstránenie protiprávneho konania, ak je týmto postupom možné obnoviť fungujúcu hospodársku súťaž na trhu bez toho, aby bolo nutné vydať rozhodnutie v rámci správneho konania, ktoré prikáže ukončiť protiprávne konanie. Zároveň uvedené nariadenie upravilo rozsiahlu decentralizáciu doterajšej rozhodovacej činnosti Európskej komisie na národné súťažné úrady a národné súdy a obom typom uvedených orgánov zverilo možnosť priamej aplikácie európskych súťažných predpisov, ak budú rozhodovať v rámci svojej kompetencie o porušení európskeho súťažného predpisu, resp. o občianskoprávnom nároku vyplývajúcom z porušenia európskeho súťažného predpisu. Nariadenie taktiež pre takého prípadu ustanovilo absolútnu prioritu európskeho súťažného práva pred národným právom, dokonca aj prioritu rozhodnutí Európskej komisie a európskych súdov, z čoho môžeme dedukovať tendenciu o zavedenie precedensov do rozhodovania národných orgánov. Potreba novelizovať slovenské súťažné právo vyplynula predovšetkým z potreby nasledovať zmeny zavedené nariadením 1/2003, ktoré taktiež upravilo kompetencie národných súťažných úradov a Komisie; zároveň decentralizáciu rozhodovania založilo na princípoch vzájomnej informovanosti a spolupráce, a to buď ad hoc pre konkrétny prípad, alebo v rámci siete súťažných úradov, alebo na pôde Poradného výboru pre otázky kartelov a monopolov.

Slovenské súťažné právo sa snažilo približovať novým trendom európskeho súťažného práva aj v ďalšom období, t. j. už po vstupe do Európskej únie.

4.1.3 Súčasný pohľad na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva – dohody obmedzujúce súťaž a právo duševného vlastníctva

Na prvý pohľad sa vzťah práva duševného vlastníctva a hospodárskej súťaže aj v právnom poriadku SR vyznačuje permanentným konfliktom. Cieľom súťažného práva je ochrana súťaže viacerých podnikateľov na trhu, ktorý sa dosahuje minimalizáciou určitých výlučných práv. Práva duševného vlastníctva sú zásadne práva výlučné a nositelia tohto zákonného monopolu väčšinou slobodne rozhodujú o tom, či ich využitie povolia tretím osobám. Obe právne úpravy však sledujú spoločný cieľ, ich účelom je podpora inovácií, ekonomického rastu a v dôsledku toho zlepšenie blahobytu konečného spotrebiteľa.

Uvedený konflikt medzi oboma úpravami je ešte výraznejší v oblasti európskeho práva. V tejto oblasti je potrebné prekonávať nielen problém medzi výlučnos-

ťou práva duševného vlastníctva a odstraňovaním výlučnosti v záujme voľnej hospodárskej súťaže, ale aj konflikt medzi cieľom prekonávania hraníc medzi členskými štátmi EÚ pri predaji tovarov či poskytovaní služieb na jednej strane a teritoriálnym obmedzením národných úprav práva duševného vlastníctva. Článok 14 ZES prikazuje zriadiť medzi členskými štátmi EÚ vnútorný trh, čiže priestor bez vnútorných hraníc, v ktorom je zabezpečený voľný pohyb tovarov, osôb, služieb a kapitálu. Práva na predmety duševného vlastníctva však v sebe obsahujú exkluzivitu, ktorá môže predstavovať pre oblasť voľného pohybu tovarov, služieb a kapitálu určité nebezpečenstvo, totiž monopol ich majiteľa udeliť územne obmedzený súhlas na využívanie predmetov týchto práv. V dôsledku toho sa právo duševného vlastníctva môže stať prostriedkom obmedzovania súťaže a prostriedkom k parcelácii trhu, ktorý v rámci EÚ obnovuje hranice medzi členskými štátmi. Aj napriek tejto teritorialite a nebezpečenstvu, ktoré z nej môže vyplývať, neexistuje ucelená úprava práva duševného vlastníctva v práve EÚ.¹⁹⁰

Vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva sa riadi nasledujúcimi zásadami, ktoré sú platné tak z hľadiska európskeho práva, ako aj z pohľadu slovenskej právnej úpravy:

1. Výkon práva duševného vlastníctva môže porušiť zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž medzi podnikateľmi (čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, § 4 ZOHS),¹⁹¹ ako aj zákaz zneužívania dominantného postavenia (čl. 102 ZFEÚ, § 8 ZOHS).¹⁹²

2. Skutkové podstaty dohody obmedzujúcej súťaž a zneužívania dominantného postavenia sú od seba relatívne nezávislé, *to, že nedošlo ku vzniku protisúťažného kartelu, neznamená, že takého konanie nemožno odsúdiť ako zneužívanie dominantného postavenia*.¹⁹³

Platnú právnu úpravu proti nedovolenému obmedzovaniu hospodárskej súťaže v súčasnosti predstavuje zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení zákona č. 465/2002 Z. z., zákona č. 204/2004 Z. z., zákona č. 68/2005 Z. z., zákona 165/2009 Z. z., zákona č. 387/2011 Z. z., zákona č. 151/2014 Z. z., zákona č. 343/2015 Z. z., zákona č. 125/2016 Z. z. a zákona č. 35/2016 Z. z., teda

¹⁹⁰ Jedným zo spôsobov prekonávania teritoriálneho obmedzenia práv duševného vlastníctva, a tak aj odstraňovanie jednej z prekážok na vnútornom trhu EÚ, je postupná harmonizácia na európskej úrovni, ktorá postupuje po čiastkových aspektoch, ako aj prijímanie celistvých európskych nástrojov ochrany duševného vlastníctva, napr. nariadenie o komunitárnej ochrannej známke č. 40/94 ES.

¹⁹¹ Rozhodnutie ESD vo veci 40/60 *Sirena*: „Výlučné právo vyplývajúce z ochrannej známky nepredstavuje samo osebe dohodu alebo konanie vo vzájomnej zhode, aby spadalo pod ustanovenie článku 81 ods. 1. Avšak výkon tohto práva v podobe zmluvy môže spadať pod článok 81 ods. 1, ak jeho predmetom, prostriedkom alebo dôsledkom je kartelová dohoda.“

¹⁹² Rozhodnutie ESD vo veci 102/77 *Hoffman-La Roche v. Centrafarm*: „Výkon známkového práva nie je v rozpore s článkom 82 Zmluvy len na základe toho, že ide o úkony podniku, ktorý zaujíma dominantné postavenie na trhu, ak nebolo známkové právo použité ako nástroj na zneužitie takéhoto postavenia.“

¹⁹³ Rozsudok SPS vo veci T-51/89 *Tetra Pak v. Komisia*.

celkovo bol zákon deväťkrát novelizovaný, pričom doteraz posledná novela nadobudla účinnosť 27. decembra 2016.

Na úvod je potrebné uviesť, že pri porovnaní slovenskej a českej úpravy, konkrétne tých ustanovení, z ktorých je možné identifikovať základné prvky a reguláciu vzťahu PDV a súťažného práva, je možné prísť k záveru, že právne úpravy oboch štátov sa uberali rovnakou cestou v snahe o harmonizáciu národného práva s európskym právom. Obe právne úpravy obsahujú relevantné ustanovenia týkajúce sa práv na predmety duševného vlastníctva, a predpokladajú tak možnosť zneužitia dominantného postavenia, ako aj uzavretia dohôd obmedzujúcich súťaž prostredníctvom výkonu práv na predmety duševného vlastníctva. Ako bude bližšie analyzované v nasledujúcich častiach práce, možno však badať odlišnosti v právnych úpravách a v spôsobe, akým slovenský a český zákonodarca pristupovali k úprave vzťahu PDV a súťažného práva.

Dohoda a zosúladený postup podnikateľov, ako aj rozhodnutie združenia podnikateľov, ktoré majú za cieľ alebo môžu mať za následok obmedzenie súťaže, sú ako jednotlivé možné formy dohody obmedzujúcej súťaž definované v ustanovení § 4 ods. 2 ZOHS. Ustanovenie nepreberá presne zodpovedajúce definície európskeho práva, vychádza však z rozhodovacej praxe Komisie a judikatúry SD EÚ.

Dohodou podnikateľov sa rozumie „každý ústny alebo písomný súhlasný prejav vôle jej účastníkov“, čím táto prvá časť definície reflektuje na definíciu dohody v európskom práve, ktorá kladie dôraz na vyjadrenie spoločnej vôle.¹⁹⁴ Druhá časť definície, ktorá dohodou podnikateľov rozumie aj „iný súhlasný prejav vôle vyvedený z ich konania“, vyjadruje možnosť posudzovať ako dohodu nielen súčasný súhlasný prejav vôle viacerých podnikateľov, ale aj pristúpenie k navrhnutému konaniu alebo stavu.

Zosúladeným postupom podnikateľov sa podľa § 4 ods. 3 písm. b) ZOHS rozumie koordinácia správania podnikateľov, ktorá nenapĺňa znaky dohody podľa písm. a) a ktorú nemožno označiť ako prirodzené nasledovanie správania iného podnikateľa. Východiskom na formulovanie tejto definície bola všeobecne uvádzaná európska definícia,¹⁹⁵ ako aj prezumpcia dôkazu zosúladenej praxe, stanovená judikatúrou SD EÚ v situácii, keď paralelné správanie konkurentov na trhu nemôže byť vysvetlené inak ako zosúladenou praktikou medzi nimi.¹⁹⁶

Ustanovenie § 4 ods. 3 písm. c) ZOHS definuje rozhodnutie združenia podnikateľov, pričom podoby, ktoré môže takého rozhodnutie mať, sú dve: právny akt orgánu združenia zaväzujúci jeho členov a odporúčanie orgánu združenia členom. Zatiaľ čo právny akt orgánu združenia viažuci jeho členov má formu dohody obmedzujúcej súťaž, aj v európskom práve už svojou právnou povahou ako aktu,

¹⁹⁴ Rozhodnutie ESD vo veci 41/69 ACF Chemiefarma v. Komisia.

¹⁹⁵ Rozhodnutie ESD vo veci 48/69 ICI v. Komisia.

¹⁹⁶ Rozhodnutie ESD vo veci C-89/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85, C-125 až 129//85, Ahlstrom a iní v. Komisia.

ktorý zaväzuje členov združenia,¹⁹⁷ odporúčanie orgánu združenia adresované členom bolo v európskom práve kvalifikované ako rozhodnutie združenia podnikateľov v zmysle čl. 101 ods. 1 ZFEÚ nie na základe právnej povahy tohto typu aktu, ale na základe konkrétného dosahu tohto aktu. Dosah tohto aktu možno posudzovať iba na základe okolností konkrétného prípadu. Analýza dosahu odporúčania vo svetle okolností konkrétného prípadu by mala umožniť určenie, či tento akt predstavuje prejav vôle združenia koordinovať správanie svojich členov na trhu.¹⁹⁸

Zákon o ochrane hospodárskej súťaže v § 4 ods. 4 písmenách a) až e) uvádza netaxatívny výpočet dohôd obmedzujúcich súťaž, ktorý vychádza priamo z výpočtu uvedeného v čl. 101 ods. 1 ZFEÚ. Ďalej sa pod písmenom f) § 4 ods. 4 ZOHS uvádza aj ďalší prípad dohody obmedzujúcej súťaž – znaky koluzívneho správania, v ktorého dôsledku podnikatelia koordinujú svoje ponuky v procese verejného obstarávania, jeho skutková podstata vychádza z výroku rozhodnutia Komisie.¹⁹⁹

Európska právna úprava v článku 101 ZFEÚ, ako aj z neho vychádzajúca slovenská právna úprava zakazujú všetky dohody medzi podnikmi, rozhodnutia združení podnikov a zosúladené postupy, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a mať za následok obmedzenie súťaže. Práva na predmety duševného vlastníctva však samy osebe zásadne nespádajú pod čl. 101 ZFEÚ, pretože ide o výlučné práva, nie o dohody. Právna úprava postihuje predovšetkým nedovolené obmedzenie súťaže ako súčasť dohody, ak ide o neprimeraný, predovšetkým nedostatočný výkon výlučných licenčných práv.

Pokiaľ ide o relevanciu licenčných zmlúv na predmety duševného vlastníctva vo vzťahu k súťažnému právu, odmietnutie licencie v praxi v zásade môže spadať do rámca zneužitia dominantného postavenia. V tejto súvislosti je potrebné bližšie vymedziť typy zmluvnej dispozície s právami duševného vlastníctva, teda licencie a prevod práv na predmety duševného vlastníctva.

Licencia je oprávnenie príjemcu licencie využívať predmet duševného vlastníctva bez toho, aby zaniklo originárne právo majiteľa, resp. pôvodcu predmetu duševného vlastníctva na duševné vlastníctvo. Zmluvné licencie sú udeľované napr. licenčnou zmluvou a sú zásadne odplatné. Zákonné licencie sú stanovené štátom vo forme legálneho povolenia využiť na úradné, spravodajské, citačné a iné účely cudzie právo na predmet duševného vlastníctva aj proti vôli jeho vlastníka určitým spôsobom, a to odplatne alebo bezplatne. Nútené licencie udeľuje súd alebo iný orgán štátnej správy v prípadoch, ak majiteľ bezdôvodne nevyužíva nehmotný statok.²⁰⁰

¹⁹⁷ Rozhodnutie Komisie 93/ 438 CNSD.

¹⁹⁸ Rozhodnutie ESD vo veci 45/85 Verband der Versicherer.

¹⁹⁹ Rozhodnutie Komisie vo veci 60/99.

²⁰⁰ K licenčným zmluvám pozri napr. aj GREGUŠOVÁ, D. – CHLIPALA, M. Licenčná zmluva ako základný zmluvný typ pre oblasť duševného vlastníctva. In Duševné vlastníctvo, č. 2, 2005;

V tejto súvislosti treba venovať osobitnú pozornosť predovšetkým združeným licenciám, ktorých predmetom sú rôzne druhy duševného vlastníctva (patent, ochranná známka, know-how), a predovšetkým tieto licencie môžu byť z hľadiska súťažného práva využité aj protisúťažne, napr. ako nadväzná zmluva vnucujúca príjemcovi nákup niektorých licencií v balíku proti jeho vôli.²⁰¹

Od prevodu práv na predmety duševného vlastníctva a licencie sa odlišujú dohody o vymedzení (delimitačné dohody). Rozumejú sa tým dohody, ktoré majú formou vzájomných ústupkov odstrániť spory a neistotu spočívajúcu v otázke, či existuje konflikt s iným právom duševného vlastníctva. Uvedený typ dohôd však môže viesť k rozdeleniu spoločného trhu. Také dohody sú zakázané, okrem prípadu, ak možno ich právny a hospodársky kontext možno ospravedlniť v zmysle čl. 101 ods. 3 ZFEÚ, resp. § 4 ods. 5 ZOHS. Dohody o vymedzení sa vyskytujú predovšetkým v oblasti ochranných známk alebo patentov. Na ich základe sa jedna zmluvná strana zaviazuje napríklad nepoužívať určitú ochrannú známku na určité výrobky, alebo nenapádať používanie určitej ochrannej známky druhou zmluvnou stranou na určitom území alebo určitých výrobkov. Ak sú práva na ochrannú známku obmedzené len v rozsahu nevyhnutnom na odstránenie nebezpečenstva zameniteľnosti známk, toto obmedzenie nespadá pod zákaz podľa čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, resp. § 4 ods. 1 ZOHS. Kritériom legality pri posudzovaní týchto dohôd je reálnosť rizika zámeny známk. Ak je zámena známk možná, ide o legálnu dohodu, ktorá predchádza možnému sporu, v opačnom prípade ide o simulovaný a protiprávny pokus o rozdelenie trhu.²⁰² Podobne v oblasti patentovej ochrany platí, že „ustanovenie o nenapadnutí licencií na patent môže v závislosti od právneho a hospodárskeho kontextu obmedziť súťaž v zmysle čl. 101 ods. 1 ZFEÚ. Takéto ustanovenie však súťaž neobmedzuje, ak zmluva, ktorej súčasťou je toto ustanovenie, udeľuje bezplatnú licenciu, a príjemca licencie sa tak neocitá v nevýhode spojenej s úhradou poplatku, alebo, ak je licencia udelená, za poplatok, ale

MAREK, K. Obchodněprávní licenční zmluva. In Duševné vlastníctvo, č. 2, 2008, MIŠČÍKOVÁ, R. Licenčné zmluvy na predmety priemyselného vlastníctva, č. 1, 2003; OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník – komentár. Bratislava : Iura Edition, 2005; SUCHOŽA, J. a kol. Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. Bratislava : Eurounion, 2003; DĚDIČ, J. a kol. Obchodní zákoník – komentář. Praha : Prospektum, 1997; ČADA, K. – KNÍŽEK, M. Průmyslové vlastníctví a licence v tržním hospodářství. Praha : Úřad průmyslového vlastníctví, 1997; ADAMOVÁ, Z. Individuálně, kolektivně a hromadné licenční zmluvy uzatvárané organizáciami kolektívnej správy práv podľa autorského zákona (autorské zmluvné právo). In (zost. kol.) Súkromné a verejné právo súčasnosti. Zborník z vedeckej konferencie doktorandov PF TU. Trnava : PF TU, 2005; TŮMA, P. Smluvní licence v autorském právu. Praha : C. H. Beck, 2007.

²⁰¹ Z prvých publikácií v našom právnom prostredí k týmto špecializovaným aspektom súťažného práva pozri KALESNÁ, K. Licencia na know-how z hľadiska obmedzovania hospodárskej súťaže. In Dies Luby Iurisprudentiae, Nr. 4. Bratislava : PF UK, 1997; ŽITŇANSKÁ, L. Zmluvy o franšíze z hľadiska obmedzovania hospodárskej súťaže. Tamže. Ďalej pozri napr. MALÝ, J. Obchod s nehmotnými statky. Patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 76.

²⁰² Rozhodnutie Komisie L 379/90 Toltecs v. Dorcet, L 125/27 Sirdar v. Phildar.

vzťahuje sa na technicky zastaraný proces, ktorý podnik, prijímajúci licenciu a zaväzujúci sa na nenapádanie, nepoužíval.²⁰³

Vzťah licenčných dohôd k právam na predmety duševného vlastníctva možno v rámci súťažného práva vymedziť z viacerých hľadísk:

Prvým hľadiskom je rozpor medzi potrebou udeľovania licencií z hľadiska lepšieho využívania predmetov duševného vlastníctva a obmedzeniami v licenčných zmluvách. Práva duševného vlastníctva udeľujú majiteľovi predmetu duševného vlastníctva monopolné, výlučné práva. Majiteľ predmetu duševného vlastníctva nie je povinný licenciu udeľovať, okrem prípadu tzv. nútených licencií. Udelením licencie na predmet duševného vlastníctva dôjde v zmysle využitia predmetu duševného vlastníctva k „otvoreniu dverí“. Preto do roku 1984 Komisia presadzovala názor, že obmedzenia v licenčnej zmluve sú prijateľné, inak by k jej uzavretiu vôbec nedošlo. Od roku 1984 bol koncept „otvorených dverí“ čiastočne opustený, aj keď sa naďalej uznáva, že niektoré ustanovenia sú nevyhnutné na ochranu osobitného predmetu ochrany duševného vlastníctva.²⁰⁴

Ďalším hľadiskom je potreba povzbudzovať udeľovanie licencií na nové technológie. Obmedzenie jednej zo zmluvných strán napr. výlučnosťou licencie môže byť považované za podstatné v prípade, aby bola licencia vôbec udelená. Rovnako tiež poskytovateľ licencie by mohol ju aj neudelieť, ak by príjemca licencie nesúhlasil s tým, že nebude dodávať tovar podliehajúci licencií na území, ktoré poskytovateľ licencie vyhradil sebe alebo iným. Bez týchto typov obmedzení by nedochádzalo k udeľovaniu licencií a šíreniu nových technológií.

Dôležitá je aj potreba chrániť postavenie príjemcu licencie. Neprimerané podmienky, ako sú napr. vysoké licenčné poplatky, môžu celkovo obmedzovať jeho konkurencieschopnosť.

4.1.3.1 Legalita podmienok licenčnej zmluvy na predmety duševného vlastníctva

Zmluvné podmienky, na ktorých základe sú práva na predmety duševného vlastníctva licencované alebo postupované, môžu za určitých okolností ohroziť súťaž. Môže sa tak stať vtedy, ak určité ustanovenie zmluvy zníži schopnosť zmluvných strán voľne súťažiť medzi sebou alebo s tretími stranami alebo zníži schopnosť tretích strán súťažiť s jednou či oboma zmluvnými stranami.

V praxi je nevyhnutné rozlišovať medzi legitímnymi obmedzeniami zmluvných strán, ktoré vyplývajú z povahy práva duševného vlastníctva a ktoré nevyhnutne obmedzujú slobodu konania tretích osôb, a ustanoveniami obmedzujúcimi súťaž. Vo všeobecnosti sa za legálne považujú ustanovenia, ktoré chránia tzv. osobitný predmet ochrany. Osobitný predmet ochrany predstavuje právo využívať ne-

²⁰³ Rozhodnutie ESD vo veci 65/86 Bayer AG v. Heinz Sullhofer.

²⁰⁴ Patentové oznámenie Komisie C 220/14 z r. 1984.

hmotný statok. Pri všetkých druhoch duševného vlastníctva zahŕňa osobitný predmet ochrany vždy právo umiestniť predmet práva duševného vlastníctva prvýkrát do obehu, či už priamo alebo prostredníctvom licencie, a tiež právo brániť sa proti porušeniu zo strany tretích osôb bez akéhokoľvek vzťahu k predmetu duševného vlastníctva. V jednotlivých prípadoch je však potrebné zohľadniť aj širší kontext zmluvy. Napr. ustanovenie, ktoré neobmedzuje súťaž pri uzavretí zmluvy, keď mali zmluvné strany slabú pozíciu na trhu, sa stane protisúťažným, ak niektorá zo strán nadobudne na trhu silnú pozíciu.

Prieskum legality konkrétnych zmluvných ustanovení z hľadiska možného obmedzenia súťaže prebieha tak, že sa najprv zisťuje, či ustanovenie porušuje niektorú generálnu klauzulu. V prípade, ak áno, následne sa preveruje, či sa na skúmané ustanovenie nevzťahuje niektorá bloková (skupinová) výnimka. Skupinové výnimky existujú na základe čl. 101 ods. 3 ZFEÚ a § 4 ods. 5 a § 5 ZOHS.

Na udeľovanie licencií na predmety duševného vlastníctva existujú tri skupinové výnimky, na základe § 5 ZOHS platné aj pre vnútroštátne vzťahy, ktoré vecne zahŕňajú:

- transfer technológií (nariadenie č. 772/2004 ES),
- určité kategórie vertikálnych dohôd (nariadenie č. 330/2010 ES),
- výskum a vývoj (nariadenie č. 2659/2000 ES).

Skupinová výnimka pre transfer technológií sa vzťahuje na dohody, ktorých cieľom je poskytnúť príjemcovi licenciu na predmet duševného vlastníctva, ktorý na jej základe bude vyrábať a následne eventuálne predávať tovary, preto sa z oblasti práva duševného vlastníctva týka priemyselného vlastníctva, vrátane know-how. Na ostatné práva duševného vlastníctva sa výnimka bude vzťahovať len vtedy, ak podporuje poskytované priemyselné práva, nie samostatne.

Skupinová výnimka pre určité kategórie vertikálnych dohôd sa vzťahuje na dohody, ktorých cieľom je poskytnúť príjemcovi licenciu na predmet duševného vlastníctva príjemcovi, ktorý na ich základe bude predávať tovary alebo poskytovať služby, preto sa táto výnimka vzťahuje na celú oblasť práva duševného vlastníctva. Pod blokovoú výnimku pre určité kategórie vertikálnych dohôd patria napríklad:

- ustanovenie distribučnej zmluvy dovoľujúce distribútorovi používať ochrannú známku výrobcu s cieľom predaja tovaru, ktorý je predmetom zmluvy,
- licencia na know-how a ochrannú známku poskytovateľa franšízy, ktorá jej príjemcovi pomôže predávať tovary a poskytovať služby, ktoré sú predmetom franšízy.²⁰⁵

²⁰⁵ V deväťdesiatych rokoch sa u nás zaviedol slovenský termín franšíza, avšak ten sa používal už napr. aj v oblasti poisťovníctva i inde v odlišnom význame. Jeho angl. ekvivalentom je „franchising“, pod ktorým sa rozumie komplexný odbytový systém zahrnujúci rôzne právne a ekonomické súvislosti. Pridržiavame sa tu však termínu franšíza vo význame, v ktorom bol do oblasti práva duševného vlastníctva zavedený u nás v deväťdesiatych rokoch. Pozri pozn. č. 196. K tomu

Skupinová výnimka v prípade výskumu a vývoja smeruje k dosiahnutiu stavu, v ktorom sa budú všetky strany podieľať na využívaní výsledkov spoločného vývoja a výskumu (napr. predaj výrobkov), a to aj pri poskytovaní licencií tretím osobám a prevode práv.

Ak ustanovenie obmedzujúce súťaž nespadá pod niektorú skupinovú výnimku, nie je možné od 1. 5. 2004 (účinnosť nariadenia č. 1/2003 ES) požiadať o individuálnu výnimku, ani udelenú výnimku predĺžiť. Zmluvné strany musia samy posúdiť, či sú ich dohody platné v zmysle kritérií podľa čl. 101 ods. 3 ZFEÚ, resp. § 4 ods. 5 a § 5 ZOHS.

4.1.3.1.1 Licencie na predmety priemyselného vlastníctva

Základom právnej úpravy licencií na predmety priemyselného vlastníctva je blokova výnimka o transfere technológií – nariadenie č. 772/2004 ES,²⁰⁶ doplnené oznámením Komisie 2004 C 101/1, ktoré obsahuje pravidlá na jeho aplikáciu a individuálne posudzovanie dohôd, ktoré pod pôsobnosť nariadenia nespádajú.

4.1.3.1.1.1 Bloková výnimka o transfere technológií

Základom blokovej výnimky o transfere technológií je vymedzenie jej vecnej pôsobnosti. V medziach vecnej pôsobnosti blokovej výnimky platí pravidlo, že čo nie je zakázané, je dovolené. Vecnú pôsobnosť možno vymedziť prostredníctvom pojmu technológia a okruhom prípadov, na ktoré sa transfer technológie vzťahuje. Pod pojmom technológia sa tu nepovažuje výrobný postup alebo zariadenie na výrobu, ale právom chránené znalosti nevyhnutné na výrobu tovarov alebo poskytovanie služieb, teda na priemyselné vlastníctvo, a to najmä patenty, ako aj know-how a software.²⁰⁷

Transfer – prevod technológie na účely blokovej výnimky nie je prevodom práv, ale licenciou, čiže súhlasom na využívanie práva na predmet duševného vlastníctva, resp. neúplné prevody práv, pri ktorých časť rizika spojeného s využitím technológie zostáva na strane prevodcu. Úplné prevody práv táto blokova výnimka nezahŕňa, úplné zmluvné prevody priemyselného vlastníctva možno posu-

tiež VOJČÍK, P. Zmluvy o franšíze. In Dies Luby Iurisprudentiae, Nr. 3, Bratislava : PraF UK, 1995, s. 33-37; ŠVIDROŇ, J. Základy práva duševného vlastníctva. Bratislava : Juga, 2000, s. 205-206.

²⁰⁶ Nariadenie Komisie 772/2004 o aplikácii čl. 81 ods. 3 ZES na druhy zmlúv o prevode technológií.

²⁰⁷ Zahŕnutie softvéru do tejto blokovej výnimky je príspevkom do diskusie, či má byť softvér chránený autorským právom alebo patentom ako priemyselné právo. Súvisí to s otázkou, či má byť predmetom ochrany programátorský text (autorskoprávny prístup), alebo jeho funkcia (prístup priemyselných práv).

dzovať z hľadiska zneužívania dominantného postavenia, na ktoré sa táto výnimka nevzťahuje. Naopak, neúplné prevody majú povahu skôr licenčných dohôd, ktoré spadajú pod ustanovenie čl. 101 ZFEÚ, resp. § 4 ZOHS. Dôvodom na poskytnutie licencie na technológiu je väčšinou to, že majiteľ technológie nemá prostriedky pre jej využívanie v cudzine, alebo mu chýbajú znalosti o špecifickom trhu, na ktorý sa technológia vzťahuje. Cieľom poskytovateľa licencie je dosiahnutie maximálneho zisku. Ochrana postavenia príjemcu licencie si tiež môže vyžadovať výlučnosť na určitom území. Ak však zmluvné obmedzenia prevyšujú rámec nevyhnutnej ochrany technológie a jej šírenia za primeranú odmenu, teda rámec efektívneho využitia technológie, môže ísť o porušenie súťaže.

Z hľadiska podmienok použiteľnosti blokovej výnimky pokrýva nariadenie č. 772/2004 ES a zákaz v čl. 101 ods. 1 ZFEÚ (§ 4 ZOHS) sa vzťahuje na všetky zmluvy o transfere technológií:

- uzavreté medzi dvomi podnikmi,
- ak podiel týchto podnikov na relevantnom trhu je, ak ide o konkurujúce si podniky, najviac 20 % spoločne, ak ide o nekonkurujúce si podniky, 30 % každého z nich zvlášť,
- týkajúce sa výroby tovarov alebo poskytovania služieb s použitím technológie – nesmie teda ísť len o predaj tovarov či služieb s danými technológiami, ani len o výskum a vývoj, ani o tzv. čisté licencie, licenčné dohody bez vzťahu k výrobe tovarov či poskytovaniu služieb,
- ak právna ochrana technológie trvá (čl. 2 nariadenia),
- neobsahujú tzv. vylúčené klauzuly (čl. 5 nariadenia), sú to obmedzenia, na ktoré sa bloková výnimka nevzťahuje. Ich prítomnosť v zmluve však nespôsobuje zmluvu zakázanou, iba sa vo vzťahu k nim bloková výnimka nepoužije. Ak sú však obsiahnuté v licenčnej zmluve, nevylučujú aplikovateľnosť blokovej výnimky na celú licenciu, ale bloková výnimka sa neuplatní výlučne vo vzťahu k nim. Môže ísť o obmedzenia:
 - *medzi konkurujúcimi si podnikmi*: záväzok príjemcu licencie udeliť poskytovateľovi licencie výhradnú licenciu na vlastné oddeliteľné zlepšenia licencovanej technológie; záväzok príjemcu licencie previesť na poskytovateľa licencie vlastnícke právo na vlastné oddeliteľné zlepšenia licencovanej technológie; záväzok príjemcu licencie nenapádať existenciu priemyselných práv patriacich poskytovateľovi licencie, čo však nevylučuje možnosť, aby poskytovateľ licencie vypovedal zmluvu o prevode technológií v prípade, ak k takémuto napadnutiu dôjde,
 - *medzi nekonkurujúcimi si podnikmi*: ustanovenia obmedzujúce príjemcu licencie v možnosti využívať svoje vlastné technológie alebo obmedzujúce zmluvné strany v možnosti vykonávať výskum a vývoj (s výnimkou toho, že tieto obmedzenia sú nevyhnutné na ochranu licencovaného know-how pred tretími osobami).

4.1.3.1.1.2 *Legalita zmluvných ustanovení spadajúcich do rámca blokovej výnimky*

Oznámenie Komisie C 101/2 z roku 2004 (ďalej Guidelines TT) rozdeľuje zmluvné ustanovenia o transfere technológií, na ktoré sa vzťahuje bloková výnimka, na ustanovenia zásadne povolené a ustanovenia neisté.

Ustanovenia zásadne povolené „obvykle neobmedzujú súťaž v zmysle článku 81 ods. 1 ZES“²⁰⁸ zahŕňajú predovšetkým:

- ustanovenia o mlčanlivosti, čo platí aj pre know-how, a to aj počas určitej doby po skončení platnosti licenčnej zmluvy, ak sa nestane všeobecne známym,²⁰⁹
- zákaz príjemcu licencie udeľovať sublicencie, a to aj po skončení platnosti licenčnej zmluvy, ak sa know-how medzitým nestalo verejne známym, alebo ak patentová ochrana stále trvá,²¹⁰
- záväzok nepoužívať poskytnutú technológiu po ukončení platnosti zmluvy, ak právna ochrana predmetu duševného vlastníctva trvá alebo ak know-how nie je verejne známe,
- povinnosť príjemcu licencie napomáhať poskytovateľovi pri vymáhaní licencovaných práv na predmety duševného vlastníctva,
- záväzok platiť minimálne poplatky,
- záväzok vyrábať určité minimum licencovaných tovarov,
- povinnosť používať na označenie tovarov poskytovateľovu ochrannú známku.

Neisté ustanovenia môžu byť legálne v prípade, ak nespôsobujú obmedzenie súťaže s ohľadom na povahu zmluvy, trhové postavenie zmluvných strán, konkurentov a kupujúcich licencovaného tovaru, vstupné bariéry na relevantný trh. Najčastejšie používaným kritériom je trhové postavenie strán zmluvy. Guidelines TT sa zaoberajú najmä ustanoveniami týkajúcimi sa výhradných licencií a predajných obmedzení, obmedzení aplikácie technológií, nepoužívania konkurenčných technológií, výroby na vlastnú potrebu.

4.1.3.1.2 *Licencie na ochranné známky*

Medzi priemyselnými právami a ochrannými známkami existuje podstatný rozdiel. Kým patentová licencia nepredpokladá závislosť podnikateľskej činnosti príjemcu licencie od poskytovanej licencie, ale môže byť obmedzená výlučne len na prevod technológie, slúži známková licencia takmer vždy na vytvorenie distribučného systému poskytovateľa licencie.²¹¹

²⁰⁸ Bod 155 Oznámenia Komisie C 101/2 z roku 2004.

²⁰⁹ Rozhodnutie Komisie L 50/30 vo veci Boussois v. Interpane.

²¹⁰ Rozhodnutie Komisie L 69/21 vo veci Rich Products v. Jus-rol.

²¹¹ DAUSES, M.-A. Příručka hospodářského práva EU. Praha : ASPI Publishing, 2002, s. 125.

Aplikácia čl. 101 ZFEÚ na licencie k ochranným známkam je obdobná ako v prípade priemyselného vlastníctva, žiadna bloková výnimka sa však nezaobera špecificky ochrannými známami. Základným cieľom ochrannej známky je zaručiť pôvod tovaru, ktorý je ňou označený. Akékoľvek použitie ochrannej známky bez súhlasu jej vlastníka predstavuje porušenie jeho práv, preto je na takéto použitie nevyhnutné udelenie licencie. Známková licencia väčšinou nie je výhradná, pretože by to pre jej poskytovateľa znamenalo stratu možnosti využívať známku. Licencia je spravidla poskytovaná v rámci širšieho obchodného kontextu, kde licencia na ochrannú známku je súčasťou distribučnej zmluvy, zmluvy o obchodnom zastúpení, zmluvy o transfere technológií.

Blokové výnimky, ktoré sa aplikujú na transfer technológií a vertikálne dohody, upravujú aj podmienky poskytovania licencie na ochrannú známku.

Bloková výnimka pre transfer technológií sa aplikuje v prípadoch, ak zmluva o transfere technológií obsahuje licenciu na ochrannú známku, ktorá má pomocnú funkciu vo vzťahu k hlavnej licenci na technológiu. Ochranná známka musí mať vzťah k poskytnutej licenci a podporovať využitie licencovanej technológie predovšetkým tým, že príjemca licencie na patent alebo know-how môže ochrannou známkou označiť tovar vyrábaný na základe licencie s cieľom zvýšiť predaj takéhoto tovaru.

Bloková výnimka pre niektoré vertikálne dohody sa aplikuje najmä na zmluvy distribučné a o obchodnom zastúpení, kde samotná licencia na predmety duševného vlastníctva nie je primárnym predmetom zmluvy, ale úzko s ním súvisí.

Vzhľadom na skutočnosť, že neexistuje osobitná bloková výnimka pre licencie na ochranné známky, je nevyhnutné vychádzať z judikatúry Komisie a SD EÚ aplikujúcej čl. 101 ods. 1 ZFEÚ na ochranné známky. Komisia pri individuálnych rozhodnutiach aplikuje predovšetkým blokovú výnimku pre transfer technológií.

Za legálne sa považujú zmluvné ustanovenia, ktorých cieľom je :

- udržanie niektorého zásadného prvku existencie ochrannej známky a jej cieľa, napr. záväzok označovať ochrannou známkou všetky výrobky zahrnuté v licenci,;
- zachovanie hodnoty ochrannej známky, napr. kvalitatívne limity výrobkov a služieb (povinnosť dodržiavať výrobné postupy, možnosť poskytovateľa licencie dohliadať na výrobu), alebo výlučné nákupy (záväzok príjemcu licencie nakupovať osobitné ingrediencie len od poskytovateľa, pretože sú podstatné pre výrobu a nie sú dostupné z iných zdrojov),
- kontrola využívania ochrannej známky, napr. zákaz udeľovať sublicenciu; zákaz iných úkonov, ktoré by obmedzili kontrolu poskytovateľa nad ochrannou známkou; zákaz napadnúť vlastníctvo k ochrannej známke, pretože vlastníctvo známky poskytovateľom či príjemcom licencie neovplyvní súťažné postavenie tretích osôb, naopak, zákaz napadnúť platnosť ochrannej známky čl. 101 ZFEÚ porušuje.

Legalita ustanovení je však sporná v prípade výhradnej územnej licencie. Tento záväzok poskytovateľa licencie neposkytnúť licenciu na ochrannú známku na licencovanom území považuje Komisia za obmedzenie súťaže, konkrétne za obmedzenie vnútroznačkovej súťaže zakázanej podľa čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, ak vedie k absolútnej teritoriálnej ochrane.²¹² Sporná je tiež legalita ustanovení o výhradnej značkovej výrobe, teda zákaz pre príjemcu licencie vyrábať iný tovar ako ten, na ktorý sa vzťahuje licencia na ochrannú známku. V tomto prípade ide o obmedzenie súťaže medzi označeniami.

Zakázané sú tie zmluvné ustanovenia, ktoré zahŕňajú zákaz pasívnych predajov (výhradné územné licencie); obmedzenie ďalších predajov, ktoré sú založené na rozlišovaní podľa druhu zákazníkov, napr. záväzok dodávať len koncovým zákazníkom; ako aj zákaz napadnúť platnosť ochrannej známky.

4.1.3.1.3 Autorskoprávne licencie

V oblasti aplikácie súťažných predpisov na autorskoprávne licencie neexistuje žiadna bloková výnimka ani oznámenie Komisie, ktoré by sa osobitne zaoberali úpravou autorskoprávných licencií z hľadiska súťažného práva, a rovnako ani slovenská právna úprava sa touto oblasťou bližšie nezaobrá a neupravuje. Ako vyplýva aj z judikatúry SD EÚ, na autorskoprávne licencie sa uplatňuje analógia s patentovými právami.²¹³ Rozdiel v porovnaní s patentovou úpravou je v tom, že v rámci autorského práva existuje viacero zvláštnych predmetov ochrany, teda výlučné autorské právo neobsahuje len výlučné právo povoľovať vyhotovovanie rozmnoženín diela, ale aj jeho zverejnenie, verejný výkon a vysielanie.

V rámci autorskoprávných licencií je najbežnejším spôsobom licenčného obmedzenia výlučné právo využívať dielo na určitom území. Poskytnutie licencie na autorské práva umožňuje väčšiu mieru teritoriálnej ochrany ako patentové licencie, ktoré smerujú k výrobe produktu voľne poskytovaného na celom vnútornom trhu, pretože predmetom autorskoprávnej licencie je samotný konečný produkt.

Z hľadiska autorských práv treba rozlišovať právo použiť dielo, ktoré umožňuje okrem iného kontrolovať verejný výkon a vysielanie, a právo na vyhotovovanie rozmnoženín diela. V oblasti práva na vyhotovovanie rozmnoženín diela porušujú autorskoprávne licencie, ktoré obsahujú absolútnu územnú výlučnosť (tj. zákaz vývozu), čl. 101 ZFEÚ. V oblasti práva použiť dielo je absolútna územná výlučnosť prípustná, najmä pri vysielaní jednotlivého filmu a pri športových prenosoch. Osobitnou oblasťou autorských práv, v ktorej môže dôjsť k stretu so zákazom podľa čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, je správa autorských práv ochrannými autorskými or-

²¹² Rozhodnutie Komisie vo veci 70/69 Campari.

²¹³ „Obchodné využitie autorských práv vyvoláva rovnaké problémy ako u iných práv priemyselného vlastníctva“ – rozhodnutie ESD vo veci C 92/92 Phil Collins.

organizáciami. Poskytnutie výlučných autorských práv autorom v prospech ochranej organizácie sa nepovažuje za porušenie čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, ak nie je vedené snahou obmedziť konkurenciu.

Analogicky s inými právami duševného vlastníctva neporušujú čl. 101 ZFEÚ z hľadiska obmedzenia príjemcu licencie tieto zmluvné ustanovenia:

- nekopírovať dokumenty, ktoré podliehajú povinnosti mlčanlivosti,
- ďalej poskytnúť autorské právo,
- nepoužívať predmet duševného vlastníctva po ukončení za predpokladu, že autorské právo je ešte platné,
- splňať určité podmienky kvality a nakupovať tovar od poskytovateľa licencie, ktoré sú nevyhnutné na správne využitie licenčných práv,
- požiadavky na platbu minimálneho honorára alebo na minimálnu kvalitu výroby licencovaného tovaru,
- označiť licenčné výrobky menom poskytovateľa licencie.

Prípustným obmedzením poskytovateľa licencie je napr. povinnosť udeliť príjemcovi licencie priaznivejšie podmienky, než aké poskytovateľ licencie môže udeliť ostatným príjemcom licencie v priebehu trvania zmluvy.

Medzi ustanovenia licenčných zmlúv, ktoré všeobecne porušujú čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, ale sú vyňaté z čl. 101 ods. 3 ZFEÚ, patria z hľadiska obmedzenia príjemcu licencie napr. povinnosť neuskutočňovať aktívnu marketingovú politiku mimo svojho územia najmä založením pobočky. Z hľadiska obmedzenia poskytovateľa licencie je to napr. povinnosť neposkytnúť licenciu tretím osobám.

4.1.3.1.4 Nevyužívanie a odmietnutie licencie

V zmysle čl. 101 ZFEÚ sa za obmedzovanie súťaže považuje aj situácia, keď udelenú výhradnú licenciu jej príjemca využíva neprimerane reštriktívne. Takýmto prípadom môže byť napríklad výhradná územná licencia na premietanie filmu, ak ekonomické alebo právne okolnosti majú za následok významné obmedzenie distribúcie filmu alebo narušenie súťaže na kinematografickom trhu. Úlohou národných súdov je posúdiť, či výkon výlučného práva vytvára umelé a neospravedliteľné prekážky, napr. udrzovaním exkluzivity počas neprimerane dlhého času, alebo požadovaním prehnaných platobných podmienok.

Jednostranné odmietnutie licencie nemôže zásadne porušiť čl. 101 ZFEÚ, pretože v takom prípade neexistuje žiadna dohoda. Rovnako sa postupuje aj pri odmietnutí udeliť sublicenciu, ak držiteľ licencie nemá právo licenciu udeliť, pretože zákaz poskytovať sublicenciu je súčasťou bežného výkonu práva duševného vlastníctva.

V prípade kolektívneho odmietnutia udeliť licenciu tretej osobe, teda spoločného postupu viacerých podnikov, je možné aplikovať čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, môže to však viesť aj k zneužitiu dominantného postavenia, ak sú podniky v dominantnom postavení.

Ak sa detailne pozrieme na ustanovenia slovenského ZOHS v časti týkajúcej sa dohôd obmedzujúcich súťaž, nie je z nich zrejmé žiadna osobitná úprava pre oblasť PDV a sú formulované všeobecne. Nebolo to však vždy tak, v tejto súvislosti je potrebné zaoberať sa podrobnejšie novelou ZOHS č. 204/2004 Z. z.

Pôvodné znenie zákona č. 136/2001 o ochrane hospodárskej súťaže pred ako-ukol'vek novelizáciou totiž upravovalo v ustanovení § 5 osobitnú právnu úpravu v prípade vymedzenia dohôd obmedzujúcich súťaž v oblasti práv na predmety duševného vlastníctva. Ustanovenie § 5 ods. 1 vymedzovalo ako zakázané dohody aj „*dohody o prevode práv alebo o poskytnutí licencií na vynálezy, priemyselné vzory, ochranné známky, obchodné mená, chránené odrody rastlín alebo plemená zvierat, úžitkové vzory a chránené topografie polovodičových výrobkov alebo časť tejto dohody, (...) ak obmedzovanie súťaže, ktoré z nej vyplýva pre nadobúdateľa týchto práv, nie je nevyhnutné na ich ochranu. To isté platí o dohode o poskytnutí práv k dielam a výkonom podľa osobitného predpisu.*“ Za osobitný predpis podľa tohto ustanovenia sa považoval v zmysle poznámky pod čiarou zákon č. 383/1997 Z. z. autorský zákon v znení zákona č. 234/2000 Z. z. Ustanovenie § 5 ods. 2 následne dopĺňalo právnu úpravu; v zmysle tohto ustanovenia „*Ustanovenie odseku 1 sa vzťahuje obdobne na prevod práv alebo poskytnutie licencií na výrobo-technické a obchodné poznatky a skúsenosti (know-how), ktoré nie sú upravené v osobitnom predpise.*“ Uvedené ustanovenie tak pokrývalo široké spektrum práv na predmety duševného vlastníctva a predpokladalo široké uplatnenie osobitne v oblasti PDV. V tomto ohľade je možné v slovenskej právnej úprave badať značný rozdiel oproti českej právnej úprave, ktorá bude popísaná v ďalších častiach publikácie; slovenský zákonodarca tak osobitne pamätal aj na oblasť PDV a výslovne predpokladal možnosť uzavretia dohôd, ktoré budú potenciálne spôsobilé obmedziť súťaž aj pri právach na predmety duševného vlastníctva. Uvedené ustanovenie a predovšetkým snahu zákonodarcu pamätať aj na oblasť PDV možno hodnotiť len pozitívne. Snahou zákonodarcu prostredníctvom tohto ustanovenia, tak ako vyplýva z dôvodovej správy, bolo postihnúť také dohody o prevode práv a poskytnutí licencií na predmety priemyselného vlastníctva a dohody o poskytnutí práv na diela a výkony chránené autorským právom, ak obmedzenia súťaže v nich obsiahnuté nie sú nevyhnutné na ochranu existencie týchto práv. Podľa znenia uvedeného ustanovenia tak išlo napr. o také obmedzenia v licenčných zmluvách, ktoré idú nad hranice legítimnej ochrany individuálnych práv ich držiteľov. Za zakázané sa tak považovali predovšetkým dohody, ktoré obsahujú obmedzenie nadobúdateľa práva alebo licencie z hľadiska množstva či ceny výrobku.

Novelou ZOHS č. 204/2004 Z. z. bolo však ustanovenie § 5 zrušené. Nie sú celkom zrejmé dôvody a motivácia zákonodarcu pristúpenia k takémuto kroku. Dôvodová správa je v tomto bode veľmi stručná a obmedzuje sa na konštatovanie v jednej vetou, že ponechanie samostatnej úpravy dohôd obmedzujúcich súťaž iba na oblasť PDV nie je odôvodnená, pretože takýto zákaz vyplýva zo súčasného

znenia § 4 upravujúceho prípady dohôd všeobecne obmedzujúcich súťaž. Motiváciou na takýto krok zákonodarcu iste mohla byť aj snaha o harmonizáciu slovenskej právnej úpravy s európskym právom, je však prinajmenšom prekvapujúce, prečo zákonodarca bližšie neodôvodnil svoju motiváciu. Nie je taktiež známy prípad, v ktorom by uvedené ustanovenie spôsobovalo aplikačné problémy, ktoré by odôvodňovali jeho zrušenie. V každom prípade v súčasnosti platné znenie ZOHS neobsahuje samostatnú úpravu dohôd obmedzujúcich súťaž pre oblasť PDV, ale zároveň takého prípady nevylučuje; prípady možného obmedzenia súťaže prostredníctvom výkonu práv na predmety duševného vlastníctva sú subsumované a posudzujú sa podľa ustanovenia § 4 ZOHS.

4.1.4 Zneužívanie dominantného postavenia a právo duševného vlastníctva

ZOHS vymedzuje pojem dominantné postavenia v § 8 ods. 1 ako postavenie, ktoré má podnikateľ alebo niekoľko podnikateľov, ktorí nie sú vystavení podstatnej súťaži alebo sa vzhľadom na svoju ekonomickú silu môžu správať nezávisle. Uvedená formulácia vychádza z judikatúry SD EÚ. Kritérium ekonomickej sily, ako aj možného nezávislého správania sa objavili už v rozhodnutí *United Brands* z roku 1978.²¹⁴

Slovenská právna úprava v ustanovení § 8 ods. 2 písmená a) až d) ZOHS uvádza výpočet možných podôb zneužívania dominantného postavenia, ktorý je priamo prebratý z čl. 102 ZFEÚ. V oblasti európskeho práva upravuje postih zneužívania dominantného postavenia čl. 102 ZFEÚ. Do výpočtu možných podôb zneužívania dominantného postavenia patrí aj ďalšia praktika, kvalifikovaná rozhodovacou praxou Komisie a judikatúrou SD EÚ, ako aj rozhodovacou praxou Protimonopolného úradu SR ako zneužívanie dominantného postavenia, a to znemožnenie prístupu k unikátnemu zariadeniu.

Právo duševného vlastníctva je charakterizované monopolom oprávnených osôb na využívanie nehmotných statkov. Výlučné právo na predmet duševného vlastníctva však automaticky nezakladá jeho vlastníkovi dominantné postavenie. Uvedené práva sú síce výlučné práva, ale vďaka tomu ešte nepredstavujú hospodársky monopol, pretože výrobky nesúce tieto práva môžu byť v rámci súťaže prípadne nahradené inými výrobkami, takže dominantné postavenie nevznikne. Podľa názoru SD EÚ je potrebné na základe ekonomickej analýzy konkrétneho trhu vziať do úvahy postavenie výrobcov a distribútorov podobných tovarov, aby bolo možné zistiť, či podnik podozrivý zo zaujatia dominantného postavenia má dostatočnú moc, aby mohol brániť skutočnej súťaži na dôležitej časti trhu. Treba predovšetkým skúmať existenciu výrobcov podobných tovarov a ich pozíciu na trhu. Ak však určitý výrobok nahraditeľný nie je, vytvárajú práva duševného vlastníctva pre tento výrobok dominantné postavenie.

²¹⁴ Rozhodnutie ESD vo veci 27/76 *United Brands*.

Dominantné postavenie v dôsledku práva na predmet duševného vlastníctva nezakladá samo osebe zneužitie dominantného postavenia. Ani samotný výkon práva duševného vlastníctva zásadne neznamená zneužitie dominantného postavenia, a to ani v situácii, keď ide o výkon už dominantným podnikom na trhu. Podstata práva duševného vlastníctva spočíva vo výlučnom práve, udelenom zákonom, zakázať výrobu a predaj tovarov neautorizovanými tretími osobami, preto možno o zneužití dominantného postavenia hovoriť až vtedy, ak to odôvodňujú ďalšie okolnosti. O zneužitie dominantného postavenia pôjde až vtedy, ak výkon práva duševného vlastníctva slúži ako prostriedok na to, aby bolo dominantné postavenie zachované alebo posilňované.

4.1.4.1 Jednotlivé druhy zneužitia dominantného postavenia v oblasti duševného vlastníctva

V európskom protimonopolnom práve ani v slovenskom právnom poriadku nie je zneužitie práv na nehmotné statky definované ako osobitná skutková podstata zneužívania dominantného postavenia. Jednotlivými druhmi zneužitia dominantného postavenia vo vzťahu k právam na duševné vlastníctvo sú predovšetkým: registrácia ochrannej známky za účelom rozdelenia trhu, podanie žaloby pre porušenie práva duševného vlastníctva, odmietnutie licencie tretej osobe, odmietnutie licencie len niektorej tretej osobe, získanie výlučnej licencie posilňujúcej dominanciu, zneužívanie prístupu k unikátnemu zariadeniu či neprimerané podmienky licenčnej zmluvy.

4.1.4.1.1 Zápis ochrannej známky za účelom rozdelenia trhu

Ak nie je účelom ochrannej známky naplnenie jej základnej funkcie, a to zabezpečenie vzťahu medzi výrobkom a výrobcom, ale iný prospech, predovšetkým ak navrhovateľ zápisu „vedel alebo mal vedieť, že rovnakú známku využíva v inom štáte iný podnikateľ, pretože tento zápis obmedzuje možnosť iného podnikateľa preniknúť na trh ovládaný dotýčným podnikateľom“, ²¹⁵ pôjde o pokus o protisúťažné rozdelenie trhu.

4.1.4.1.2 Podanie žaloby pre porušenie práva duševného vlastníctva

Právo vymáhať výlučné práva na predmety duševného vlastníctva nevedie nevyhnutne k nadobudnutiu dominantného postavenia a súdne uplatňovanie práva

²¹⁵ Rozhodnutie Komisie vo veci Airam v. Osram, 11. správa o súťažnej politike, bod 97.

duševného vlastníctva nie je samo osebe zneužívaním dominantného postavenia. Ak však dominantné postavenie existuje, môže ísť o zneužitie tohto postavenia aj podaním žaloby, ak existuje príčinná súvislosť medzi uplatňovaným právom a údajným zneužitím, napr. prinútením žalovanej strany uzavrieť obmedzujúcu licenčnú zmluvu.

4.1.4.1.3 Odmietnutie udeliť licenciu každej tretej osobe

Jedným z druhov zneužívania dominantného postavenia je aj odmietnutie obchodovať. Súťažné právo v tomto prípade zasahuje do práva slobodne disponovať so súkromným majetkom, pôjde teda o zmluvnú voľnosť a neexistenciu povinnosti poskytovať licencie. O prípad odmietnutia obchodovať však nepôjde, ak na takého konanie existuje objektívne odôvodnenie a účelom odmietnutia nie je odstrániť konkurenta z trhu, napr. neziskovosť obchodu, nedostatočná kapacita majiteľa práva duševného vlastníctva, hroziaci bankrot potenciálneho príjemcu, negatívna predchádzajúca skúsenosť majiteľa práva na predmet duševného vlastníctva s potenciálnym príjemcom licencie.

Právo neudeliť licenciu na predmet duševného vlastníctva sa považuje za podstatu práva duševného vlastníctva, preto sa neudelenie licencie v takomto prípade nepovažuje za zneužívanie dominantného postavenia, okrem prípadu, ak:

- v dôsledku existencie práva na predmet duševného vlastníctva existuje dominantné postavenie,
- konanie dominantného podnikateľa môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi,
- konanie spočíva predovšetkým v rozhodnutí majiteľa nevyužívať právo duševného vlastníctva a ani neudeliť licenciu, v tomto prípade možno hovoriť o prieniku do práva majiteľa práva na predmet duševného vlastníctva rozhodovať o využití samotného práva, ktorý je možný len za mimoriadnych okolností, ak by neposkytnutie licencie:

a) úplne zabránilo vzniku nového výrobku alebo služby, po ktorých existuje dopyt zo strany spotrebiteľov,

b) odmietnutie licencie by bolo bezdôvodné,

c) majiteľ práva na predmet duševného vlastníctva by si ním upevnil svoje postavenie na sekundárnom trhu a vylúčil tým na ňom súťaž.

Uvedené tri podmienky musia byť splnené kumulatívne.

4.1.4.1.4 Diskriminačné odmietnutie licencie len pre niektoré tretie osoby

Prípady diskriminačného odmietnutia licencie len pre niektoré tretie osoby sa v súvislostiach práva duševného vlastníctva týkajú predovšetkým autorských

ochranných organizácií. Uvedené organizácie nesmú ukladať povinnosti, ktoré nie sú nevyhnutné na dosiahnutie ich cieľa, teda správy autorských práv, a ktoré by neprimerane obmedzovali výkon ostatných práv zastupovanej osoby. Rovnako tiež nesmú vykonávať činnosť, ktorá smeruje k rozdeleniu trhu. Napríklad nemecká ochranná organizácia výkonných umelcov GVL bola odsúdená SD EÚ za to, že odmietala poskytovať ochranu interpretom, ktorí nemali v SRN trvalý pobyt.²¹⁶

4.1.4.1.5 Dohoda o výhradnej licencií posilňujúcej trhovú dominanciu

Skutočnosť, že podnik v dominantnom postavení získa výhradnú licenciu, nepredstavuje sama osebe zneužívanie v zmysle čl. 102 ZFEÚ. Pri aplikácii čl. 102 je potrebné vziať do úvahy okolnosti, ktoré sprevádzali získanie licencie, predovšetkým účinok na štruktúru súťaže na príslušnom trhu. V oblasti patentovej ochrany získaním výhradnej licencie dominantným podnikom, keď dôjde nielen k posilneniu dominantného postavenia, ale aj k oddialeniu možného vstupu konkurencie na daný relevantný trh, možno dosiahnuť prostredníctvom kúpy podniku konkurenta výlučne využívajúceho patent, ktorý ako jediný mohol konkurovať výrobkom kupujúceho.²¹⁷ Obdobne aj v oblasti vysielacích práv je programová exkluzivita rozhlasových vysielateľov, teda dohody o výlučnom poskytovaní diel alebo záznamov (t. j. odmietnutie tvorcov udeliť licenciu inému vysielateľovi), uznávaná ako rozhodujúca pre odlišovanie vysielateľov medzi sebou, a preto je považovaná za legálnu, ak pre podnikateľov existuje možnosť vstupu na trh.²¹⁸

4.1.4.1.6 Zneužívanie prístupu k unikátnemu zariadeniu

V prípade vymedzenia úpravy zneužívania dominantného postavenia v slovenskom ZOHS je základom právnej úpravy ustanovenie § 8 a § 38f ZOHS. Paragraf 8 vymedzuje základné pojmy, generálnu klauzulu a demonštratívny výpočet jednotlivých foriem zneužitia dominantného postavenia, § 38f následne možnosť ukončiť konanie vydaním rozhodnutia o uložení záväzkov. Na určenie vzájomného vzťahu súťažného práva a PDV v oblasti zneužívania dominantného postavenia boli do novelizácie ZOHS zákonom č. 151/2014 Z. z. konkrétne podstatné ustanovenia § 8 ods. 3 až ods. 5 ZOHS. V zmysle uvedených ustanovení:

„(3) Unikátne zariadenie je zariadenie, infraštruktúra alebo jej časť, miesto alebo právo, ktorých vybudovanie alebo nadobudnutie iným podnikateľom

²¹⁶ Rozhodnutie ESD vo veci 7/82 GVL v. Komisia.

²¹⁷ Rozhodnutie Komisie vo veci L-272/27Tetra Pak I z roku 1988.

²¹⁸ Rozhodnutie Komisie vo veci L-179/23EBU v. Eurovisionssystems z roku 1993.

nie je objektívne možné a bez prístupu ku ktorému alebo bez uplatnenia ktorého by došlo alebo mohlo dôjsť k obmedzeniu súťaže na príslušnom relevantnom trhu.

- (4) Vlastníkom alebo správcom unikátneho zariadenia podľa tohto zákona je aj nositeľ práva, ak unikátnym zariadením podľa odseku 3 je právo.*
- (5) Podnikateľ, ktorý je vlastníkom alebo správcom unikátneho zariadenia, zneužije svoje dominantné postavenie na relevantnom trhu, ak odmietne k nemu zabezpečiť prístup a ak súčasne*
 - a) unikátne zariadenie umožňuje uspokojiť požiadavky podnikateľa na využívanie unikátneho zariadenia pri súčasnom uspokojení požiadaviek vlastníka alebo správcu unikátneho zariadenia v čase najvyššieho dopytu po jeho službách a s prihliadnutím aj na plnenie jeho dlhodobých záväzkov,*
 - b) podnikateľ žiadajúci o prístup k unikátnemu zariadeniu s cieľom využívať ho je schopný zabezpečiť dodržanie zodpovedajúcich kvalitatívnych a kvantitatívnych parametrov unikátneho zariadenia vyplývajúcich z požiadaviek na jeho prevádzku alebo ak podnikateľ žiadajúci o využívanie unikátneho zariadenia, ktorým je právo, je schopný zabezpečiť dodržanie všetkých požiadaviek na predmetné právo vyplývajúcich z osobitných predpisov,*
 - c) podnikateľ žiadajúci o prístup k unikátnemu zariadeniu je schopný uhradiť vlastníkovi alebo správcovi unikátneho zariadenia primeranú odplatu. “*

Osobitným predpisom v zmysle odseku 5 písm. b) sa podľa poznámky pod čiarou myslia napríklad zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov alebo zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (Autorský zákon).

Uvedené ustanovenia tak inkorporovali na základe európskeho práva do slovenského ZOHS doktrínu „essential facilities“.

Zavedenie uvedených ustanovení a doktríny unikátneho zariadenia do zákona č. 136/2001 Z. z. bolo novátorským príspevkom zákonodarcu, ktorý jednoznačne možno hodnotiť pozitívne. V zmysle dôvodovej správy zákonodarca pristúpil k zavedeniu takejto samostatnej úpravy preto, že takého protisúťažné správanie podnikateľov nebolo možné celkom jednoznačne postihovať podľa predchádzajúcej právnej úpravy. V praxi sa zaužíval pojem unikátneho zariadenia, ktorým sa rozumie miesto, právo, zariadenie, infraštruktúra alebo jej časť kombinovaná so službami vzťahujúcimi sa na takúto infraštruktúru, ktoré majú pomocnú povahu pre ekonomické aktivity na samostatnom, ale nadväzujúcom trhu na ten trh, na ktorom pôsobí vlastník, resp. správca unikátneho zariadenia, a ak je prakticky nemožné alebo neopodstatnené pre akéhokoľvek nového konkurenta duplicitne vybudovať takého zariadenie. Prekážka vybudovania unikátneho zariadenia môže byť napr. geografická alebo ekologická. Prístup k unikátnemu zariadeniu môže byť odmietnutý, vyžaduje sa však naplnenie kvalifikovaných kritérií uvedených v odseku 4, ktoré odôvodňujú takého odmietnutie. Snahou zákonodarcu tak bolo predovšetkým umožniť prístup k unikátnemu zariadeniu na tzv. nediskriminač-

nom základe. Je zároveň dôležité všimnúť si, že slovenský zákonodarca v porovnaní s českým zákonodarcom sa snažil taktiež definovať samotné unikátne zariadenie priamo v zákonnej úprave, čo je z hľadiska jednoznačnosti vnímania tohto pojmu medzi súťažiteľmi iste pozitívne.

Na naplnenie skutkovej podstaty zneužívania prístupu k unikátnemu zariadeniu sa v zmysle odseku 5 vyžaduje také konanie dominantného, resp. monopolného podniku na trhu, ktoré spočíva v odmietnutí žiadosti potenciálneho podnikateľa-konkurenta umožniť prístup k ním vlastnenému alebo spravovanému zariadeniu, ktoré je unikátne na poskytovanie určitých služieb alebo výrobkov. Alternatívne je táto skutková podstata naplnená vtedy, ak je prístup umožnený len za takých podmienok, ktoré spôsobujú, že konkurent môže ponúkať svoj tovar a služby za menej výhodných podmienok ako dominantný podnik a v dôsledku tejto súťažnej nevýhody mu nie je schopný účinne konkurovať. Dominantné postavenie je tak založené už samotným vlastníctvom alebo jemu rovnocenným právnym titulom, ktorým môže byť napríklad aj postúpenie užívacieho práva vlastníkom na základe nájomnej zmluvy. V takomto prípade je však nutné, aby koncepcia nájomnej zmluvy umožňovala užívateľovi dispozičné oprávnenie s týmto zariadením. Ak podnikateľ vlastníci alebo spravujúci unikátne zariadenie preukáže, že nedošlo k naplneniu aspoň jednej z troch podmienok uvedených v odseku 5, nebude možné odmietnutie prístupu k unikátnemu zariadeniu kvalifikovať ako protisúťažnú prax.

V zmysle podmienky podľa písm. a) je potrebné zamerať sa na existujúcu, resp. zostávajúcu časť kapacity unikátneho zariadenia, a to tak, že správca, resp. vlastník takéhoto zariadenia, ktorý pôsobí ako na trhu zásobovania, tak aj odbytu, je schopný konkurovať podnikateľom pôsobiacim na trhu odbytu za porovnateľných podmienok, bez možnosti značného oslabenia jeho postavenia na príslušnom relevantnom trhu.

Podmienka zadefinovaná v písm. b) predmetného ustanovenia predpokladá isté nároky na podnikateľa žiadajúceho o prístup k unikátnemu zariadeniu, ktoré vyplývajú zo samotnej prevádzkovej potreby unikátneho zariadenia vzhľadom na poskytnutie služieb vyplývajúcich z jeho využívania.

V písm. c) je stanovená podmienka, v ktorej zmysle je nutné, aby podnikateľ žiadajúci o prístup k unikátnemu zariadeniu bol schopný uhradiť náklady vzniknuté v dôsledku využívania takéhoto zariadenia, a to primeraným spôsobom.

V bližšom pohľade a porovnaní českého a slovenského ZOHS v časti týkajúcej sa doktríny základného, resp. unikátneho zariadenia, je možné badať podstatné rozdiely. Slovenský zákonodarca v porovnaní s českým zákonodarcom predovšetkým jednoznačne od samotného počiatku zakotvenia doktríny unikátnych zariadení pamätal aj na oblasť PDV a právna úprava sa od počiatku vzťahovala aj na práva na predmety duševného vlastníctva ako možné unikátne zariadenia. Uvedené potvrdzuje samo zákonné znenie v ustanovení § 8 ods. 4, v ktorého zmysle sa za vlastníka alebo správcu unikátneho zariadenia považuje

aj nositeľ práva, ak unikátnym zariadením je právo, ako aj ustanovenie § 8 ods. 5 písm. b), ktoré v poznámke pod čiarou ako príklady uvádza zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach alebo zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve. V uvedenom zmysle možno oceniť dobrý úmysel slovenského zákonodarcu zahrnúť aj oblasť PDV ako možné unikátne zariadenia a nasledovať tak trend v európskom práve. Je taktiež nutné uviesť, že slovenská právna úprava regulovala oblasť doktríny unikátneho zariadenia detailnejšie ako česká právna úprava, čo je zrejme napr. zo snahy o zakotvenie definície unikátneho zariadenia alebo vymedzenia troch podmienok, na ktorých základe je možné konanie posudzovať ako protisúťažné.

Slovenský zákonodarcu sa taktiež snažil zakotviť do ZOHS doktrínu unikátnych zariadení plne v súlade s európskym právom. V porovnaní s českou právnou úpravou sa slovenskému zákonodarcovi podarilo vyhnúť sa v právnej úprave možným sporným bodom, aké sa objavili v českom ZOHS, ktoré budú bližšie popísané v ďalších častiach publikácie. V súvislosti so snahou slovenského zákonodarcu o harmonizovanie slovenského ZOHS s európskym právom je však možné všimnúť si aj dlhodobú tendenciu o čo najdetailnejšie (v porovnaní s českou právnou úpravou, predovšetkým s ostatnou novelou českého ZOHS, ktorou sa istým spôsobom najmä v oblasti sankčnej politiky česká právna úprava odklonila od európskeho práva) preberanie európskeho práva, miestami hraničiace až s doslovným opisovaním jednotlivých ustanovení európskych právnych predpisov. Do akej miery je uvedené najvhodnejším riešením pre špecifiká slovenského právneho prostredia, ukáže až budúca aplikačná prax.

Dňa 14. mája 2014 bol v NR SR schválený zákon č. 151/2014 Z. z. (ďalej len zákon č. 151/2014 Z. z.), ktorý zmenil a doplnil ZOHS. Novela nadobudla účinnosť 1. júla 2014. Z doterajšieho znenia § 8 ZOHS bola novelou **vypustená úprava unikátnych zariadení („essential facility“)**. Dôvodom bola skutočnosť, že úprava uvedeného inštitútu podlieha vývoju v judikatúre a jeho osobitné zakotvenie v zákone nie je potrebné. Navyše, keď úprava unikátneho zariadenia nie je osobitne zakotvená ani v európskej právnej úprave, ani v právnej úprave iných členských štátov Európskej únie. Novela tiež premiestnila úpravu záväzkov účastníkov konania z § 8a do § 38f.

Odmietnutie prístupu k určitému zariadeniu, ktoré vlastní alebo spravuje podnik so silnou trhovou pozíciou, by nemalo byť vždy posudzované ako zneužívanie dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ, resp. § 8 ZOHS, ale v každom jednotlivom prípade by mal príslušný rozhodovací orgán posudzovať, či je zariadenie objektívne unikátne a umožnenie prístupu je nevyhnutné pre účinnú súťaž na trhu. Keďže vlastníctvo alebo spravovanie takéhoto zariadenia je nepochybne prostriedkom možného obmedzenia hospodárskej súťaže v neprospech iných súťažiteľov až po zabránenie prístupu na trh. S ohľadom na tento aspekt bude pravdepodobne najskôr nutné posúdiť, akým spôsobom alebo do akej miery bude poškodená súťaž na danom trhu, ak spoluúžívanie zariadenia nebude poskytnuté,

resp. či skutočne ide o zariadenie, ktorého spoluúžívanie nie je možné nahradiť iným, aj keď pre súťažiteľa menej výhodným spôsobom.

Protimonopolný úrad SR sa v rámci rozhodovacej praxe zaoberal tiež prípadmi, ktoré sa týkali odmietnutia prístupu k unikátnemu zariadeniu, a uviedol aj podmienky kvalifikácie určitého zariadenia ako unikátneho.²¹⁹ Úrad napríklad v roku 2005 posudzoval a rozhodoval v konaní spoločnosti Letisko M. R. Štefánika – Airport Bratislava, a. s. (ďalej LMRŠ, a. s.), spočívajúcom v odmietnutí prístupu spoločnosti Two Wings, s. r. o., na odbavovaciu plochu letiska Bratislava za účelom prepravy, nakladania a vykladania palubného občerstvenia na palubu lietadiel leteckých dopravcov.²²⁰ Úrad dospel k záveru, že odbavovacia plocha letiska Bratislava, na ktorej sa služby prepravy, nakladania a vykladania palubného občerstvenia na palubu lietadiel poskytujú, je unikátnym zariadením. Jej jediným vlastníkom je prevádzkovateľ letiska Bratislava, čo mu zabezpečuje na trhu poskytovania prístupu na odbavovaciu plochu letiska Bratislava dominantné postavenie. Pre spoločnosť Two Wings, s. r. o., podnikateľ LMRŠ, a. s., predstavuje výlučného obchodného partnera, ktorý jediný môže poskytnúť prístup na odbavovaciu plochu letiska. Spoločnosť Two Wings, s. r. o., splnila všetky podmienky, aby jej bol prístup na odbavovaciu plochu letiska Bratislava umožnený. Spoločnosť LMRŠ, a. s., svojím konaním zneužila vlastníctvo unikátneho zariadenia, čoho výsledkom je udržanie si, prípadne posilnenie postavenia na trhu prepravy, nakladania a vykladania jedál a nápojov do/z lietadla na letisku Bratislava, na ktorý nemohol iný súťažiteľ vstúpiť a zotrvať na ňom bez prístupu k odbavovacej ploche letiska. Spoločnosť LMRŠ, a. s., týmto konaním obmedzila hospodársku súťaž na trhu, čo malo za následok eliminovanie konkurencie zo strany spoločnosti Two Wings, s. r. o., a znemožnenie efektívnej súťaže na trhu. Za porušenie ZOHS formou zneužitia dominantného postavenia bola podnikateľovi LMRŠ, a. s., uložená pokuta vo výške 3 milióny Sk.

LMRŠ, a. s., sa proti uvedenému rozhodnutiu odvolalo na Krajský súd v Bratislave, po jeho zamietavom rozsudku následne aj na Najvyšší súd SR. V rámci uvedeného konania Najvyšší súd SR posudzoval všetky okolnosti uvedeného prípadu a konštatoval, že „súd ... dáva za pravdu žalobcovi (t. j. LMRŠ, a. s.), že je predovšetkým na ňom zodpovednosť za bezpečnosť prevádzky letiska, avšak táto skutočnosť na druhej strane nemôže znamenať, že prevádzkovateľ letiska potenciálnych súťažiteľov pri ich snahe využívať unikátne zariadenie k jeho využitiu vôbec nepripustí. Taktiež ak sa žalobca napr. bránil v priebehu správneho konania i tým, že v zmysle leteckého zákona mu nevyplýva povinnosť ako prevádzkovateľovi letiska uzatvárať napr. koordinačné dohody s osobami činnými na letisku, teda ani so spoločnosťou Two Wings, s. r. o., tak Najvyšší súd SR sa stotožňuje v tomto smere so žalovaným (t. j. Protimonopolným úradom SR), že takáto povin-

²¹⁹ Rozhodnutie PMÚ SR z 31. 3. 1999 č. 99/DZ/4/1/141, Orchidea/Služby.

²²⁰ Rozhodnutie PMÚ SR z 21. 4. 2006 č. 2006/DZ/R/2/048.

nosť žalobcovi vyplýva, avšak v zmysle zákona o ochrane hospodárskej súťaže, a to podľa § 8 ods. 6 a § 8 ods. 5, ktoré zakazujú podnikateľovi zneužívať dominantné postavenie, a to neumožnením prístupu k unikátnemu zariadeniu“.²²¹ Vzhľadom na uvedené skutočnosti tak Najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave, a tým aj rozhodnutie Protimonopolného úradu SR vo veci potvrdil.

4.1.4.1.7 Neprimerané podmienky licenčnej zmluvy

Za neprimerané podmienky sa považujú najmä vnucovanie neprimeraných cien alebo iných neprimeraných obchodných podmienok majiteľom práva na predmet duševného vlastníctva, predovšetkým viazaný odberý tovaru a služieb, ako aj uplatňovanie rozdielnych podmienok k jednotlivým obchodným partnerom.

V zmysle čl. 102 ods. 2 ZFEÚ sa zakazuje zneužívanie dominantného postavenia spočívajúce v priamom alebo nepriamom vynucovaní neprimeraných nákupných alebo predajných cien. Za zneužívanie sa tiež považuje ukladanie neprimeranej ceny, pretože nemá žiadny rozumný vzťah k ekonomickej hodnote výrobku. Ak produkt obsahuje práva na nehmotné statky, posudzujú sa cenové rozdiely medzi chránenými a nechránenými výrobkami benevolentnejšie, pretože majiteľ uvedeného práva môže oprávnené požadovať nielen svoje výrobné náklady a rozumné ziskové rozpätie, ale aj náklady na výskum a vývoj.²²²

V rámci cenového zneužívania dominantného postavenia sa rozlišuje predražovanie s cieľom cenového znevýhodňovania všetkých osôb, a diskriminačné ceny, ktoré diskriminujú len niektoré osoby, a to podľa štátnej príslušnosti alebo bydliska zmluvnej strany. Na kvalifikovanie skutkovej podstaty predražovania používa SD EÚ v rozhodovacej praxi porovnávanie cien podobných tovarov a služieb v inom členskom štáte, nepoužíva všeobecnú metódu porovnávania nákladov a predajnej ceny.

Viazané odbery tovarov a služieb ako jeden zo spôsobov zneužitia dominantného postavenia možno nájsť aj v oblasti práva duševného vlastníctva. Podľa rozhodnutia Komisie možno za zneužívanie dominantného postavenia považovať napr. predaj počítačového procesora len spolu s pamäťovou jednotkou ako súčasť licenčnej zmluvy, alebo predaj neoddeliteľného mediálneho prehrávača Microsoft Media Player v rámci operačného systému Windows.²²³ Rovnako aj autorské ochranné organizácie môžu zneužívať dominantné postavenie v prípade, ak vyžadujú od svojich členov také postúpenie práv, ktoré nie je nevyhnutné na splnenie ich cieľa a účinnú ochranu práv a záujmov svojich členov. Ako zneužívanie by mohla byť kvalifikovaná situácia, ak by autorská ochranná organizácia požadovala od svojich členov, aby jej postúpili svoje práva pre celý svet alebo po celý čas ochrany.

²²¹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 2 Sžh 1/2009 zo 16. 2. 2011.

²²² Rozhodnutie ESD Vo veci 53/87 CICRA v. Renault.

²²³ Rozhodnutie Komisie Comp/C-3/37.792 Microsoft Corporation.

Z hľadiska uplatňovania rozdielných podmienok k obchodným partnerom bolo v oblasti autorských ochranných organizácií preukázané diskriminačné rozlišovanie medzi obchodnými partnermi podľa štátnej príslušnosti, ktoré je v zmysle čl. 102 ods. 2 ZFEÚ zakázané. Išlo o prípad diskriminácie iných ako nemeckých autorov, ktorých zastupovala nemecká ochranná organizácia GEMA. Všetci zastupovaní, a to nemeckí aj cudzí, platili rovnaké poplatky tejto inštitúcii, právo voľby do orgánov GEMA a právo na sociálne príspevky z jej fondov mali však len nemeckí autori. Komisia v rozhodnutí kvalifikovala túto situáciu ako zneužitie dominantného postavenia.²²⁴ V tejto súvislosti je nutné poznamenať, pokiaľ ide o slovenskú rozhodovaciaiu prax, že napriek mnohým šetreniam Protimonopolný úrad SR doposiaľ ani v jednom prípade nerozhodol o možnom protisúťažnom konaní organizácií kolektívnej správy práv. Podobná situácia je napr. aj v Slovinsku. Uvedené môže byť spôsobené tým, že dlhý čas nebolo zrejmé, či možno autorov a organizácie kolektívnej správy považovať za podnikateľov v zmysle súťažného práva.

Pri bližšom pohľade na všetky vyššie uvedené možnosti, ako môžu práva na predmety duševného vlastníctva naplniť niektorú zo skutkových podstát pre kvalifikovanie konania ako zneužité dominantného postavenia alebo protisúťažnej dohody, je zrejmé, že slovenská rozhodovacia prax nie je v tomto smere rozsiahla. Konkrétne podmienky a kritériá na úpravu vzájomného vzťahu je možné dedukovať skôr z rozhodovacej praxe európskych súdov, ako z rozhodovacej praxe príslušných slovenských orgánov a súdov, čo je v každom prípade možné hodnotiť negatívne. Za všetko hovorí skutočnosť, že jediným prípadom, ktorý bol rozhodnutý na pôde Protimonopolného úradu SR a ktorý sa týkal oblasti PDV, bol prípad spomínaného Letiska M. R. Štefánika. Na druhej strane je však dobrým signálom, ktorý je v tejto súvislosti nutné spomenúť, že uvedený prípad (resp. rozhodnutie Protimonopolného úradu SR o uložení pokuty) bol potvrdený aj Najvyšším súdom SR a bol tak úspešne zavŕšený. Svedčí to o pripravenosti slovenských súdov, opierajúc sa aj o rozhodovaciu prax európskych súdov, čeliť výzvam, ktoré prináša vyvažovanie záujmov oblastí PDV a súťažného práva.

4.2 Vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v českom právnom poriadku

4.2.1 Vývoj pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva

4.2.1.1 Vývoj súťažného práva a vzájomného vzťahu oboch odvetví práva v období do roku 1989

Vývoj súťažného práva v tomto období v prostredí Českej republiky je vzhľadom na spoločný štát identický s vývojom v Slovenskej republike popísaným

²²⁴ Rozhodnutie Komisie 71/224.

v predchádzajúcich častiach publikácie, preto je na tomto mieste potrebné odkázať na uvedené časti.

4.2.1.2 Vývoj súťažného práva a vzájomného vzťahu oboch odvetví práva po obnovení trhového prostredia

Počiatok tejto etapy sa vyznačoval ešte spoločnou právnou úpravou pre české aj slovenské právne prostredie, ktorú predstavoval zákon č. 63/1991 Sb. Následne sa právna úprava po rozdelení Československa vyvíjala už v oboch štátoch samostatne, je však nevyhnutné poznamenať, že bola ovplyvnená spoločným cieľom oboch štátov, a to snahou o vstup do Európskej únie. V tejto súvislosti badať v ďalšom vývoji oboch právnych úprav značné spoločné črty. V podmienkach Českej republiky bol zákon č. 63/1991 Sb. napriek pomerne značnej zlučiteľnosti s európskym právom v niektorých ustanoveniach zastaraný. V súvislosti so snahou o vstup Českej republiky do Európskej únie a v súvislosti s požiadavkami plynúcimi pre Českú republiku z Asociačnej dohody²²⁵ bolo zrejmé, že zákon č. 63/1991 Sb. nereflektuje dané požiadavky. Tento stav však, žiaľ, nevyvolal natoľko žiadanú teoretickú diskusiu o smeroch, ktorými by sa mali zmeny právnej úpravy uberať, aby odstránili nedostatky, zohľadnili dosiahnutú úroveň hospodárskeho vývoja a formulovali súťažnú politiku štátu. Rozhodovanie o zmenách sa udialo v podstate výlučne na úrovni zákonodarcu. Právna úprava sa vybrala smerom vytvorenia nového zákona skôr ako novelizácie zákona č. 63/1991 Sb., podobne ako aj v Slovenskej republike. Uvedený nový zákon č. 143/2001 Sb. o ochrane hospodárskej súťaže bol prijatý 4. 4. 2001; spolu s ôsmimi vykonávacími vyhláškami – blokovými výnimkami prevzatými z európskeho práva nadobudol účinnosť 1. 7. 2001. O rok skôr bol prijatý aj zákon č. 59/2000 Sb. o verejnej podpore, ktorý taktiež nadväzoval na európsku právnú úpravu. V Českej republike tak vznikla ucelená právna úprava hospodárskej súťaže v predvstupovom období.

4.2.2 Vplyv európskeho práva na český právny poriadok – zmena pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva v súvislosti s potrebou harmonizácie národného právneho poriadku s právom EÚ

Nasledujúca etapa vývoja českého súťažného práva je vymedzená dňom 1. 4. 2004, keď sa Česká republika stala členským štátom Európskej únie. Je však nutné podotknúť, že právna úprava už dlho predtým sledovala tento cieľ a aproximácia českého súťažného práva bola vnímaná ako samozrejмый dôsledok snahy o vstup Českej republiky do Európskej únie.

²²⁵ Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně druhé, č. 7/1995 Sb.

Dňom vstupu Českej republiky do Európskej únie sa európske súťažné právo, teda relevantné ustanovenia ZES a ich vykonávacie nariadenia – podobne ako pre Slovenskú republiku – stalo právom priamo aplikovateľným na právne vzťahy, ktoré sú spôsobilé ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a súťaž na trhu EÚ. Rovnako ako pre slovenské právne prostredie, aj pre český právny poriadok zároveň týmto dňom nadobudlo účinnosť nariadenie Rady ES č. 1/2003 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy a nariadenia č. 139/2004 ES o kontrole koncentrácií. Zo zmien, ktoré prinieslo nariadenie č. 1/2003 a popísaných v predchádzajúcich častiach práce vyplýva, že ani česká právna úprava nemohla ostať nezmenená a muselo dôjsť k novelizácii zákona č. 143/2001 Sb. Nutnosť novelizácie sa netýkala hmotnoprávných ustanovení, tie nebolo potrebné zásadne meniť, išlo skôr o niektoré čiastkové procesnoprávne ustanovenia a predovšetkým o úpravu rozdelenia kompetencií medzi národné a európske súťažné authority v zmysle nariadenia č. 1/2003. Možno tak povedať, že najväčšia zmena v súvislosti so vstupom Českej republiky do Európskej únie sa týkala prenosu časti kompetencií v súťažnoprávných prípadoch z českého Úradu pro ochranu hospodárske súťaže (ďalej Úrad) na Európsku komisiu, konkrétne o prípady, ktoré majú významný vplyv na vnútorný trh EÚ.

4.2.3 Súčasný pohľad na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva – dohody obmedzujúce súťaž a právo duševného vlastníctva

Súťažné právo EÚ, upravené v čl. 101 a 102 ZFEÚ, predstavuje klasické kartelové právo, ktoré je založené na zákaze (a následnom postihu) kartelových dohôd a v zákaze dominantného postavenia. Slovenská právna úprava pracuje s termínom „dohody obmedzujúce súťaž“, česká právna úprava s termínom „dohody narušujúci súťaž“, v oboch prípadoch sú tieto pojmy synonymom ku kartelovým dohodám.

Súčasnú právnu úpravu predstavuje zákon č. 143/2001 Sb. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene niektorých zákonů (zákon o ochrane hospodárskej súťaže) v znení zákona č. 340/2004 Sb., č. 484/2004 Sb., č. 127/2005 Sb., č. 361/2005 Sb., č. 71/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 155/2009 Sb. (ďalej český ZOHS).

Český ZOHS bol teda doteraz novelizovaný celkom sedemkrát. Prvá novela uskutočnená zákonom č. 340/2004 Sb. zakotvila najdôležitejšie zmeny, ktoré spočívali hlavne v zrušení povoľovacieho konania súvisiaceho s kartelovými dohodami a inkorporáciou systému prijímania záväzkov do rozhodovacej praxe Úradu. Ponechala však v platnosti jeho vyhlášky, ktoré inkorporovali do českého právneho poriadku komunitárne nariadenie o blokových výnimkách, a upravila oprávnenie Úradu vydávať vlastné blokove výnimky. Z hmotnoprávných ustanovení sa zmena dotkla len § 11 českého ZOHS rozšírením doktríny podstatných (resp. unikátnych) zariadení aj na právo duševného vlastníctva. Explicitne však zakotvila

skutočnosť vyplývajúcu z nariadenia č. 1/2003, a to oprávnenie Úradu priamo aplikovať články 101 a 102 ZFEÚ a v rámci hlavy V. týkajúcej sa postavenia Úradu, ako aj správneho konania, zmenila niektoré formy spolupráce s Komisiou. Nasledujúcou významnou novelou bola zmena prijatá v súvislosti so zákonom č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikáciách, pričom zámerom bolo upraviť vzťah tohto postupne liberalizovaného sektora k súťažnoprávnym predpisom aj vo vymedzení vzájomných kompetencií oboch regulátorov, a to telekomunikačného a súťažného úradu. Rozsiahlou novelou bola aj novela č. 361/2005 Sb., ktorá zásadným spôsobom zasiahla aj do predchádzajúcich noviel. Z novely č. 484/2004 Sb. zrušila ustanovenia o postihu ekonomickej závislosti; podstatnejším spôsobom sa dotkla prvej novely, keď zrušila vykonávacie vyhlášky k zákonu a nahradila ich priamou recepciou európskych blokových výnimiek s účinnosťou aj pre vnútroštátne vzťahy. Znamenalo to na jednej strane odstránenie čiastkových problémov vyplývajúcich z neúplnej transpozície európskych nariadení do českého právneho poriadku, na druhej strane však táto zmena priniesla možné výkladové problémy vyplývajúce z niektorých rozdielov pojmového aparátu českého súťažného práva a európskej právnej úpravy, ovplyvnenej aj judikatúrou európskych súdov. Do budúca tak ostáva priestor pre Úrad v rámci jeho rozhodovacej činnosti, aby prostredníctvom svojej aplikačnej a interpretačnej praxe uplatňoval nové trendy v posudzovaní súťažných prípadov, ktoré sa objavujú v rámci európskeho práva.

Zatiaľ poslednú novelu českého ZOHS predstavuje zákon č. 155/2009 Sb., ktorý do textu zákona zasiahol významným, avšak zároveň aj nejednoznačným spôsobom. Na jednej strane prispieva k ďalšej harmonizácii českého súťažného práva prostredníctvom spresnenia úpravy správneho konania pred Úradom, na druhej strane však zmeny v oblasti sankcií predstavujú odklon nielen od doterajšej praxe úradu, ale aj od európskej úpravy. Ustanovenie o pokutách bolo zmenené zásadným spôsobom. Podľa dôvodovej správy zákonodarca pristúpil k zmene preto, že vládne uznesenie č. 162 z roku 2002 zavádza zjednotenie konceptu správnoprávnych sankcií na postih priestupkov a iných správnych deliktov, pričom základom trestnej zodpovednosti sa má stať priestupok. Uvedené zásady vychádzajú z tradičnej koncepcie správneho trestania v Českej republike.²²⁶ Je však nutné si uvedomiť, že tento koncept sa odlišuje od sankčného postihu v zmysle európskeho práva. Doterajšia právna úprava českého ZOHS kvalifikovala porušenie ustanovení českého ZOHS ako deliktuálne správanie bez toho, aby rozlišovala jednotlivé kategórie správnych deliktov. Novela v súčasnosti dôsledne rozlišuje priestupky a iné správne delikty, pričom rozhodujúcim kritériom nie je druh protisúťažného konania, ale skutočnosť, ktorý subjekt sa ho dopustil, t. j. či fyzická alebo právnická osoba. Pokiaľ ide o fyzické osoby, rozhoduje skutočnosť, či sa považujú alebo nepovažujú za podnikateľov v zmysle Obchodného zákonníka.

²²⁶ Porovnaj HENDRYCH, D. Správni právo. Obecná časť. Praha : C. H. Beck, 1994, s. 88 *et seq.*

Protisúťažné konanie je v novej právnej úprave sankcionované buď ako priestupok, alebo ako správny delikt, pričom taxatívny výpočet konaní, za ktoré je možné uložiť pokutu, je v oboch prípadoch rovnaký a rovnaká je v zásade aj výška pokuty. Cieľom na tomto mieste nie je kritický postoj k uvedeným zmenám, snaha o jednotnú koncepciu správneho trestania naprieč celým právnym poriadkom je odôvodnená, je však potrebné zvážiť, či je dodržanie tejto koncepcie únosné, keďže najzávažnejším dôsledkom je rozpor s princípmi ukladania pokút v európskom súťažnom práve. Úrad tak pri ukladaní pokút bude disponovať rozsiahlou diskrečnou právomocou a už zrejme nebude prihliadať na kritériá závažnosti, opakovania konania a dĺžky protiprávneho konania, ako to predpokladala doterajšia právna úprava v súlade s európskym právom. Touto novou koncepciou správneho trestania sa zákonodarca zrejme snažil obnoviť koncepciu objektívneho charakteru pokút, čím sa však vzdialil harmonizácii s európskym právom, predovšetkým nariadeniu 1/2003, v ktorého zmysle sa predpokladá ukladanie pokút len vtedy, ak podnik koná protiprávne úmyselne alebo z nebanlivosti. Otázkou zostáva, ako sa s týmito dôsledkami Úrad v rámci svojej aplikačnej praxe v budúcnosti vyrovná.

Pri bližšom pohľade na čl. 101 a 102 ZFEÚ ako základné ustanovenia súťažného práva a na ustanovenia § 3 a § 11 českého ZOHS možno prísť k záveru, že v zásade sú znenia oboch predpisov rovnaké s výnimkou určenia adresáta normy.

Adresátom noriem súťažného práva na európskej úrovni je „podnik“, vnímaný v najširšom zmysle slova ako trvalá ekonomická jednotka zaoberajúca sa obchodnou alebo hospodárskou činnosťou, bez ohľadu na veľkosť alebo právnu formu. V tomto zmysle môže byť podnikom aj štát, ak vykonáva ekonomickú činnosť, alebo aj fyzická osoba, napr. osoba vykonávajúca slobodné povolanie. Naproti tomu české súťažné právo rozoznáva ako adresáta noriem „súťažiteľa“, slovenské súťažné právo „podnikateľa“. Domnievam sa, že vhodnejšiu terminológiu v tomto smere zvolil český zákonodarca, pretože slovenská právna úprava je z tohto hľadiska značne úzko koncipovaná, čo môže vyvolávať praktické problémy a nejasnosti, ktoré je následne potrebné jednotlivo upravovať v rámci jednotlivých prípadov. V rámci pripravovanej novely ZOHS v slovenskom právnom poriadku sa uvažuje o podstatnej zmene práve v súvislosti s vymedzením adresáta noriem, ktorým by mal byť podľa vzoru európskeho práva „podnik“. Zmena v uvedenom zmysle by bola veľmi zásadná a bolo by nevyhnutné meniť koncept mnohých ustanovení ZOHS, v každom prípade by bola najzásadnejšou zmenou v poslednom období.

V prípade vymedzenia úpravy dohôd obmedzujúcich súťaž v českom ZOHS je jej základom spomínané ustanovenie § 3 českého ZOHS. Konkrétne na vymedzenie vzájomného vzťahu súťažného práva a PDV v oblasti dohôd obmedzujúcich súťaž je podstatné ustanovenie § 3 ods. 2 písm. b) českého ZOHS. V zmysle ods. 2 písm. b) uvedeného § 3 „... jsou zakázány zejména dohody, jejichž cílem nebo výsledkem je narušení hospodářské soutěže proto, že obsahují ujednání o ... b) omezení nebo kontrole výroby, odbytu, výzkumu a vývoje nebo investic“. Podľa

uvedeného ustanovenia sa posudzujú aj licenčné zmluvy na predmety priemyselného vlastníctva. Predchádzajúca právna úprava v podobe zákona č. 143/2001 Sb. pred jeho novelizáciou výslovne podriaďovala v súvislosti s nariadením č. 17/1962 EHS²²⁷ zmluvy o prevode práv a poskytnutí licencií na predmety duševného vlastníctva rovnakým princípom, aký platí pre kartelové dohody a vymedzoval, aké obmedzujúce ustanovenia v licenčných zmluvách sú v rozpore so súťažnými predpismi, pretože aj z tohto uhla pohľadu je potrebné brať do úvahy osobitný záujem vlastníkov práv o riadne využitie predmetov ochrany. Zmena právnej úpravy nastala v súvislosti s prijatím nariadenia 1/2003, ktoré zrušilo nariadenie č. 17/1962 EHS, uvedené ustanovenie bolo zákonom č. 340/2004 Sb. zrušené. Je však nutné poznamenať, že uvedená zmena neznamena, že by bolo PDV vyňaté z pôsobnosti súťažného práva.

Osobitná povaha práv na predmety duševného vlastníctva a ich právna ochrana spočívajúca na princípoch teritoriality a exkluzivity je najdôležitejším aspektom, na ktorý je potrebné prihliadať pri posudzovaní ich uplatňovania v súlade so zásadou voľného pohybu tovaru a ochranou hospodárskej súťaže. Na jednej strane čl. 34 ZFEÚ zakazuje kvantitatívne obmedzenia dovozu, ako aj také opatrenia, ktoré majú rovnocenný účinok na obchod medzi členskými štátmi, na druhej strane pripúšťa čl. 36 ZFEÚ určité obmedzenia tohto princípu voľného pohybu tovaru, ak sú odôvodnené okrem iného ochranou priemyselného alebo obchodného vlastníctva. Na tomto základe sa v judikatúre európskych súdov²²⁸ vyvinulo rozlišovanie medzi existenciou a výkonom práv na predmety duševného vlastníctva, podľa ktorého nespadá do nedotknuteľnej úpravy národného práva tzv. zvláštny predmet ochrany, ktorým sa predpokladá právo využívať nehmotný statok. Súťažné predpisy sa týkajú licenčných zmlúv, ktoré poskytujú príjemcovi licencie právo užívať predmet duševného vlastníctva len z toho hľadiska, či v dôsledku osobitnej povahy práv na predmety duševného vlastníctva je možné prostredníctvom nich spôsobiť obmedzenie hospodárskej súťaže. Niektoré licenčné zmluvy na práva na predmety duševného vlastníctva, ako už bolo uvedené, sú z hľadiska ich podmienok upravené v blokových výnimkách v rámci európskeho práva. Zmluvy týkajúce sa napr. práv na ochranné známky alebo na autorské právo nemajú osobitnú úpravu, a teda je ich obsah posudzovaný podľa príslušných zákonov a súťažné hľadisko podľa § 3 ods. 1 resp. čl. 101 ods. 1 ZFEÚ. Okrem uvedených troch blokových výnimiek neobsahuje európska právna úprava špecifickú úpravu vzťahu PDV a súťažného práva, a rovnako ani česká právna úprava.

Pre ucelený pohľad na problematiku je potrebné taktiež uviesť, že český právny poriadok obsahuje osobitnú úpravu licenčnej zmluvy ako zmluvného typu v § 508 a nasl. Obchodného zákonníka²²⁹. Uvedený zmluvný typ je aplikovateľný

²²⁷ Nariadenie č. 17/1962 EHS zo 6. 2. 1962, prvé nariadenie implementujúce články 85 a 86 Zmluvy (Ú. v. ES 17, 1962, s. 204).

²²⁸ Porovnaj napr. rozsudok ESD vo veci C 15/74 Centrafarm/Sterling Drug, ECR, 1974, 1147.

²²⁹ Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník v znení neskorších predpisov.

výlučne na priemyselné práva, nie na oblasť autorskoprávných zmlúv a iných zmlúv. Z definície licenčnej zmluvy v § 508 Obchodného zákonníka vyplýva, že jej predmetom je poskytnutie výkonu práva na predmety priemyselného vlastníctva, nie však na iné práva na predmety duševného vlastníctva a rovnako ani nie prevod daného práva. Z povahy tohto ustanovenia vyplýva, že sa vyžaduje písomná forma týchto zmlúv. Osobitné zákony ďalej stanovujú, že pre účinnosť takýchto zmlúv týkajúcich sa priemyselných práv, ktoré sú predmetom zákonnej ochrany, sa vyžaduje aj ich registrácia v príslušnom registri. Aplikácia uvedených ustanovení prichádza do úvahy vtedy, ak ide o obchodnoprávny vzťah (§ 261 Obchodného zákonníka). Z právnej úpravy rovnako vyplýva, že popri ostatných náležitostiach zmluvy v nej musí byť uvedený rozsah výkonu práva, územie, na ktorom sa výkon tohto práva nadobúdateľovi práva povoľuje, a príslušný poplatok za užívanie príslušného nehmotného statku.

Právna úprava výslovne neuvádza, že okrem podmienok v nej stanovených je potrebné posúdiť obsah licenčnej zmluvy aj z hľadiska súťažných predpisov. Strany by však pri uzatváraní licenčných zmlúv vždy mali pamätať na to, že absolútna zmluvná voľnosť je obmedzená v záujme ochrany hospodárskej súťaže práve príslušnými ustanoveniami Obchodného zákonníka a blokovými výnimkami, ktoré vymedzujú podmienky z hľadiska ochrany hospodárskej súťaže na trhu daného výrobku, na základe ktorých sú zmluvy prípustné.²³⁰

4.2.4 Zneužívanie dominantného postavenia a právo duševného vlastníctva

Pri vymedzení úpravy zneužívania dominantného postavenia v českom ZOHS je základom právnej úpravy ustanovenie § 10 a § 11 českého ZOHS. Paragraf 10 vymedzuje základné pojmy a § 11 následne generálnu klauzulu a demonštratívny výpočet jednotlivých foriem zneužitia dominantného postavenia. Konkrétne na vymedzenie vzájomného vzťahu súťažného práva a PDV v oblasti zneužívania dominantného postavenia je podstatné ustanovenie § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS. V zmysle tohto ustanovenia „... zneužitím dominantního postavení je zejména ... f) odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k vlastním přenosovým sítím nebo obdobným rozvodným a jiným infrastrukturním zařízením, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spoluužívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé, kteří přitom neprokáží, že takové spoluužívání není z provozních nebo jiných důvodů možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat;

²³⁰ Porovnaj komentár k ustanoveniu § 508 Obchodného zákonníka. In ŠTENGLOVÁ, I. – PLÍVA, S. – TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 1091.

totéž přiměřeně platí pro odmítnutí přístupu jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu k využití duševního vlastnictví nebo přístupu k sítím, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud je takové využití nezbytné pro účast v hospodářské soutěži na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé nebo na jiném trhu.“

Uvedené ustanovenie inkorporuje na základe európskeho práva do českého ZOHS doktrínu „essential facilities“. Je nutné poznamenať že česká terminológia sa tu odlišuje od slovenskej a používa pojem „základní zařízení“, pričom slovenská úprava pracuje s termínom „unikátne zariadenie“. Je zjavné, že český zákonodarca sa tu vybral cestou skôr doslovného prevzatia termínu z anglického jazyka, pričom slovenský sa skôr vybral cestou náhľadu na takéto zariadenie z hľadiska jeho funkcií a dôležitosti; oba pojmy sú adekvátne a doposiaľ nespôsobili žiadne aplikačné problémy. Z hľadiska jednoznačnosti bude v českej právnej úprave naďalej uvádzaný pojem „základné zariadenie“.

Ďalším rozdielom oboch právnych úprav je skutočnosť, že česká právna teória síce pracuje s pojmom „základné zařízení“, avšak znenie ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS tento pojem nepoužíva priamo, obsahuje len opisnú konštrukciu takéhoto zariadenia, naproti tomu slovenské znenie príslušného ustanovenia ZOHS aj slovenská právna teória používajú jednotne pojem „unikátne zariadenie“.

Český ZOHS výslovne neustanovuje podmienku, aby takéto základné zariadenie bolo nenahraditeľné iným spôsobom. Ustanovuje len ako jeden z ďalších predpokladov pre možnú aplikáciu tohto ustanovenia, že iný súťažiteľ nemôže z právnych alebo z iných dôvodov pôsobiť na rovnakom trhu ako dominantný súťažiteľ/vlastník, bez toho aby zároveň spoluužíval toto zariadenie. Pri pôsobení na inom trhu, než na akom pôsobí dominantný súťažiteľ, je možné tento dôvod na aplikáciu uvedeného ustanovenia uplatniť k sieťam, nie k iným zariadeniam, ktoré nie sú sieťami.

Zo znenia zákona nie je možné priamo odvodiť, čo sa myslí pod vymedzením „právne alebo iné dôvody“, ktoré bez spoluužívania predmetného zariadenia zneumožňujú súťažiteľovi prístup na trh. Je však možné sa z ohľadom na špecifiká týchto zariadení domnievať, že právnym dôvodom by mohlo byť napr. neudelenie stavebného povolenia na vybudovanie paralelných zariadení, iným dôvodom by mohla byť napr. technická nemožnosť vybudovať ich takým spôsobom, aby určité služby mohli byť adekvátne ponúkané.

Výslovne začlenenie skutkovej podstaty odmietnutia prístupu k základnému zariadeniu do zákonom stanoveného exemplifikatívneho výpočtu praktík zneužívania dominantného postavenia však nie je bezproblémové, predovšetkým v komentároch je možné badať istú neistotu o možnosti jej využiteľnosti aj na práva na predmety duševného vlastníctva.²³¹ Možno však uviesť, že táto neistota bola

²³¹ Porovnaj MUNKOVÁ, J. Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 102.

odstránená novelou českého ZOHS č. 340/2004 Sb. V nasledujúcej časti sa zaoberáme analýzou pôvodnej právnej úpravy pred uvedenou novelizáciou, ako aj súčasnou právnou úpravou.

4.2.4.1 Právna úprava pred novelizáciou

Zákon č. 143/2001 Sb. v pôvodnom znení rozšíril oproti predchádzajúcej právnej úprave okrem iného aj demonštratívny výpočet skutkových podstát zneužitia dominantného postavenia. Okrem všetkých štandardných skutkových podstát známych aj z európskeho práva zákonodarca zakotvil do právnej úpravy aj doktrínu základných zariadení, a to konkrétne v ustanovení § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS. Podľa tohto ustanovenia sa za zneužitie dominantného postavenia považovalo aj *„odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k vlastním přenosovým sítím nebo obdobným rozvodným a jiným infrastrukturním zařízením a tito jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spolužívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé, kteří přitom neprokáží, že takové spolužívání není z provozních nebo jiných důvodů možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat“*.

Dôvodom na zaradenie tohto ustanovenia do českého ZOHS bola v zmysle dôvodovej správy k zákonu č. 143/2001 Sb. už ustálená aplikačná prax tejto skutkovej podstaty na úrovni európskeho práva, pričom dôvodová správa výslovne odkazuje na rozhodnutie Európskej komisie vo veci Sea Containers v. Stena Sealink.²³² Je však v tejto súvislosti nutné poznamenať, že inšpiráciou na takúto zmenu českej právnej úpravy mohol byť aj rovnaký postup v nemeckej právnej úprave; napriek tomu, že dôvodová správa túto možnosť konkrétne neuvádza, nie je to vylúčené.²³³ V nemeckom právnom prostredí bola spomínaná doktrína v rámci 6. novely zákona proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže²³⁴ výslovne zaradená do ustanovenia § 19, ktorý podrobnejšie upravuje zneužitie dominantného postavenia (Missbrauch einer marktbeherrschender Stellung) v ods. 4. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že znenie § 19 ods. 4 je až na drobné rozdiely zhodné s § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS v znení účinnom pred novelizáciou zákonom č. 340/2004 Sb.²³⁵ Podobne ako v českom ZOHS ani v nemeckej právnej úprave zákonodarca

²³² Rozhodnutie Európskej komisie č. 94/19/ES Sea Containers v. Stena Sealink z 21. 12. 1993.

²³³ Porovnaj aj UTĚŠENÝ, P. op. cit., pozn. č. 45, s. 96 *et seq.*, bližšie k vplyvu nemeckého súťažného práva na českú právnu úpravu porovnaj aj tam pozn. č. 231 – OLIVA, L. Právní režim kartelových a vertikálních dohod. Právní rádce, 1999, č. 8, s. 17-19.

²³⁴ Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (GWB) in der Fassung der Bekanntmachung vom 15. Juli 2005 (BGBl. I S. 2114, ber. BGBl. I 2009 S. 3850), novela nadobudla účinnosť 1. 1. 1999.

²³⁵ Podľa § 19 ods. 4 GWB ide o zneužitie dominantného postavenia vtedy, ak sa dominantný podnik ponúkajúci alebo požadujúci určitý druh tovarov alebo služieb, *„zdráha poskytnout inému podniku za primeranú úhradu přístup k vlastním sítím alebo jiným zařízením infrastruktury, ak z právních alebo skutkových důvodů bez ich spolužívání nie je možné, aby iný podnik pô-*

nepoužil pri formulovaní uvedenej skutkovej podstaty pojem základného, resp. unikátneho zariadenia (wesentliche Einrichtung), ale použil slovné spojenie „vlastní prenosové sítě nebo obdobné rozvodné a jiné zařízení infrastruktury“. V každom prípade však tým mal zákonodarca na mysli základné, resp. unikátne zariadenie v zmysle doktríny „essential facilities“.

Ako už bolo uvedené, doktrína základných, resp. unikátnych zariadení je v oblasti európskeho práva v poslednom období predovšetkým zo strany Európskej komisie aplikovaná aj na prípady výkonu práv na predmety duševného vlastníctva. Pri bližšom pohľade na predchádzajúce znenie ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS je zrejmé, že slovná formulácia zvolená zákonodarcom pri normatívnom vymedzení tejto skutkovej podstaty sa na prípady zneužívania dominantného postavenia prostredníctvom výkonu práv na predmety duševného vlastníctva explicitne nevzťahovala, resp. ich nepokrývala. Základné zariadenia boli v tejto právnej úprave vnímané v pôvodnom zmysle slova, a to ako zariadenia technické.²³⁶ Z uvedenej právnej úpravy by bolo možné prísť k záveru, že táto skutková podstata sa vzťahuje aj na prípady zneužitia dominantného postavenia nositeľom práva na predmety duševného vlastníctva, pričom ako základné zariadenie by bolo v tomto prípade vnímané právo na toto vlastníctvu len prostredníctvom analógie s európskou judikatúrou, na ktorú odkazovala dôvodová správa. Domnievame sa, že k záveru o možnosti aplikácie ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS na prípady zneužívajúceho výkonu práv na predmety duševného vlastníctva neprispieva ani striktné jazykový výklad tohto ustanovenia. PDV určite nie je možné z obsahového hľadiska priradiť k „vlastním přenosným sítím nebo obdobným rozvodným a k jiným infrastrukturním zařízením“. Ak by bolo úmyslom zákonodarcu postihnúť prostredníctvom skutkovej podstaty odmietnutia prístupu k základným zariadeniam aj prípady zneužívania dominantného postavenia nositeľmi práv na predmety duševného vlastníctva, nič by nebránilo, aby tento úmysel výslovne upravil a zakotvil v ustanovení § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS. Rovnako ako zákonodarca upravil v § 4 českého ZOHS dohody, ktorých predmetom je prevod alebo licenčné poskytnutie práv na priemyselné alebo iné duševné vlastníctva, mohol aj v prípade ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS výslovnou úpravou priradiť práva na predmety duševného vlastníctva k základným zariadeniam, a tým ich tak podrobiť právnemu režimu tohto ustanovenia. V zmysle týchto argumentov tak možno jednoznačne prísť k záveru, že uvedené nebolo zámerom zákonodarcu. Zvolené jazykové a formulačné prostriedky pri

sobil na hlavnom alebo vedľajšom trhu ako súťažiteľ dominantného podniku; to neplatí, ak dominantný podnik preukáže, že spoluúžívania nie je z prevádzkových alebo iných dôvodov možné alebo splniteľné“.

²³⁶ Argumentáciu, že za základné zariadenia sa väčšinou považujú technické zariadenia, odôvodňuje okrem iného aj rozhodnutie českého Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ktorý vo svojom rozhodnutí R 4/2000 z 15. 9. 2000 s odvolaním sa aj na európsku judikatúru posúdil ako základné zariadenie telekomunikačné siete, prevádzkované spoločnosťou SPT TELECOM, a. s.

formulácii skutkovej podstaty odmietnutia prístupu k unikátnemu zariadeniu v znení účinnom do prijatia novely českého ZOHS č. 340/2004 Sb. nevytvárali priveľmi veľký priestor na jej aplikáciu na prípady výkonu práv na predmety duševného vlastníctva. Situácia bola skôr opačná, znenie zákona celkom odôvodnene viedlo k záveru, že práva na predmety duševného vlastníctva nie je možné pre naplnenie predmetnej skutkovej podstaty vnímať ako základné zariadenia a ich výkon zo strany ich nositeľov nie je možné subsumovať pod ustanovenie § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS a zároveň ich tak prostredníctvom tohto ustanovenia postihnúť.

Akým smerom by sa výklad daného zákonného ustanovenia uberal a vyvíjal, mohla ukázať až rozhodovacia prax súdov, do vývoja však ešte skôr ako sa tak mohlo stať, zasiahla novela českého ZOHS č. 340/2004 Sb. S ohľadom na daný právny stav v tom období by bolo možné považovať za právne akceptovateľné riešenie, ako postihnúť prípadný zneužívajúci výkon práv na predmety duševného vlastníctva využitie generálnej klauzuly obsiahnutej v ustanovení § 10 českého ZOHS. V porovnaní s judikatúrou európskych súdov by však v prípade využitia tejto možnosti právam na predmety duševného vlastníctva bol na účely konkrétnej právnej analýzy odňatý charakter možného základného zariadenia a priradený charakter „bežného“ potenciálneho nástroja na zneužívanie dominantného postavenia na príslušnom trhu.

4.2.4.2 Právna úprava po novelizácii

Prostredníctvom novely českého ZOHS, a to zákonom č. 340/2004 Sb. s účinnosťou od 2. 6. 2004, český zákonodarcia uskutočnil významný krok na odstránenie rozporov a prípadnej neistoty strán v možnosti aplikovania doktríny základných zariadení na prípady výkonu práv na predmety duševného vlastníctva zneužívajúcim spôsobom. Týmto krokom bolo ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS doplnené o nasledujúcu formuláciu: *„totéž přiměřeně platí pro odmítnutí přístupu jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu k využití duševního vlastnictví nebo přístupu k sitím, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud je takové využití nezbytné pro účast v hospodářské soutěži na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé nebo na jiném trhu“*.

Začlenenie tejto formulácie do zákonného znenia je odôvodnené v dôvodovej správe potrebou rozšírenia úpravy vzhľadom na širšiu výkladovú prax európskych a amerických súťažných úradov.²³⁷ V súvislosti s prijatím uvedenej novely tak pri-

²³⁷ Ako príklad je citované rozhodnutie amerických súdov vo veci *Serv. & Training, Inc. V. Data General Corp.*, F Supp. 334, 343-344, ktoré sa zaoberalo neochotou výrobcu počítačových systémov poskytnúť licenciu na autorskoprávne chránený diagnostický softvér poskytovateľovi servisných počítačových opravárenských služieb, s ktorým mohol uvedený výrobca súťažiť na sekundárnom trhu týchto služieb.

nesené zmeny v právnej úprave poskytnú nositeľom práv na predmety duševného vlastníctva istotu pri zodpovedaní otázky, či je možné práva na predmety duševného vlastníctva považovať za potenciálne základné zariadenia a či je možné ich výkon v súvislosti s ustanovením § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS prípadne postihnúť. Domnievame sa, že prijatím zákona č. 340/2004 Sb. český zákonodarcu súčasne nepriamo potvrdil, že predchádzajúca právna úprava sa na práva na predmety duševného vlastníctva ako na možné základné zariadenia nevzťahovala. Popri všetkých prínosoch, ktoré novela priniesla, je však dôležité upriamiť pozornosť na nové znenie § 11 ods. 1 písm. f). V tejto súvislosti je potrebné vyjadriť určité obavy súvisiace s ochranou výlučného postavenia nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva na primárnom, resp. hlavnom trhu (v zmysle znenia zákonného ustanovenia „na stejném trhu jako dominantní soutěžitel“), ktorým sa myslí trh tvorený výrobkom alebo službou chráneným PDV ako základným zariadením, ktoré na trhu umožňuje disponovať dominantným postavením. Práve táto ochrana, ktorá predstavuje pre uvedených nositeľov práv jeden zo základných impulzov na inovačnú činnosť a ktorá je už európskymi rozhodovacími orgánmi v plnej miere akceptovaná, je v podstate novou právnou úpravou ohrozená. Uvedené ohrozenie je možné vnímať v tom svetle, že konkurentom nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva v postavení dominanta právna úprava umožňuje s odvolaním sa na doktrínu základných zariadení, resp. na základe primeranej náhrady, prístup nielen na odvodený (sekundárny) trh (podľa znenia novely „na jiném trhu“), ale aj na tento hlavný trh. Uvedená skutočnosť vyvoláva otázku, či aj v takomto prípade a na základe takejto právnej úpravy je hlavným cieľom podpora hospodárskej súťaže, alebo či je cieľom spochybníť samotnú podstatu práv na predmet duševného vlastníctva. Zodpovedať túto otázku bude úlohou praktického výkladu tohto zákonného ustanovenia v rámci aplikačnej praxe rozhodovacích a súdnych orgánov. Už v súčasnosti je však možné povedať, že budúca aplikačná prax by mala veľmi pozorne zvážiť, čo je konečným cieľom a či aplikáciou tohto zákonného ustanovenia v konkrétnych prípadoch nedôjde k neadekvátnemu uprednostňovaniu potreby verejnej kontroly potenciálneho obmedzenia hospodárskej súťaže na úkor ochrany súkromnoprávných záujmov spätých s právami na predmety duševného vlastníctva. Rovnako ostáva otázkou, či sa pôvodný a určite aj dobrý úmysel zákonodarcu neminie účinku a či dôsledkom nebude práve opačný efekt, než aký bol pôvodne zamýšľaný, t. j. obmedzenie rozvoja súťažných vzťahov prostredníctvom obmedzenia inovačnej činnosti.

5. Právne prostriedky ochrany proti obmedzovaniu súťaže z hľadiska verejného a súkromného práva

Právne prostriedky na ochranu hospodárskej súťaže proti jej nedovolenému obmedzovaniu a na zabezpečenie zákonom chránených práv vyjadrujú zmiešanú povahu ZOHS, v ktorom sa prelínajú prvky verejnoprávnej ochrany s prvkami súkromnoprávnymi. Aj keď má ZOHS prevažne verejnoprávnú povahu, umožňuje zároveň poskytnúť príslušnú ochranu aj jednotlivým subjektom v súkromnoprávnej oblasti, prípadne zabezpečuje možnosť uplatnenia ich nárokov. Preto majú aj právne prostriedky ochrany dvojakej povahy. Sú to jednak tie, ktoré vyplývajú z pôsobnosti orgánu zriadeného na ochranu hospodárskej súťaže. Uvedené právne prostriedky sú verejnoprávne, chrániace predovšetkým verejný záujem a prostredníctvom jeho ochrany aj záujmy jednotlivcov a uplatňujú sa v konaní pred Protimonopolným úradom SR. Súkromnoprávne nároky uplatňujú jednotliví dotknutí účastníci v konaní pred súdom podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. Možno tak rozlišovať verejnoprávne presadzovanie súťažného práva (public enforcement) a súkromnoprávne presadzovanie súťažného práva (private enforcement). V tomto kontexte vzniká otázka vzťahu medzi oboma konaniami, teda v ktorých konkrétnych prípadoch prichádza do úvahy konanie pred Protimonopolným úradom SR a kedy je potrebné sa obrátiť na súd. Protimonopolný úrad SR je príslušný vo veciach, na ktorých rozhodovanie má vymedzenú pôsobnosť v ustanovení § 8a. Ak však v súvislosti s nedovoleným konaním, ktoré bolo predmetom rozhodnutia Protimonopolného úradu SR, vznikol niekomu nárok súkromnoprávnej povahy, napr. na náhradu škody, je na rozhodnutie v tejto záležitosti príslušný výlučne súd.

Private a public enforcement predstavujú rovnocenné piliere presadzovania súťažného práva, ktoré by sa mali vzájomne dopĺňať a podporovať, pretože ich pomocou možno dosiahnuť odlišné výsledky. Prvoradou možnosťou, ktorú prináša private enforcement, je možnosť náhrady škody. Aj keď príslušný súťažný orgán rozhodne, že určitý podnikateľ porušil predpisy súťažného práva a uloží mu za predmetné porušenie sankciu, osoby, ktoré boli takýmto konaním podnikateľ a poškodené, či už ide o spotrebiteľov, priamych zákazníkov alebo konkurentov, tým nedosiahnu kompenzáciu ujmy, ktorá im bola spôsobená.

5.1 Verejnoprávne vymáhanie súťažného práva

ZOHS sa primárne zaoberá úpravou verejnoprávneho vymáhania súťažného práva, na ktoré je kladený dôraz aj v kontexte EÚ. Za účelom odhaľovania a postihovania protisúťažného konania sú zriadené špecializované orgány – súťažné úrady, ktoré konajú väčšinou z vlastnej iniciatívy a prostriedkami verejného práva. Tieto orgány sú spravidla správnyimi úradmi s rôznou mierou nezávislosti od

iných orgánov a vlády, ktorých činnosť je financovaná z verejných prostriedkov. Verejnoprávne vymáhanie slovenského súťažného práva je zverené Protimonopolnému úradu SR, verejnoprávne vymáhanie európskeho súťažného práva obsiahnuté v čl. 101 a 102 ZFEÚ je v kompetencii Komisie, ako aj súťažných úradov členských štátov EÚ.²³⁸ Protimonopolný úrad SR odhaľuje a trestá protisúťažné konanie prostriedkami verejného práva, disponuje tiež rozsiahlymi oprávneniami, najmä vyšetrovacími právomocami. Konanie pre porušenie súťažného práva vedené Protimonopolným úradom SR má povahu správneho konania, ktorého dôsledkom môže byť uloženie pokuty alebo iného opatrenia na nápravu (napr. povinnosti zmeniť text uzatváraných zmlúv) subjektu, ktorý sa dopustil porušenia súťažného práva. Protimonopolný úrad SR však naopak nemôže priznať subjektom poškodeným protisúťažným konaním náhradu utrpenej škody alebo uložiť povinnosť vydania bezdôvodného obohatenia.

5.2 Súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva

ZOHS neupravuje podmienky a okolnosti súkromného vymáhania protimonopolného práva. Súkromným vymáhaním súťažného práva možno rozumieť postup, keď sa porušenia verejného súťažného práva dovoľáva jeden súkromný subjekt (podnikateľ, spotrebiteľ) proti inému súkromnému subjektu (spravidla podnikateľovi) v súkromnoprávných sporoch. Tieto súkromnoprávne spory medzi dvoma alebo viacerými subjektmi nie sú riešené Protimonopolným úradom SR, ale sú prejednávané súdmi v rámci občianskoprávneho konania. Ich ťažisko spočíva predovšetkým v domáhaní sa priznania nároku na náhradu utrpenej škody alebo vydanie bezdôvodného obohatenia, prípadne v dovoľávaní sa neplatnosti určitého právneho úkonu (napr. zmluvného dojednaní) pre rozpor so zákonom, a tým úniku povinnosti plniť svoje záväzky daným právnym úkonom založené.

Modelovým prípadom súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva môže byť situácia, keď odberateľ určitého tovaru zažaluje svojho obchodného partnera o náhradu škody spôsobenej diskriminačným konaním dodávateľa, ktorý je na príslušnom relevantnom trhu dominantný. Takto poškodený subjekt sa môže náhrady škody dovoľávať v situácii, keď existuje autoritatívny výrok Protimonopolného úradu SR, že dodávateľ má dominantné postavenie a jeho konanie malo znaky zneužívania dominantného postavenia, ako aj v situácii, keď žiadne predchádzajúce rozhodnutie neexistuje. Spor je následne riešený na základe podanej obžaloby v konaní pred civilným súdom, ktorého výsledkom je buď zamietnutie žaloby, alebo priznanie nároku na náhradu škody. Súd v civilnom konaní však, naopak, nemô-

²³⁸ Súťažným právom sa tu rozumie právo ochrany proti nedovolenému obmedzovaniu hospodárskej súťaže. K verejnoprávnemu vymáhaniu súťažného práva na európskej úrovni pozri aj VARGA, P. Inštitucionálny systém pri uplatňovaní komunitárneho súťažného práva. *Justičná revue*, 61, 2009, č.10, s. 1 212-1 230.

že uložiť dominantnému subjektu, ktorý porušil súťažné pravidlá, pokutu alebo opatrenie na nápravu. Obdobným spôsobom sa môže poškodený domáhať náhrady škody spôsobenej mu uzavretím zakázanej dohody narušujúcej súťaž, napr. v prípade, keď jej predmetom bolo ustanovenie, ktorého cieľom alebo dôsledkom bola cenová diskriminácia poškodeného, v dôsledku čoho bol nútený platiť za tovar bez objektívneho dôvodu vyššiu cenu ako ostatní odberatelia tovaru.²³⁹

5.2.1 Význam súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva

Súkromné vymáhanie súťažného práva (ďalej aj ako *private enforcement*)²⁴⁰ môže byť využité v dvoch rôznych situáciách. V prvom prípade sa súkromný subjekt domáha pozitívneho plnenia zo strany druhého subjektu na základe porušenia zákazu stanoveného súťažným právom. Ako príklad možno uviesť situáciu, keď sa subjekt domáha vydania predbežného opatrenia, ktoré by zabránilo vzniku škody spôsobenej protisúťažným konaním alebo ak predmetom žaloby je náhrada škody, ktorá už vznikla v dôsledku tohto porušenia. V druhom prípade sa naopak súkromný subjekt dovoľáva súťažného práva preto, aby sa vyhol povinnosti plniť – podnikateľ teda na ospravedlnenie neposkytnutia zmluvného plnenia môže použiť argument, že predmetná zmluva, na základe ktorej sa má plniť, je v rozpore so zákonom, a preto nezákonná a neplatná, v dôsledku čoho nie je potrebné povinnosti v nej stanovené plniť.

Súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva, predovšetkým prostredníctvom uplatňovania nárokov na náhradu škody, plní dvojakú úlohu. Prostredníctvom neho možno dosiahnuť predovšetkým kompenzáciu ujmy (škody) utrpenej v dôsledku protisúťažného konania, čo je reštitučnou funkciou súkromného vymáhania. Súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva však slúži aj ako prostriedok odstránenia, pretože hrozba uplatnenia rozsiahlych nárokov na náhradu škody môže významne pôsobiť na konanie subjektov.

Súkromnoprávne vymáhanie môže predstavovať dôležitý doplnok verejnoprávneho vymáhania. Súťažné úrady totiž nedisponujú takými rozsiahlymi personálnymi a materiálnymi prostriedkami, aby sa mohli zaoberať všetkými porušeniami súťažného práva. Pri plnení svojich úloh sa spravidla sústreďujú na odhaľovanie tých protisúťažných konaní, ktoré sú z hľadiska národného hospodárstva najzávažnejšie alebo ktorých negatívne dôsledky sa vzťahujú na široký okruh spotrebiteľov alebo iných podnikateľov. Táto situácia však môže viesť k tomu, že viacero protisúťažných konaní zostáva súťažnými úradmi vedome alebo nevedome neodhalených a nepotrestaných. Súkromné vymáhanie súťažných pravidiel

²³⁹ RAUS, D. – NERUDA, R. Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Komentár. Praha : Linde, 2006, s. 18.

²⁴⁰ Z anglického označenia pre súkromné vymáhanie protimonopolného práva – *private enforcement of competition rules*.

tak môže viesť k odhaleniu a potrestaniu aj týchto menej významných súťažných deliktov. Ďalším pozitívom súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva je aj skutočnosť, že prostredníctvom neho sú do systému zapojené súkromné zdroje a vynucovanie súťažných pravidiel tak nespočíva len na finančne obmedzených verejných zdrojoch.

5.2.2 Právna úprava súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva v slovenskom právnom poriadku

Do prijatia zákona č. 350/2016 Z. z. o niektorých pravidlách uplatňovania nárokov na náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej zákon o NŠHS) ZOHS podrobne neupravoval súkromnoprávne nároky vyplývajúce z porušenia ním stanovených zákazov a nestanovoval ani zvláštne pravidlá na uplatňovanie všeobecných súkromnoprávných nárokov vyplývajúcich z takéhoto porušenia. ZOHS v ustanovení § 42 v podstate len deklaroval právo súdnej ochrany (upravené Občianskym zákonníkom a Občianskym súdnym poriadkom) spotrebiteľov pri porušovaní tohto zákona. Spotrebiteľia, ktorých práva boli porušené nedovoleným obmedzovaním súťaže, sa môžu proti porušiteľovi na súde domáhať, aby sa zdržal konania a odstránil protiprávny stav. Okrem spotrebiteľov môžu tieto nároky uplatňovať aj právnické osoby oprávnené zastupovať záujmy spotrebiteľov, napr. združenie spotrebiteľov.²⁴¹

Predchádzajúca právna úprava v zákone č. 63/1991 Zb., ako aj v zákone č. 188/1994 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže upravovala občianskoprávne spory z nedovoleného obmedzovania súťaže v ustanovení § 17. Toto ustanovenie výslovne upravovalo nároky, ktorých sa mohli dovolávať spotrebiteľia, ktorých práva boli nedovoleným obmedzovaním súťaže porušené – bol to nárok zdržovacie, odstraňovací, na poskytnutie primeraného zadosťučinenia, na náhradu škody a na vydanie neoprávneného majetkového prospechu. Ustanovenie § 17 tiež odkazovalo na subsidiárne použitie občianskoprávných predpisov a obsahovalo ďalšie procesné pravidlá, ako sú neprípustnosť viacerých paralelných žalôb na zdržanie sa konania alebo na odstránenie závažného stavu týkajúceho sa toho istého konania, možnosť pripojiť sa k prebiehajúcemu sporu súvisiacemu s takýmto konaním ako vedľajší účastník a záväznosť právoplatných rozsudkov o týchto nárokoch aj pre ďalších oprávnených. Predchádzajúca právna úprava umožňovala súdu rozhodnúť aj o uverejnení rozsudku na náklady účastníka, ktorý v spore neuspel.

²⁴¹ Dôvodová správa k zákonu č. 136/2001 Z. z.

Právny režim uplatňovania nárokov na náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže vzniknutej po 26. 12. 2016 je zakotvený v zákone o NŠHS s podporným použitím Obchodného zákonníka (§ 21 zákona o NŠHS) a zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (§ 22 zákona o NŠHS).

Podľa § 3 Zákona NŠHS má osoba, ktorá utrpela škodu spôsobenú porušením práva hospodárskej súťaže, právo na náhradu škody, ktorá pozostáva z náhrady skutočnej škody, ušlého zisku a úrokov z omeškania zo sumy skutočnej škody a ušlého zisku plynúcich od okamihu vzniku škody. Platí, že ak porušiteľ práva hospodárskej súťaže v konaní nepreukáže opak, predpokladá sa, že kartel vždy spôsobuje škodu podľa daného zákona. Náhrada škody však na ktoromkoľvek stupni dodávania tovaru alebo odberu tovaru (dodávateľského reťazca) nesmie presiahnuť škodu, ktorá vznikla zvýšením ceny na danom stupni dodávateľského reťazca.

Premlčacia doba na uplatnenie nároku na náhradu škody je päť rokov a nezačne plynúť skôr, ako sa skončí porušenie práva hospodárskej súťaže a žalobca sa dozvie, alebo možno odôvodnene predpokladať, že sa mohol dozvedieť o tom, že konanie zakladá porušenie práva hospodárskej súťaže, porušením práva hospodárskej súťaže utrpel škodu, a o tom, kto je porušiteľom.

Poškodená osoba má právo požadovať náhradu škody od ktoréhokoľvek porušiteľa. Porušitelia, ktorí porušili právo hospodárskej súťaže spoločným konaním, zodpovedajú za škodu spôsobenú porušením práva hospodárskej súťaže spoločne a nerozdielne a každý z porušiteľov je povinný nahradiť škodu v plnom rozsahu. Platí, že ak porušiteľ v rozsahu uplatneného nároku poškodenej osoby škodu uhradil, má právo požadovať od ostatných porušiteľov náhradu podľa ich účasti na spôsobenej škode, ktorá sa určí podľa obratu, úlohy porušiteľa v rámci kartelu a jeho podielu na trhu. Osoba oslobodená od pokút rozhodnutím Protimonopolného úradu SR je však spoločne a nerozdielne zodpovedná len voči svojim priamym odberateľom, nepriamym odberateľom, priamym dodávateľom a nepriamym dodávateľom a voči iným poškodeným osobám, len ak od ostatných porušiteľov, ktorí sa zúčastnili na tom istom porušení práva hospodárskej súťaže, nemožno získať náhradu škody.

Ustanovenie § 6 ods. 5 a 6 zákona o NŠHS obsahuje osobitnú úpravu zodpovednosti malých a stredných podnikov za škodu a stanovuje, že porušiteľ, ktorý je malým podnikom alebo stredným podnikom podľa osobitného predpisu, zodpovedá za škodu len voči svojim priamym odberateľom a nepriamym odberateľom, ak jeho podiel na príslušnom trhu počas celého obdobia, keď došlo k porušeniu práva hospodárskej súťaže, nedosahoval 5 % a uplatnenie bežných pravidiel o spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti by nenapraviteľne ohrozilo jeho hospodársku životaschopnosť a jeho aktíva by v dôsledku toho úplne stratili hodnotu. To však neplatí, ak malý a stredný podnik inicioval porušenie práva hospodárskej súťaže alebo nútil iné podniky, aby sa podieľali na porušení práva hospodárskej

súťaže, ak sa už v minulosti rozhodlo, že malý a stredný podnik porušil právo hospodárskej súťaže, alebo ak nemožno získať náhradu škody od ostatných porušiteľov, ktorí sa zúčastnili na tom istom porušení práva hospodárskej súťaže.

Súdne konanie o náhradu škody spôsobenú porušením práva hospodárskej súťaže má určité špecifiká:

1. súd je pri rozhodovaní o náhrade škody v časti výroku o porušení práva hospodárskej súťaže viazaný právoplatným rozhodnutím Protimonopolného úradu Slovenskej republiky alebo konečným rozhodnutím súdu preskúmavajúceho toto rozhodnutie,

2. účastníci konania môžu v súlade s § 11 zákona o NŠHS podať návrh, aby súd **nariadil strane sporu alebo tretej osobe, aby sprístupnili dôkazy**, ktorými disponujú a sú podstatné na rozhodnutie vo veci, pričom súd pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie sprístupnenia dôkazov zohľadňuje oprávnené záujmy všetkých strán v konaní a dotknutých tretích osôb, primeranosť a dôvodnosť návrhu, rozhoduje aj o miere sprístupnenia obchodného tajomstva a dôverných informácií a pred rozhodnutím o sprístupnení dôkazu umožní osobe, ktorá má dôkaz sprístupniť, byť vypočutá,

3. za nesplnenie povinnosti sprístupniť dôkazy uloženú súdom/zničením dôkazov môže súd dotknutej osobe uložiť poriadkové opatrenie podľa § 102 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (do 500 eur, do 2 000 eur pri opakovanom porušení povinnosti) a v prípade, ak poriadkové opatrenie nesplnilo účel, môže nesplnenie povinnosti zohľadniť tak, že bude považovať určitú skutočnosť, ktorá by mohla byť dôkazmi preukázaná, za preukázanú, neprihliadne celkom alebo sčasti na obranu osoby v konaní alebo posúdi jej nároky celkom alebo sčasti ako nedôvodné a porušenie povinnosti môže zohľadniť aj pri rozhodovaní o povinnosti znášať trovy konania,

4. súd nie je na účely konania o náhradu škody viazaný označením informácií alebo podkladov ako obchodného tajomstva alebo dôverných informácií, ale informácie a podklady, ktoré sú obchodným tajomstvom alebo dôvernou informáciou chráni tak, že bez poskytnutia písomného súhlasu strany, ktorá informácie/podklady poskytla, umožní nazretie do podkladov informácií a podkladov, ktoré sú dôvernou informáciou alebo obchodným tajomstvom, len ak predstavujú dôkaz o porušovaní práva hospodárskej súťaže alebo sú dôležité na preukázanie nárokov v konaní o náhradu škody, a len zástupcovi strany v konaní, ktorý je viazaný povinnosťou mlčanlivosti aj vo vzťahu ku strane v konaní, ktorú zastupuje a ktorým nemôže byť zamestnanec osoby, ktorá je stranou v konaní,

5. ak po nariadení sprístupnenia dôkazov súdom určitej osobe požadované dôkazy neboli sprístupnené, bolo preukázané, že strana v konaní alebo tretia osoba nie je schopná za primeraných okolností požadované dôkazy poskytnúť, a zároveň ten, kto požaduje sprístupnenie požadovaných dôkazov, nemá možnosť ich získať inak, môže súd nariadiť sprístupnenie dôkazov zo spisu orgánu hospodárskej súťaže v súlade s postupom upraveným v § 13 a nasl. zákona o NŠHS – niektoré

dôkazy sú zo sprístupnenia dôkazov v súdnom konaní vylúčené úplne (vyhlásenia v rámci programu zhovievavosti, podania v rámci konania o urovnaní), niektoré súd pripustí a vykoná až po tom, čo orgán hospodárskej súťaže ukončí prešetrovanie,

- ak strany v konaní oznámia súdu, že po začatí súdneho konania o náhradu škody sa rozhodli riešiť spor mediáciou alebo mimosúdny urovnaním, súd konanie preruší až na obdobie dvoch rokov a v konaní pokračuje, ak pominuli dôvody prerušenia konania alebo vtedy, ak mu strana v konaní oznámi, že v mediácii alebo v rokovaní o mimosúdnom urovnaní ďalej nepokračuje, počas rokovania o mimosúdnom urovnaní osobám na ňom zúčastneným neplynie premlčacia doba na uplatnenie práva na náhradu škody. Ak dohoda o mediácii alebo dohoda o mimosúdnom urovnaní neurčuje inak, súd poškodenej osobe neprizná náhradu škody spôsobenú niektorým z porušiteľov v rozsahu, v akom bola už náhrada uspokojená na základe úspešného riešenia sporu mediáciou alebo mimosúdny urovnaním. Zvyšok nároku poškodenej osoby, ktorá uzavrela dohodu o mediácii alebo dohodu o mimosúdnom urovnaní, možno uplatniť len voči porušiteľom, ktorí takéto dohody neuzavreli.

V zmysle judikatúry Súdneho dvora EÚ²⁴² má právo domáhať sa náhrady spôsobenej škody každá osoba, ak existuje príčinná súvislosť medzi takouto škodou a kartelovou dohodou alebo postupom zakázaným článkom 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Členovia kartelu teda môžu byť v dôsledku priameho účinku čl. 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie zodpovední za spôsobenú škodu aj v prípade, ak ich kartel viedol konkurentov k zvýšeniu svojich cien. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-557/12 Kone AG a i./ÖBB Infrastruktur AG uviedol, že hoci je určenie ponúkanej ceny potrebné považovať za čisto autonómne rozhodnutie prijaté podnikom (nečlenom kartelu), toto rozhodnutie mohlo byť prijaté s ohľadom na trhovú cenu skreslenú kartelom. Z toho vyplýva, že osoby poškodené zvýšením ceny musia mať možnosť žiadať od členov kartelu náhradu vzniknutej škody, ak sa preukáže, že kartel mohol vzhľadom na okolnosti daného prípadu a najmä na osobitosti dotknutého trhu mať za následok zvýšenie cien uplatňovaných konkurentmi – nečlenmi kartelu. V takom prípade môže poškodený žiadať náhradu škody aj v prípade neexistencie akéhokoľvek zmluvného vzťahu s členmi kartelu.

Z hľadiska nároku na náhradu škody sa použije právna úprava obsiahnutá v § 373 až § 386 Obchodného zákonníka (zákon č. 513/1991 Zb.). Ustanovenie § 41 Obchodného zákonníka stanovuje všeobecný zákaz zneužitia účasti na hospodárskej súťaži, § 42 ods. 2 Obchodného zákonníka, pokiaľ ide o nedovolené obmedzovanie hospodárskej súťaže, odkazuje na osobitný zákon, ktorým je zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Konanie v rozpore s týmto zákonom, teda uzavre-

²⁴² Rozsudok vo veci C-557/12 Kone AG a i./ÖBB Infrastruktur AG.

tie zakázanej dohody narušujúcej súťaž alebo zneužitie dominantného postavenia, je zakázaným zneužitím účasti na súťaži v zmysle § 41 Obchodného zákonníka. Použitie pravidiel obchodnoprávnej úpravy náhrady škody podľa § 373 až § 386 Obchodného zákonníka je potrebné odvodiť z § 757 Obchodného zákonníka, ktorý na toto ustanovenie odkazuje, pokiaľ ide o zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením povinností stanovených týmto zákonom, okrem iného citovaným § 41 Obchodného zákonníka.²⁴³

V súvislosti s použitím úpravy náhrady škody obsiahnutej v Obchodnom zákonníku vyplývajú pre súkromné vymáhanie súťažných pravidiel nasledujúce skutočnosti. Zodpovednosť za škodu spôsobenú protisúťažným konaním je zodpovednosťou objektívnou, nie je podstatné, či podnikateľ, ktorý sa porušenia súťažných pravidiel dopustil, toto porušenie zavinil alebo nie. Na druhej strane však nejde o zodpovednosť absolútnu, pretože podnikateľ nezodpovedá (môže dôjsť k jeho liberácii) za škodu spôsobenú porušením povinností, ktoré boli zapríčinené okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť v zmysle § 374 Obchodného zákonníka (ide o okolnosti charakteru vis maior). Pri náhrade škody spôsobenej konaním v rozpore so zákonom sa škoda zásadne nahrádza v peniazoch, prioritu má preto relatívna náhrada. Navrátenie do pôvodného stavu, teda naturálna reštitúcia je možná len vtedy, ak o to poškodený požiada a ak je tento spôsob náhrady škody možný a obvyklý (§ 378 Obchodného zákonníka). Z hľadiska rozsahu náhrady škody sa pri porušení zákona nahrádzajú skutočná škoda a ušlý zisk. Nemožno však nahradiť škodu v rozsahu, ktorý nebolo možné predvídať, a namiesto skutočne ušlého zisku môže byť požadovaná náhrada zisku spravidla dosahovaného v okruhu podnikania, v ktorom poškodená strana podniká (§ 378 a 381 Obchodného zákonníka). Nemožno tu však priznať nárok na náhradu násobkov spôsobenej škody. Súd rozhodujúci o nároku na náhradu škody nemá moderačné právo, nemôže tak znížiť výšku náhrady škody spôsobenej protisúťažným konaním, ako vyplýva z § 386 ods. 2 Obchodného zákonníka.

Z hľadiska uplatňovania pravidiel náhrady škody spôsobenej porušením článkov 101 a 102 ZFEÚ je významné rozhodnutie SD EÚ, ktorý v rozsudku *Courage v. Crehan*²⁴⁴ uznal existenciu európskeho práva na náhradu škody spôsobenej konaním v rozpore s uvedenými článkami ZFEÚ. SD EÚ v tomto rozhodnutí uviedol, že v prípade, ak by strana, ktorá utrpela škodu v dôsledku protisúťažného konania v rozpore s čl. 101 a 102 ZFEÚ, nemohla viesť spor o náhradu tejto škody, znamenalo by to podstatné ohrozenie účinnosti tam stanovených zákazov. SD EÚ ďalej dodal, že žaloby o náhradu škody, ktoré sú prejednávané národnými súdmi, môžu podstatným spôsobom prispieť k podpore efektívnej súťaže v rámci EÚ. SD EÚ tiež uviedol, že v prípade, ak absentuje úprava spoločných pravidiel pre všetky členské štáty EÚ, je úlohou vnútroštátnych právnych systémov, aby stanovili

²⁴³ RAUS, D. – NERUDA, R. op. cit., pozn. č. 234, s. 21.

²⁴⁴ C - 453/99, *Courage v. Crehan*.

súdy, ktoré sa budú uvedenými nárokmi na náhradu škody zaoberať a tiež by mali vymedziť potrebné procesné ustanovenia. V rozhodnutí, ktoré malo povahu rozhodnutia o predbežnej otázke, sa SD EÚ vyjadril aj k možnostiam právneho poriadku členského štátu vylúčiť nárok na náhradu škody v prípade poškodeného, ktorý sa zúčastnil protisúťažného konania ako jedna zo zmluvných strán dohody obmedzujúcej súťaž podľa čl. 101 ZFEÚ. SD EÚ tu uviedol, že „v právnom poriadku nemôže existovať absolútna prekážka, ktorá by bránila podať žalobu na náhradu škody zmluvnej strane dohody, ktorá má byť vyhlásená za nezlučiteľnú so súťažným právom. Akékoľvek vnútroštátne obmedzenie nároku na náhradu škody poškodenej osoby, ktorá bola zmluvnou stranou dohody obmedzujúcej súťaž, musí byť v súlade s komunitárnymi princípmi rovnosti a efektívnosti. Aby bol nárok takejto strany vylúčený, musí byť podiel jej zodpovednosti na porušení komunitárneho práva podstatný.“²⁴⁵ Pri hodnotení miery zodpovednosti každej strany zakázanej dohody musí národný súd podľa SD EÚ vziať do úvahy rôzne faktory, ako sú hospodárske a právne súvislosti prípadu, východisková pozícia a konanie každej zo strán zmluvy, či ktorákoľvek zmluvná strana bola v rámci vzájomného vzťahu v natoľko slabej pozícii, že si nemohla dojednať zmluvné podmienky slobodne, ako aj kumulatívny efekt podobných zmlúv.

Z rozsudku vo veci *Courage v. Crehan* vyplýva pre vnútroštátny systém súkromného vymáhania európskeho súťažného práva najmä skutočnosť, že aj keď existuje európske právo na náhradu škody spôsobenej porušením čl. 101 a 102 ZFEÚ, o tomto nároku rozhodujú národné súdy podľa vnútroštátnych procesno-právnych aj hmotnoprávnych pravidiel.

5.2.3 Stav a vývojové tendencie súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva

Z hľadiska stavu súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva možno pozorovať niekoľkonásobne rozšírenejšie uplatňovanie tohto prostriedku ochrany proti nedovolenému obmedzovaniu súťaže v USA oproti štátom EÚ. Štátom s najväčšou tradíciou súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva sú práve Spojené štáty americké. Private enforcement je neoddeliteľnou súčasťou protimonopolného práva USA už od prijatia najstaršieho protimonopolného zákona, tzv. Sherman Act v roku 1890. Článok 7 Shermanovho zákona stanovuje, že ktorákoľvek osoba, ktorej bola spôsobená škoda na majetku alebo na jej podnikaní v dôsledku akéhokoľvek konania inej osoby alebo spoločnosti, ktoré je zakázané podľa tohto zákona, môže takúto osobu alebo spoločnosť zažalovať a musí jej byť nahradený trojnásobok utrpených škôd a náklady sporu vrátane primeranej odmeny advokátovi. Z tohto ustanovenia vyplýva, že na aplikácii súťažných zákonov sa okrem súťažných úradov, predovšetkým antitrustového

²⁴⁵ C - 453/99, *Courage v. Crehan*.

oddelenia Ministerstva spravodlivosti USA a Federálnej obchodnej komisie, od počiatku zúčastňujú aj federálne sudy.²⁴⁶

V súvislosti s americkým systémom vymáhania súťažného práva sa uvádza, že strach zo žalôb na náhradu trojnásobku utrpenej škody je jednou z najsilnejších pák zaisťujúcich dodržiavanie súťažného práva. V súčasnosti predstavujú súkromné spory vyplývajúce z porušenia súťažného práva 90 % všetkých prípadov. Do príslušných súťažných zákonov USA bolo premietnuté presvedčenie, že súťažné delikty nepredstavujú delikty bez obetí, ale že obeť (poškodení) sú často dobre identifikovateľní. Preto sa nepovažuje za vhodné rezervovať vymáhanie súťažného práva len verejným inštitúciám, ale je potrebné zapojiť do neho aj súkromné subjekty a súkromné zdroje.²⁴⁷

Súkromné vymáhanie súťažného práva sa v USA uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom sporov o náhradu škody spôsobenej protisúťažným konaním. Príčiny mnohonásobne rozšírenejšieho uplatňovania nárokov na náhradu škody v USA oproti štátom EÚ vyplývajú z určitých špecifik právneho poriadku USA.

Jedným z nich je skutočnosť, že poškodený má v prípade víťazstva v spore nárok na plnenie vo výške trojnásobku hodnoty utrpenej škody (ang. *treble damage*). Uplatňuje sa tu tiež systém jednosmerného prenášania nákladov sporu, čo znamená, že ak je žalobca v spore úspešný, žalovaný musí nahradiť jeho súdne náklady, avšak v opačnom prípade nie, čiže v prípade neúspechu nemusí žalobca nahrádzať náklady žalovaného. V USA sú na rozdiel od väčšiny európskych štátov prípustné a ničím neobmedzené dohody medzi klientom a právnym zástupcom, podľa ktorých má advokát nárok na odmenu v závislosti od výsledku sporu a vo výške podielu z vysúdenej sumy. Tieto dohody umožňujú na jednej strane menej majetným klientom získať kvalifikovaných právnych zástupcov, na strane druhej sa tak významne zvyšuje záujem právnych zástupcov na výsledku sporu. V právnom poriadku USA sú tiež prípustné tzv. skupinové žaloby (*class actions*), teda žaloby podávané jedným alebo viacerými žalobcami aj v mene iných osôb, ktoré majú spoločný záujem o výsledok určitého sporu. Možnosť podať skupinovú žalobu je významná najmä v prípadoch, keď je škoda utrpená jednotlivými poškodenými relatívne nízka (napr. v prípade cenových kartelov). Ďalším faktorom je skutočnosť, že žalobca má možnosť prístupu k relevantným dokumentom a svedectvám tretích osôb už vo fáze pred začatím súdneho konania, ako aj skutočnosť, že žalovaní sú povinní nahradiť trojnásobok utrpenej škody spoločne a nerozdielne, teda sú vo vzájomnom solidárnom postavení. Spory o náhradu škody sú v USA posudzované pred porotami zloženými z právnych laikov, čo prináša väčšiu mieru neistoty ohľadom predpokladaného výsledku sporu. Sudy v USA

²⁴⁶ V USA existuje paralelný systém federálnych súťažných zákonov a súťažného práva jednotlivých štátov. Riešením súkromnoprávných sporov z porušenia federálneho protimonopolného práva sa zaoberajú federálne sudy, federálne odvolacie sudy a najvyšší súd USA.

²⁴⁷ JONES, C. *Private enforcement of Anti-trust law in the EU, UK and USA*. Oxford : Oxford University Press, 1999, s. 18.

nevyžadujú presné vyčíslenie utrpenej škody, na priznanie nároku na náhradu škody väčšinou postačuje zistenie porušenia súťažného práva a zistenie existencie „ujmy súťaže“.²⁴⁸

Uvedené skutočnosti predstavujú pomerne silné podnety pre značné využívanie súkromného vymáhania súťažného práva prostredníctvom uplatňovania žalôb na náhradu škody. V sporoch o náhradu škody vzniknutej porušením súťažného práva sa výrazným spôsobom zvyhodňuje žalobca pred žalovaným. Dôvodom môže byť presvedčenie, že zatiaľ čo na strane žalovaných, teda domnelých súťažnoprávných delikventov, vo väčšine prípadov vystupujú veľké korporácie, často s dominantným postavením na trhu, ktoré majú rozsiahly personálny aparát a zdroje na kvalitné právne zastúpenie. Na druhej strane, teda na strane žalobcov, stoja poškodené osoby (často spotrebitelia), ktorí takýmito možnosťami nedisponujú, čo by ich mohlo vo finančne, právne aj dôkazne náročnom spore diskvalifikovať. Uvedené pravidlá súhrnne vytvárajú značný tlak na žalovaných, ktorí sa často snažia vyhnúť nákladnému súdnemu sporu s neistým výsledkom uzavretím mimosúdnej dohody o odškodnení. Väčšina sporov o náhradu škody spôsobenej protisúťažným konaním v USA sa končí mimosúdnou dohodou, teda k ich prerokovaniu pred súdom ani nedôjde. V tejto súvislosti treba upozorniť aj na negatívne dôsledky amerického systému podpory súkromného uplatňovania súťažného práva, ktoré sú označované ako nebezpečenstvo „overenforcement“, teda nadmerne časté uplatňovanie súkromnoprávných nárokov na náhradu škody. Uvedené nebezpečenstvo spočíva v „explózii“ súkromnoprávných sporov, často začatých zo šikanózných dôvodov, pričom táto situácia vedie k zvyšovaniu nákladov súdneho systému aj samotných účastníkov trhu vystavených takýmto často reálne nepodloženým nárokom. Preto sa v súvislosti so snahami o zavedenie systémových zmien, ktoré majú viesť k častejšiemu uplatňovaniu súťažného práva v súkromnoprávných sporoch pred súdmi v Európe, upozorňuje na skutočnosť, že systém by mal byť nastavený tak, aby nedochádzalo k spomínaným javom.²⁴⁹

Z hľadiska súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva je situácia v štátoch EÚ v porovnaní s USA rozdielna. V EÚ možno pozorovať málo prípadov, keď sa súťažného práva dovolávajú európske súkromné subjekty. Štúdia zaoberajúca sa uplatňovaním nárokov na náhradu škody spôsobenej protisúťažným konaním odhalila, že v 25 členských štátoch EÚ súdy udávajú celkový počet 60 sporov o náhradu škody spôsobenej porušením európskeho alebo vnútroštátneho súťažného práva, z toho len v 28 prípadoch bola náhrada škody priznaná.²⁵⁰

²⁴⁸ VENIT, J. *Brave New World: The Modernisation and Decentralisation of Enforcement under Articles 81 and 82 of the EC Treaty*. CMLRev., 40, 2003.

²⁴⁹ McCURDY, G.-S. *The Impact of Modernisation of the EU Competition Law System on the Courts and Private Enforcement of the Competition Laws: A Comparative Prospective*. ECLR, 2004, č. 8, s. 509-517.

²⁵⁰ *Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules – Comparative report*, Ashurst, Brussels, 31. 8. 2004.

Uvedená skutočnosť je v rozpore so snahou Komisie zapojiť vo väčšom rozsahu súdy členských štátov, ako aj súkromné prostriedky do procesu vymáhania európskeho súťažného práva. V súvislosti s tzv. modernizáciou európskeho súťažného práva sa prejavuje snaha Komisie o zlepšenie tejto situácie a s týmto cieľom boli zavedené do nariadenia 1/2003 niektoré nové ustanovenia. Predovšetkým je to zavedenie priamej aplikovateľnosti čl. 101 ods. 3 ZFEÚ, ktorý stanovuje podmienky na vyňatie dohody zo zákazu uzatvárania kartelových dohôd podľa čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, a zrušenie monopolu Komisie na aplikáciu tohto článku. V dôsledku tejto zmeny môžu súdy členských štátov samostatne posudzovať, či dohoda podlieha zákazu, ale aj to, či sú splnené podmienky legálneho vyňatia konkrétnej dohody z tohto zákazu. Uvedené nariadenie obsahuje taktiež určité pravidlá pre vzájomnú koordináciu rozhodovacej činnosti súdov, súťažných úradov a Komisie vrátane ich vzájomnej informačnej povinnosti, ako aj zakotvenie procesných oprávnení Komisie a súťažných úradov členských štátov v konaniach vedúcich pred vnútroštátnymi súdmi.²⁵¹

5.2.4 Iniciatívy Európskej komisie v oblasti private enforcement – od Zelenej knihy k Bielej knihe

Podľa mnohých vyjadrení Európskych komisárov pre hospodársku súťaž v posledných rokoch strácajú spotrebitelia a podnikateľské subjekty každoročne miliardy eur v dôsledku činnosti spoločností, ktoré porušujú antitrustové pravidlá. Na účinné uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže v článkoch 101 a 102 ZFEÚ, ktoré zakazujú obmedzujúce obchodné postupy a zneužívanie dominantného postavenia na trhu, je potrebné, aby obeť porušovania právnych predpisov hospodárskej súťaže – a to spotrebitelia alebo podnikateľské subjekty – mali právo na náhradu utrpenej škody. Snahou Komisie je preto odstrániť prekážky v národných právnych poriadkoch, ktoré sťažujú osobám poškodeným protisúťažným konaním uplatňovať si náhradu škody prostredníctvom žaloby na národnom súde.

SD EÚ už v roku 2001 v rozhodnutí vo veci *Courage vs. Crehan*²⁵² judikoval, že každý jednotlivec alebo podnikateľ musia mať zabezpečené právo požadovať náhradu škody, ktorú utrpeli v dôsledku porušenia súťažného práva.

V roku 2004 si Komisia nechala spracovať štúdiu o právnych podmienkach na podávanie žalôb na náhradu škody z dôvodu porušenia európskeho súťažného práva v členských štátoch, ktorej účelom bolo identifikovať prekážky a navrhnúť opatrenia, ktoré by mohli uľahčiť situáciu potenciálnym žalobcom.²⁵³ Výsledkom tejto štúdie bolo konštatovanie ohromujúcej rôznorodosti (*astounding diversity*)

²⁵¹ Pozri čl. 15 Nariadenia Rady č. 1/2003.

²⁵² Rozhodnutie ESD vo veci C-453/99 *Courage v. Crehan*.

²⁵³ WAELEBROECK, D. – SLATER, D. – EVEN-SHOSHAN, G. *Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules*. Brusel : Ashurst, 2004.

a celkovej nerozvinutosti (total underdevelopment) v tejto oblasti, pričom sa v celej Európskej únii podarilo identifikovať len niekoľko desiatok takýchto žalôb. Na základe tejto analýzy, ako aj na základe judikatúry SD EÚ prijala Komisia v decembri 2005 Zelenú knihu o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel EÚ.²⁵⁴ Jej cieľom bolo identifikovať hlavné prekážky brániace efektívnemu systému uplatňovania náhrady škody za porušenie antitrustových pravidiel. Prostredníctvom Zelené knihy boli predložené aj varianty riešenia množstva identifikovaných prekážok, ktoré bránia širšiemu uplatneniu žalôb na náhradu škody spôsobenej porušením čl. 101 a 102 ZFEÚ. Zelená kniha vyvolala veľký záujem a splnila svoj zámer, a to upriamiť pozornosť na právo obetí porušenia súťažného práva na náhradu škody a na prekážky, ktorým čelia, keď sa snažia domôcť svojich práv. K variantom riešení, ktoré predložila Zelená kniha, sa vyjadriло takmer 150 subjektov, či už Európsky parlament, členské štáty, záujmové združenia (podniky, spotrebiteľia, advokáti) alebo jednotlivé spoločnosti. Na základe týchto stanovísk, ako aj s ohľadom na judikatúru SD EÚ vydala Komisia v apríli 2008 Bielu knihu o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES²⁵⁵, ktorú dopĺňala Diskusná príloha²⁵⁶ a hodnotenie dosahov novej regulácie (impact assesment).²⁵⁷

Návrhy Komisie, ktoré sú obsahom Bielej knihy, sa týkajú deviatich oblastí.

1. *Kolektívne a reprezentačné žaloby*

Protisúťažným deliktom je často postihnutá veľmi široká skupina osôb, predovšetkým spotrebiteľov, ktorých jednotlivé nároky (škoda, ktorú jednotlivci utrpia) sú nízke, ale ktoré sú významné v ich súhrne. Napríklad kartelovou dohodou, ktorá sa týka cien, môžu byť postihnuté desaťtisíce spotrebiteľov, ktorých nároky sú však také malé, že nemotivujú jednotlivcov, aby sa ich domáhali; účastníkom kartelu tak ostane značný neoprávnený prospech vyplývajúci z uzatvorenia kartelu. Komisia sa preto snaží nájsť rôzne spôsoby, akými by mohla takýchto drobných poškodených motivovať, aby sa domáhali svojich práv.

Biela kniha navrhuje zavedenie tzv. reprezentačných žalôb (representative actions), kde by určité kvalifikované subjekty (rôzne asociácie či orgány verejnej moci), ktoré boli na tento účel poverené všeobecne alebo ad hoc pre určitý prípad, podávali žaloby v mene určitých poškodených. V takomto prípade by účastníkom konania bol výlučne len tento subjekt a nie jednotliví poškodení. Náhrada škody by pripadla taktiež tomuto subjektu, ktorý by ju následne musel nejakým spôso-

²⁵⁴ Zelená kniha o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES z 19. 12. 2005, KOM (2005) 672.

²⁵⁵ Biela kniha o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES z 2. 4. 2008, KOM (2008) 165.

²⁵⁶ Diskusný materiál Komisie SEC (2008) 404 z 2. 4. 2008, ktorý je prílohou Bielej knihy.

²⁵⁷ Materiál Komisie SEC (2008) 405 z 2. 4. 2008.

bom rozdeliť. Vzhľadom na to, že tieto kvalifikované subjekty by pravdepodobne nepodávali žalobu vo všetkých prípadoch, navrhuje sa taktiež zavedenie kolektívnych žalôb.

Kolektívne žaloby (collective actions) by boli založené na systéme opt-in – poškodení by sa museli výslovne rozhodnúť pre účasť v takejto kolektívnej žalobe, a nešlo by tu o rovnaké riešenie ako v USA, kde sú žaloby podávané v mene všetkých poškodených a jednotlivci majú, naopak, právo z nej „vystúpiť“ (systém opt-out).

2. Prístup k dôkazom

Preukázať porušenie súťažného práva je mimoriadne náročné, súťažné úrady preto disponujú rozsiahlymi vyšetrovacími oprávneniami. Naopak, súkromný žalobca – jednotlivec prakticky nemôže dôkazy, ktoré sa nachádzajú u žalovaného, žiadnym spôsobom získať.

Biela kniha preto navrhuje, aby došlo k určitému sprístupneniu dôkazov (disclosure) medzi stranami. Ak by žalobca predložil všetky dôkazy, ktoré má k dispozícii a vyplýva z nich, že nejde o svojvoľnú žalobu, mal by mať súd možnosť uložiť žalovanému povinnosť, aby preložil nielen jednotlivé, presne identifikované dokumenty, ale aj celé kategórie dôkazov (categories of relevant evidence), teda dôkazy vymedzené druhovo. Súd by súčasne musel disponovať rozsiahlymi kontrolnými a donucovacími oprávneniami, aby si mohol vynútiť splnenie tejto povinnosti.

Navrhovaný princíp prístupu k dôkazom by postavenie žalobcov iste zjednodušil, možno mať však isté pochybnosti o jeho fungovaní v praxi a účinnosti, pretože v slovenskej a celkovo kontinentálnej právnej úprave ide o celkom neznámy inštitút.

3. Závažnosť rozhodnutia súťažných úradov pre súdy

V mnohých prípadoch sa žalobca s nárokom na náhradu škody obracia na súd až po tom, čo príslušný súťažný orgán rozhodne, že žalovaný sa dopustil porušenia súťažného práva (tzv. následné žaloby). Ak by takéto rozhodnutie bolo pre súd záväzné, situácia žalobcu by sa značne zjednodušila, pretože by nemusel preukazovať porušenie zákona na strane žalovaného. Dôkazné bremeno vo vzťahu ku vzniku škody a jej výške, ako aj k príčinnej súvislosti medzi porušením práva a škodou by na žalobcovi spočívalo aj naďalej.

Z európskeho práva vyplýva, že takáto záväznosť je pre súdy daná vo vzťahu k rozhodnutiam Komisie,²⁵⁸ nezaoberá sa však účinkami rozhodnutí národných súťažných úradov (ďalej ako NCA), vymedzenie týchto účinkov je ponechané na

²⁵⁸ Porovnaj rozsudok ESD C-344/98 Masterfood, kodifikovaný v čl. 16 ods. 1 nariadenia 1/2003.

národné právne úpravy jednotlivých štátov. Záväznosť rozhodnutí národných súťažných úradov pre domáce súdy (ako v slovenskej a českej právnej úprave) je pritom väčšinou výnimočná. Ako príklad posunu týmto smerom možno uviesť novú právnu úpravu v Nemecku, podľa ktorej sú pre súdy záväzné nielen rozhodnutia nemeckého súťažného úradu, ale aj ostatných úradov v EÚ.²⁵⁹

Komisia navrhuje, aby súdy boli viazané konečnými rozhodnutiami súťažných úradov o porušení súťažného práva v individuálnych prípadoch, t. j. ak je splnená podmienka identity žalovaného a účastníka konania pred NCA, čo by pomohlo obmedziť nevýhody spojené s obmedzením prístupu žalobcu k dôkazom. Súčasne by sa znížilo riziko divergentného rozhodnutia, ktoré nastáva v prípade, ak medzi jednotlivými súdmi neexistuje prakticky žiadna koordinácia a keď súdy nemusia mať žiadne informácie o tom, že sa už rovnakou vecou niektorý NCA zaoberal.

4. Zavinenie

Biela kniha navrhuje, aby sa v štátoch, kde sa pre vznik nároku na náhradu škody vyžaduje preukázanie, že škodu zaviniť žalovaný, bola zavedená vyvrátená domnienka, že táto podmienka je splnená v prípade, že sa preukázalo porušenie súťažného práva.

5. Výška náhrady škody

Biela kniha ustupuje od doterajších úvah, že by náhrada škody mohla plniť nielen kompenzačnú funkciu, ako je to napríklad v USA, kde má žalobca nárok na náhradu trojnásobku vlastnej škody. Biela kniha navrhuje výlučne kodifikáciu pravidiel, že žalobca má nárok na úplnú kompenzáciu, teda nielen na vlastnú utrpenú škodu, ale aj na ušlý zisk a úroky z omeškania.

Keďže vlastné spočítanie výšky škody v súťažných veciach je mimoriadne náročná záležitosť, navrhuje Biela kniha, aby Komisia vypracovala pre súdy nezáväznú metodiku, ktorá by im uľahčila stanovovanie výšky náhrady škody.

6. Passing-on

Ak napríklad dodávateľ určitého tovaru v dôsledku porušenia súťažného práva dodá svojmu odberateľovi tovar za neprimerane vysokú cenu, môže takýto odberateľ túto škodu (t. j. preplatok na cene) „preniesť“ na svojich distribútorov, ktorí budú v konečnom dôsledku tými, ktorí budú poškodení. V tejto súvislosti tak vzniká otázka, či by sa dodávateľ, v prípade ak by bol takýmto odberateľom žalo-

²⁵⁹ Ust. § 33 ods. 4 Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen, BGBl. 1957, S. 1081, v znení neskorších predpisov.

vaný, mohol brániť tým, že odberateľovi škoda nevznikla, pretože ju preniesol na svojich distribútorov (tzv. passing-on defence), a či môžu takíto distribútori tohto dodávateľa priamo žalovať (tzv. indirect purchasers claims).

Biela kniha navrhuje stanoviť ako všeobecné pravidlo, že obrana passing-on je prípustná, rovnako ako aj možnosť nepriamych žalobcov domáhať sa náhrady škody. Aby sa zjednodušilo postavenie nepriamych žalobcov, zväčša spotrebiteľov, ktorí by mohli mať ťažkosti s preukazovaním, že k „preneseniu“ škody skutočne došlo, navrhuje Komisia zaviesť v tomto smere vyvrátenú domnienku.

7. Lehoty

Biela kniha sa zaoberá aj lehotami na uplatnenie nároku na náhradu škody pred súdom, pretože príliš krátke lehoty by mohli efektívne private enforcement prakticky zablokovať. Preto sa navrhuje, aby v prípade opakujúcich sa alebo trvajúcich deliktov začala lehota plynúť až od celkového ukončenia protiprávneho konania a aby nezačala plynúť skôr ako sa poškodení skutočne mali možnosť dozvedieť o porušení práva. Biela kniha tak zakotvuje princípy, ktoré v slovenskom práve už platia.

Biela kniha však navyše nad rámec týchto princípov navrhuje, aby pre prípady žalôb na náhradu škody podaných po vydaní rozhodnutia súťažného orgánu o porušení súťažného práva bola stanovená špeciálna dvojročná premlčacia lehota.

8. Náklady konania

Biela kniha vo vzťahu k nákladom konania navrhuje, aby štáty zaviedli také pravidlá, ktoré by neodrádzali od podávania žalôb a dávali by sudcom možnosť sa v mimoriadnych prípadoch od všeobecných pravidiel odchýliť, čo vyplýva už zo súčasnej judikatúry. Rovnako sa navrhuje, aby štáty vytvárali podmienky smerujúce k dohodám medzi účastníkmi konania.

K predkladaným opatreniam nemožno mať žiadne výhrady. Vzhľadom na všeobecný charakter je ich praktický dosah relatívne sporný.

9. Vzťah k programu leniency

Pre efektívne odhaľovanie kartelov má zásadný význam tzv. program leniency. Podstatou uvedeného programu je, že účastník kartelu, ktorý upozorní súťažný orgán na existenciu kartelu a umožní mu kartel preukázať, nebude za svoju účasť v ňom sankcionovaný. Existujú však obavy, aby väčší rozvoj žalôb o náhradu škody potenciálnych žiadateľov o aplikáciu programu leniency neodradil, pretože sa tým, že sa k účasti na karteli jednoznačne priznajú, stávajú pre žalobcu ľahkým „cieľom“.

Biela kniha preto navrhuje, aby súťažné orgány poskytli týmto žiadateľom maximálnu ochranu a aby ich identitu súdom na účely konania o náhradu škody vôbec neposkytli.

5.2.5 Budúcnosť súkromnoprávného vymáhania súťažného práva

Uvedené zmeny predstavujú prvý, síce nevyhnutný, ale pravdepodobne nie dostatočný krok k zmene situácie v zmysle deklarovanej snahy podnietiť záujem o súkromoprávne vymáhanie súťažného práva. Napriek úsiliu právna úprava súťažných pravidiel v EÚ obsahuje len minimum skutočných stimulov na aktívnejšie presadzovanie čl. 101 a 102 ZFEÚ za účelom uplatňovania nárokov na náhradu škody. Modernizované súťažné pravidlá neriešia otázku veľkej finančnej, odbornej a dôkaznej náročnosti takéhoto sporu iniciovaného súkromnou osobou.

Bez zavedenia aspoň niektorých inštitútov, bežných v právnom systéme USA, ktoré by zatriaktívniili súkromné vymáhanie súťažného práva vo verejnosti, možno aj naďalej očakávať, že väčšina prípadov porušenia európskeho a vnútroštátneho súťažného práva bude riešená súťažnými úradmi a úloha sudcov bude obmedzená výlučne na kontrolu zákonnosti vydaných správnych rozhodnutí. Zatriaktívnením sa rozumie nielen finančné zatriaktívnenie v podobe zvýšenia sumy, ktorú možno v konaní o náhrade škody vysúdiť (napr. uzákonením povinnosti nahradiť násobky spôsobenej škody), ale aj určité uľahčenie procesnej pozície žalujúceho. Spôsobmi, aké sa prípadne môžu využiť, sú napríklad pripustenie kolektívnych žalôb v súťažných veciach, čiastočné oslobodenie od povinnosti nahradiť náklady súdneho konania žalovanej strane úspešnej v spore alebo odstránenie obmedzenia možnosti uzavretia dohody medzi advokátom a klientom o odmene odvíjajúcej sa od výsledku sporu. Do úvahy by tiež mohlo pripadnúť zakotvenie alternatívneho nároku na paušálnu náhradu škody v jednoducho určiteľnej výške, čím by žalobca nebol povinný preukazovať presnú výšku škody. Zavedenie týchto čiastkových ustanovení a inštitútov pri riešení sporov o súkromoprávne nároky vyplývajúce z porušenia súťažného práva do právneho poriadku je však viac ako otázkou právnu otázkou politickou. Ak je záujmom zákonodarcov širšie zapojenie súkromných subjektov a súdov do procesu aplikácie verejného súťažného práva, bude potrebné zaviesť do právneho poriadku aj niektoré z uvedených inštitútov, pričom bude dôležité zvážiť všetky negatívne dôsledky, najmä nebezpečenstvo zneužívania práva domáhať sa súkromnoprávných nárokov (overenforcement).²⁶⁰ Ďalším doplnujúcim prostriedkom posilnenia záujmu o súkromné vymáhanie súťažného práva je vo verejnosti zvýšenie povedomia o praktickom význame súťažného práva a jeho prispievaniu k rastu ekonomického blahobytu. Lepšiu informovanosť

²⁶⁰ NERUDA, R. Náhrada škody spôsobené protisoutěžním jednáním ako způsob soukromého vymáhání antimonopolního práva. Právní rozhledy, 2005, č. 12, s. 435.

možno dosiahnuť intenzívnou osvetovou činnosťou zameranou na široký okruh účastníkov trhu a predovšetkým na spotrebiteľov, ktorí by boli oboznamovaní s rozsahom škôd, ktoré môže byť spôsobené protisúťažným konaním.

Európska komisia v tejto oblasti dlhodobo spolupracuje s členskými štátmi a snaží sa pripravovať opatrenia, ktoré by mali uľahčiť obetiam protisúťažného konania domôcť sa náhrady škody v súdnom konaní. Po zverejnení Bielej knihy v roku 2008 Európska komisia pripravila návrh smernice, ktorá mala zakotviť spoločné pravidlá v oblasti súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva. Text tohto návrhu však nebol nikdy oficiálne zverejnený.²⁶¹ Neskôr Európska komisia upustila od predloženia tohto návrhu do legislatívneho procesu, pretože bol politicky nepriechodný. Od roku 2010 sa Európska komisia sústreďuje iné významné, avšak podstatne menej ambiciózne čiastkové kroky: zavedenie všeobecnej úpravy kolektívneho nástroja na náhradu škody²⁶² a vydanie podporných pravidiel na výpočet náhrady škody spôsobenej porušením súťažného práva.²⁶³ Uvedený vývoj je možné vnímať aj ako určitý ústup z ambiciózných plánov aplikovania súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva ako samostatného nástroja, ktorý by mal doplniť či sčasti nahradiť verejnoprávne vymáhanie súťažného práva. Tento vývoj však iste nie je možné vnímať negatívne a je skôr reflexiou na skutočnosť, že oba piliere vymáhania súťažného práva majú autonómnu povahu a ciele. Súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva tak nemá v budúcnosti nahradiť verejnoprávne vymáhanie súťažného práva, ale ho skôr doplniť. Možno tak v budúcnosti rokoch predvídať, že verejnoprávne vymáhanie súťažného práva bude naďalej zohrávať v európskom právnom prostredí primárnu úlohu.²⁶⁴

Výsledkom všetkých predchádzajúcich snáh legislatívne upraviť oblasť súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva na európskej úrovni bolo v roku 2014 prijatie smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2014/104/EÚ o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (ďalej smernica o náhrade škody).

Táto nová smernica o náhrade škody je prejavom snahy podporiť vo všetkých štátoch EÚ súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva prostredníctvom uplatňovania náhrady škody. V súlade s tým preambula smernice deklaruje, že úplná účinnosť článkov 101 a 102 ZFEÚ a najmä praktický účinok zákazov stanove-

²⁶¹ NERUDA, R. Soukromé či veřejné prosazování soutěžního práva? Antitrust – Revue soutěžního práva (Revue of competition law), 2011, č. 4, s. 154.

²⁶² Podrobnejšie k uvedenému pozri Verejná konzultácia: Smerom k súdržnému európskemu prístupu ku kolektívnej žalobe. SEC (2011) 173, dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_collective_redress/cs.pdf.

²⁶³ Podrobnejšie detaily k uvedeným pravidlám obsahuje Návrh usmerňovacieho dokumentu – výčíslenie ujmy pri žalobách o náhradu škody na základe porušenia článku 101 alebo 102 ZFEÚ, dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_actions_damages/draft_guidance_paper_sk.pdf.

²⁶⁴ NERUDA, R. op. cit., pozn. č. 262, s. 155.

ných v týchto článkoch si vyžadujú, aby si každý – či už jednotlivec vrátane spotrebiteľov a podnikov, alebo orgán verejnej moci – mohol na vnútroštátnych súdoch uplatniť nárok na náhradu škody, ktorú utrpel v dôsledku porušenia týchto ustanovení.

Cieľom novej smernice o náhrade škody je ustanoviť pravidlá v oblasti konania o žalobách o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže EÚ v záujme zabezpečenia plnej miery účinnosti článkov 101 a 102 ZFEÚ a riadneho fungovania vnútorného trhu pre podniky a spotrebiteľov.

Na účely smernice porušenie práva hospodárskej súťaže znamená porušenie článku 101 alebo 102 ZFEÚ alebo porušenie vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže.

Samotná smernica rieši pomerne rozsiahle spektrum viacerých samostatných otázok. Tieto otázky možno v zásade podľa predmetu rozdeliť na:

1. otázky zaoberajúce sa zavedením všeobecnej možnosti účinného uplatnenia náhrady škody a
2. ďalšie otázky, ktorých predmetom je úprava konkrétnej problematiky (napr. premlčania, kvantifikácie náhrady škody a pod.).

1. Možnosť účinného uplatnenia náhrady škody

Smernica o náhrade škody obsahuje všeobecné ustanovenie, ktoré deklaruje povinnosť členských štátov EÚ zabezpečiť, aby všetky vnútroštátne pravidlá a postupy týkajúce sa uplatnenia nárokov na náhradu škody boli vypracované a uplatňovali sa tak, aby prakticky neznemožnili ani nadmerne nesťažili výkon práva priznaného EÚ na úplnú náhradu škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže. Je potrebné na tomto mieste zdôrazniť, že uvedené pravidlo má povahu všeobecného pravidla, ktorým by sa mali riadiť všetky členské štáty EÚ pri implementácii smernice.

Koncept úplnej náhrady škody v zmysle smernice zahŕňa právo na náhradu (i) skutočnej škody, (ii) ušlého zisku, ako aj (iii) platbu úroku. Zahrnutie úroku do práva na náhradu škody predstavuje určitú novinku, ktorú bude pravdepodobne potrebné ďalej špecifikovať. V smernici totiž nie je jednoznačne stanovená jeho výška, ani skutočnosť, či ide o úrok z omeškania alebo o iný typ úroku a ani aký je vzťah medzi týmto úrokom a ušlým ziskom.

Vo vzťahu k náhrade škody smernica ustanovuje aj hornú hranicu limitujúcu prípadnú náhradu škody zavedením pravidla, že úplná náhrada škody v zmysle smernice nesmie viesť k nadmernej náhrade škody, či už prostredníctvom represívnej, viacnásobnej alebo inej náhrady škody.

2. Ďalšie parciálne otázky

Okrem uvedenej povinnosti pre členské štáty EÚ zabezpečiť možnosť účinného a praktického uplatňovania náhrady škody upravuje smernica aj viacero osobitných otázok. Ako príklad možno spomenúť nasledujúce otázky:

Sprístupňovanie dôkazov

Členské štáty EÚ by mali v zmysle smernice o náhrade škody zaviesť osobitné podmienky na sprístupňovanie dôkazov v rámci súdneho konania. V tejto súvislosti smernica špecifikuje podrobné pravidlá v prípade ktorých dôkazov, od ktorých osôb, na základe návrhu akých osôb a za akých podmienok by mal mať súd možnosť nariadiť ich sprístupnenie.

Vnútroštátne sudy majú mať právomoc nariadiť žalovanému alebo tretej osobe, aby sprístupnili relevantné dôkazy, ktoré majú pod kontrolou. Zároveň však majú členské štáty EÚ zabezpečiť, aby vnútroštátne sudy obmedzili sprístupnenie dôkazov len na to, čo je primerané.

Smernica o náhrade škody uvádza aj dodatočné pravidlá na sprístupňovanie dôkazov zo spisu orgánu ochrany hospodárskej súťaže. Vzhľadom na aktívnu rolu orgánov ochrany hospodárskej súťaže pri verejnoprávnom vymáhaní súťažného práva je zrejmé, že z praktického hľadiska budú práve dôkazy v spisoch orgánov ochrany hospodárskej súťaže najdôležitejšie a ich sprístupnenie bude najčastejšie požadované v prípade sporov o náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním. V tejto súvislosti smernica rozlišuje tri kategórie dôkazov. Prvú kategóriu tvoria dôkazy, ktoré nemôžu byť za žiadnych okolností sprístupnené zo spisov orgánov hospodárskej súťaže, druhú kategóriu tvoria dôkazy zo spisov orgánov hospodárskej súťaže, ktoré môžu byť sprístupnené až po tom, čo nadobudne príslušné rozhodnutie orgánu hospodárskej súťaže o protisúťažnom správaní právoplatnosť, a tretiu kategóriu tvoria dôkazy, ktoré môžu byť sprístupnené vždy.

V rámci prvej kategórie vnútroštátne sudy na účely konaní o žalobách o náhradu škody nesmú účastníkovi a ani tretej osobe nikdy nariadiť sprístupnenie ktorejkoľvek z týchto kategórií dôkazov:

- a) vyhlásenia v rámci programu zhovievavosti (tzv. leniency programu);
- b) podania v rámci konania o urovnaní.

Druhú kategóriu tvoria dôkazy, ktorých sprístupnenie môžu nariadiť vnútroštátne sudy až po tom, ako orgán ochrany hospodárskej súťaže ukončil konanie prijatím rozhodnutia alebo iným spôsobom. Do tejto kategórie patria nasledujúce dôkazy:

- a) informácie, ktoré fyzická alebo právnická osoba vypracovala osobitne na účely konania, ktoré vedie orgán ochrany hospodárskej súťaže;
- b) informácie, ktoré vypracoval orgán ochrany hospodárskej súťaže a zaslal účastníkom v rámci jeho konania,
- c) podania v rámci konania o urovnaní, ktoré boli vzaté späť.

Tretiu kategóriu tvoria dôkazy zo spisu orgánu ochrany hospodárskej súťaže, ktoré nepatria ani do jednej z prvých dvoch kategórií. Sprístupnenie týchto dôkazov by mal mať možnosť súd nariadiť kedykoľvek v rámci konaní o žalobách o náhradu škody.

Premlčacie lehoty

Osobitne významnou zmenou, ktorá by mala byť zavedená v dôsledku smernice o náhrade škody je stanovenie samostatnej premlčacej lehoty. V zmysle smernice tak majú členské štáty EÚ zabezpečiť, aby premlčacia lehota na podanie žaloby o náhradu škody bola najmenej päť rokov.

Zároveň majú členské štáty Únie zabezpečiť, aby premlčacia lehota nezačala plynúť skôr, ako sa porušenie práva hospodárskej súťaže skončí a ako sa žalobca dozvie alebo ako možno odôvodnene predpokladať, že sa dozvedel o:

- a) správaní a o tom, že toto správanie predstavuje porušenie práva hospodárskej súťaže;
- b) skutočnosti, že v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže utrpel škodu,
- c) totožnosti porušiteľa.

Kvantifikácia škody

V zmysle smernice o náhrade škody majú členské štáty EÚ zabezpečiť, aby dôkazné bremeno ani miera preukázania požadované na účely kvantifikácie škody prakticky neznemožnili ani nadmerne nestiažili výkon práva na náhradu škody.

Zároveň majú členské štáty EÚ zabezpečiť, aby vnútroštátne súdy mali v súlade s vnútroštátnymi postupmi právomoc odhadom stanoviť výšku škody, ak sa preukáže, že žalobca utrpel škodu, ale na základe dostupných dôkazov je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať.

Čas na implementáciu smernice

Smernica o náhrade škody stanovovala členským štátom EÚ čas na jej implementáciu najneskôr do 27. decembra 2016.

Samozrejme, smernica obsahuje aj úpravu ďalších parciálnych otázok. Naznačuje pomerne rozsiahle zmeny, ktoré nepochybne majú potenciál podporiť v slovenskom právnom prostredí rozvoj súkromnoprávneho uplatňovania nárokov na náhradu škody spôsobenej protisúťažným správaním. Očakávané pozitívne dôsledky, ktoré smernica prináša, budú závisieť od implementácie smernice do slovenského právneho poriadku a aj od praktickej aplikácie príslušných pravidiel v konkrétnych súdnych konaniach alebo mimosúdnych rokovaniach o náhradách škody.²⁶⁵

Na základe uvedeného tak možno povedať, že oblasť súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva má popri verejnoprávnym vymáhaním realizovanom súťažnými orgánmi jednotlivých štátov význam a dôležitosť na dosiahnutie prospechu jednotlivých spotrebiteľov. Preto si treba uvedomiť jej dôležitosť a upriamiť

²⁶⁵ Porovnaj aj <https://www.epravo.sk/top/clanky/vymahanie-nahrady-skody-spsobenej-porusenim-pravidiel-hospodarskej-sutaze-cakaju-nas-zasadne-zmeny-2806.html?mail> (30. 9. 2020).

pozornosť na túto oblasť aj v rámci slovenského právneho poriadku. V súčasnosti sa situácia postupne zlepšuje, k podávaniu žalôb bezpochyby dochádza, aj keď sú stále ešte ojedinelé. Doposiaľ nie je na Slovensku známy jediný prípad, keď by žalujúca strana vysúdila náhradu škody. Možno povedať, že najväčším nedostatkom, ktorý brzdí rozvíjanie private enforcement v slovenskom prostredí, je neúmerne dlhá doba čakania na rozhodnutie súdu.²⁶⁶ Preto sa do budúcnosti bude vyžadovať predovšetkým posun k lepšiemu v tejto oblasti, aby mohol byť inštitút private enforcement efektívnym nástrojom vymáhania práv aj v Slovenskej republike.

²⁶⁶ K súčasnému stavu súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva pozri aj KALESNÁ, K. Súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva (Správa z medzinárodnej konferencie). Právny obzor, 94, 2011, č. 3, s. 310-311.

Záver: zbližovanie alebo konflikt?

Všeobecné otázky súkromnoprávných aspektov súťažného práva, ako aj vzťahu súťažného práva a práva duševného vlastníctva

Súťažné právo nie je v rámci systému práva izolované, ale spolu s inými právnymi odvetviami vytvára ucelený systém a komplex právnych vzťahov. V tejto súvislosti je potrebné sústrediť sa nielen na samotné súťažné právo, ale je potrebné nahliadať na uvedené odvetvie práva v systémových súvislostiach iných právnych odvetví, ktoré vplyvajú na uplatňovanie súťažného práva. Vzájomná interakcia súťažného práva by nemala byť opomínaná. Ako vyplýva z čiastkových záverov publikácie, tak ako vplyva súťažné právo na iné právne odvetvia, rovnako vplyvajú aj iné právne odvetvia na súťažné právo.

Na prvý pohľad sa síce nezdá, že súťažné právo ako verejnoprávne odvetvie by mohlo zahŕňať aj súkromnoprávne prvky, publikácia sa však snažila potvrdiť, že opak je pravdou. Súťažné právo na jednej strane prináša verejnoprávny prvok prostredníctvom inštitútov reprezentujúcich celospoločenskú zainteresovanosť v problematike ako napríklad správne sankcie – pokuty, posudzovanie koncentrácie verejnoprávnou autoritou, vzťah subordinácie. Súčasne na strane druhej spočíva na inštitútoch súkromného práva, ako sú napr. zmluva a z nej plynúca ekvivalencia strán, zmluvná sloboda, ktorej existencia je samotným predpokladom jej regulácie. ZOHS ako verejnoprávny predpis poskytujúci ochranu predovšetkým trhovému prostrediu a zachovaniu hospodárskej súťaže, zahŕňa vo svojich ustanoveniach aj pojmy a inštitúty súkromného práva, ako napríklad vymedzenie subjektov v rámci osobnej pôsobnosti, ustanovenia týkajúce sa povinnosti zachovávať obchodné tajomstvo podnikateľov, obchodné tajomstvo alebo licenčné zmluvy. V prípade práva duševného vlastníctva sú to predovšetkým zmluvy o poskytovaní licencií na predmety priemyselného vlastníctva, v ktorých na jednej strane môže dôjsť k porušeniu vnútornej vyváženosti vzájomných záväzkov zmluvných strán a ktoré sú na strane druhej spôsobilé narušiť alebo obmedziť hospodársku súťaž. Majiteľ priemyselného práva má na základe jeho priznania voči všetkým ostatným subjektom monopolné postavenie, pokiaľ ide o jeho užívanie. Je preto v rozpore s právnou úpravou, ak majiteľ tohto práva pri jeho prepožičiavaní na užívanie tretím osobám na základe zmluvy využíva, resp. zneužíva toto výsadné postavenie, aby si v zmluve navyše vynútil niektoré podmienky, ktoré nezodpovedajú vyváženosti práv a povinností v danom zmluvnom vzťahu a sú rovnako spôsobilé narušiť hospodársku súťaž. Aj keď je vecou individuálneho záujmu záujemcu o využitie priemyselnoprávneho statku, aby si dohodol spravodlivú zmluvu, záujem o to, aby prostredníctvom licenčnej zmluvy nebola narušená hospodárska súťaž, je záujmom verejným, a preto predmetom právnej úpravy v ZOHS. Dochádza tu teda k prelínaniu verejného a súkromného záujmu. Súkromnoprávne

prvky v rámci súťažného práva tak nie je možné oddeliť od primárne verejnoprávneho charakteru súťažného práva a je potrebné sa s nimi taktiež vyrovnávať.

Keďže je uvedená problematika prierezová a medziodborová, bol zvolený osobitný prístup k výskumu, ktorý prebiehal na viacerých úrovniach. V súhrne je možné konštatovať, že výskum prebiehal na dvoch základných úrovniach, a to horizontálnej a vertikálnej, ktoré boli následne ešte rozčlenené. V rámci vertikálnej úrovne a výskumu vertikálne usporiadaných vzťahov boli skúmané predovšetkým:

- vzťahy medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi vrátane ochrany záujmov oboch skupín subjektov,
- vzťahy medzi podnikateľmi a subjektmi poškodenými protisúťažným konaním podnikateľov v rámci uplatnenia ich nárokov prostredníctvom súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva,
- vzťahy subordinácie a kontroly pri výkone dohľadu súťažných autorít nad činnosťou subjektov pôsobiacich na trhu vo vzájomných súťažných vzťahoch.

Zároveň boli predmetom výskumu aj horizontálna úroveň a horizontálne usporiadané vzťahy, a to predovšetkým:

- vzájomné vzťahy medzi právnymi odvetviami – verejné a súkromné právo, súťažné právo a právo duševného vlastníctva, súťažné právo a pracovné právo,
- vzájomné vzťahy medzi podnikateľmi, ich interakcia v rámci súťažných vzťahov a ich pôsobenia na trhu.

Publikácia ponúka finálny pohľad na vzájomný vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva, a to z hľadiska ich spoločných, ako aj odlišných charakteristík. Monopolné alebo dominantné postavenie podnikateľa má z hľadiska protimonopolného zákonodarstva značný význam. Jeho zneužitie môže viesť k ohrozeniu základnej funkcie trhu, ktorou je zaistenie dostupnosti čo najkvalitnejších výrobkov za čo najpriateľnejšie ceny, čo poškodzuje samotných spotrebiteľov. Súťažné právo poskytuje tejto kategórii osôb prostredníctvom zabezpečenia existencie hospodárskej súťaže náležitú ochranu.

Záver, ktorý je možné v tejto súvislosti vysloviť, je, že vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva je možné považovať za navzájom sa dopĺňajúci. Oba systémy právnej ochrany totiž sledujú, aj keď každý inými prostriedkami, rovnaký cieľ, ktorým je podpora inovácie, ekonomického rastu, súťaživosti a v dôsledku toho zlepšenie blahobytu konečného spotrebiteľa. Cieľová kompatibilita, resp. spoločný rovnaký cieľ súťažného práva a práva duševného vlastníctva však nevedie k úplnej zhode oboch právnych odvetví. Nezhody a konflikty sú v konkrétnom prípade možné a nie nezvyčajné. Preto je skôr vhodné hovoriť o komplementarite a dopĺňaní sa oboch právnych odvetví, ako o ich harmónii. Právo duševného vlastníctva poskytuje ochranu právam na predmety duševného vlastníctva, resp. v určitom zmysle ochranu „tovarov“, na druhej strane vytvára súťažné právo rámec na výmenu tovarov na trhu.

Napriek tomu, že konečný cieľ systému ochrany práv na výsledky tvorivej duševnej činnosti a systému ochrany pred zneužitím trhovej moci je spoločný, nemožno však vylúčiť ich vzájomnú kolíziu. Predpokladom, kedy táto kolízia nastane, bude, ak sa právo duševného vlastníctva ako zákonom priznaný a chránený monopol zmení na monopol trhový. Majiteľ predmetu duševného vlastníctva sa tak stane trhovým monopolistom. Výlučne trhový monopol alebo dominancia však nie sú samy osebe protiprávne. Uvedená kolízia nastane až vtedy, ak majiteľ predmetu duševného vlastníctva túto schopnosť zneužije a zdanlivo pod zámienku legitímneho využívania výsledkov svojej inovačnej činnosti pristúpi ku konaniu, ktoré bude v rozpore so záujmami súťažného práva. Až uvedené konanie sa bude posudzovať ako nedovolené obmedzovanie hospodárskej súťaže a bude sankcionované podľa platnej právnej úpravy.

V tejto súvislosti je zároveň možné klásť si otázku, či už spomínaná komplementarita súťažného práva a práva duševného vlastníctva vyžaduje bližšiu úpravu podmienok ich koexistencie. Komplementaritu súťažného práva a PDV a ich spoločný cieľ by mala rešpektovať aj právna úprava. Podľa môjho názoru by cieľom právnej úpravy malo byť zabezpečenie, aby uvedený cieľ oboch právnych odvetví mohol byť dosiahnutý a aby mohli byť uvedené odvetvia práva skutočne komplementárne. V zmysle tohto cieľa by bolo následne vhodné zvážiť, či existujúca právna úprava tento cieľ naplňa alebo či je potrebné ju doplniť. Ako však ukázali výsledky výskumu v rámci publikácie, právna úprava nie vždy pamätala na odlišnosti oboch právnych odvetví a osobitosti predovšetkým práva duševného vlastníctva. Napr. v prípade českej právnej úpravy unikátnych zariadení súťažná právna úprava nevzala do úvahy osobitosti práva duševného vlastníctva, čoho dôsledkom môže byť ohrozenie samotnej podstaty práv na predmety duševného vlastníctva, v tomto prípade o ohrozenie inovačného úsilia. Tam kde je to nevyhnutné, by bolo vhodné v každom prípade právnu úpravu doplniť.

Cieľom publikácie bolo taktiež identifikovať jednotlivé situácie, v ktorých výkon práv na predmety duševného vlastníctva vedie k nedovolenému obmedzovaniu súťaže. Dôležitým záverom je skutočnosť, že výkon práva na predmety duševného vlastníctva môže porušiť zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž medzi podnikateľmi, ako aj zákaz zneužívania dominantného postavenia. Ako vyplýva z čiastkových záverov výskumu, oblasť práv na predmety duševného vlastníctva, ktorých výkonom je možné porušiť súťažnoprávne predpisy, je značne široká. Uvedená oblasť zahŕňa aj také špecifické problematiky, ako je napr. kolektívna správa autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom.

Jedným z cieľov práce v tejto súvislosti bolo aj spracovanie vývoja pohľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva z hľadiska európskeho práva, ako aj ponúknuť súčasný pohľad európskeho práva na uvedený vzťah.

Ako ukázali výsledky výskumu, vývoj pohľadu na vzájomný vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva na úrovni európskeho práva podliehal určité-

mu vývoju. Spočiatku boli európske rozhodovacie orgány, ako aj Súdny dvor Európskej únie značne skeptické k otázke možnosti aplikovať predpisy súťažného práva aj na oblasť práva duševného vlastníctva. Ako vyplýva z analyzovanej judikatúry predovšetkým Súdneho dvora Európskej únie, trvalo určitý čas, kým bola vôbec pripustená možnosť aplikovať súťažnoprávnu legislatívu aj na takú špecifickú oblasť, akou právo duševného vlastníctva nepochybne je. Európske rozhodovacie a súdne orgány sa zaoberali v tejto súvislosti predovšetkým tromi otázkami, a to, či natoľko špecifická oblasť, akou je právo duševného vlastníctva, môže vôbec podliehať prieskumu a regulácii zo strany súťažného práva, či je možné určitých nositeľov práv považovať za podnikateľov v zmysle súťažnoprávných predpisov (napr. autorov, výkonných umelcov alebo organizácie kolektívnej správy práv) a aké sú limity výkonu práv na predmety duševného vlastníctva. Ako ukázali výsledky výskumu, v súčasnosti je už oblasť práva duševného vlastníctva zo strany európskeho práva plne akceptovanou oblasťou, ktorá môže taktiež podliehať prieskumu zo strany súťažných orgánov. Jedným z najdôležitejších záverov európskych súdov v tejto súvislosti bola predovšetkým snaha o vymedzenie okolností, na základe ktorých môže byť výkon práv na predmety duševného vlastníctva posúdený ako protisúťažný. V rámci uvedených okolností bol dôležitým posudkom záver, že je nutné v každom jednotlivom prípade posudzovať všetky skutkové okolnosti a zvážiť, či existujú objektívne okolnosti, vďaka ktorým je možné ospravedlniť možný protisúťažný výkon práva na predmet duševného vlastníctva. Napriek mnohým nesporne pozitívnym záverom Súdneho dvora Európskej únie v tomto smere však naďalej ostáva množstvo otvorených otázok súvisiacich predovšetkým s limitmi výkonu práv na predmety duševného vlastníctva, ako aj s osobnou pôsobnosťou súťažnoprávných predpisov. Z hľadiska právnej istoty jednotlivých nositeľov práv a určenia limitov, v ktorých sa môžu pri výkone ich práv pohybovať, bude veľmi dôležité, aby boli súčasné nejasnosti v rámci budúcej aplikačnej praxe Európskej komisie aj európskych súdov odstránené.

Osobitné otázky súkromnoprávných aspektov súťažného práva, ako aj vzťahu súťažného práva a práva duševného vlastníctva z hľadiska právnej úpravy v Slovenskej republike

Pri porovnaní súčasného stavu spracovania problematiky súkromnoprávných aspektov súťažného práva a osobitne interakcie súťažného práva s inými právnymi odvetvami u nás a v zahraničí je zrejmé, že kým v zahraničí podlieha uvedená problematika komplexnému a dlhodobému výskumu, u nás zatiaľ chýba akékoľvek ucelené vedecké spracovanie tejto témy. Z uvedeného porovnania vyplýva, že je nevyhnutné vytvoriť v tejto oblasti kvalitný odborný výskum a základ aj v slovenskom právnom prostredí.

Európske súťažné právo je súčasťou slovenského právneho poriadku odo dňa vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie. Vývoj právnej úpravy v oblasti náhľadu na vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva je tak do značnej miery ovplyvnený procesom harmonizácie právneho poriadku s európskym právom. Právnymi predpismi však nie je možné postihnúť všetky typy konaní, ktoré môžu viesť k obmedzeniu súťaže. Predovšetkým z analýzy európskej právnej úpravy je zjavné, že stručný text článkov 101 a 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie je doplnený výkladom v rozhodnutiach Komisie a judikátoch európskych súdov. V aplikačnej praxi nestačí poznať len znenie zákona, ale právny poradca musí pracovať s množstvom rozhodnutí, ako aj právne nezáväzných dokumentov, aby mohol správne predpokladať, ako posúdi konkrétne konanie orgán ochrany súťaže. Napriek tomu, že terminológia slovenského zákona a európskych súťažných pravidiel nie je úplne rovnaká, ochrana hospodárskej súťaže v našom zákone zodpovedá európskemu právu. V tejto súvislosti je taktiež možné konštatovať, že právna úprava Slovenskej republiky týkajúca sa predovšetkým úpravy vzájomného vzťahu súťažného práva a práva duševného vlastníctva predstavuje európsky štandard a je porovnateľná s právnou úpravou štátov strednej Európy. Slovenský zákon o ochrane hospodárskej súťaže reagoval aj na zmeny v európskom súťažnom práve v súvislosti s jeho modernizáciou. Decentralizačná reforma priniesla do presadzovania súťažných pravidiel veľké zmeny nielen pre orgány, ale tiež pre samotných podnikateľov, v slovenskej odbornej literatúre jej však doteraz nebola venovaná dostatočná pozornosť. Reforma súťažných pravidiel prináša oveľa väčšiu aktivitu podnikateľov a ich právnych poradcov pri aplikácii súťažných pravidiel. S tým je spojená aj ich väčšia zodpovednosť, pretože nesprávne posúdenie konkrétneho konania podnikateľa môže viesť k vysokým sankciám. Spotrebitelia i podnikatelia by si mali uvedomiť, že efektívna súťaž je nástrojom na ochranu ich vlastných záujmov. Preto ani aktivity súťažných orgánov nemožno vnímať ako šikanózne zásahy do práva na podnikanie.

V slovenskej právnej úprave môžu právnoaplikačné problémy v súvislosti s harmonizáciou slovenskej právnej úpravy vzniknúť z dôvodu nesprávnej implementácie európskych smerníc, či, naopak, doslovným preberaním znenia európskych právnych predpisov bez zohľadnenia špecifik slovenskej právnej úpravy. Snahy slovenského zákonodarcu o čo najpodrobnejšiu implementáciu európskej právnej úpravy v oblasti súťažného práva je určite možné hodnotiť pozitívne. Napriek tomu by mal mať na pamäti, že tendencia o doslovné preberanie ustanovení európskych súťažných predpisov bez zohľadnenia špecifik slovenskej právnej úpravy a terminológie môže viesť k značným aplikačným problémom, ako aj k nutnosti následnej novelizácie slovenskej súťažnoprávnej úpravy.

Súčasťou výskumu bolo aj porovnanie slovenskej úpravy týkajúcej sa vzájomného vzťahu práva duševného vlastníctva a súťažného práva s českou právnou úpravou. V tomto smere je možné konštatovať, že ustanovenia slovenského zákona o ochrane hospodárskej súťaže upravujúce limity, na základe prekroče-

nia ktorých sa výkon práv na predmety duševného vlastníctva považuje za proti-súťažnú dohodu, resp. zneužívanie dominantného postavenia, korešpondujú vo veľkej miere s obdobnými ustanoveniami v českom zákone o ochrane hospodárskej súťaže.

Zásadným rozdielom je vymedzenie adresáta noriem súťažného práva. Adresátom noriem súťažného práva na európskej úrovni je „podnik“, vnímaný v najširšom zmysle slova ako trvalá ekonomická jednotka zaoberajúca sa obchodnou alebo hospodárskou činnosťou bez ohľadu na veľkosť alebo právnu formu. V tomto zmysle môže byť podnikom aj štát, ak vykonáva ekonomickú činnosť, alebo aj fyzická osoba, napr. osoba vykonávajúca slobodné povolanie. Naproti tomu české súťažné právo rozoznáva ako adresáta noriem „súťažiteľa“, slovenské súťažné právo „podnikateľa“. Domnievame sa, že vhodnejšiu terminológiu v tomto smere zvolil český zákonodarca, lebo slovenská právna úprava je v tomto smere značne úzko koncipovaná, čo môže vyvolávať praktické problémy a nejasnosti, ktoré je následne potrebné jednotlivo upravovať pri konkrétnych prípadoch. V rámci úvah o budúcom smerovaní súťažného práva sa v slovenskom právnom poriadku uvažuje o podstatnej zmene práve v súvislosti s vymedzením adresáta noriem, ktorým by mal byť podľa vzoru európskeho práva „podnik“. Zmena v uvedenom zmysle by bola veľmi zásadná a bolo by nevyhnutné meniť koncept mnohých ustanovení slovenského zákona o ochrane hospodárskej súťaže, v každom prípade by bola najzásadnejšou zmenou v poslednom období.

Z hľadiska jednoznačnosti slovenskej právnej úpravy v porovnaní s českou právnou úpravou, ako aj s tým súvisiacej právnej istoty nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva, je rovnako možné konštatovať, že slovenská právna úprava je v tomto smere jednoznačnejšia. Závery výskumu odôvodňujú určité obavy predovšetkým v súvislosti s úpravou doktríny unikátneho zariadenia v českej právnej úprave. Uvedené obavy sa týkajú ochrany výlučného postavenia nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva na primárnom, resp. hlavnom trhu, ktorým sa myslí trh tvorený výrobkom alebo službou chráneným právom duševného vlastníctva ako základným zariadením, ktoré na trhu umožňuje disponovať dominantným postavením. Práve táto ochrana, ktorá predstavuje pre uvedených nositeľov práv jeden zo základných impulzov na inovačnú činnosť a ktorá je už európskymi rozhodovacími orgánmi v plnej miere akceptovaná, je v podstate v rámci českej právnej úpravy ohrozená. Uvedené ohrozenie je možné vnímať v tom svetle, že konkurentom nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva v postavení dominantna právna úprava umožňuje s odvolaním na doktrínu základných zariadení, resp. na základe primeranej náhrady, prístup nielen na odvodený (sekundárny) trh, ale aj na hlavný trh. Uvedená skutočnosť vyvoláva otázku, či aj v takomto prípade a na základe takejto právnej úpravy je hlavným cieľom podpora hospodárskej súťaže, alebo či je cieľom spochybniť samotnú podstatu práv na predmety duševného vlastníctva. Zodpovedať túto otázku bude úlohou praktického výkladu tohto zákonného ustanovenia v rámci aplikačnej praxe rozhodova-

cích a súdnych orgánov. Už v súčasnosti je však možné povedať, že budúca aplikčná prax by mala veľmi pozorne zvážiť, čo je konečným cieľom a či aplikáciou tohto zákonného ustanovenia v konkrétnych prípadoch nedôjde k neadekvátnemu uprednostňovaniu potreby verejnej kontroly potenciálneho obmedzenia hospodárskej súťaže na úkor ochrany súkromnoprávných záujmov spätých s právami na predmety duševného vlastníctva. Rovnako zostáva otázkou, či sa pôvodný a určite aj dobrý úmysel zákonodarcu neminie účinku a či dôsledkom nebude práve opačný efekt, než aký bol pôvodne zamýšľaný, t. j. obmedzenie rozvoja súťažných vzťahov prostredníctvom obmedzenia inovačnej činnosti.

K odhaľovaniu protisúťažných konaní môže taktiež významne prispieť aj súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva. Význam konaní pred súdom vo veci náhrady škôd spôsobených protisúťažným konaním podnikateľov spočíva jednak v možnosti kompenzácií u tých právnických alebo fyzických osôb, ktoré utrpeli majetkové ujmy v dôsledku protisúťažného konania, ako aj v komplexnej efektívnosti vynucovania súťažného práva s cieľom odraďenia od uplatňovania reštriktívnych praktík. Efektívne rozhodovanie o náhradách škôd v dôsledku porušení súťažného práva vytvára podmienky na väčšiu vnímavosť a aktivitu spotrebiteľov a prispieva k dodržiavaniu pravidiel hospodárskej súťaže. Podobne ako v ostatných členských štátoch Európskej únie, aj v Slovenskej republike je oblasť súkromnoprávneho vymáhania súťažného práva ešte nerozvinutá, je potrebné sa ňou naďalej intenzívne zaoberať a odstrániť prípadne legislatívne bariéry sťažujúce uplatňovanie tohto inštitútu.

Aktuálnym problémom, s ktorým sa bude musieť právna úprava súťažného práva vyrovnáť, je aj kríza v roku 2020 spôsobená pandemiou koronavírusu, ktorá priniesla na trh značnú neistotu a otriasla základmi súťažného práva. V legitímnej snahe o čo najmenšie ekonomické straty a zachovanie čo možno najväčšieho počtu predkrízových podnikateľských subjektov sa členské štáty EÚ masívne zamerali na štátnu pomoc a dotácie pre vybrané ohrozené subjekty. Schéma istej finančnej pomoci napokon vznikla aj na úrovni EÚ. V tejto súvislosti však vznikajú nové otázky súvisiace s efektívnosťou a účelom súčasne platných právnych pravidiel na ochranu hospodárskej súťaže v čase krízy. Na úrovni EÚ vypracovalo Generálne riaditeľstvo pre hospodársku súťaž (DG Competition) v spolupráci so sieťou európskych orgánov ochrany hospodárskej súťaže (ECN) spoločné stanovisko o aplikácii antitrustových pravidiel počas súčasnej pandémie koronavírusu (Joint statement on the application of the antitrust rules during the current coronavirus crisis).²⁶⁷ Možno očakávať, že rok 2020 tak prinesie do oblasti zakotvenia, chápania a aplikácie súťažného práva značné zmeny, vyúsťujúce pravdepodobne aj do príslušných zmien právnej úpravy.

Na záver je možné konštatovať, že názory v otázke, aký by bol ideálny stav úpravy vzťahu práva duševného vlastníctva a súťažného práva, sa rôznia. Zdá sa,

²⁶⁷ Dostupné na <https://ec.europa.eu/competition/antitrust/coronavirus.html> (15.10.2020)

že odpoveď na túto otázku nepoznajú ani rozhodovacie či súdne orgány v oblasti európskeho či slovenského právneho prostredia. Nie je možné, aby boli do úvahy vzaté výlučne záujmy nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva alebo výlučne záujmy súťažného práva. Obe skupiny by si mali byť zároveň vedomé, že nie je možné vyjsť v ústrety výlučne ich záujmom. Najdôležitejším cieľom, ktorý by mali rešpektovať ako zákonodarca, orgány dohľadu, tak aj samotní nositelia práv na predmety duševného vlastníctva, je predovšetkým vyváženosť záujmov, aby nedochádzalo k nedovolenému obmedzovaniu hospodárskej súťaže, ako ani k neprimeranému obmedzovaniu nositeľov práv pri výkone ich práv. Uvedená úloha určite nie je ľahká a jednoznačne bude veľkou výzvou pre slovenského zákonodarcu, súdy a rovnako aj pre orgány dohľadu na uplatňovaním jednotlivých práv. Cieľom tejto publikácie nebolo ponúknuť ideálny návod na riešenie vzájomného vzťahu práva duševného vlastníctva a súťažného práva, ale návrhy, akým smerom sa môžu právna teória aj prax v budúcnosti uberať pri riešení vzájomného vzťahu oboch právnych odvetví. Závety výskumu môžu byť zároveň inšpiráciou pre budúce legislatívne práce na novelizácii slovenského zákona o ochrane hospodárskej súťaže, ako aj návodom pri úprave vzájomného vzťahu súťažného práva a práv duševného vlastníctva.

Zoznam bibliografie

- ADAMOVIČ, Z.: Individuálne, kolektívne a hromadné licenčné zmluvy uzatvárané organizáciami kolektívnej správy práv podľa autorského zákona (autorské zmluvné právo). In: (zost. kol.) Súkromné a verejné právo súčasnosti. Zborník z vedeckej konferencie doktorandov PF TU. Trnava: PF TU, 2005.
- ADAMOVIČ, Z.: Kolektívna práva autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom. In: ŠVIDRŇ, J. – ADAMOVIČ, Z. – ŠKREKO, A. – NÁVRAT, M.: Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva. Bratislava: VEDA – vydavateľstvo SAV, 2009.
- AHLBORN, C. – EVANS, D. – S.: The Microsoft Judgement and its Implications for Competition Policy Towards Dominant Firms in Europe. 75 Antitrust LJ 887, 2008.
- AITMAN, D. – JONES, A.: Competition Law and Copyright: Has the Copyright Owner Lost the Liability to Control his Copyright? EIPR, 2004, 3.
- AKMAN, P.: Searching for the Long – Lost Soul of Article 82 EC. 29 Oxford Journal of Legal Studies, 2009, s. 269.
- AKMAN, P.: The European Commission's Guidance on Article 102 TFEU: From Inferno to Paradiso. 73 MLR 605, 2010.
- ALLENDESALAZAR, R. – VALLINA, R.: Collecting Societies: The Usual Suspects. In: EHLERMANN, C. – D.(ed.): European Competition Law Annual 2005: The Interaction between Competition law and Intellectual Property Law. Oxford: Hart Publishing, 2007.
- ANDERMAN, S.: EC Competition Law and Intellectual Property Rights. The Regulation of Innovation. Oxford: Clarendon Press, 1998.
- ANDERMAN, S.- D.(ed.): The Interface between Intellectual Property Rights and Competition Policy. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- ANDREANGELI, A.: Interoperability as an "Essential Facility" in the Microsoft case – Encouraging Competition or Stifling Innovation. 34 EL REV 584, 2009.
- AREEDA, P.: Essential Facilities: An Epithet in Need of Limiting Principles. 58 Antitrust LJ 841, 1990.
- AREEDA, P. – HOVENKAMP, H.: Antitrust Law. New York, 2002, s. 172.
- BARANCOVÁ, H.: Európske pracovné právo. Prevod podniku. Bratislava: Sprint, 2007.
- BARANCOVÁ, H.: Zákoník práce. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2010.
- BARTON, J.: Summary. In: OECD, Competition Policy and Intellectual Property Rights. Series Roundtable on Competition Policy Nr. 18, DAFEE/CLP (98)18, 1998.
- BÅTH, U.: Access to Information v. Intellectual Property Rights. EIPR, 2002, 3, s. 138-146.
- BEARD, D.: Microsoft: What Sort of Landmark. 4 Competition Policy Int'l 33, 2008.

- BEIER, F.: Gewerblicher Rechtsschutz und freier Warenverkehr im europäischen Binnenmarkt und im Verkehr mit Drittstaaten. GRUR Int. 1989, s. 603 - 613.
- CAPOBIANCO, A.: The Essential Facility Doctrine: Similarities and Differences between the American and European Approaches. 26 EL REV 548, 2001.
- CONDE GALLEGO, B. – RIZIOTIS, D.: IMS Heath v. NDC Health, 35 IIC 564, 2004.
- COTTER, T. – F.: Intellectual Properte and Essential Facilities Doctrine. 44 The Antitrust Bulletin 211, 1999.
- ČADA, K. – KNÍŽEK, M.: Průmyslové vlastnictví a licence v tržním hospodárství. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1997.
- CHERPILLOD, I.: Copyright law/Competition law: conflict or convergence? prednáška, zborník ALAI kongres 2005, s. 513.
- DAUSES, M. - A.: Příručka hospodářského práva EU. Praha, ASPI Publishing, 2002.
- DAVIS, J.: Intellectual property law. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- DERCLAYE E.: The IMS Health Decision: A Triple Victory. 27 World Competition 397, 2004.
- DĚDIČ, J a kol.: Obchodní zákoník – komentář. Praha: Prospektum, 1997.
- DIETZ, A.: Copyright Law in the European Community. A comparative investigation of national copyright, with special reference to the provisions of the Treaty establishing the European Economic Community. Alphen aan den Rijn: SIJTHOFF & NOORDHOFF, 1978.
- DOBEŠ, P.: Několik poznámek k převodu (části) podniku. Právní rozhledy, 2007, 19, s. 707-713.
- DOHERTY, B.: Just What Are Essential Facilities. CMLRev., 2001, vol. 38, no. 2, s. 403-404.
- DOLMANS, M.: Standards for Standards. 1 Fordam International Law Journal, 2002.
- DREXL, J.: Immaterialgüterrechte zwischen Innovationsförderung durch Monopole und Wettbewerbsbeschränkung. In: Forschungsinstitut für Wirtschaftsverfassung und Wettbewerb (ed.), Innovation und Wettbewerb, Referate des XLII.FIW-Syposions, Carl-Heynemann-Verlag, Köln, s. 21-50.
- DREXL, J.: IMS Health and Trinko – Antitrust Placebo for Consumers Insted of Sound Economics in Refusal to Deal Cases. 35 IIC, 2004, 7, s. 802.
- DREXL, J.: Buchbesprechung von EBENROTH, C.-T., Gewerblicher Rechtsschutz und europäische Warenverkehrsfreiheit, Rabels Zeischrift für ausländisches und internationales Privatrecht 58 (1994), 165.
- DREXL, J., HILTY, R., KUR, A.: Právna ochrana dizajnu náhradných dielcov a návrh Európskej komisie na doložku o opravách. In: Duševné vlastnictví, 2006, č. 2, s. 17-22. Preklad ADAMOVIČ, Z., ŠKREKO, A.
- EHLERMANN, C. - D., ATANASIU, I.(eds.): European Competition Law Annual 2005: The Interaction Between Competition Law and Intellectual Property Law. Hart Publishing, 2007.

- EILSMANSBERGER, T.: How to Distinguish Good from Bad Competition under Article 102 EC: In Search of Clearer and More Coherent Standards for Anti-competitive Abuses. CMLRev 129, 2005.
- EMMERICH, V.: Kartellrecht. 10. Aufl., München, 2006.
- ENGLIŠ, K.: Národní hospodářství. Praha: Orbis, 1946.
- FARREL, J. – KATZ, L. M.: The effects of Antitrust and Intellectual Property Law on compatibility and innovation. The Antitrust Bulletin, 1998, Winter, s. 609-651.
- FAUL, J. – NIKPAY, A.: The EC Law of Competition. London: Oxford University Press, 1999.
- FIKENTSCHER, W.: Wettbewerb und Gewerblicher Rechtsschutz. München, 1958.
- FINE, F.: NDC/IMS: A Logical Application of the Essential Facilities Doctrine. ECLR 457, 2002. FOX, E. – M.: We Protect Competition, You Protect Competitors. 26 (2) World Competition 149, 2003.
- FODOROVÁ, K.: Problémy vyplývajúce z rozhodovacej praxe súdov v súťažnom práve SR. Antitrust- Revue soutěžního práva (Revue of competition law), 2010, č. 1.
- FOX, E. – M.: Abuse of Dominance and Monopolisation: How to Protect Competition Without Protecting Competitors. In: EHLERMANN, C. - D., ATANASIU, I.(eds.): European Competition Law Annual 2003: What is Abuse of a Dominant Position? Hart Publishing, 2006.
- GALLINI, N.: Aide-Memoire. In: OECD, Competition Policy and Intellectual Property Right. Series Roundtable on Competition Policy Nr. 18, DAFEE/CLP (98)18, 1998.
- GALLINI, N. - TREBILCOCK, M.: Intellectual Property Rights and Competition Policy: A Framework for the Analysis of Economic and Legal Issues. In: GALLINI, N. – ANDERSON, R.(eds.): Competition Policy and Intellectual Property Rights in the Knowledge-Based Economy. Calgary: University of Calgary Press, 1998.
- GERADIN, D.: Limiting the Scope of Article 82 EC: What Can the EU Learn from the Supreme Court's Judgment in Trinko, in the Wake of Microsoft, IMS and Deutsche Telekom? 41 CMLRev 1526, 2004.
- GITTER, D.: Strong Medicine for Competition Ills: The Judgement of the European Court of Justice in the IMS Health Action and its Implications for Microsoft Corporation. 15 Duke J Comp. & Int'l L., 2004, 153.
- GOYDER, D. G.: EC Competition Law. London: Oxford University Press, 1998.
- GREAVES, R.: Magill est arrivé... RTE and ITP v. Commission of the European Communities, ECLR, 1995, Issue 4.
- GREGOROVÁ, Z. – GRULICH, T. – JÄGER, M.: Přejchod práv a povinností při převodu činnosti nebo úkolu zaměstnavatele. Právní rádce, 2009, 2, s. 42-46.
- GREGUŠOVÁ, D. – CHLIPALA, M.: Licenčná zmluva ako základný zmluvný typ pre oblasť duševného vlastníctva. In: Duševné vlastníctvo, č. 2, 2005.

- HARMANOVÁ, D.: Kolektívni správa autorských práv a práv súvisejících s právem autorským. Praha: Linde, 2000.
- HEINEMANN, A.: Gefährdung von Rechten des geistigen Eigentums durch Kartellrecht? Der Fall „Microsoft“ und die Rechtsprechung des EuGH, GRUR, 2006.
- HEINEMANN, A.: Compulsory Licenses and Product Integration in European Competition Law – Assessment of the European Commission's Microsoft Decision. 63 IIC, 2005.
- HEINEMANN, A.: Immaterialgüterrecht in der Wettbewerbsordnung. Tübingen: Mohr Siebeck, 2002.
- HENDRYCH, D.: Správní právo. Obecná část. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 88 *et seq.*
- HOLMES, W.: Antitrust Law Handbook. Minnesota: St. Paul, 2002.
- HOWARTH, D. – McMAHON, K.: Windows has performed an Illegal Operation: The Court of First Instance's Judgement in Microsoft v. Commission. ECLR 117, 2008.
- HULL, D.: Compulsory Licensing of IP Rights: The ECJ Judgement in the IMS Case, Competition Law Insight 10, 2004.
- IMMENG, U. – MESTMÄCKER, E.-J.: Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen – Kommentar. München, 2007.
- JANÁČ, V. – KURILOVSKÁ, L.: Hospodárska súťaž a jej ochrana v trestnom práve. Právny obzor, 94, 2011, č. 3, s. 266-277.
- JONES, C.: Private enforcement of Anti-trust law in the EU, UK and USA. Oxford: Oxford University Press, 1999.
- JONES, A. – SUFRIN, B.: EU Competition law. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- KALESNÁ, K. : Právo proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 1995.
- KALESNÁ, K.: Doktrína unikátnych zariadení optikou komunitárneho a národného súťažného práva. Právny obzor, 90, 2007, č. 2, s. 91- 101.
- KALESNÁ, K.: Kto môže niesť zodpovednosť za porušenie súťažného práva? Právny obzor, 92, 2009, č. 2, s. 123- 130.
- KALESNÁ, K.: Súkromnoprávne vymáhanie súťažného práva (Správa z medzinárodnej konferencie). Právny obzor, 94, 2011, č. 3, s. 310- 311.
- KIRCHNER, Ch.: Patentrecht und Wettbewerbsbeschränkungen. In: OTT, C.-SCHÄFER, H.-B.(eds.): Ökonomische Analyse der rechtlichen Organisation von Innovationen. Tübingen: Mohr Siebeck, 1994.
- KNAP, K., MUNKOVÁ, J., TOMSA, M.: Ochrana práv a zájmů podnikatelů v hospodářské soutěži. Ostrava: Montanex, 1993.
- KNAP, K. Současný stav kodifikace práva hospodářské soutěže v Československu. In Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního, 1970/I.

- KOELMAN, K. J.: Copyright Law and Economics in the EU Copyright Directive: Is the Droit d'Auteur Passé? 35 IIC, 2004, 6.
- KORAH, V.: The Interface between Intellectual Property and Antitrust: the European Experience. 69 Antitrust LJ 801, 2002.
- KÖRBER, T.: Geistiges Eigentum, essential Facilities und „Innovationsmissbrauch“. RIW, 2004, s. 889.
- KRÁLIČKOVÁ, B.: Autorskoprávna ochrana versus ochrana hospodárskej súťaže (nielen) vo svetle judikatúry komunitárnych súdov. In: Právny obzor, č. 4, 2010, s. 390 – 398.
- LAROUCHE, P.: The European Case at the Crossroads of Competition Policy and Innovation: Comment on Ahlborn and Evans. 75 Antitrust LJ 933.
- LEBRUN, B.: IMS v NDC: Advocate General Tizzano's Opinion. Towards a Test for Mandatory Licensing? EIPR, 2004, 2.
- LEUPOLD, H. – PAUTKE, S.: IMS Health v. Microsoft – Befindet sich die Kommission bei kartellrechtlichen Zwangslizenzen (erneut) auf Konfrontationskurs mit dem EuGH? 4 EWS, 2005.
- LOBER, A.: The IMS – Health Entscheidung der Europäischen Kommission: Copyright K.O.? GRUR Int, 7, 2002.
- MALTBY, N.: Restrictions on Port Operators : Sealink / B & I – Holyhead, 2 ECLR, 1993.
- MALÝ, J.: Obchod s nehmotnými statky. Patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky. Praha: C. H. Beck, 2002.
- MAREK, K.: Obchodněprávní licenčná zmluva. In: Duševné vlastníctvo, č. 2, 2008.
- MÄSMECKER, E. – SCHWEITZER, H.: Europäisches Wettbewerbsrecht. München, 2004.
- MÄSTMECKER, E. – J.: Collecting Societies. In: EHLERMANN, C. – D.(ed.): European Competition Law Annual 2005: The Interaction between Competition law and Intellectual Property Law. Oxford: Hart Publishing, 2007.
- MCCURDY, G.-S.: The Impact of Modernisation of the EU Competition Law System on the Courts and Private Enforcement of the Competition Laws: A Comparative Prospective. ECLR, 2004, č. 8, s. 509-517.
- MIŠČÍKOVÁ, R.: Licenčné zmluvy na predmety priemyselného vlastníctva, č. 1, 2003.
- MOTTA, M.: Competition Policy. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- MUNKOVÁ, J. : Práva k nehmotným statkům a hospodářská soutěž. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1995.
- MUNKOVÁ, J., SVOBODA, P., KINDL, J.: Soutěžní právo. Praha: C. H. Beck, 2006.
- MUNKOVÁ, J.: Reforma procesního předpisu pro aplikaci soutěžních pravidel ES. In: Právní rozhledy. 2003, 11.ročník, č. 5, s. 231.
- MUNKOVÁ, J. – KINDL, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009.

- MUNKOVÁ, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Praha: C. H. Beck, 2003.
- NARCISO, A.: IMS Health or the question whether Intellectual Property still deserves a specific approach in a free market economy. *Intellectual Property Quarterly*, 2003, no. 4.
- NERUDA, R.: Náhrada škody způsobené protisoutěžním jednáním ako způsob soukromého vymáhání antimonopolního práva. *Právní rozhledy*, 2005, č. 12, s. 435.
- NERUDA, R.: Soukromé či veřejné prosazování soutěžního práva? *Antitrust- Revue soutěžního práva (Revue of competition law)*, 2011, č. 4.
- NOSA, M.: Vec AKCENTA CZ, alebo dokazovanie kartelu. *Antitrust- Revue soutěžního práva (Revue of competition law)*, 2011, č. 4.
- OLIVA, L.: Právní režim kartelových a vertikálních dohod. *Právní rádce*, 1999, č. 8, s. 17- 19.
- ONG, B.: Anticompetitive Refusals to Grant Copyright Licences: Reflection on IMS Saga. *EIPR*, 2004, 11, s. 506-507.
- OPI, S. B.: The Application of the Essential Facilities Doctrine to Intellectual Property Licensing in the European Union and the United States: Are Intellectual Property Rights Still Sacrosanct? *Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal*, 2001, no. 1, Autumn.
- OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník – komentár. Bratislava: IURA EDITION, 2005.
- PARDOLESI, R. – RENDA, A.: The European Commission's Case Against Microsoft: Kill Bill? *27 World Competition* 513, 2004.
- PEEPERKORN, L.: IP Licenses and Competition Rules: Striking the Right Balance. *26 World Competition* 527-8 (2003).
- PETR, M.: Modernizace komunitárního soutěžního práva. Praha: C. H. Beck, 2008.
- RAUS, D., NERUDA, R.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář. Praha: Linde, 2006.
- REINDL, R.: The Magic of Magill: TV Program Guides as a Limit of Copyright Law? *IIC*, 1993, s. 60-76.
- RIDYARD, D.: Essential Facilities and the Obligation to Supply Competitors under UK and EC Competition Law. *ECLR*, 1996, 8, s. 446.
- RITTER, C.: Refusal to Deal and Essential Facilities: Does Intellectual Property Require Special Defence Compared to Tangible Property? *World Competition* (3) 281, 2005.
- ROTH, P.: Die Vereinbarkeit von Auswertungsbeschränkungen im Filmlicenzverträgen mit deutschen und europäischen Kartellrecht, In: REHBINDER, E. (ed.): Beiträge zum Film – und Medierecht, Festschrift für Wolf Schwarz. Baden-Baden, 1989.
- RYBÁRIK, K.: Využívanie vynálezov a socialistická súťaž. In: *Právny obzor*, 1969, č. 6.

- SHER, D.: The Last of the Steam – Powered Trains: Modernising Article 82. ECLR 243, 2004.
- SCHERER, F.-M. – ROSS, D.: Industrial Market Structure and Economic Performance. Houghton Mifflin, 1990.
- SCHMIDT, I.: Wettbewerbspolitik und Kartellrecht. Stuttgart, 2005.
- SCHMIDT, H.: Competition Law, Innovation and Antitrust. Edward Elgar, 2009.
- SCHWARZE, J.: Der Schutz des geistigen Eigentums im europäischen Wettbewerbsrecht – Anmerkungen zur jüngsten Entscheidungspraxis. Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht, 2002, 75, s. 79.
- STERLING, J. A.: World Copyright Law. London: Sweet & Maxwell, 1998.
- STOTHERS, CH.: IMS Health and its Implications for Compulsory Licensing in Europe. EIPR, 2004, 10.
- SUCHOŽA, J. a kol.: Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. Bratislava: Eurounion, 2003.
- SULLIVAN, L. – GRIMES, W.: The Law of Antitrust: an integrated Handbook. Minnesota: St. Paul, 2006.
- ŠABOVÁ, Z.: Príbeh jedného znaleckého posudku alebo jako (ne)posudzovať margin squeeze. Antitrust- Revue soutěžního práva (Revue of competition law), 2010, č. 3.
- ŠTEFKO, M.: Přejchod práv a povinností z pracovněprávních vztahů ve světle judikatury Evropského soudního dvora, Acta Universitatis Carolinae, 2004, 3.
- ŠTENGLOVÁ, I.- PLÍVA, S.-TOMSA, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008.
- ŠVIDROŇ, J. – ADAMOVÁ, Z. – ŠKREKO, A. – NÁVRAT, M.: Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva. Bratislava: VEDA – vydavateľstvo SAV, 2009.
- ŠVIDROŇ, J.: Právnohistorické a právnoteoretické základy práva duševného vlastníctva a jeho miesto v systéme slovenského práva. In: ŠVIDROŇ, J. – ADAMOVÁ, Z. – ŠKREKO, A. – NÁVRAT, M.: Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva. Bratislava: VEDA – vydavateľstvo SAV, 2009.
- ŠVIDROŇ, J.: Základy práva duševného vlastníctva. Bratislava: JUGA, 2000.
- ŠVIDROŇ, J.: Právo duševného vlastníctva. In: LAZAR, J. a kol. Občianske hmotné právo, 2. zväzok, III. Doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2006.
- ŠVIDROŇ, J. – VOJČÍK, P. (Zost.): Právo duševného vlastníctva v procese transformácie právneho systému – Recht des geistigen Eigentums im Prozess der Transformation der Rechtsordnung. Bratislava: Vydavateľské oddelenie PF UK, 1997.
- ŠVIDROŇ, J.: Technická tvorba a právo na Slovensku v premenách šiestich desaťročí. In: Právny obzor, 1008, č. 3.
- TELEC, I. Tvůrčí právo duševního vlastnictví. Brno: Masarykova univerzita – Právnická fakulta v nakladatelství Doplněk, 1994.

- TELEC, I. Přehled práva duševního vlastnictví, 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva. Brno: Doplněk, 2002.
- TELEC, I. Přehled práva duševního vlastnictví, 2. Česká právní ochrana. Brno: Doplněk, 2006.
- TELEC, I., TŮMA, P.: Autorský zákon. Komenář. Praha: C. H. Beck, 2007.
- TEMPLE LANG, J.: The Principle of Essential Facilities in European Community Competition Law – The Position since Bronner. 1 Journal of Network Industries 375, 2000.
- TEMPLE LANG, J.: Anticompetitive Non-Pricing Abuses Under European and National Antitrust Law. In: HAWK, B. (ed.): 2003 Fordham CLI, New York, 2004.
- TICHÝ, L.: Změna paradigmatu evropského soutěžního práva a její význam pro Českou republiku. In: Právní rozhledy. 2004, 12. ročník, č. 2, s. 69.
- TRITTON, G.: Intellectual property in Europe. London: Sweet & Maxwell, 1996.
- TURNBULL, S.: Barriers to entry, Article 86 EC and the Abuse of a Dominant Position: An Economic Critique of European Community Competition Law. ECLR, 1996, 2, s. 102.
- TURNER, J.-D.-C.: Intellectual Property and EU Competition Law. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- TŮMA, P.: Smluvní licence v autorském právu. Praha: C. H. Beck, 2007.
- UTĚŠENÝ, P.: Tržní moc a duševní vlastnictví v evropském soutěžním právu. Praha: C. H. Beck, 2005.
- VARGA, P.: Kritériá pre ukládanie pokút za porušenie súťažných pravidiel upravených v článkoch 81 a 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. Justičná revue, 61, 2009, č. 5, s. 673-698.
- VARGA, P.: Poskytovanie zliav a zneužívanie dominantného postavenia v zmysle článku 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. Justičná revue, 60, 2008, č.4, s. 631-644.
- VARGA, P.: Inštitucionálny systém pri uplatňovaní komunitárneho súťažného práva. Justičná revue, 61, 2009, č.10, s. 1212-1230.
- VENIT, J.: Brave New World: The Modernisation and Decentralisation of Enforcement under Articles 81 and 82 of the EC Treaty. CMLRev., 40, 2003.
- VICKERS, J.: How Does the Prohibition of Abuse of Dominance Fit With the Rest of Competition Policy? In: EHLMANN, C. - D., ATANASIU, I.(eds.): European Competition Law Annual 2003: What is Abuse of a Dominant Position? Hart Publishing, 2006.
- VICKERS, J.: Market Power in Competition Case. 2 European Law Journal 3, 2006.
- VINJE, T. C.: The Final Word on Magill. EIPR, 1995, Issue 6, s. 301, In: SCHMIDT, H.: Article 82's „Exceptional Circumstances“ that restrict Intellectual Property Rights. ECLR, 2002, Issue 5.

- VOJČÍK, P. Zmluvy o franšíze. In: *Dies Luby Iurisprudentiae* Nr. 3, Bratislava: PF UK, 1995, s. 33 – 37.
- VOZÁR, J – LAPŠANSKÝ, L.: Reklama z pohľadu práva proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže. In: *Právny obzor*, č. 6, 2004, s. 489 – 510.
- VOZÁR, J.: Generálna klauzula nekalej súťaže. In: *Právny obzor*, č. 3, 1999.
- VOZÁR, J.: *Reklama a právo*. Bratislava: Veda, 1997.
- VÖLCKER, S. – B.: The Implications of Microsoft and IMS Health. *Competition Law Insight* 14, 2004.
- VÖLCKER, S. B.: Developments in EC Competition Law in 2003: An Overview. *CMLRev.*, Volume 41, No. 4, s. 1058.
- WAELEBROECK, D., SLATER, D., EVEN-SHOSHAN, G. Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules. Brusel, Ashurst, 2004
- WHISH, R.: *Competition Law*. Oxford: Oxford University Press, 2003.
- WIELSCH, D.: Competition Policy for Information Platform Technology. *ECLR*, 2004, 2, s. 95-106.
- ZSCHOKKE, J.: Der Entwurf der Expertenkommission für ein Kartellgesetz und der gewerblichen Rechtsschutz. *Revue Suisse de la Propriété Intellectuelle*, 1960.
- ŽITŇANSKÁ, L.: Podstata a predpoklady existencie hospodárskej súťaže. In: *Právny obzor*. 1996, č. 4, s. 5.

Zoznam prameňov práva

- Zákon NR SR č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
- Dôvodová správa k návrhu zákona č. 204/2004 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže
- Zákon NR SR č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 143/2001 Sb. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona (zákon o ochrane hospodárskej súťaže)
- Zmluva o fungovaní Európskej únie v znení Lisabonskej zmluvy, Úradný vestník C 83, 30.3.2010
- Nariadenie Rady ES č. 1/2003 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva

- Nariadenie Komisie 772/2004 o aplikácii čl. 81 ods. 3 ZES na druhy zmlúv o prevode technológií
- Nariadenie Rady EHS č. 17/1962 zo 6.2.1962 prvé nariadenie implementujúce články 85 a 86 Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva
- Smernica Rady č. 2001/23/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov o zachovaní nárokov zamestnancov pri prevode podnikov, časti podnikov, závodov a časti závodov
- Smernica Rady č. 77/187/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov o zachovaní nárokov zamestnancov pri prevode podniku, časti podniku alebo ich častí
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES o právnej ochrane počítačových programov
- Zelená kniha o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES zo dňa 19. 12. 2005, KOM (2005) 672
- Biela kniha o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES zo dňa 2. 4. 2008, KOM (2008) 165
- Diskusný materiál Komisie SEC (2008) 404 zo dňa 2. 4. 2008, ktorý je prílohou Bielej knihy
- Usmernenie o aplikácii čl. 81 (3) Zmluvy k dohodám o transfere technológií z 27.4.2004
- Oznámenie Komisie o dohodách menšieho významu, ktoré neobmedzujú významne hospodársku súťaž podľa čl. 81 ods. 1 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (de minimis) z 22.12.2001
- Európska dohoda zakladajúca pridruženie medzi Slovenskou republikou na jednej strane a Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na strane druhej, č. 157/1998 Z.z.
- Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropským společenstvím a jeho členskými státy na straně druhé, č. 7/1995 Sb.
- Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (GWB) in der Fassung der Bekanntmachung vom 15. Juli 2005 (BGBl. I S. 2114, ber. BGBl. I 2009 S. 3850)

Zoznam súdnych a úradných rozhodnutí

- Rozhodnutie ESD C-237/84 Belgicko v. Komisia.
- Rozhodnutie ESD C-319/94 Dethier Equipment v. Komisia.
- Rozhodnutie ESD C-478/03 Celtec v. Komisia.
- Rozhodnutie ESD C-164/00 Beckmann.
- Rozhodnutie ESD C-139/91 Katsikas a iní.

- Rozhodnutie Alcatel USA, Inc. V. DGI Techs., Inc., 166 F.3d 772, 792 (5.th Cir.) [1999]
- Rozhodnutie United States v. Grinell Corp. z roku 1966. In: Antitrust Guidelines for the Licensing of Intellectual Property, 1995.
- Rozhodnutie ESD C-17/61 a C-20/61 vo veciach Klöckner a Hoesch.
- Rozhodnutie ESD C-19/61 vo veci Mannesmann z 13.7.1962.
- Rozhodnutie SPS T-6/89 Enichem Anic z 17.12.1991.
- Rozhodnutie SPS T-11/89 Shell z 10.3.1992.
- Rozhodnutia ESD C-71/90 Höfner – Elser z 23.4.1991.
- Rozhodnutia ESD C-159+160/91 Poucet z 17.2.1993.
- Rozhodnutie ESD C 31/80 Oréal.
- Rozhodnutie ESD C-5/69 vo veci Völk vs. Vervaecke z 9.7.1969.
- Rozhodnutia Komisie vo veci Bayer Gist 76/172 (ÚV ES L 30/13 1976)
- Rozhodnutia Komisie Syntetic Fibres 84/380 (ÚV ES L 207/17 1985).
- Rozhodnutie EDS vo veci C- 56/64 a 58/64 Consten a Grundig v. Komisia.
- Rozhodnutie ESD vo veci C-30/90 Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska v. Komisia z 18.2.1992.
- Rozhodnutie ESD C-238/87 Volvo v. Veng z 5.10.1988.
- Rozhodnutie ESD C-53/87 CICRA v. Renault z 5.10.1988.
- Rozhodnutie Európskej komisie č. 89/205/EHS Magill TV Guide/ITP,BBC,RTE zo dňa 21.12.1988.
- Rozhodnutie SPS vo veci T-69/89 Radio Telefis Eirann v. Komisia.
- Rozhodnutie SPS vo veci T-70/89 The British Broadcasting Corp. v. Komisia.
- Rozhodnutie SPS vo veci T-76/89 Independent Television Publications Ltd v. Komisia.
- Rozhodnutie SD EÚ vo veci C-241/91 P a C-242/91 P Radio Telefis Eirann a Independent Television Publications v. Komisia zo dňa 6.4.1995.
- Rozhodnutie ESD v spojených veciach C-6/73 a C-7/73 Commercial Solvents zo dňa 6.3.1974.
- Rozhodnutie Komisie č. 2002/165/ES vo veci NDC- Health / IMS – Health zo dňa 3.7.2001.
- Uznesenie SD EÚ vo veci C-481/01 P(R) NDC Health Corporation a NDC Health GmbH & Co. KG/ IMS Health Inc. zo dňa 11.4.2002.
- Rozhodnutie SD EÚ vo veci C-418/01 IMS – Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG zo dňa 29.4.2004.
- Stanovisko generálneho advokáta M. A. Tizziana vo veci C-418/01 IMS – Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG zo dňa 2.10.2003.
- Rozhodnutie Komisie vo veci Microsoft COMP/C-3/37.792 zo dňa 24.3.2004.
- Rozhodnutie SPS T-201/04 Microsoft v. Komisia zo dňa 17.9.2007.
- Rozhodnutie Komisie 94/119/ES Prístav Rodby z 21.12.1993.
- Rozhodnutie Komisie 94/19/ES Sea Containers v. Stena Sealink z 21.12.1993.
- Rozhodnutie Komisie IV/34.174 B & I Line v. Sealink Harbours a Stena Sealink z 11.6.1992. 5 CMLRev.,1992, s. 255.

- Rozhodnutie Komisie IV/35.388 Irish Continental Group v. CCI Morlaix zo 16.5.1995. 5 CMLRev., 1995, s. 177.
- Rozhodnutie SD EÚ vo veci C-241/91 P a C-242/91 P Radio Telefís Eirann a Independent Television Publications v. Komisia zo dňa 6.4.1995.
- Rozhodnutie SPS T-504/93 Tiercé Ladbroke v. Komisia z 12.6.1997.
- Rozhodnutie SD EÚ C-7/97 Oscar Bronner v. Mediaprint z 26.11.1998.
- Rozhodnutie ESD C-125/78 GEMA v. Komisia z 18.10.1978.
- Rozhodnutie ESD C-127/73 BRT v. Sabam z 27.3.1974.
- Rozhodnutie ESD C-7/82 GVL v. Komisia z 2.3.1983.
- Rozhodnutie Komisie COMP/C2/38.698 CISAC zo 16.7.2008,
- Rozhodnutie ESD C-395/87 Ministère Public v. Tournier z 13.7.1989.
- Rozhodnutie Komisie 71/224/ES GEMA z 2.6.1971.
- Rozhodnutie SD EÚ C-52/07 Kanal 5 v. STIM z 11.12.2008.
- Rozhodnutie ESD spojené prípady C-110/88, C-241/88, C-242/88 Lucazeau v. Komisia z 13.7.1989.
- Rozhodnutie SPS T-114/92 BEMIM v. Komisia z 24.1.1995.
- Rozhodnutie Komisie 2003/300/ES IFPI Simulcasting z 8.10.2002.
- Rozhodnutie Komisie COMP/C2/38.698 CISAC zo 16.7.2008.
- Rozhodnutie ESD T-83/91 Tetra Pak International SA v. Komisia.
- Rozhodnutie Komisie COMP/C1/36.915 Deutsche Post AG z 25.7.2001.
- Rozhodnutie Komisie COMP/C2/37.219 Banghalter & Honem Christo/SACEM („Daft Punk“) z 12.8.2002.
- Rozhodnutie ESD vo veci 40/60 *Sirena*.
- Rozhodnutie ESD vo veci 102/77 *Hoffman-La Roche v. Centrafarm*.
- Rozhodnutie ESD vo veci 41/69 ACF Chemiefarma v. Komisia.
- Rozhodnutie ESD vo veci 48/69 ICI v. Komisia.
- Rozhodnutie ESD vo veci C-89/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85, C-125 až 129/85, Ahlstrom a iní v. Komisia.
- Rozhodnutie Komisie 93/ 438 CNSD.
- Rozhodnutie ESD vo veci 45/85 Verband der Versicherer.
- Rozhodnutie Komisie L 379/90 Toltecs v. Dorcet, L 125/27 Sirdar v. Phildar.
- Rozhodnutie ESD vo veci 65/86 Bayer AG v. Heinz Sullhofer.
- Rozhodnutie Komisie L 50/30 vo veci Boussois v. Interpane.
- Rozhodnutie Komisie L 69/21 vo veci Rich Products v. Jus-rol.
- Rozhodnutie Komisie C 70/69 Campari.
- Rozsudok ESD C-344/98 Masterfood.
- Rozhodnutie ESD C 92/92 Phil Collins.
- Rozhodnutie ESD C 27/76 United Brands.
- Rozhodnutie Komisie vo veci L-272/27 Tetra Pak I z roku 1988.
- Rozhodnutie Komisie vo veci L-179/23 EBU v. Eurovisionssystems z roku 1993.
- Rozhodnutie PMÚ SR z 31. 3. 1999 č. 99/DZ/4/1/141, Orchidea/Služby.
- Rozhodnuti PMÚ SR z 21.4. 2006 č. 2006/DZ/R/2/048.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 2 Sžh 1/2009 zo 16.2.2011.

Rozhodnutie Úradu pro ochranu hospodářské soutěže R 4/2000 z 15.9.2000 SPT TELECOM, a.s.

Zoznam bibliografie v elektronickej podobe

Výročná správa Protimonopolného úradu SR za rok 2010, dostupná na <http://www.antimon.gov.sk/844/c-2010.axd>.

Stránka WIPO - <http://www.wipo.int/about-ip/en/>.

Stránka WTO - http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intell_e.htm.

UTĚŠENÝ, P.: Autorské ochranné organizace ve světle antimonopolního práva v komunitární a české právní úpravě. In: PRAVNIRADCE.IHNED.CZ, 2002. dostupné na http://ihned.cz/1-10078340-11908250-000000_save-67

Verejná konzultácia: Smerom k súdržnému európskemu prístupu ku kolektívnej žalobe. SEC (2011) 173, dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_collective_redress/cs.pdf.

Návrh usmerňovacieho dokumentu – vyčíslenie ujmy pri žalobách o náhradu škody na základe porušenia článku 101 alebo 102 ZFEÚ, dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2011_actions_damages/draft_guidance_paper_sk.pdf.

WOOD, D.: Collective Management and EU Competition Law. Prednáška v rámci 5th SGAE Conference on Intellectual Property, Competition and Collective Management, Madrid 12.-14.11. 2001, text dostupný na http://ec.europa.eu/comm/competition/speeches/text/sp2001_025_en.pdf.

O autorke

Osobný profil:

Mgr. Barbora Králičková, PhD.

Doktorandské štúdium ukončila v roku 2011 na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Absolvovala vedecký pobyt na Inštitúte Maxa Plancka pre právo duševného vlastníctva a súťažné právo v Mníchove, Nemecko. V súčasnosti pôsobí ako vedecká pracovníčka na Ústave štátu a práva Slovenskej akadémie vied. Praktické skúsenosti nadobudla zároveň aj počas svojho pôsobenia na Protimonopolnom úrade SR. Je členkou viacerých medzinárodných spoločností zaoberajúcich sa súťažným právom a právom duševného vlastníctva, ako napríklad ASCOLA (Academic Society for Competition Law – Akademická spoločnosť pre súťažné právo) a ALAI (Association Littéraire et Artistique Internationale – Medzinárodná literárna a umelecká asociácia). Vo svojej vedeckej a odbornej činnosti sa zameriava na oblasť súťažného práva, práva duševného vlastníctva, občianskeho práva deliktúálneho a procesného, správneho práva, právu životného prostredia a prierezových otázok aplikácie súťažného práva.

Barbora Králičková

Sút'ážné právo vo vzájomných vzťahoch verejného a súkromného práva

Vydal Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied, Bratislava, v roku 2020 ako
elektronickú publikáciu na CD-ROM.

Vydanie prvé.

Zodpovedná redaktorka: PhDr. Beata Vrzgulová

ISBN 978-80-973039-5-2 (e-pub)